

ΙΩΑΝΝΟΥ Ν.ΘΕΟΔΩΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ - ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ

ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΦΑΙΔΡΟΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ, ΑΡΧΑΙΟ ΚΑΙ ΝΕΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΜΕ ΣΧΟΛΙΑ

ΕΝΑΤΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»
Ι.Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΥ & ΣΙΑΣ Α.Ε.
ΑΘΗΝΑ 2013

Φ Α Ι Δ Ρ Ο Σ

[ἡ περὶ καλοῦ ἠθικῆς]

ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΦΑΙΔΡΟΣ

p. 227

ΣΩ. ὦ φίλε Φαῖδρε, ποῖ δὴ καὶ πόθεν ;

ΦΑΙ. Παρὰ Λυσίου, ὃ Σώκρατες, τοῦ Κεφάλου πορεύομαι δὲ πρὸς περίπατον ἔξω τοῦ τείχους· συχρὸν γὰρ ἐκεῖ διέτριψα χρόνον καθήμενος ἐξ ἑωθινοῦ. Τῷ δὲ σφ' καὶ ἐμῷ ἑταίρῳ πειθόμενος Ἄκουμενῷ, κατὰ τὰς ὁδοὺς ποιοῦμαι τοὺς περιπάτους· φησὶ γὰρ ἀκοπωτέροισ ἐῖναι τῶν ἐν τοῖς δρόμοις.

ΣΩ. Καλῶς γάρ, ὦ ἑταῖρε, λέγει. Ἄτὰρ Λυσίας ἦν, ὡς ἔοικεν, ἐν ἄστει.

ΦΑΙ. Ναί, παρ' Ἐπικράτει, ἐν τῆδε τῇ πλησίον τοῦ Ὀλύμπου οἰκίᾳ, τῇ Μορυχίᾳ.

ΣΩ. Τίς οὖν δὴ ἦν ἡ διατριβή; Ἦ δὴλον ὅτι τῶν λόγων ὑμᾶς Λυσίας εἰστία;

ΦΑΙ. Πεύσει, εἴ σοι σχολὴ προΐοντι ἀκούειν.

ΣΩ. Τί δέ; οὐκ ἂν οἶε με, κατὰ Πίνδαρον, καὶ ἀσχολίας ὑπέρονον πρᾶγμα ποιήσασθαι τὸ σῆν τε καὶ Λυσίου διατριβὴν ἀκοῦσαι.

ΦΑΙ. Πρώταγος δὴ.

Φ Α Ι Δ Ρ Ο Σ

[περὶ τοῦ ὕψαιου ἠθικῆς]

ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΚΑΙ ΦΑΙΔΡΟΣ

p. 227

ΣΩ. Ἀγαπητέ μου Φαῖδρε, γιὰ ποῦ καὶ ποῦθε;¹

ΦΑΙ. Ἀπὸ τοῦ Λυσία, Σικράτη, τὸ γιὸ τοῦ Κέφαλου καὶ πάω περίπατο ἔξω ἀπὸ τὸ τεῖχος,² ἔμεινα δὰ πολλὴν ὥρα ἐκεῖ καθισμένος ἀπὸ τὸ πρῶν. Κι ἐπειδὴ ἀκολουθῶ τῇ γνώμῃ τοῦ δικοῦ σου καὶ τοῦ δικοῦ μου φίλου τοῦ Ἀκουμενοῦ,³ κάνω τὸν περίπατό μου στοὺς δρόμους, ποῦ εἶναι ἔξω ἀπὸ τὴν πόλιν· γιὰτὶ λέει πῶς αὐτὸς εἶναι λιγώτερο κουραστικός ἀπὸ τὸν περίπατο μέσα στὰ γυμναστήρια.⁴

ΣΩ. Καλὰ λέει, φίλε μου. Μὰ ὁ Λυσίας ἦταν, κατὰ πῶς φαίνεται, σὴν πόλιν.

ΦΑΙ. Ναί, στοῦ Ἐπικράτη, σ' αὐτὸ ἐκεῖ τὸ σπῆτι τοῦ Μόρυκου,⁵ ποῦ εἶναι κοντὰ στὸ ναὸ τοῦ Ὀλύμπου Δία.

ΣΩ. Καὶ μὲ τί καταγινόσαστε; ἢ εἶναι φανερό, πῶς ὁ Λυσίας σᾶς φίλευε⁶ μὲ τοὺς λόγους του;

ΦΑΙ. Θὰ μάθης, ἂν ἔχης καιρὸ προχωρώντας μαζί μου ν' ἀκούς.

ΣΩ. Καὶ τί; δὲν μ' ἔχεις ἄξιο, κατὰ πῶς λέει καὶ ὁ Πίνδαρος,⁷ νὰ κάμω κάτι ἀνώτερο ἀπὸ τίς κοινὲς ἀσχολίες, ν' ἀκούσω δηλαδὴ τί λέγατε σὺ καὶ ὁ Λυσίας;

ΦΑΙ. Προχώρει λοιπὸν μαζί μου.

ΣΩ. Λέγοις ἄν.

ΦΑΙ. Καὶ μὴν, ὦ Σώκρατες, προσήκουσά γέ σοι ἡ ἀκοή· ὁ γὰρ τοι λόγος ἦν, περὶ ὃν διετρίβωμεν, οὐκ οἶδ' ὄντινα τρόπον ἐρωτικός. Γέγραφε γὰρ δὴ ὁ Λυσίας πειρώμενόν τινα τῶν καλῶν, οὐχ ὑπὸ ἔραστοῦ δέ· ἀλλ' αὐτὸ δὴ τοῦτο καὶ κεκόμψευται, λέγει γὰρ ὡς χαριστέον μὴ ἐρώντι μᾶλλον ἢ ἐρώντι.

ΣΩ. Ὡ γενναῖος· εἴθε γράφειεν ὡς χρῆ πέννητι μᾶλλον ἢ πλουσίῳ, καὶ πρεσβυτέρῳ ἢ νεωτέρῳ, καὶ ὅσα ἄλλα ἐμοὶ τε πρόσσεσι d καὶ τοῖς πολλοῖς ἡμῶν· ἢ γὰρ ἂν ἀστεῖοι καὶ δημωφελεῖς εἶεν οἱ λόγοι. Ἐγὼ γ' οὖν οὕτως ἐπιτεθύμηκα ἀκούσαι, ὥστ' ἐὰν βαδίζων ποιῆ τὸν περίπατον Μέγαράδε καί, κατὰ Ἡρόδικον, προσθᾶς τῷ τείχει πάλιν ἀπίης, οὐ μὴ σου ἀπολειφθῶ.

ΦΑΙ. Πῶς λέγεις, ὦ δέλτιστε Σώκρατες; Οἶει με, ἂ Λυσίας 228 ἐν πολλῷ χρόνῳ κατὰ σχολὴν συνέθηκεν, δεινότητος ὢν τῶν νῦν γράφειν, ταῦτα ἰδιώτην ὄντα ἀπομνημονοῦσι ἀξίως ἐκείνου; Πιολοῦ γε δέω· καίτοι ἐβουλόμην γ' ἂν μᾶλλον ἢ μοι πολὺ χρυσίον γενέσθαι.

ΣΩ. Ὡ Φαῖδρε, εἰ ἐγὼ Φαῖδρον ἀγνοῶ, καὶ ἐμαυτοῦ ἐπιλέλησμαι. Ἀλλὰ γὰρ οὐδέτερά ἐστι τούτων· εὖ οἶδα ὅτι, Λυσίου λόγον ἀκούων, ἐκεῖνος οὐ μόνον ἀπαξ ἤκουσεν, ἀλλὰ πολλάκις ἐπα- b ναλαμβάγων ἐκέλευεν οἱ λέγειν, ὁ δὲ ἐπείθετο προθύμως. Τῷ δὲ

ΣΩ. Μὰ σὺ θὰ μοῦ λές.

ΦΑΙ. Καὶ σωστά, Σωκράτη, εἶναι καμωμένο γὰρ τ' αὐτὰ σου β,τι θὰ ἀκούσης·¹ γιὰτὶ ὁ λόγος ποῦ καταγινόμεσθε δὲν ξέρω πῶς, ἦταν γιὰ τὸν ἔρωτα. Ὁ Λυσίας λοιπὸν ἔγραψε ἕνα λόγο, ὅπου ξελογιάζεται κάποιος ἀπὸ τοὺς ἄλλους, καὶ μάλιστα ὄχι ἀπὸ ἕναν ἔραστή· κι αὐτὸ δὲ εἶναι τὸ καύχημά του· λέει δηλαδὴ πῶς ὁ ἄλλος πρέπει νὰ χαρίζεται πρὸς πολλὸ σ' ἕναν ποῦ δὲν κατέχετα ἀπὸ ἔρωτα παρὰ σ' ἕναν ποῦ κατέχετα.

ΣΩ. Τί ὑπέροχος ἄνθρωπος! Εἶθε νὰ ἔγραφε πῶς πρέπει νὰ χαρίζεται στὸ φτωχὸ ποῦ πολὺ παρὰ στὸν πλούσιον, καὶ στὸν ἡλικιωμένο παρὰ στὸ νεώτερον, καὶ ὅσα ἄλλα ταιριάζουν σ' ἐμένα καὶ στοὺς ποῦ πολλοὺς ἀπὸ μᾶς· ἀλήθεια οἱ λόγοι θὰ ἄρεσαν τότε στοὺς πολλοὺς καὶ θὰ ὠφελοῦσαν τὸ δῆμον. Μὰ ἐγὼ ἔχω πᾶ τόσο ἐπαθυμήσει ν' ἀκούσω, ὥστε κι ἂν βαδίζοντας κἀνης τὸν περίπατον ὡς τὰ Μέγαρα, κι ἂν, κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Ἡρόδικου,² πᾶς ὡς τὸ τεῖχος καὶ ξαναγυρίσης, δὲν θὰ λείψω ἀπὸ τὸ πλάϊ σου.³

ΦΑΙ. Τί λές, καλὲ μου Σωκράτη; Ἰσπευεῖς, πῶς θὰ μπορέσω ἐγὼ, τόσο ἄριστος⁴ σ' αὐτά, νὰ εἰπῶ, ὅπως ἀξίζει 228 σ' ἐκεῖνον, ἀπ' ἔξω τὸ λόγο ποῦ ὁ Λυσίας σύνθεσε σὲ πολλὸν καιρὸ μὲ ἄνεση, αὐτὸς ποῦ εἶναι ἀπὸ τοὺς πρώτους σήμερα στὴν τέχνη τοῦ λόγου; Μοῦ λείπει ἢ δύναμη· ἂν καὶ θὰ ἤθελα αὐτὴν ποῦ πολὺ νὰ εἶχα παρὰ ἄφθονο χρυσάφι.⁵

ΣΩ. Φαῖδρε, ἂν ἐγὼ δὲν ξέρω τὸ Φαῖδρο, τότε ἔχω ξεχάσει καὶ τὸν ἑαυτὸ μου. Ἀλλὰ οὔτε τὸ ἕνα συμβαίνει, οὔτε τὸ ἄλλο· ξέρω καλά, πῶς ἐκεῖνος, μὰ ποῦ εἶχε τὴν εὐκαρίαν ν' ἀκούῃ λόγο τοῦ Λυσία, δὲν τὸν ἔκουσε μονάχα μὰ φορὰ, ἀλλὰ παρακαλοῦσε τὸν Λυσία νὰ τοῦ τὸν εἰπῆ πολλές φορὰς.⁶ Καὶ ὁ Λυσίας τοῦ ἔκανε πρόθυμα τὴ γνώμη του. b

οὐδὲ ταῦτα ἦν ἱκανά, ἀλλὰ τελευτῶν, παραλαβὼν τὸ βιβλίον, ἀ μάλιστα ἐπεθύμει ἐπεσκόπει, καὶ τοῦτο δρῶν, ἐξ ἔθωνοῦ καθήμενος, ἀπειτῶν εἰς περίπατον ἦει, ὡς μὲν ἐγὼ οἶμαι, νῆ τὸν κύνα, ἐξεπιστάμενος τὸν λόγον, εἰ μὴ πάνυ τὴν μακρός. Ἐπορεύετο δ' ἐκτὸς τείχους, ἵνα μελετώη. Ἀπαντήσας δὲ τῷ νοσοῦντι περὶ λόγων ἀκοήν, ἰδὼν μὲν ἦσθη, ὅτι ἔξει τὸν συγκορυθαντιῶντα, καὶ **c** προάγειν ἐκέλευε. Δεσμένου δὲ λέγειν τοῦ τῶν λόγων ἔραστοῦ, ἐθρόπτετο ὡς δὴ οὐκ ἐπιθυμῶν λέγειν τελευτῶν δὲ ἔμελλε καί, εἰ μὴ τις ἐκὼν ἀκούει, βίβλιν ἔρειν. Σὺ οὖν, ὦ Φαῖδρε, αὐτοῦ δεήθητι, ἔπερ τάχα πάντως ποιήσῃ, νῦν ἤδη ποιεῖν.

ΦΑΙ. Ἐμοὶ ὡς ἀληθῶς πολὺ κράτιστόν ἐστιν οὕτως ὅπως δύναμαι λέγειν· ὡς μοι δοκεῖς σὺ οὐδαμῶς με ἀφήσῃς, πρὶν ἂν εἴπω ἄμῶς γέ πως.

ΣΩ. Πάνυ γὰρ σοὶ ἀληθῆ δοκῶ.

d ΦΑΙ. Οὕτωςί τοῖνον ποιήσω. Τῷ ὄντι γάρ, ὦ Σώκρατες, πάντως μᾶλλον τά γε ῥήματα οὐκ ἐξέμαθον· τὴν μέντοι διάνοιαν σχεδὸν ἀπάντων, οἷς ἔφη διαφέρειν τὰ τοῦ ἔρῶντος ἢ τὰ τοῦ μῆ, ἐν κεφαλαίοις ἐφεξῆς δίδειμι, ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ πρώτου.

ΣΩ. Δεῖξας γε πρῶτον, ὦ φιλόνη, τί ἄρα ἐν τῇ ἀριστερᾷ ἔχεις ὑπὸ τῇ ἱματίῳ· τοπάζω γάρ σε ἔχεις τὸν λόγον αὐτόν. Εἰ δὲ τοῦτό ἐστιν, οὕτωςί διανοοῦ περὶ ἐμοῦ, ὡς ἐγὼ σε πάνυ μὲν **e** φιλῶ, παρόντος δὲ Λυσίου, ἔμαθον σοὶ ἐμμελετᾶν παρέχειν οὐ πάνυ δέδοκται. Ἄλλ' ἴθι, δείκνυε.

ΦΑΙ. Παῦε· ἐκκέκρουκάς με ἐλπίδος, ὦ Σώκρατες, ἦν εἶχον

Αὐτουνοῦ ὅμως δὲν τοῦ ἔφθανε οὔτε τοῦτο, ἀλλὰ στὰ τελευταῖα ἐπῆρε στὰ χέρια του τὸ βιβλίον· καὶ κοίταξε μὲ προσοχῇ τὰ μέρη ποῦ τοῦ ἄρεσαν πᾶν πολὺ. Καὶ παλεύοντας μ' αὐτὸ ἀπὸ τὸ πρῶν ἀπόκαμει πᾶν καὶ ἐβγήκε περίπατο καὶ εἶμαι βέβαιος, μὰ τὸν κύνα, πῶς ἔξερει ἀπ' ἔξω τὸν λόγο, ἀν δὲν ἔτυχε νὰ εἶναι πολὺ μεγάλος. Καὶ τώρα ἐπήγαυε ἔξω ἀπὸ τὸ τεῖχος γιὰ νὰ τὸν ἐντυλώσῃ πᾶν μέσα του. Καὶ καθὼς ἀπάντησε αὐτὸν ποῦ τοῦ ἔχει γίνεαι ἄρρωστία νὰ θέλῃ ν' ἀκούῃ λόγους, κάρηκε βέβαια ποῦ τὸν εἶδε, γιὰτὶ ἔτσι θὰ ἔχη ἕνα σύντροφο στὸ πάθος του,² καὶ τὸν καλοῦσε νὰ προχωρή μαζὶ του. Ὅταν ὅμως ὁ ἔραστης τῶν λόγων τὸν παρακαλοῦσε νὰ τοῦ εἰπῇ τὸν λόγο, ἔκανε καρῶματα πῶς τάχα δὲν ἐπιθυμῇ νὰ τὸν εἰπῇ· στὸ τέλος ὅμως καὶ διὰ τῆς βίας θὰ κάθιζε κάτω κανέναν νὰ τοῦ τὸν εἰπῇ, ἀν αὐτὸς δὲν ἤθελε αὐτόθελά του νὰ τὸν ἀκούσῃ. Ἐοῦ λοιπόν, Φαῖδρε, παρακάλεσέ τον νὰ κάμῃ τώρα κι ὅλας ἐκεῖνο ποῦ ἔτσι ἢ ἀλλίως γρήγορα θὰ κάμῃ.

ΦΑΙ. Γιὰ μένα, μὰ τὴν ἀλήθεια, τὸ καλύτερο εἶναι νὰ εἰπῶ τὸν λόγο ἔτσι ὅπως μπορῶ, γιὰτὶ, καθὼς μοῦ φαίνεται, δὲν ἔχεις σκοπὸ νὰ μ' ἀφήσῃς μὲ κανένα τρόπο πρὶν σοῦ εἰπῶ τὸν λόγο ὅπως· ὅπως.

ΣΩ. Πολὺ ὠυστὰ μαντεύεις.

ΦΑΙ. Ἔτσι δὲ λοιπὸν θὰ κάμῃ. Γιὰτὶ στὰ ὠυστὰ, Σωκράτη, τὰ ἴδια τὰ λόγια δὲν τὰ ἔμαθα ὀλωσοδίου ἀπ' ἔξω τὴν ἔννοια³ ὅμως ποῦ εἶχαν ὅλα ὅσα εἶπε, γιὰ νὰ δεῖξῃ κατὰ τὴ διαφέρει ἐκεῖνος ποῦ κατέχεται ἀπὸ ἔρωτα ἀπ' ἐκεῖνον ποῦ δὲν κατέχεται, θὰ σοῦ τὴν εἰπῶ στὰ κύρια σημεῖα τῆς καὶ μὲ τὴ σειρά τοῦ καθενός, ἀρχίζοντας ἀπὸ τὸ πρῶτο.

ΣΩ. Γιὰ δεῖξέ μου⁴ ὅμως πρῶτα, φίλε μου, τί κρατᾷς στὸ ἀριστερό σου χέρι, ἐκεῖ κάτω ἀπὸ τὸ ἱμάτιο⁵ γιὰτὶ θαρρῶ πῶς ἔχεις τὸν λόγο τὸν ἴδιο. Κι ἀν εἶναι ἔτσι, τότε σκέψου γιὰ μένα τοῦτο, πῶς ἐγὼ σ' ἀγαπῶ βέβαια πολὺ, ἀλλὰ, ὅταν **e** εἶναι μπροστὰ ὁ Λυσίας, δὲν ἔχω καμμιά ὄρεξη νὰ σοῦ παραδώσω τὸν ἑαυτὸ μου γιὰ ν' ἀσκηθῆς. Μὰ ἔλα, δεῖξέ μου.

ΦΑΙ. Πάψε. Μοῦ ἄρναξες τὴν ἐλπίδα ποῦ εἶχα, Σω-

ἐν σοὶ ὡς ἐγγυμνασόμενος. Ἄλλὰ ποῦ δὴ θούλει καθιζόμενοι ἀναγνώμεν;

229 ΣΩ. Δεῦρ' ἐκτραπόμενοι κατὰ τὸν Ἴλισόν ἕωμεν εἴτα ἔπου ἂν δόξῃ ἐν ἡσυχίᾳ καθιζησόμεθα.

ΦΑΙ. Εἰς καιρὸν, ὡς ἔοικεν, ἀνυπόδητος ὢν ἔτυχον· σὺ μὲν γὰρ δὴ αἰεὶ. Πᾶστον οὖν ἡμῖν κατὰ τὸ ὑδάτιον ἐρέχουσι τοὺς πόδας ἰέναι, καὶ οὐκ ἀηδέες, ἄλλως τε καὶ τήνδε τὴν ὥραν τοῦ ἔτους τε καὶ τῆς ἡμέρας.

ΣΩ. Πρόαγε δὴ, καὶ σκόπει ἕμα ἔπου καθιζησόμεθα.

ΦΑΙ. Ὅρᾶς οὖν ἐκείνην τὴν ὑψηλοτάτην πλάτανον;

ΣΩ. Τί μὴν;

b ΦΑΙ. Ἐκεῖ σκιά τ' ἐστὶν καὶ πνεῦμα μέτριον, καὶ πόα καθίσεσθαι ἢ, ἂν θουλώμεθα, κατακλιθῆναι.

ΣΩ. Πρόαγεις ἄν.

ΦΑΙ. Εἰπέ μοι, ὦ Σώκρατες, οὐκ ἐνθόνδε μέντοι ποθὲν ἀπὸ τοῦ Ἴλισοῦ λέγεται ὁ Βορέας τὴν Ὠρεΐθουαν ἀρπάσαι;

ΣΩ. Λέγεται γάρ.

ΦΑΙ. Ἄρ' οὖν ἐνθόνδε; χαρίεντα γοῦν καὶ καθαρὰ καὶ διαφανῆ τὰ ὑδάτια φαίνεται, καὶ ἐπιτήδεια κόραις παιζεῖν παρ' αὐτά.

κράτη, πῶς θ' ἀσκηθῶ ἐπάνω σου. Ἄλλὰ ποῦ θέλεις νὰ καθίσωμε γιὰ νὰ διαβάσωμε;

ΣΩ. Νὰ γείρωμε δῶθε ἀπὸ τὸ δρόμο καὶ νὰ πᾶμε κατὰ τὸν Ἴλισόν· κι ἐκεῖ θὰ καθίσωμε ἔπου θέλωμε μὲ τὴν ἡσυχία μας.

ΦΑΙ. Σὲ καλὴν ὥρα, καθὼς φαίνεται, ἔτυχα νὰ εἶμαι κι ἐγὼ ξυπόλυτος· γιὰτὶ ἐσὺ δὲ εἶσαι πάντα.¹ Τὸ καλύτερο λοιπὸν γιὰ μᾶς εἶναι νὰ πᾶμε καθὼς πάει τὸ νεράκι γιὰ νὰ δροσίζωμε καὶ τὰ πόδια μας, καὶ σ' αὐτὴν μάλιστα τὴν ἐποχὴ τοῦ χρόνου καὶ σ' αὐτὴν τὴν ὥρα τῆς ἡμέρας δὲν εἶναι δυσάρεστο.

ΣΩ. Ἐμπρὸς λοιπὸν καὶ κύτταξε κιόλας ποῦ θὰ καθίσωμε.

ΦΑΙ. Βλέπεις λοιπὸν ἐκείνην τὴν πανύψηλην πλατάναν;

ΣΩ. Καὶ τί;

ΦΑΙ. Ἐκεῖ εἶναι καὶ Ἰσκιος καὶ ἐλαφρὸ ἀεράκι καὶ κλόη γιὰ νὰ καθίσωμε ἢ, ἂν θέλωμε, νὰ γείρωμε καταγῆς.

ΣΩ. Ἐμπρὸς λοιπόν.

ΦΑΙ. Γιὰ πές μου, Σώκратη, ἀπὸ τὸν Ἴλιον ἀπὸ ἐδῶ κάπου δὲν ἔλενε πῶς ἄρπαξε ὁ Βορέας τὴν Ὠρεΐθουα;²

ΣΩ. Ἔτσι ἔλενε.

ΦΑΙ. Ἄραγε ἀπ' ἐδῶ λοιπόν; Εἶναι δὲ καὶ τὸ νεράκι γεμάτο κάρη κι ὀλοκάθαρο καὶ διάφανο καὶ λὲς πῶς εἶναι καμωμένο γιὰ νὰ παίξουν πλαίι του παρθένες.

c ΣΩ. Οὐκ, ἀλλὰ κάτωθεν, ὅσον δὴ ἢ τρία στάδια, ἢ πρὸς τὸ τῆς Ἄγρας διαβαίνομεν¹ καὶ πού τις ἔστι θυμὸς αὐτόθι Βορέου.

ΦΑΙ. Οὐ πάνυ νεγόνθα. Ἄλλ' εἶπε, πρὸς Διός, ὃ Σὼκράτης, οὐ τοῦτο τὸ μυθολόγημα πείθει ἀληθές εἶναι;

ΣΩ. Ἄλλ' εἰ ἀπιστοίην, ὅσπερ οἱ σοφοί, οὐκ ἂν ἄτοπος εἶην² εἶτα σοφισζόμενος φαίην αὐτήν πνεῦμα Βορέου κατὰ τῶν πλησίον πετρῶν, σὺν Φαρμακείᾳ παίζουσαν, ὅσαι, καὶ οὕτω δὴ τελευτήσασαν λεχθῆναι ὑπὸ τοῦ Βορέου ἀνάρπαστον γεγονέναι. Ἡ ἐξ Ἄ-

d ρείου πάγου³ λέγεται γὰρ αὐτὴ καὶ οὕτως ὁ λόγος, ὡς ἐκείθεν, ἀλλ' οὐκ ἐνθένθεν ἠρπάσθη. Ἐγὼ δέ, ὦ Φαίδρε, ἄλλως μὲν τὰ τοιαῦτα χαρίεντα ἠγοῦμαι, λίαν δὲ δεινοῦ καὶ ἐπιτόνου καὶ οὐ πάνυ εὐτυχούς ἀνδρός, κατ' ἄλλο μὲν οὐδέν, ὅτι δ' αὐτῷ ἀνάγκη, μετὰ τοῦτο, τὸ τῶν Ἱπποκενταύρων εἶδος ἐπανορθοῦσθαι, καὶ αὐθις τὸ τῆς Χιμαίρας⁴ καὶ ἐπιρρεῖ δὲ ὄχλος τοιούτων Γοργόνων καὶ Πηγάσων καὶ

e ἄλλων ἀμηχάνων πλήθη τε καὶ ἀτοπία τερατολόγων τινῶν φύσεων. Αἷς εἰ τις ἀπιστῶν προσβιῆθ' κατὰ τὸ εἰκὸς ἕκαστον, ἅτε ἀγροίκῃ τινὶ σοφίᾳ χρώμενος, πολλῆς αὐτῷ σχολῆς δεήσει. Ἐμοὶ δὲ πρὸς αὐτὰ οὐδαμῶς ἔστι σχολή⁵ τὸ δὲ αἴτιον, ὃ φίλε, τοῦτου τόδε⁶ οὐ δύναμαι πῶ κατὰ τὸ Δελφικὸν γράμμα γυνῶναι ἑμαυτόν⁷ γελῶτον δέ μοι φαίνεται, τοῦτο ἔτι ἀγνοοῦντα τὰ ἀλλότρια σκοπεῖν. Ὅθεν 230 δὴ, χαίρειν ἑάσας ταῦτα, πειθόμενος δὲ τῷ νομιζομένῳ περὶ αὐτῶν, ὃ νῦν δὴ ἔλεγον, σκοπῶ οὐ ταῦτα ἀλλ' ἑμαυτόν, εἶτε τι θηρίον τυγχάνω Τυφῶνος πολυπλοκώτερον καὶ μάλλον ἐπιτεθυμμένον, εἶτε ἡμερώτερόν τε καὶ ἀπλούστερον ζῷον, θείας τινὸς καὶ ἀπί-

ΣΩ. Ὅχι ἀπ' ἐδῶ, ἀλλ' ἀπ' ἐκεῖ κάτω, δυὸ περίπου ἢ c τρία στάδια ἀπ' ἐδῶ, ἐκεῖ ὅπου περνᾶμε τὸ ποτάμι γιὰ νὰ πᾶμε στὸ ἱερὸ τῆς Ἄγρας¹ ἐκεῖ κάπου εἶναι καὶ κάποιος θυμὸς τοῦ Βορέα.

ΦΑΙ. Δὲν τὸν ἔχω καλὰ στὸ νοῦ μου² ὡστόσο πῆς μου, μὰ τὸ Δία, Σὼκράτη, ἐσὺ πιστεύεις πῶς εἶναι ἀληθινὸ αὐτὸ τὸ μυθολόγημα;

ΣΩ. Μὰ ἂν δὲν πίστευα, ὅπως οἱ σοφοί, δὲν θάκανα τίποτε τὸ παράλογο³ καὶ θὰ σοφισζόμουνα καὶ θὰ ἔλεγα, πῶς κάποιον δυνατὸ φύσημα τοῦ Βοριᾶ, τὴν ὥρα πού ἔπαιζε μὲ τὴν Φαρμακεία, τὴν ἔρριξε κατὰ τοὺς θράκους ἐκεῖ κοντὰ, καὶ ἀφοῦ πῆγε ἀπὸ τέτοιου θανάτου, βγήκε ὁ λόγος πῶς τὴν ἄρπαξε ὁ Βορέας. Ἡ ἀπὸ τὸν Ἄρειο Πάγο⁴ γιὰτι καὶ αὐτὸ λέ- d γεται, πῶς ἀπ' ἐκεῖ πέρα τὴν ἄρπαξε καὶ ὄχι ἀπ' ἐδῶ. Ἐγὼ ὅμως, Φαίδρε, βρίσκω πῶς αὐτὰ τὰ πράγματα ἔχουν βέβαια τὴν κάρη τους, ἀλλὰ χρειάζεται νὰ εἶναι κανεὶς πολὺ δυνατὸς ὁ αὐτὰ καὶ νὰ καταπονιέται πολὺ,⁵ καὶ δὲν εἶναι νὰ τὸν καλοτυχία κανεὶς, ὄχι βέβαια γι' ἄλλο τίποτε, παρὰ γιὰτι θὰ εἶναι ἀναγκασιόμος, ἔπειτα ἀπ' αὐτό, ν' ἀποκατα- e στήσῃ μὲ τὸ νοῦ του καὶ τὴ μορφὴ τῶν Ἱπποκενταύρων καὶ ἔπειτα τὴ μορφὴ τῆς Χιμαίρας⁶ καὶ ὕστερα πλακῶνουν πληθῆθος τέτοια, Γοργόνες καὶ Πήγασοι,⁷ καὶ ἔπειτα ἄλλα ἀνεξήγητα, τερατόμορφα ὄντα μὲ τις ἀλλοκοτιές των. Ἄν λοιπὸν δὲν δώσῃ κανεὶς πίστιν ὁ αὐτὰ καὶ κοιτάξῃ νὰ συνταριάζῃ τὸ καθένα κατὰ πῶς φαίνεται νὰ ἔγινε, θὰ χάσῃ πολὺν καιρὸ, ἀφοῦ θὰ ἔχη νὰ κάμῃ μὲ τόσο ἄξεστη σοφία. Καὶ ἐμένα δὰ δὲν μοῦ μένει καθόλου καιρὸς γι' αὐτά. Καὶ ἡ αἰτία, φίλε μου, γι' αὐτὸ εἶναι τοῦτη⁸: δὲν μπορῶ ἀκόμα, καθὼς λέει τὸ Δελφικὸ ρητὸ, νὰ γνωρίσω τὸν ἑαυτὸ μου⁹ μοῦ φαίνεται λοιπὸν πῶς εἶναι γελῶσι, ἐν ὅσῳ δὲν ξέρω ἀκό- 230 μα τοῦτο, νὰ νοιάζωμαι γιὰ τὰ ζῆνα πράγματα. Γι' αὐτὸ λοιπὸν ἔ' ἀφήνω αὐτὰ ὅπως εἶναι, καὶ τὰ παραδέχομαι ὅπως ὄλος ὁ κόσμος, καὶ κάνω ὅτι τώρα δὰ ἔλεγα, νοιάζομαι ὄχι γι' αὐτά, ἀλλὰ γιὰ τὸν ἑαυτὸ μου, νὰ ἰδῶ μὴν τυχὸν εἶμαι κανέ- να θηρίο πῶ μπερδεμένο καὶ πῶ φουσκωμένο καὶ ἀπὸ τὸν Τυφῶνα,⁴ ἢ κανένα πῶ ἡμερο καὶ πῶ ἀπλό ζῷο, πού τοῦ ἔχει τάξει ἡ φύση νὰ ἔχη μερικὸ ἀπὸ κάποιον θεϊκὸ καὶ ἀπλό

c ΣΩ. Οὐκ, ἀλλὰ κάτωθεν, ὅσον δύο ἢ τρία στάδια, ἢ πρὸς τὸ τῆς Ἄγρας διαβαίνομεν¹ καὶ πού τις ἐστί θωμὸς αὐτόθι Βορέου.

ΦΑΙ. Οὐ πάνυ νερόνθα. Ἄλλ' εἶπε, πρὸς Διός, ὃ Σώκρατες, οὐ τοῦτο τὸ μυθολόγημα περὶ ἀληθές εἶναι;

ΣΩ. Ἄλλ' εἰ ἀπιστοίην, ὡσπερ οἱ σοφοί, οὐκ ἂν ἄτοπος εἴην² εἶτα σοφίζόμενος φαίην αὐτήν πνεῦμα Βορέου κατὰ τῶν πλησίον πετρῶν, σὺν Φαρμακείᾳ παίζουσαν, ὡσαι, καὶ οὕτω δὴ τελευτήσασαν λεχθῆναι ὑπὸ τοῦ Βορέου ἀνάρπαστον γεγονέναι. Ἡ ἐξ Ἄ-

d ρείου πάγου³ λέγεται γὰρ αὐτὸ καὶ οὗτος ὁ λόγος, ὡς ἐκείθεν, ἀλλ' οὐκ ἐνθένθεν ἠρπάσθη. Ἐγὼ δέ, ὦ Φαίδρε, ἄλλως μὲν τὰ τοιαῦτα χαρίεντα ἠγοῦμαι, λίαν δὲ δεινὸν καὶ ἐπιτόνον καὶ οὐ πάνυ εὐτυχοῦς ἀνδρὸς, κατ' ἄλλο μὲν οὐδέν, ὅτι δ' αὐτῷ ἀνάγκη, μετὰ τοῦτο, τὸ τῶν Ἱπποκενταύρων εἶδος ἐπανορθοῦσθαι, καὶ αὐθις τὸ τῆς Χιμαίρας⁴ καὶ ἐπιρρεῖ δὲ ὄχλος τοιοῦτων Γοργόνων καὶ Πηγᾶσων καὶ

e ἄλλων ἀμηχάνων πλήθη τε καὶ ἀτοπία τερατολόγων τινῶν φύσεων. Αἶς εἰ τις ἀπιστῶν προσεβῆ κατὰ τὸ εἰκὸς ἕκαστον, ἔτε ἀγροίκῳ τινὶ σοφίᾳ χρώμενος, πολλῆς αὐτῷ σχολῆς δεήσει. Ἔμοι δὲ πρὸς αὐτὰ οὐδαμῶς ἐστί σχολή⁵ τὸ δὲ αἴτιον, ὦ φίλε, τοῦτου τόδε⁶ οὐ δύναμαι πῶ κατὰ τὸ Δελφικὸν γράμμα γυνῶναι ἑμαυτὸν⁷ γελοῖον δέ μοι φαίνεται, τοῦτο ἔτι ἀγνοοῦντα τὰ ἀλλότρια σκοπεῖν. Ὅθεν δὴ, χαίρειν ἑάσας ταῦτα, πειθόμενος δὲ τῷ νομιζομένῳ περὶ αὐτῶν, ὃ νῦν δὴ ἔλεγον, σκοπῶ οὐ ταῦτα ἀλλ' ἑμαυτὸν, εἶτε τι θηρίον τυγχάνω Τυφῶνος πολυπλοκώτερον καὶ μᾶλλον ἐπιτεθυμμένον, εἶτε ἡμερώτερόν τε καὶ ἀπλούστερον ζῷον, θείας τινὸς καὶ αὐ-

ΣΩ. Ὅχι ἀπ' ἐδῶ, ἀλλ' ἀπ' ἐκεῖ κάτω, δυὸ περίπου ἢ c τρία στάδια ἀπ' ἐδῶ, ἐκεῖ ὅπου περνᾶμε τὸ ποτάμι γιὰ νὰ πᾶμε σὺν ἱερῷ τῆς Ἄγρας¹ ἐκεῖ κάπου εἶναι καὶ κάποιος θωμὸς τοῦ Βορέα.

ΦΑΙ. Δὲν τὸν ἔχω καλά σὺν νοῦ μου² ὥστόσο πῆς μου, μὰ τὸ Δία, Σωκράτη, ἐσὺ πιστεύεις πῶς εἶναι ἀληθινὸν αὐτὸ τὸ μυθολόγημα;

ΣΩ. Μὰ ἂν δὲν πίστευα, ὅπως οἱ σοφοί, δὲν θάκανα τίποτε τὸ παράλογο³ καὶ θὰ σοφίζομουν καὶ θὰ ἔλεγα, πῶς κάποιον δυνατὸ φύσημα τοῦ Βοριᾶ, τὴν ὥρα πού ἐπαίξε μὲ τὴν Φαρμακεία, τὴν ἔρριξε κατὰ τοὺς θράκους ἐκεῖ κοντὰ, καὶ ἀφοῦ πῆγε ἀπὸ τέτοιου θανάτου, θῆκε ὁ λόγος πῶς τὴν ἄρ-

d παξε ὁ Βορέας. Ἡ ἀπὸ τὸν Ἄρειο Πάγο⁴ γιατίι καὶ αὐτὸ λέγεται, πῶς ἀπ' ἐκεῖ πέρα τὴν ἄρπαξε καὶ ὄχι ἀπ' ἐδῶ. Ἐγὼ ὅμως, Φαίδρε, βρῖσκω πῶς αὐτὰ τὰ πράγματα ἔχουν βέβαια τὴ κάρη τους, ἀλλὰ χρειάζεται νὰ εἶναι κανεὶς πολὺ δυ-

νατὸς ὅ αὐτὰ καὶ νὰ καταπονιέται πολὺ,⁵ καὶ δὲν εἶναι νὰ τὸν καλοτυχία κανεὶς, ὄχι βέβαια γι' ἄλλο τίποτε, παρὰ γιατίι θὰ εἶναι ἀναγκαζόμενος, ἔπειτα ἀπ' αὐτό, ν' ἀποκατα-

στήσῃ μὲ τὸ νοῦ του καὶ τὴ μορφὴ τῶν Ἱπποκενταύρων καὶ ἔπειτα τὴ μορφὴ τῆς Χιμαίρας⁶ καὶ ὕστερα πλακίονον πληθ-

e θος τέτοια, Γοργόνες καὶ Πηγᾶσοι,⁷ καὶ ἔπειτα ἄλλα ἀνεξήγητα, τερατόμορφα ὄντα μὲ τις ἀλλοκοτιές των. Ἄν λοιπὸν δὲν δῶσῃ κανεὶς πίστιν ὅ αὐτὰ καὶ κοιτάξῃ νὰ συνταιριάξῃ τὸ καθένα κατὰ πῶς φαίνεται νὰ ἔγινε, θὰ χάσῃ πολὺν καιρὸν, ἀφοῦ θὰ ἔχη νὰ κάμῃ μὲ τόσο ἀξεστη σοφία. Καὶ ἐμένα δὲ δὲν μοῦ μένει καθόλου καιρὸς γι' αὐτά. Καὶ ἡ

αἰτία, φίλε μου, γι' αὐτὸ εἶναι τοῦτη : δὲν μπορῶ ἀκόμα, καθὼς λέει τὸ Δελφικὸν ρητὸν, νὰ γνωρίσω τὸν ἑαυτὸ μου⁸ μοῦ φαίνεται λοιπὸν πῶς εἶναι γελοῖο, ἐν ὅσῳ δὲν ζέρω ἀκό-

μα τοῦτο, νὰ νοιάζωμαι γιὰ τὰ ζῆνα πράγματα. Γι' αὐτὸ λοιπὸν ἔ' ἀφήνω αὐτὰ ὅπως εἶναι, καὶ τὰ παραδέχομαι ὅπως ὄλος ὁ κόσμος, καὶ κάνω ὅτι τῶρα δὲ ἔλεγα, νοιάζομαι ὄχι γι' αὐτά, ἀλλὰ γιὰ τὸν ἑαυτὸ μου, νὰ ἰδῶ μὴν τυχὸν εἶμαι κανέ-

να θηρίο πῶ μπερδεμένο καὶ πῶ φουσκωμένο καὶ ἀπὸ τὸν Τυφῶνα,⁹ ἢ κανένα πῶ ἡμερὸ καὶ πῶ ἀπλὸ ζῷον, πῶ τοῦ ἔχει τάξει ἡ φύση νὰ ἔχη μερικὸ ἀπὸ κάποιον θεῖκὸ καὶ ἀπλὸ

φου μοίρας φύσει μετέχον. Ἄτάρ, ὦ ἑταῖρε, μεταξύ τῶν λόγων, ἄρ' οὐ τότε ἦν τὸ δένδρον, ἐφ' ὅπερ ἤγες ἡμᾶς;

b ΦΑΙ. Τοῦτο μὲν οὖν αὐτό.

ΣΩ. Νῆ τὴν Ἥραν, καλὴ γε ἡ καταγωγὴ. Ἦ τε γὰρ πλάτανος αὐτὴ μάλ' ἀμφιλαφῆς τε καὶ ὑψηλὴ, τοῦ τε ἄγνου τὸ ὕψος καὶ τὸ οὐσκιον πάγκαλον, καὶ ὡς ἀκμὴν ἔχει τῆς ἄνθης, ὡς ἂν εὐωδέστατον παρέχει τὸν τόπον· ἦ τε αὖ πηγὴ χαρισιστάτη ὑπὸ τῆς πλατάνου βεῖ μάλα ψυχροῦ ὕδατος, ὥστε γε τῷ ποδὶ τεκμήρασθαι. Νυμφῶν τέ τινων καὶ Ἄχελφου ἱερὸν ἀπὸ τῶν κορῶν τε καὶ c ἀγαλμάτων ἔοικεν εἶναι. Εἰ δ' αὖ βούλει, τὸ εὐπνουν τοῦ τόπου ὡς ἀγαπητὸν καὶ σφόδρα ἡδύ· θερινὸν τε καὶ λιγυρὸν ὑπῆχει τῷ τῶν τεττιγῶν χορῷ. Πάντων δὲ κομψότατον τὸ τῆς πύας, ὅτι ἐν ἡρέμα προσάγει ἱκανὴ πέφυκε κατακλινέντι τὴν κεφαλὴν παγκάλλως ἔχειν. Ὡστε ἄριστά σοι ἐξενάγεται, ὦ φίλε Φαῖδρε.

ΦΑΙ. Σὺ δέ γε, ὦ θαυμασίε, ἀτοπώτατός τις φαίγεις. Ἄτεχνῶς γάρ, ὃ λέγεις, ξαναγουμενὴν τιμὴν καὶ οὐκ ἐπιχωρίῳ ἔοικας· οὕτως d ἔκ τοῦ ἄστεως οὐτ' εἰς τὴν ὑπερῶριαν ἀποδημεῖς, οὐτ' ἔξω τείχους ἔμιοιγε δοκεῖς τὸ παράπαν ἐξέειναι.

ΣΩ. Συγγίνωσκέ μοι, ὦ ἄριστε. Φιλομαθῆς γάρ εἰμι· τὰ μὲν οὖν χωρία καὶ τὰ δένδρα οὐδὲν μ' ἐθέλει διδάσκειν, οἱ δ' ἐν τῷ ἄστει ἄνθρωποι. Σὺ μέντοι δοκεῖς μοι τῆς ἐμῆς ἐξόδου τὸ φάρμακον εὐρηκέναι· ὥσπερ γάρ οἱ τὰ πεινῶντα θρέμματα θαλλὸν ἢ τινα καρπὸν προσελόντες ἄγουσι, οὐ ἔμοι λόγους οὕτω προτεινῶν ἐν βιβλίῳ, τὴν τε Ἄττικὴν φαίνει περιάξειν ἅπασαν καὶ ὅποι ἂν e ἄλλοσε βούλη. Νῦν δ' οὖν ἐν τῷ παρόντι δεῦρ' ἀφικόμενος ἐγὼ μὲν μοι δοκῶ κατακείσθαι, σὺ δ' ἐν ὁποίῳ σχήματι οἷε ῥᾶστα ἀναγνώσεσθαι, τοῦθ' ἐλόμενος ἀναγίνωσκε.

κλῆρο. Ὡστόσο, φίλε μου, αὐτὸ δὲν ἦταν τὸ δένδρον, ὅπου ἤθελες νὰ πάμε;

ΦΑΙ. Ἄκριβῶς αὐτό.

ΣΩ. Μὰ τὴν Ἥρα,¹ ὄμορφο μέρος. Καὶ ἡ πλατάνη αὐτῆ ἐδῶ ἔχει πυκνὸν δόλγυρα τὸν ἴσκιον καὶ εἶναι ψηλὴ, καὶ τῆς λυγαριάς τὸ ὕψος καὶ ὁ ἴσκιος εἶναι πανῶρια, καὶ καθὼς εἶναι στὴν ἀκμὴ τ' ἀνθοῦ τῆς γεμίζει τὸν τόπον μ' εὐωδιά·² ἡ πηγὴ πάλιν ὅλη χάρη ἀναθρύζει ἐδῶ κάτω ἀπὸ τὴν πλατάνη κατάκρυον νερό, ποῦ τὸ νοιῶθεισι κι δλας στὰ πόδια. Καὶ φαίνεται ἀπὸ τὰ ἀγάλματα καὶ τίς κόρες, πῶς εἶναι τόπος ἱερός, ἀφιερωμένος σὲ κάποιες Νύμφες καὶ στὸν Ἄχελφον. Κι ἂν ἀκόμα θέλῃς, τὸ ἀεράκι τοῦ τόπου αὐτοῦ εἶναι τόσο καλό- c δεχτο καὶ εὐφραίνει πολὺ· καὶ καλοκαιρινὸ ὄπως εἶναι καὶ ἔλαφρὸ συνοδεύει ἀπαλὰ τὸ τραγοῦδι τῶν τζιτζικιῶν. Μὰ τὴν ποὺ πολλὴ χάρη τὴν ἔχει ἡ κλόη, ποῦ πάει τόσο ἀπαλὰ πρὸς τὰ πάνω καὶ εἶναι τόσο πλοῦσια, ποῦ ἂν ξαπλωθῆς κάτω θὰ ἔχῃς θαυμάσιο προσκέφαλο. Κι ἔτσι, ἀγαπητέ Φαῖ- d δρε, ἔγινες ἄριστος ξεναγός μου.

ΦΑΙ. Μὰ ἐσὺ, θαυμάσιε Σικκράτη, φαίνεται πῶς εἶσαι ἀλλόκοτος ἄνθρωπος. Γιατὶ ἀκριβῶς, ὅπως λές, μοιάζεις ὡ- s σὰν ξενοχωρίτης ποῦ τὸν ὀδηγοῦνε καὶ ὄχι σὰν ντόπιος· τό- σο σπάνια βγαίνει ἀπὸ τὴν πόλη γιὰ νὰ πᾶς πέρα ἀπὸ τὰ σύνορα τῆς χώρας σου· ἀλλὰ οὔτε κἀν πέρα ἀπὸ τὰ τείχη, μοῦ φαίνεται, πῶς ἐβῆγκες ποτέ.³

ΣΩ. Κατάλαθέ με, καλὲ μου φίλε. Θέλω θλίψεις ὄλο καὶ κάτι νὰ μαθαίνω· καὶ νὰ σοῦ εἰπῶ, τὰ χωράφια καὶ τὰ δένδρα δὲν μὲ διδάσκουν τίποτε, μὰ οἱ ἄνθρωποι ποῦ εἶναι μέ- e σα στὴν πόλη. Ἐσὺ ὅμως τώρα μοῦ φαίνεται πῶς εὐρήγκες τὸ φάρμακο γιὰ νὰ μὲ κάμῃς νὰ βγῶ. Γιατὶ ὅπως τὰ πεινασμένα ζωντανὰ τὰ πᾶνε ὅπου θέλουν, ἀρκεῖ νὰ τοὺς κουῶνε μπροστὰ τοὺς κανένα κλωρὸ κλαδί ἢ κανένα καρπὸ, ἔτσι καὶ ἐσὺ ἐμένα, κρατώντας μπροστὰ μου τὸ βιβλίον μὲ τοὺς λόγους, φαίνεται πῶς θὰ μὲ φέρῃς γύρω σ' ὅλη τὴν Ἄττι- κὴ καὶ ὅπου ἄλλοῦ θέλεις.⁴ Γιὰ τὴν ὥρα ὅμως, ἀφοῦ ἔφθασα ἔως ἐδῶ, ἐγὼ λὲν νὰ ξαπλωθῶ ἐδῶ κάμω, οὐ πάλιν ἰδὲς e ποιά στάση σὲ βολεῖει καλύτερα γιὰ τὸ διάβασμα, διάλεξε τὴν καὶ διάβαζε.

ΦΑΙ. Ἄκουε δὴ.

«Περὶ μὲν τῶν ἐμῶν πραγμάτων ἐπίστασαι, καὶ ὡς νομίζω συμ-
 φέρειν ἡμῖν γενομένων τούτων ἀκήκοας. Ἄξιόν δὲ μὴ διὰ τοῦτο ἀτυ-
 231 χῆσαι ὢν δέομαι, ὅτι οὐκ ἔραστής ὢν σου τυγχάνω. Ὡς ἐκείνους
 μὲν τότε μεταμέλει ὢν ἂν εὐ ποιήσωσιν, ἐπειδὴν τῆς ἐπιθυμίας παύ-
 σωσινται· τοῖς δὲ οὐκ ἔστι χρόνος, ἐν ᾧ μεταγνῶναι προσήκει. Οὐ γὰρ
 ὑπ' ἀνάγκης, ἀλλ' ἐκόντες, ὡς ἂν ἄριστα περὶ τῶν οἰκείων βουλευ-
 σαιτο, πρὸς τὴν δύναμιν τὴν αὐτῶν εὐ ποιοῦσιν. Ἔτι δὲ οἱ μὲν
 ἐρῶντες σκοποῦσιν, ἃ τε κακῶς διέθεντο τῶν αὐτῶν διὰ τὸν ἔρω-
 ται καὶ ἃ πεποιθήκασιν εὐ, καί, ὃν εἶχον πόνον προστιθέντες, ἡγοῦν-
 b ται πάλαι τὴν ἀξίαν ἀποδεδωκέναί χάριν τοῖς ἐρωμένοις· τοῖς δὲ
 μὴ ἐρῶσιν οὔτε τὴν τῶν οἰκείων ἀμέλειαν διὰ τοῦτο ἔστι προφασί-
 ζεσθαι, οὔτε τοὺς παρελθυθότας πόνους ὑπολογίζεσθαι, οὔτε τὰς
 πρὸς τοὺς προσήκοντας διαφορὰς αἰτιάσασθαι. Ὡστε, περιηρημέ-
 νων τοσούτων κακῶν, οὐδὲν ὑπολείπεται, ἀλλ' ἢ ποιεῖν προθύμως
 δ τι ἂν αὐτοῖς οἴωνται πράξαντες χαριεῖσθαι. Ἔτι δέ, εἰ διὰ τοῦ-
 c το ἀξίον τοὺς ἐρῶντας περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι, ὅτι τούτους μάλιστα
 φασὶ φιλεῖν ὢν ἂν ἐρῶσι, καὶ ἔτοιμοί εἰσι ἐκ τῶν λόγων καὶ ἐκ
 τῶν ἔργων, τοῖς ἄλλοις ἀπεχθανόμενοι, τοῖς ἐρωμένοις χαρίζεσθαι,
 βᾶδιον γινῶναι, εἰ ἀληθῆ λέγουσιν, ὅτι ὅσων ἂν ὑστερον ἐρασθῶ-
 σιν, ἐκείνους αὐτῶν περὶ πλείονος ποιήσονται, καὶ δῆλον ὅτι, ἐὰν

ΦΑΙ. Ἄκουε λοιπόν.

«Τί ἐγὼ δὲ ζητῶ, τὸ ξέρεις, καὶ ὅτι κατὰ τὴ γνώμη μου
 μᾶς συμφέρει, ἂν αὐτὸ γίνῃ, τὸ ἔχεις ἀκούσει.¹ Καὶ παρακα-
 λῶ νὰ μὴ στερηθῶ ἐκεῖνο ποὺ ζητῶ, ἐξ αἰτίας ποὺ δὲν εἶμαι 231
 ἐραστής σου. Γιατί οἱ ἐραστὲς μετανοιοῦνουν δὲ γιὰ τὸ καλὸ
 ποὺ θὰ κάμουν μόλις σθῶσι ἢ ἐπιθυμῶν των, ἐνῶ ἐκεῖνοι
 ποὺ δὲν κατέχονται ἀπὸ ἔρωτα δὲν θὰ ἔρθῃ ποτὲ ἢ στιγμῇ
 ν' ἀλλάξουν γνώμη. Γιατί δὲν εἶναι ἡ ἀνάγκη ποὺ τοὺς πιέ-
 ζει, ἀλλὰ αὐτόθελά τους σκέπτονται τὰ ζητήματά των, ὅπως
 εἶναι τὸ καλύτερο, καὶ κάνουν τὸ καλὸ κατὰ τὴ δύναμη ποὺ
 ἔχουν. Καὶ ἔνα ἄλλο ἀκόμα· ἐκεῖνοι δὲ ποὺ κατέχονται ἀπὸ
 ἔρωτα λογαριάζουν, ἀπὸ τὸ ἔνα μέρος πόσα δικά τους ζητή-
 ματα πῆγανε ἄσκημα ἐξ αἰτίας τοῦ ἔρωτος, καὶ ἀπὸ τ'ἄλλο
 πόσα καλὰ ἔκαμαν, καὶ προσθέτοντας καὶ τὸν κόπο ποὺ ἔβε- b
 λαν, πιστεύουν πῶς ἀπὸ καιρὸ πᾶ ἀνταπέδωκαν ἄξια στοὺς
 ἀγαπημένους τῆ χάρη ποὺ χρωστοῦσαν.² ἐνῶ ἐκεῖνοι ποὺ
 δὲν κατέχονται ἀπὸ ἔρωτα δὲν μποροῦν, οὔτε νὰ λένε πῶς
 ἀμέλησαν γι' αὐτὸν τὰ ζητήματά των, οὔτε νὰ ὑπολογίζουν
 τοὺς κόπους ποὺ πέρασαν, οὔτε θὰ ἔχουν αἶψα νὰ λένε πῶς
 ἄνοιξαν διαφορὰς μὲ τοὺς δικούς των. Ὡστε, ἀφοῦ μένουν
 κατὰ μέρος τόσα κακά, δὲν μένει τίποτε παρὰ νὰ κάμουν πρό-
 θυμα ἐκεῖνο ποὺ νομίζουν πῶς πρέπει νὰ κάμουν γιὰ νὰ τοὺς
 εὐχαριστήσουν. Καὶ ἔπειτα, ἂν γι' αὐτὸ ἀξίξῃ νὰ ἔκῃ c
 νεὶς μεγάλη ἐκτίμησις σ' ἐκείνους ποὺ κατέχονται ἀπὸ ἔρω-
 τα, γιὰτὶ δηλαδὴ λένε πῶς αὐτοὶ ἔχουν τὴν ποὺ μεγάλη ἀγά-
 πη γιὰ τοὺς ἀγαπημένους των, καὶ γιὰτὶ λένε πῶς εἶναι ἔτοι-
 μοι νὰ γίνουν ἐχθροὶ μὲ τοὺς ἄλλους καὶ μὲ τὰ λόγια καὶ
 μὲ τὰ ἔργα γιὰ χάρη τῶν ἀγαπημένων, εὐκόλο εἶναι νὰ κα-
 ταλάβῃ κανεὶς ἂν λένε ἀλήθεια, γιὰτὶ ὅσους θ' ἀγαπήσουν
 ἀργότερα, ἐκείνους θὰ τοὺς βάλουν πρὸ ψηλὰ ἀπ' αὐτοὺς
 ποὺ ἀγαπᾶνε τώρα, καὶ εἶναι φανερὸ πῶς, ἂν ἐκεῖνοι οἱ κα-

ἐκείνοις δοκῆ, καὶ τούτους κακῶς ποιήσουσιν. Καίτοι πῶς εἰκός ἐστι τοιοῦτον πρᾶγμα προσθαί τοιαύτην ἔχοντι συμφορὰν, ἣν οὐδ' ἂν ἐπιχειρήσειεν οὐδεὶς ἔμπειρος ὢν ἀποτρέπειν; Καὶ γὰρ αὐτοὶ ὁμολογοῦσι νοσεῖν μᾶλλον ἢ σωφρονεῖν, καὶ εἰδέναι ὅτι κακῶς φρονοῦσιν, ἀλλ' οὐ δύνασθαι αὐτῶν κρατεῖν ὥστε πῶς ἂν, εὐ φρονήσαντες, ταῦτα καλῶς ἔχειν ἠγγήσαιντο περὶ ὧν διακαίμενοι βουλεύονται; Καὶ μὲν δὴ, εἰ μὲν ἐκ τῶν ἐρώντων τὸν βέλτιστον αἰροῖτο, ἐξ ὀλίγων ἂν σοὶ ἦ ἔκλεξις εἴη· εἰ δ' ἐκ τῶν ἄλλων τὸν σαυτῷ ἐπιτηδεύεσθαι, ἐκ πολλῶν ὥστε πολὺ πλείων ἐλπίς ἐν τοῖς πολλοῖς

232 »Εἰ τοίνυν τὸν νόμον τὸν καθεστηκότα δέδοικας μὴ, πυθαιμένην τῶν ἀνθρώπων, θνείδος σοὶ γένηται, εἰκός ἐστι τοὺς μὲν ἐρώντας, οὕτως ἂν οἰομένους καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων ζηλοῦσθαι ὡσπερ αὐτοὺς ὑφ' αὐτῶν, ἐπαρθῆναι τῷ λέγειν καὶ φιλοτιμουμένους ἐπιδεικνυσθαι πρὸς ἅπαντας, ὅτι οὐκ ἄλλως αὐτοῖς πεπόνηται· τοὺς δὲ μὴ ἐρώντας, κρείττους αὐτῶν ὄντας, τὸ βέλτιστον ἀντὶ τῆς δόξης τῆς παρὰ τῶν ἀνθρώπων αἰρεῖσθαι. Ἐπι δὲ τοὺς μὲν ἐρώντας, πολλοὺς ἀνάγκη πυθέσθαι καὶ ἰδεῖν ἀκολουθοῦντας τοῖς ἐρωμένοις καὶ ἔργον τοῦτο ποιοῦμένους, ὥστε, ὅταν ὀφθῶσι διαλεγόμενοι ἀλλήλοις, τότε αὐτοὺς οἰοῦνται ἢ γεγεννημένους ἢ μελλούσης ἔσεσθαι τῆς ἐπιθυμίας συνεῖναι· τοὺς δὲ μὴ ἐρώντας οὐδ' αἰτιάσθαι διὰ τὴν συνουσίαν ἐπιχειροῦσιν, εἰδότες ὅτι ἀναγκαῖόν ἐστιν ἢ διὰ φιλίαν τῷ διαλέγεσθαι ἢ δι' ἄλλην τινα ἡδονήν. Καὶ μὲν δὴ, εἰ σοὶ δεὸς πα-

τοπινοὶ τὸ θελήσουν, καὶ ὁ αὐτοὺς τοὺς τωρινούς θὰ κάμουν κακῶ. Καὶ μὰ τὴν ἀλήθεια, πῶς στέκει νὰ παραδῶσῃ κανεὶς τέτοιο πρᾶγμα σὲ κάποιον ποὺ ἔχει τέτοιο βάσανο, ποὺ κανεὶς δὲν θὰ καταπανότανε, οὔτε καὶ ἕνας ἔμπειρος, νὰ τοῦ τὸ θγάλη; Γιατὶ καὶ οἱ ἴδιοι ὁμολογοῦν πῶς εἶναι ποὺ πολὺ ἄρρωστοὶ παρὰ στὰ σωστά των, καὶ πῶς γνωρίζουν ὅτι δὲν πᾶνε καλά τὰ λογικά των, ἀλλὰ δὲν μποροῦν νὰ κρατηθοῦν.¹ Πῶς θέλεις λοιπόν, ὅταν ξαναρθουν στὰ λογικά των, νὰ εὔρουν σωστά αὐτὰ ποὺ σκεφθηκαν ὅταν ἦταν ὁ ἑκείνη τὴν κατάσταση; Καὶ ἂν ἔξης βέβαια νὰ διαλέξῃς τὸν καλύτερο ἀπ' ἐκείνους ποὺ κατέχονται ἀπὸ ἔρωτα, ἢ ἐκλογὴ σου θὰ γίνῃ μέσα ἀπὸ λίγους; ἂν ὅμως ἔξης νὰ διαλέξῃς ἀπὸ τοὺς ἄλλους τὸν ποὺ ταιριαστὸ ὁ ἑσένα, τὴν ἐκλογὴ σου θὰ τὴν κάμῃς μέσα ἀπὸ πολλοῦς² ὥστε θάχῃς ποὺ μεγάλη ἐλπίδα νὰ τύχῃ νὰ εἶναι μέσα στοὺς πολλοὺς ἐκείνους ποὺ ἀξίζει τὴ δική σου φιλία.

232 » Ἄν πάλι φοβᾶσαι τὸ ἔθιμο ποὺ ὑπάρχει, μήπως τὸ μάθουνε οἱ ἄνθρωποι καὶ ντροπιασθῆς,³ τότε μάθε, φυσικὸ εἶναι ἐκεῖνοι ποὺ κατέχονται ἀπὸ ἔρωτα, νομιζόντας πῶς καὶ οἱ ἄλλοι τοὺς ζηλοῦσιν ἔτσι ὅπως ζηλοῦνται αὐτοὶ ἀναμεταξύ των, νὰ αἰσθάνωνται ἔπαρση, ὅταν μιλάνε γι' αὐτὸ καὶ εὐρὸ φιλότιμο νὰ δείχνουν ὁ ὅλους πῶς τόσοι κόποι των δὲν πῆγαν γι' αὐτοὺς στὰ χαμένα. Ἐνῶ ἐκεῖνοι ποὺ δὲν κατέχονται ἀπὸ ἔρωτα εἶναι πάλι φυσικό, μᾶς καὶ ἔχουν τὴ δύναμη νὰ κυβερνᾶν τὸν ἑαυτὸ τους, νὰ προμῖνανε τὸ συμφέρον τους, παρὰ τὴ φήμη μέσα στοὺς ἀνθρώπους. Καὶ κάτι ἄλλο ἀκόμα· γιὰ κείνους ποὺ κατέχονται ἀπὸ ἔρωτα ὅπως ἄλλο πολλοὶ θὰ τὸ μάθουν, καὶ θὰ τοὺς ἰδοῦν νὰ τρέχουν πίσω ἀπ' αὐτοὺς ποὺ ἀγαπᾶν καὶ ὄλο μ' αὐτὸ νὰ ἔχουν νὰ κάμουν. Καὶ ἔτσι, ὅταν τοὺς ἰδοῦν νὰ μιλάνε ἀναμεταξύ των, τότε θὰ νομίζουν πῶς αὐτοὶ εἶναι μαζί, ἢ γιατί ἔσθυσαν ἤδη τὴν ἐπιθυμίαν των, ἢ γιατί πρόκειται τώρα νὰ τὴν σθῶσιν. Ἐκείνους ὅμως ποὺ δὲν κατέχονται ἀπὸ ἔρωτα κανεὶς δὲν τολμάει νὰ τοὺς κακολογήσῃ ποὺ τοὺς βλέπει νὰ εἶναι μαζί, γιατί ξέρει πῶς εἶναι ἀναγκαῖο ἢ ἀπὸ φιλία ἢ ἀπὸ κάποια ἄλλη εὐχαρίστηση νὰ μιλήσῃ κανεὶς μὲ κάποιον. Καὶ

ρέστηκεν ἡγουμένῳ χαλεπὸν εἶναι φιλίαν συμμένειν καί, ἄλλῃ μὲν τρῶπῃ διαφορᾶς γενομένης, κοινήν ἀμφοτέροις καταστήναι τὴν συμφωρᾶν, προεμένου δὲ σου ἅ περὶ πλείστου ποιεῖ μεγάλην ἂν σοι βλάβην γενέσθαι, εἰκότως ἂν τοὺς ἐρώντας μάλλον ἂν φοβῶσ' πολλὰ γὰρ αὐτοὺς ἐστὶ τὰ λυπούντα καὶ πάντ' ἐπὶ τῇ αὐτῶν βλάβῃ νομίζουσι γίγνεσθαι· διόπερ καὶ τὰς πρὸς τοὺς ἄλλους τῶν ἐρωμένων συνοσίας ἀποτρέπουσιν, φοβούμενοι τοὺς μὲν οὐσίαν κεκτημένους μὴ χρήμασιν αὐτοὺς υπερβάλλωνται, τοὺς δὲ πεπαιδευμένους μὴ συνέσει κρείττους γέωνται· τῶν δὲ ἄλλο τι κεκτημένων ἀγαθὸν τὴν δύναμιν ἐκάστου φυλάττονται. Πείσαντες μὲν οὖν ἀπεχθέσθαι σε τοῦτοις εἰς ἐρημίαν φίλων καθιστάσιν· ἐὰν δέ, τὸ σεαυτοῦ σκοπῶν, ἄμεινον ἐκείνων φρονῆς, ἤξεις αὐτοῖς εἰς διαφορᾶν. Ὅσοι δὲ μὴ ἐρώντες ἔτυχον, ἀλλὰ δι' ἀρετὴν ἔπραξαν ὧν δέοντο, οὐκ ἂν τοῖς συνοδοῖς φηνοῖεν, ἀλλὰ τοὺς μὴ ἐθέλοντας μισοῖεν, ἡγούμενοι ὅπ' ἐκείνων μὲν υπερροῦσθαι, ὅπῃ τῶν συνόντων δὲ ὠφελείσθαι. Ὡστε πολὺ πλείων ἐλπίς φιλίαν αὐτοῖς ἐκ τοῦ πράγματός ἢ ἔχθραν γενήσεσθαι.

»Καὶ μὲν δὴ τῶν μὲν ἐρώντων πολλοὶ πρότερον τοῦ σώματος ἐπεθύμησαν ἢ τὸν τρόπον ἐγνωσαν καὶ τῶν ἄλλων οἰκείων ἐμπειροὶ ἐγένοντο, ὥστε ἄδηλον αὐτοῖς εἰ ἐτι τότε βουλήσονται· φίλοι εἶναι ἐπειδὴν τῆς ἐπιθυμίας παύσονται· τοῖς δὲ μὴ ἐρώσιν, οἳ καὶ πρότερον ἀλλήλοισ φίλοι ὄντες ταῦτα ἔπραξαν, οὐκ ἐξ ὧν ἂν εὐπάθως ταῦτα εἰκὸς ἐλάττω τὴν φιλίαν αὐτοῖς ποιήσῃ, ἀλλὰ ταῦτα μνημεῖα καταλειφθῆναι τῶν μελλόντων ἔσεσθαι. Καὶ μὲν δὴ θελτίνοι σοι προσήκει γενέσθαι, ἐμοὶ πειθόμενῳ ἢ ἔραστῃ. Ἐκείνοι μὲν γὰρ καὶ παρὰ τὸ βέλτιστον τὰ τε λεγόμενα καὶ τὰ πρακτόμενα ἐπαινοῦσιν, τὰ μὲν δεδιότες μὴ ἀπέχθωνται, τὰ δὲ καὶ αὐτοῦ χεῖρον διὰ τὴν ἐπιθυμίαν γινώσκοντες· τοιαῦτα γὰρ ὁ ἔρωσις ἐπιδείκνυται· δυστυχοῦντας μὲν, ἅ μὴ λύπην τοῖς ἄλλοις περὶ χειρὸς ἀνιάρᾳ ποιεῖ νομίζεῖν· εὐτυχοῦντας δὲ, καὶ τὰ μὴ ἡδονῆς ἄξια παρ' ἐκείνων ἐπαίνου ἀναγκάζει τυγχάνειν. Ὡστε πολὺ μάλλον ἐλεεῖν

ἂν θὰ δειλιάσης, γιὰτὶ πιστεύεις πὺς εἶναι δύσκολο νὰ μένη στέρεα ἢ φιλία καὶ πὺς ἀλλιώτικα βέβαια, σὲ περιπτύσῃ κἀποιας διαφορᾶς ἀναμεταξύ σας, τὸ κακὸ θὰ ἤτανε κοινὸ καὶ γιὰ τοὺς δύο σας, ἐνῷ ὅταν σὺ θυσιάξῃς τὰ πὸ πολὺ τιμα πὸν ἔχεις εἰσαι ἐπὸ πὸν θὰ πάθῃς μεγάλο κακὸ, φυσικὸ εἶναι νὰ φοβᾶσαι πὸν πολὺ ἐκείνους πὸν κατέχονται ἀπὸ ἔρωτα. Γιὰτὶ πολλὰ πράγματα εἶναι σ' αὐτοὺς δυσάρεστα καὶ νομίζουν πὺς ὅλα γίνονται γιὰ τὴ δική τους βλάβῃ. Γι' αὐτὸ καὶ ἐμποδίζουσι τοὺς ἀγαπημένους των νὰ ἔχουν σχέσεις μὲ τοὺς ἄλλους, γιὰτὶ φοβοῦνται ἐκείνους πὸν ἔχουν περιουσία μὴν τοὺς περᾶσουν στὰ χρήματα, καὶ ἐκείνους πὸν εἶναι ἐκπαιδευμένοι μὴν τοὺς νικήσουν μὲ τὴ σύνεση· καὶ καθενὸς ἀπ' ὅσους ἔχουν κανένα ἄλλο ἀγαθὸ κοιτάζουσι ν' ἀποτρέψουσι τὴν ἐπιρροή. Καὶ ἀφοῦ βέβαια σὲ πείσουν νὰ αἰσθάνεσαι ἔχθρα γι' αὐτοὺς, σ' ἐρημιώνουν ἀπὸ φίλους· ἂν ὅμως, κοιτάζοντας τὸ δικὸ σου συμφέρον, σκεφθῆς καλύτερα ἀπ' ἐκείνους, θὰ τὰ καλᾶσῃς μαζί τους. Ἐναντίθετα, ὅσοι ἔτυχε νὰ μὴν κατέχωνται ἀπὸ ἔρωτα, παρὰ πέτυχαν μὲ τὴν ἀξιοσύνη τους ἐκείνο πὸν ζητοῦσαν, δὲν φηνοῦν ἐκείνους πὸν σὲ συνανατρέφονται, ἀλλὰ ἴσα-ἴσα πωσοῦν ἐκείνους πὸν δὲν θέλουν τὴ συντροφία σου, γιὰτὶ πιστεύουν πὺς ἐκείνοι σὲ περιφρονοῦν, ἐνῷ ἐτούτοι σὲ ὠφελοῦν. Ὡστε ὑπάρχει πολὺ μεγαλύτερη ἐλπίδα τὸ πρᾶγμα τοῦτο νὰ γεννήσῃ σ' αὐτοὺς φιλία παρὰ ἔχθρα.

» Ἄλλωστε πολλοὶ ἀπ' ὅσους κατέχονται ἀπὸ ἔρωτα ποθοῦν τὸ σῶμα πρὶν ἀκόμα μάθουν τὸ χαρακτῆρα καὶ πρὶν γνωρίσουν καλὰ καὶ τᾶλλα οἰκογενειακὰ του.¹ Ὡστε εἶναι ἀδύλο ἂν καὶ τότε θὰ θελήσουν νὰ τοὺς εἶναι ἀκόμα φίλοι, ὅταν οὐόσουν τὴν ἐπιθυμία των. Ἐναντίθετα, γι' αὐτοὺς πὸν δὲν κατέχονται ἀπὸ ἔρωτα, καὶ ὄντας ἀπὸ πρὶν φίλοι ἀναμεταξύ των, ἔκαναν αὐτὰ, δὲν εἶναι φυσικὸ νὰ τοὺς μειώσουν τὴ φιλία ἐκεῖνα πὸν θὰ τοὺς εὐφραίνουσι, ἀλλὰ ἴσα-ἴσα αὐτὰ θὰ τοὺς μείνουν ἐνθῶρμα γιὰ ὅσα μέλλουν νὰ γίνουσι. Καὶ νὰ περιμένῃς πὺς θὰ γίνῃς καλύτερος ἂν ἀκούσῃς ἐμένα παρὰ κανέναν ἔραστή. Γιὰτὶ ἐκείνοι θὰ ἐπαινοῦν ὅ,τι λὲς κι ὅ,τι κάνεις, κι ἂν ἀκόμα τοῦτο εἶναι ἀντίθετο πρὸς τὸ καλὸ, ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος γιὰτὶ φοβοῦνται μὴ χάσουν τὴ φιλία σου, ἀπὸ τᾶλλο πάλι γιὰτὶ κι αὐτοὶ ἔχουν θολωμένη τὴ γνώση τους ἀπὸ τὸ πάθος. Τέτοια λοιπὸν ἔχει νὰ ἐπιδειχῇ ὁ ἔρωσις· ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος ἐκείνους πὸν ἔχουν ἀτυχία σ' αὐτὸ τοὺς κάνει νὰ βλέπουν δυσάρεστα ἐκεῖνα πὸν στοὺς ἄλλους δὲν φέρνουν στενοχώρια, ἀπὸ τᾶλλο μέρος ἐκείνους πὸν ἔχουν τύχη νὰ ἐπαινοῦν καὶ ὅσα δὲν ἀξίζουσι τὸ νὰ παίρται

τοὺς ἔρωμένους ἢ ζηλοῦν αὐτοὺς προσήκει. Ἐὰν δ' ἐμοὶ πείθῃ, πρῶτον μὲν οὐ τὴν παρούσαν ἡδονὴν θεραπεύων συνέσομαι σοι, ἀλλὰ καὶ τὴν μέλλουσαν ὠφέλειαν ἐσσομαι, οὐχ ὅπ' ἔρωτος ἠττώμενος ἀλλ' ἐμαυτοῦ κρατῶν, οὐδὲ διὰ σμικρὰ ἰσχυρὰν ἔχθραν ἀναιρούμενος, ἀλλὰ διὰ μεγάλα θραδέως ὀλίγην ὀργὴν ποιούμενος, τῶν μὲν ἀκουσίων συγγνώμην ἔχω, τὰ δὲ ἐκούσια πειρώμενος ἀποτρέπειν ταῦτα γὰρ ἐστὶ φιλίας πολὺν χρόνον ἐσομένης τεκμήρια. Εἰ δ' ἄρα σοι τοῦτο παρέστηκεν, ὡς οὐχ οἶόν τε ἰσχυρὰν φιλίαν γενέσθαι, ἐὰν μὴ τις ἔρῳν τυγχάνῃ, ἐνθυμείσθαι χρὴ, ὅτι οὐτ' ἂν τοὺς υἱεῖς περι πολλοῦ ἐποιούμεθα, οὐτ' ἂν τοὺς πατέρας καὶ τὰς μητέρας, οὐτ' ἂν πιστοὺς φίλους ἐκεκτήμεθα, οἳ οὐκ ἐξ ἐπιθυμίας τοιαύτης γηγόναν, ἀλλ' ἐξ ἑτέρων ἐπιτηδευμάτων.

»Ἐτι δέ, εἰ χρὴ τοῖς δεομένοις μάλιστα χαρίζεσθαι, προσήκει καὶ τῶν ἄλλων μὴ τοὺς θελτίστους, ἀλλὰ τοὺς ἀπορωτάτους εὖ ποιεῖν· μεγίστων γὰρ ἀπαλλαγέντων κακῶν, πλείστην χάριν αὐτοῖς εἴσονται. Καὶ μὲν δὴ καὶ ἐν ταῖς ἰδίαις διαπάαις οὐ τοὺς φίλους ἄξιον παρακαλεῖν, ἀλλὰ τοὺς προσαιτουήντας καὶ τοὺς δεομένους πληρομονῆς· ἐκείνοι γὰρ καὶ ἀγαπήσουσιν καὶ ἀκολουθήσουσιν, καὶ ἐπὶ τὰς θύρας ἤξουσιν καὶ μάλιστα ἠσθήσονται καὶ οὐκ ἐλαχίστην χάριν εἴσονται καὶ πολλὰ ἀγαθὰ αὐτοῖς εὐξονται. Ἄλλ' ἴσως προσήκει οὐ τοῖς σφόδρα δεομένοις χαρίζεσθαι, ἀλλὰ τοῖς μάλιστα ἀποδοῦναι χάριν δυναμένοις· οὐδὲ τοῖς ἐρῶσι μόνον, ἀλλὰ τοῖς τοῦ πράγματος ἄξις· οὐδὲ ἅσοι τῆς σῆς ὥρας ἀπολαύονται, ἀλλ' οἵτινες πρεσθυτέρῳ γενομένην τῶν σφετέρων ἀγαθῶν μεταδώσουσιν· οὐδὲ οἳ, διαπραξάμενοι, πρὸς τοὺς ἄλλους φιλοτιμήσονται, ἀλλ' οἵτινες, αἰσχυρόμενοι, πρὸς ἅπαντας σιωπήσονται· οὐδὲ τοῖς ὀλίγον χρόνον σπουδάζουσιν, ἀλλὰ τοῖς ὁμοίως διὰ παντὸς τοῦ βίου φίλοις ἐσομένοις· οὐδὲ οἵτινες, παυόμενοι τῆς ἐπιθυμίας, ἔχθρας πρόφασις ζητήσουσιν, ἀλλ' οἳ, παυσαμένης τῆς ὥρας, τότε τὴν αὐτῶν ἀρετὴν ἐπιδείξονται. Σὺ οὖν τῶν τε εἰρημένων μέμνησο καὶ

κανεῖς. Ὡστε τοὺς ἀγαπημένους ταιριάζει πρὸ πολλοῦ νὰ τοὺς λυπάται κανεῖς παρὰ νὰ τοὺς ζηλεύῃ. Ἄν ὅμως ἀκούσης ἐμένα, πρῶτα - πρῶτα θὰ εἶμαι μαζί σου ὄχι γιὰ νὰ προσέχω τὴν ἡδονὴν τῆς στιγμῆς, ἀλλὰ καὶ τὴ μέλλοντικὴ ὠφέλεια πού θάρθῃ, δὲν θὰ νικίεμαι ἀπὸ τὸν ἔρωτα, ἀλλὰ θὰ κυβερνάω τὸν ἑαυτό μου, οὔτε θ' ἀνοίξω μεγάλη ἔχθρα γιὰ μικροπράγματα, ἀλλὰ καὶ γιὰ μεγάλα ἀκόμη θὰ σοῦ θυμῶνω λίγο καὶ σιγά - σιγά, θὰ σοῦ συγχωρῶ ὅσα λάθῃ κάνεις χωρὶς νὰ τὸ θέλῃς καὶ θὰ κοιτάζω νὰ σὲ ἀποτρέπω ἀπ' ὅσα θὰ κάνῃς αὐτόθελά σου· γιὰτὶ αὐτὰ εἶναι τὰ σημάδια μιανῆς φιλίας πού θὰ βαστάξῃ πολὺν καιρὸ. Ἄν πάλι βάζῃς αὐτὸ μὲ τὸ νοῦ σου, πῶς δὲν γίνεται στέρεια φιλία, ἂν δὲν κατέχεται κανεῖς ἀπὸ ἔρωτα, πρέπει νὰ σκεφθῆς πῶς οὔτε γιὰ τὴ παιδιὰ μας θὰ εἶχαμε τόση ἀγάπη, οὔτε γιὰ τοὺς πατέρες καὶ τῆς μητέρες μας, οὔτε θ' ἀποχτιόσαμε πολλοὺς φίλους, γιὰτὶ αὐτοὶ δὲν γίνανε ἀπὸ τέτοια ἐπιθυμία, ἀλλὰ ἀπὸ ἄλλες συνθήκες.

» Καὶ ἔπειτα, ἂν εἶναι σωστὸ νὰ κάνῃ κανεῖς τὸ καλὸ σὲ κείνους πού ἔχουν τὴν πρὸ μεγάλη ἀνάγκη, πρέπει καὶ σὲ ἄλλα νὰ κάνῃ κανεῖς τὸ καλὸ, ὄχι σοὺς πρὸ καλοῦς, ἀλλὰ σ' ἐκείνους πού δὲν ἔχουν τίποτε· γιὰτὶ αὐτοὶ μάλιστα ἀπαλλαγοῦνε ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα κακά, θὰ τοὺς κρωστᾶν καὶ τὴ μεγαλύτερη χάρη. Καί, ἀκόμα καὶ στὰ τραπέζια πού δίνει κανεῖς στὸ σπῆρι του, δὲν ἀξίζει νὰ καλῆ τοὺς φίλους, ἀλλὰ τοὺς ἐπαίτες καὶ ὅσους ἔχουν ἀνάγκη νὰ χορτάσουν· γιὰτὶ ἐτοῦτοι ἀκριβῶς θὰ τὸν ἀγαπήσουν καὶ θὰ τοῦ γίνουν ὀπαδοὶ καὶ θὰ πᾶνε στὴν πόρτα του καὶ θὰ κροῦν πρὸ πολλοῦ καὶ θὰ τοῦ εὐχηθοῦν πολλὰ καλὰ. ἴσως ὅμως δὲν εἶναι σωστὸ νὰ κάνῃ κανεῖς τὸ καλὸ σὲ ἐκείνους πού ἔχουν τὴν πρὸ μεγάλη ἀνάγκη, ἀλλὰ σὲ κείνους πού εἶναι πρὸ πολλοῦ σὲ θέση νὰ ἀποδώσουν τὴ χάρη· οὔτε σὲ κείνους πού μόνο ἀγαποῦν, ἀλλὰ σὲ κείνους πού εἶναι ἄξιοι γι' αὐτὸ τὸ πράγμα· οὔτε σὲ κείνους πού θ' ἀπολαύσουν τὴν ὀμορφίαν σου, ἀλλὰ σὲ κείνους, πού, ὅταν θὰ προχωρήσουν στὰ χρόνια, θὰ σοῦ δώσουν καὶ σένα ἀπὸ τὰ καλὰ πού ἔχουν· οὔτε σὲ κείνους πού, ἀφοῦ κάνουν ἐκεῖνο πού ζητᾶνε, θὰ καυχήθουν μπροστὰ στοὺς ἄλλους, ἀλλὰ σὲ κείνους πού ἀπὸ ντροπὴ θὰ σιωπήσουν μπροστὰ σ' ὄλους· οὔτε σὲ κείνους πού γιὰ λίγον καιρὸ δέχωνταν ζῆλο, ἀλλὰ σὲ κείνους πού ὅμοια θὰ εἶναι σ' ὅλη τὴ ζωὴ φίλοι· οὔτε σὲ κείνους πού ἦρα σβόσσουν τὴν ἐπιθυμία των, θὰ ζητήσουν πρόφαση γιὰ ἔχθρα, ἀλλὰ σὲ κείνους πού, ἦρα σβύση ἢ ὀμορφιά σου, τότε ἴσα - ἴσα θὰ σοῦ δεῖξουν τὴ δικὴ των ἀξιοσύνη. Ἐσὺ λοιπὸν κράτησε στὸ

ἐκεῖνο ἐνθυμοῦ, ὅτι τοὺς μὲν ἐρῶντας οἱ φίλοι νοουθετοῦσιν ὡς ὄντος κακοῦ τοῦ ἐπιτηδεύματος, τοῖς δὲ μὴ ἐρῶσιν οὐδεὶς πώποτε τῶν οἰκείων ἐμὲμψατο ὡς διὰ τοῦτο κακοῦς βουλουμένους περὶ ἑαυτῶν.

» Ἴσως ἂν οὖν ἔροίό με, εἰ ἄπασί σοι παραινῶ τοῖς μὴ ἐρῶσι χαρίζεσθαι. Ἐγὼ μὲν οἶμαι οὐδ' ἂν τὸν ἐρῶντα πρὸς ἅπαντάς σε κελύειν τοὺς ἐρῶντας ταύτην ἔχειν τὴν διάνοιαν· οὔτε γὰρ τῷ λόγῳ λαμβάνονται χάριτος ἴσης ἄξιον, οὔτε σοὶ βουλουμένῳ τοὺς ἄλλους λαγθάνειν ὁμοίως δυνατόν· δεῖ δὲ θλάθην μὲν ἅπ' αὐτοῦ μηδεμίαν, ὠφέλειαν δὲ ἄμφοῖν γίγνεσθαι. Ἐγὼ μὲν οὖν ἱκανά μοι νομίζω τὰ εἰρημένα· εἰ δέ τι σὺ ποθεῖς, ἡγούμενος παραλελειφθαι, ἐρώτα».

Τί σοι φαίνεται, ὦ Σώκρατες, ὁ λόγος; Οὐχ ὑπερφυῶς δά τε ἄλλα· καὶ τοῖς ὀνόμασιν εἰρησθαι;

ΣΩ. Δαιμονίως μὲν οὖν, ὦ ἑταῖρε, ὥστε με ἐκπλαγῆναι. Καὶ τοῦτο ἐγὼ ἔπαθον διὰ σέ, ὦ Φαῖδρε, πρὸς σέ ἀποβλέπων, ὅτι ἐμοὶ ἐδόκειε γάνυσθαι ὑπὸ τοῦ λόγου μεταξὺ ἀναγιγνώσκων, ἡγούμενος γὰρ σέ μᾶλλον ἢ ἐμὲ ἔπαλειν περὶ τῶν τοιούτων, σοὶ εἰσόμενῳ, καὶ ἐπόμενος συνεβάκχευσα μετὰ σοῦ, τῆς θείας κεφαλῆς.

ΦΑΙ. Εἴεν· οὕτω δὴ δοκεῖ παίξειν;

ΣΩ. Δοκῶ γὰρ σοὶ παίξειν καὶ οὐχὶ ἐπουδακέναι;

ΦΑΙ. Μηδαμῶς, ὦ Σώκρατες, ἀλλ' ὡς ἀληθῶς εἶπε, πρὸς Διὸς φίλιου, οἷε ἂν τινα ἔχειν εἰπεῖν ἄλλον τῶν Ἑλλήνων ἕτερα, τοῦτων μείζω καὶ πλείω, περὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος;

ΣΩ. Τί δέ; Καὶ ταύτη δεῖ ὑπ' ἐμοῦ τε καὶ σοῦ τὸν λόγον ἔπει-

νοῦ σου αὐτὰ ποῦ σοῦ εἶπα καὶ σκέψου τοῦτο, ὅτι αὐτοὺς ποῦ κατέχονται ἀπὸ ἔρωτα, κανεῖς ποτὲ ἀπὸ τοὺς δικούων τῶν δὲν τοὺς ἔψεξε, πῶς μ' αὐτὸ ποῦ κάνουν δὲν σκέπτονται καλὰ γιὰ τὸν ἑαυτὸ τους.

» Ἴσως βέβαια, νὰ μὲ ρωτοῦσες ἂν σὲ συμβουλεύω νὰ χαρίζεσαι σὲ ἄλους ὅσοι δὲν κατέχονται ἀπὸ ἔρωτα. Ἀλλὰ ἐγὼ νομίζω πῶς οὔτε ἐκεῖνος ποῦ κατέχεται ἀπὸ ἔρωτα θὰ σὲ παρακινούσε νὰ ἔκησ αὐτὴν τῇ γνώμῃ γιὰ ἄλους ὅσοι κατέχονται ἀπὸ ἔρωτα. Γιατὶ οὔτε ὅποιος τὸ λογαριάσῃ καλὰ, θὰ θεωρήσῃ τὸ πρᾶγμα ἄξιο γιὰ ἴση χάρη, οὔτε σὺ, μέσα στὴν προσπάθειά σου νὰ κρύβεσαι ἀπὸ τοὺς ἄλλους, θὰ μπορῆς ὁμοία νὰ χαρίζεσαι· καὶ εἶναι βέβαια σωστὸ νὰ μὴν ἔχετε ἀπ' αὐτὸ καμμιὰ ζημία, ἀλλὰ νὰ ἔχετε καὶ οἱ δυὸ σας ὠφέλεια.

» Ἐγὼ λοιπὸν νομίζω πῶς εἶναι ἄρκετὰ αὐτὰ ποῦ εἶπα· ἂν πάλιν ἐσὺ θέλῃς ἀκόμα κάτι, νομίζοντας πῶς τὸ παράλειψα, ρώτα».

Πῶς σοῦ φαίνεται, Σωκράτη, ὁ λόγος; Δὲν εἶναι ὑπέροχα εἰπωμένους καὶ ὡς πρὸς τὰ ἄλλα καὶ ὡς πρὸς τίς λέξεις;

ΣΩ. Πράγματι ὑπέροχα, φίλε μου, ὥστε νὰ εἶμαι καταθαμνωμένος.¹ Καὶ αὐτὸ τὸ ἔπαθα ἐγὼ, Φαῖδρε, ἀπὸ σένα, γιατί ἔχοντας τὰ μάτια μου ἐπάνω σου, μοῦ φαινόσουνα πῶς ἐλαμποκοποῦσες ἀπὸ τὸ λόγο τὴν ὥρα ποῦ τὸν διάβαζες· γιατί βρίσκοντας πῶς ἐσὺ ἔξερεις πῶς πολλὰ ἀπὸ μένα σ' αὐτὰ τὰ πράγματα, σὲ ἄκουγα μὲ προσοχή καὶ ἀκούγοντάς σε μέθουσα μαζί μὲ σένα, θεῖα κεφαλῆ.²

ΦΑΙ. Καλὰ· ἔτσι ὁμως φαίνεται πῶς παίζεις.

ΣΩ. Σοῦ φαίνομαι λοιπὸν πῶς παίζω καὶ πῶς δὲν μίλησα στὰ σοβαρά;

ΦΑΙ. Καθόλου, Σωκράτη,³ ἀλλὰ πραγματικὰ πές μου, γιὰ τ' ὄνομα τοῦ Δία, τοῦ προστάτη τῆς φιλίας, πιστεύεις πῶς ἄλλος κανεῖς ἀπὸ τοὺς Ἑλληνας θὰ μπορούσε νὰ εἰπῆ γιὰ τὸ ἴδιο ζήτημα ἄλλα περισσότερα καὶ καλύτερα ἀπ' αὐτά; ΣΩ. Καὶ τί; Πρέπει καὶ σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο νὰ ἐπαινέσωμε

νεθῆναι, ὡς τὰ δέοντα εἰρηκότος τοῦ ποιητοῦ; ἀλλ' οὐκ ἐκείνη μόνον, ὅτι σαφῆ καὶ στρογγύλα, καὶ ἀκριβῶς ἕκαστα τῶν ὀνομάτων ἀποτερόνρευται; Εἰ γὰρ δεῖ, συγχωρητέον χάριν σῆν, ἐπεὶ ἐμέ γε ἔλαθεν ὑπὸ τῆς ἑμῆς οὐδενίας. Τῷ γὰρ ῥητορικῷ αὐτοῦ μόνῳ τὸν νοῦν προσεῖχον· τοῦτο δὲ οὐδὲ αὐτὸν ῥιμῆν Λυσίαν οἰεσθαι ἱκαγὼν εἶναι. Καὶ οὖν μοι ἔδοξεν, ὦ Φαίδρε, εἰ μὴ τι σὺ ἄλλο λέγεις, δις καὶ τρίς τὰ αὐτὰ εἰρηκέναι, ὡς σὺ πάνυ εὐπορῶν τοῦ πολλὰ λέγειν περὶ τοῦ αὐτοῦ, ἢ ἴσως οὐδὲν αὐτῷ μέλον τοῦ τοιούτου· καὶ ἐφαίνεται δὴ μοι νεανιεύεσθαι ἐπιδεικνύμενος, ὡς οἴός τε ὢν, ταῦτα ἐτέρως τε καὶ ἐτέρως λέγων, ἀμφοτέρως εἰπεῖν ἄριστα.

b ΦΑΙ. Οὐδὲν λέγεις, ὦ Σώκρατες· αὐτὸ γὰρ τοῦτο καὶ μάλιστα ὁ λόγος ἔχει· τῶν γὰρ ἐνόητων ἀξίως ῥηθῆναι ἐν τῷ πράγματι οὐδὲν παραλέλοιπεν. Ὡστε, παρὰ τὰ ἐκείνη εἰρηκέναι, μηδὲν ἂν ποτε δύνασθαι εἰπεῖν ἄλλα πλείω καὶ πλείονας ἀξια.

ΣΩ. Τοῦτο ἐγὼ σοι οὐκέτι οἴός τ' ἔσομαι πείθεσθαι. Παλαιοὶ γὰρ καὶ σοφοὶ ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες περὶ αὐτῶν εἰρηκότες καὶ γεγραφότες ἐξελέγξουσί με, ἐάν σοι χαριζόμενος συγχωρῶ.

c ΦΑΙ. Τίνας οὗτοι; καὶ ποῦ σὺ βελτίω τούτων ἀκήκοας;

ΣΩ. Νῦν μὲν οὕτως οὐκ ἔχω εἰπεῖν. Δῆλον δὲ ὅτι τινῶν ἀκήκοα, ἢ που Σαπφοῦς τῆς καλῆς ἢ Ἀνακρέοντος τοῦ σοφοῦ ἢ καὶ συγγραφέων τινῶν. Πόθεν δὴ τεκμαιρόμενος λέγω; πλῆρες πῶς, ὦ δαιμόνιε, τὸ στήθος ἔχων αἰσθάνομαι παρὰ ταῦτα ἂν ἔχειν εἰπεῖν ἕτερα μὴ χεῖρω· ὅτι μὲν οὖν παρὰ γε ἑμαυτοῦ οὐδὲν αὐτῶν ἐγγενό-

καὶ ἐγὼ καὶ σὺ τὸ λόγο, δηλαδὴ πῶς ὁ δημιουργός¹ τοῦ εἶπε αὐτὰ ποῦ ἔπρεπε καὶ ὄχι μονάχα σ' ἐκεῖνο, δηλαδὴ πῶς κάθε μὴ ἔκφραση εἶναι τορνευμένη καθαρά καὶ στρογγύλα καὶ μ' ἀκρίβεια;² Ἄν θέβαια πρέπη, θὰ τὸ παραδεχθῶ πρὸς χάριν δικῆ σου, γιατί ἐμένα μὲ τῇ μηδαμινότητά³ μου 235 μοῦ ζέφυγε. Εἶχα δηλαδὴ τὸ νοῦ μου μονάχα σὲ ρητορικὸ τοῦ ὕψος, ἐνῶ γιὰ τοῦτο ἐδῶ (ἂν δηλαδὴ εἶπε ὅσα ἔπρεπε) εἶχα τῇ γνώμῃ, πῶς οὔτε καὶ ὁ ἴδιος ὁ Λυσίας θὰ νόμιζε ὅτι εἶναι ἀξίος. Καὶ ἐμένα μάλιστα, Φαίδρε, μοῦ φάνηκε, ἐκτός ἂν ἐσὺ ἔχῃς νὰ εἰπῆς ἄλλο τίποτε, πῶς εἶπε δυὸ καὶ τρεῖς φορὲς τὰ ἴδια, σὰν νὰ μὴν εἶχε μεγάλη εὐχέρεια νὰ εἰπῆ πολλά γιὰ τὸ ἴδιο ζήτημα, ἢ ἴσως σὰν νὰ μὴν τὸν ἐμελλε καθόλου γι' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα· καὶ μοῦ φαίνονταν μάλιστα πῶς ὑπερηφανεύονταν μὲ τὸ νὰ δείκνῃ πῶς εἶναι ἱκανὸς λέγοντας τὰ ἴδια πράγματα κι ἔτσι κι ἄλλιώς νὰ τὰ εἰπῆ ἄριστα καὶ μὲ τοὺς δυὸ τρόπους.

ΦΑΙ. Δὲν λὲς τίποτε, Σωκράτη· γιατί αὐτὸ δὲ εἶναι b ποῦ ἔχει ὁ λόγος αὐτὸς μὲ τὸ παραπάνω. Δὲν παράλειψε δηλαδὴ κανένα ἀπὸ τὰ νοήματα ποῦ ἦταν μέσα σὲ τὸ πρᾶγμα καὶ ποῦ ἀξίζε νὰ εἰπωθῆ· καὶ ἔτσι, κοντὰ σ' αὐτὰ ποῦ εἶπε ἐκεῖνος, κανέννας δὲν ἂν μπορούσε ποτὲ νὰ εἰπῆ ἄλλα περισσότερα καὶ καλύτερα.

ΣΩ. Σ' αὐτὸ δὲν θὰ μπορέσω πᾶ νὰ ἔχω μὴ γνώμῃ μὲ σένα, γιατί, ἂν πρὸς χάριν σου δεχθῶ, θὰ ἔρθουν νὰ μὲ ἐλέγξουν παλαιοὶ καὶ σοφοί, καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ποῦ μιλήσανε καὶ γράψανε γι' αὐτὰ.⁴

ΦΑΙ. Ποιοὶ εἶναι αὐτοί; καὶ ποῦ ἔχεις ἀκούσει ἐσὺ c καλύτερα ἀπ' αὐτὰ ἐδῶ;

ΣΩ. Στὴ στιγμή δὲν μπορῶ θέβαια νὰ τὸ εἰπῶ· εἶναι ὅμως θέβαιο πῶς ἔχω ἀκούσει κάποιους, ἴσως τὴν ἡμορφὴ Σαπφῶ ἢ τὸ σοφὸ Ἀνακρέοντα ἢ καὶ κάποιους πεζογράφους. Ἀπὸ ποῦ ὅμως θγάζω αὐτὸ ποῦ λέω; Νοιώθω, δαιμόνιε Φαίδρε, σὰν νὰ ἔχω τὸ στήθος μου γεμάτο,⁵ καὶ πῶς θὰ μπορούσα νὰ εἰπῶ κοντὰ σ' ἐκεῖνα ἄλλα ὄχι χειρότερα. Καὶ ἔξρω δὲ καλά, πῶς κανένα ἀπ' αὐτὰ ποῦ ἔχω μέσα μου δὲν τὸ

d ηκα, εὐ οἶδα, συνειδῶς ἑμαυτῷ ἀμαθίαν. Λαίπεται δὴ, οἶμαι, ἐξ ἄλλοτριῶν ποθὲν ναμάτων διὰ τῆς ἀκοῆς πεπληρωσθαί με, δίκην ἀγγείου. Ὑπὸ δὲ νοθείας αὐ καὶ αὐτὸ τοῦτο ἐπιλέλησμαι, ὅπως τε καὶ ὄντινων ἤκουσα.

e ΦΑΙ. Ἄλλ', ὦ γενναίωτατε, κάλλιστα εἰρηκας' σὺ γὰρ ἐμοὶ ὄντινων μὲν καὶ ὅπως ἤκουσας, μηδ' ἂν κελεύω εἰπης' τοῦτο δὲ αὐτὸ δὲ λέγεις ποίησον. Ἐὼν ἐν τῷ διβλίῳ βελτίω τε καὶ μὴ ἐλάττω ἕτερα ὑποσχέσει εἰπεῖν, τούτων ἀπεχόμενος' καὶ σοι ἐγὼ, ὅσπερ οἱ ἐννέα ἄρχοντες, ὑπισχνούμαι χρυσὴν εἰκόνα ἰσομέτρητον εἰς Δελφούς ἀναθήσειν, οὐ μόνον ἑμαυτοῦ ἀλλὰ καὶ σὴν.

236 ΣΩ. Φιλτατος εἶ καὶ ἀληθῶς χρυσοῦς, ὦ Φαῖδρε, εἶ με οἶε λέγειν, ὡς Λυσίας τοῦ παντὸς ἡμάρτηκεν, καὶ οἶόν τε δὴ παρὰ πάντα ταῦτα ἄλλα εἰπεῖν' τοῦτο δὲ οἶμαι οὐδ' ἂν τὸν φαυλότατον παθεῖν συγγραφέα. Αὐτίκα, περὶ οὗ δὲ λόγος, τίνα οἶε, λέγοντα ὡς χρή μὴ ἐρῶντι μᾶλλον ἢ ἐρῶντι χαρίζεσθαι, παρέντα τοῦ μὲν τὸ φρόνιμον ἐγκωμιάζειν, τοῦ δὲ τὸ ἄφρον φέγειν, ἀναγκαῖα γούν ὄντα, εἰτ' ἄλλ' ἄττα ἕξειν λέγειν; Ἄλλ' οἶμαι, τὰ μὲν τοιαῦτα ἐ- ἀτέα καὶ συγγνωστέα λέγοντι' καὶ τῶν μὲν τοιούτων οὐ τὴν εὐρεσιν, ἀλλὰ τὴν διάθεσιν ἐπαινετόν, τῶν δὲ μὴ ἀναγκαίων τε καὶ χα- λεπῶν εὐρεῖν, πρὸς τῇ διαθέσει καὶ τὴν εὐρεσιν.

b ΦΑΙ. Συγχωρῶ δὲ λέγεις' μετρίως γάρ μοι δοκεῖς εἰρηκέναι. Ποιήσω οὖν καὶ ἐγὼ οὕτω' τὸ μὲν τὸν ἐρῶντα τοῦ μὴ ἐρῶντος μάλ- λον νοσεῖν δώσω σοι ὑποτίθεσθαι, τῶν δὲ λοιπῶν ἕτερα πλεῖω καὶ πλείονος ἕξια εἰπὼν τῶν Λυσίου, παρὰ τὸ Κυψελιδῶν ἀνάθημα, σφυρήλατος, ἐν Ὀλυμπίᾳ στάθῃται.

βρῆκα μόνος μου μὲ τὸ νοῦ μου, γιατί ἔχω συνείδηση γιὰ τὴν ἀμάθειά μου' μένει λοιπὸν ἀκόμα, νομίζω, νὰ εἰπῶ ἀπὸ τοῦ ἀκούοντα γέμισα, οὖν νὰ ἴμουν παθάρια, μὲ ζένα νά- ματα. Μὰ πάλιν ἀπὸ νωθρότητα' τοῦ νοῦ μου καὶ τοῦτο τὸ λησμονήσα, δηλαδή πῶς καὶ ἀπὸ ποιοῦς τὰ ἔχω ἀκουστά.

ΦΑΙ. Μὰ πολὺ καλά τὰ εἶπες, εὐγενικὲ φίλε. Ἐοὐ βέ- βαια, κι ἂν ἀκόμα σοῦ τὸ ζητήσω, μὴ μοῦ εἰπῆς ἀπὸ ποιοῦς καὶ πῶς τὰ ἔχεις ἀκουστά, κάμε ὅμως αὐτὸ δὰ πὸν λές' ὑπο- σχέσου πῶς θὰ εἰπῆς ἄλλα καλύτερα κι ὄχι λιγώτερα ἀπ' αὐτὰ πὸν εἶναι ἐδῶ μέσα στὸ διβλίω, μὲ τὸν ὄρο ὅμως νὰ μείνης μακρυὰ ἀπ' αὐτά' κι ἐγὼ σοῦ ὑπόσχομαι, ὅπως οἱ ἐννιά ἄρχοντες, πῶς θ' ἀφιερῶσω στοὺς Δελφούς ἕνα χρυσὸ ὁμοίωμα στὰ φυσικὰ μέτρα, ὄχι μονάχα δικό μου, ἀλλὰ καὶ e δικό σου.

ΣΩ. Εἶσαι πάρα πολὺ ἀγαπητὸς καὶ πραγματικὰ χρυσός, Φαῖδρε, ἂν νομίζης πῶς ἐγὼ θέλω νὰ εἰπῶ, ὅτι ὁ Λυσίας ἐπε- σε σ' ὄλα ἔξω καὶ ὅτι ἐγὼ εἶμαι τάχα ἱκανὸς νὰ βάλω πλάϊ σ' ὄλα αὐτὰ ἄλλα καινούργια: αὐτὸ δὰ νομίζω δὲν θὰ τὸ πά- θαινε οὔτε ὁ πῶς τιποτένιος συγγραφέας. Γιὰ νάρθοῦμε τώρα στὸ θέμα τοῦ λόγου, ποῖς, πὸν ἰσχυρίζεται πῶς πρέπει νὰ χαρίζεται κανεὶς περισσότερον σ' ἕναν πὸν δὲν κατέχεται ἀπὸ ἔρωτα παρὰ σ' ἕναν πὸν κατέχεται, νομίζεις πῶς, ἂν 236 παρᾶλειπε νὰ ἐπαινῇ τοῦ ἐνὸς τὴ φρονιμάδα καὶ τοῦ ἄλλου τὴν ἀφροσύνη, πράγματα πὸν εἶναι ἀναγκαῖα, θὰ μπορούσε ὕστερα ἀπ' αὐτὸ νὰ εἰπῇ τίποτε ἄλλο; Ἄλλὰ νομίζω πῶς τέτοια πράγματα πρέπει νὰ τ' ἀφῆνωμε ἐλευθερα σ' ἐκεῖνον πὸν μιλάει καὶ νὰ μὴν τοῦ τὰ παρεξηγοῦμε: καὶ στὰ πρά- γματα βέβαια αὐτοῦ τοῦ εἶδους πρέπει νὰ ἐπαινοῦμε ὄχι τὸ ὅτι τὰ εὐρῆκε, ἀλλὰ τὸ πῶς τὰ ἔβαλε σὲ τάξη, ἐνὼ σὲ ὄσα δὲν εἶναι ἀναγκαῖα καὶ εἶναι δύσκολο νὰ εὐρεθοῦνε, πρέπει νὰ ἐπανέσωμε, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ πῶς τὰ ἔβαλε σὲ τάξη, καὶ τὸ ὅτι τὰ εὐρῆκε.

ΦΑΙ. Δέχομαι αὐτὸ πὸν λές' γιατί μοῦ φαίνεται πῶς τὸ εἶπες καλά. Θὰ κάμω λοιπὸν κι ἐγὼ ἔτσι δά: θὰ σ' ἀφήσω νὰ b ὑποθέσης γιὰ βέβαιω, πῶς πὸν πολὺ ἐκεῖνος πὸν κατέχεται ἀπὸ ἔρωτα εἶναι ἄρρωστος, παρὰ ἐκεῖνος πὸν δὲν κατέχε- ται, καὶ ἂν στὰ ἄλλα σημεῖα εἰπῆς ἐοῦ ἄλλα περισσότερα καὶ καλύτερα ἀπ' ὄσα εἶπε ὁ Λυσίας, θὰ σταθῆς ὡς ἀγαθὸν σφυρηλατημένος σὴν Ὀλυμπία πλάϊ στὸ ἀφιέρωμα πὸν ἔ- χουν στήσει οἱ Κυψελίδες.*

ΣΩ. Ἐσοῦδακας, ὦ Φαῖδρε, ὅτι σου τῶν παιδικῶν ἐπελαβόμεν, ἐρεσχθῶν σε, καὶ οἶε δὴ με ὡς ἀληθῶς ἐπιχειρήσειν εἰπεῖν, παρὰ τὴν ἐκείνου σοφίαν, ἑτερόν τι ποικιλώτερον;

ΦΑΙ. Περὶ μὲν τούτου, ὦ φίλε, εἰς τὰς ὁμοίας λαβὰς ἐλήλυθας. Ἐρῆτεον μὲν γὰρ σοι παντὸς μᾶλλον οὕτως ὅπως οἶός τε εἶ· ἵνα μὴ τὸ τῶν κωμωδῶν φορτικὸν πρᾶγμα ἀναγκασθῶμεθα ποιεῖν, ἀνταποδιδόντες ἀλλήλοις, εὐλαβήθητι, καὶ μὴ βούλου με ἀναγκάσαι λέγειν ἐκεῖνο τὸ «εἰ ἐγὼ, ὦ Σώκρατες, Σωκράτην ἀγνοῶ, καὶ ἐμαυτοῦ ἐπιλέλησμαι», καὶ ὅτι «ἐπεθύμει μὲν λέγειν, ἐθρύπτετο δέ». Ἄλλὰ διανοήθητι ὅτι ἐντεῦθεν οὐκ ἄπιμεν, πρὶν ἂν σὺ εἴπῃς ἢ ἐφησθα ἐν τῇ στήθει ἔχειν ἔσμεν δὲ μόνω ἐν ἐρημίᾳ, ἰσχυρότερος δ' ἐγὼ καὶ νεώτερος. Ἐκ δὲ ἀπάντων τούτων, «ξύνες ὁ σοὶ λέγω», καὶ μηδαμῶς πρὸς θίαν βουληθῆς μᾶλλον ἢ ἐκὼν λέγειν.

ΣΩ. Ἄλλ', ὦ μακάριε Φαῖδρε, γελοῖος ἔσομαι παρ' ἀγαθὸν παιητῆν, ἰδιώτης, αὐτοσχεδιάζων περὶ τῶν αὐτῶν.

ΦΑΙ. Οἶσθ' ὡς ἔχει; Παῦσαι πρὸς με καλλωπιζόμενος· σχεδὸν γὰρ ἔχω ὁ εἰπὼν ἀναγκάσω σε λέγειν.

ΣΩ. Μῆδαμῶς τοῖνον εἴπῃς.

ΦΑΙ. Οὐκ, ἀλλὰ καὶ δὴ λέγω. Ὁ δέ μοι λόγος ὄρκος ἔσται.

*Ὅμωμι γὰρ σοι, τίνα μέντοι, τίνα θεῶν; ἢ βούλει τὴν πλάτανον ταυτηνί; ἢ μὴν, ἐάν μοι μὴ εἴπῃς τὸν λόγον ἐναντίον αὐτῆς ταύ-

ΣΩ. Πίστευες στὰ σοβαρά, Φαῖδρε, πῶς τὰ ἔβαλα μὲ τὸν ἀγαπημένο σου, γιατί σὲ πειράζω, καὶ σοῦ περνάει δὰ ἀπὸ τὸ νοῦ πῶς στὰ σωστὰ θὰ δοκιμάσω ἐγὼ μπροστὰ στὴ σοφία ἐκείνου νὰ εἰπῶ κάτι ἄλλο ποῦ νὰ ἔχη ποῦ πολλὴ τέχνη;

ΦΑΙ. Ὅσο γι' αὐτὸ, φίλε, ἐσὺ ὁ ἴδιος μοῦ ἔχεις δώσει λαθῆ! γιὰ νὰ σοῦ ἀντεῖπῶ. Πρέπει δηλαδὴ δίκως ἄλλο νὰ μιλήσης μὲ τὸν τρόπο βέβαια ποῦ μπορεῖς, γιὰ νὰ μὴν ἀναγκασθῶμε νὰ κάνωμε τὸ φορτικὸ ἄστειο ποῦ κάνουν οἱ ἠθοποιοὶ στὴν κωμωδία, νὰ γυρνᾶμε πίσω ὁ ἕνας τ' ἄλλουνοῦ τὰ λόγια, καὶ μὴ θέλῃς νὰ μ' ἀναγκάσῃς νὰ εἰπῶ κι ἐγὼ τὸ «ἂν ἐγὼ, Σωκράτη, ἐξέρω τὸ Σωκράτη, τότε ἔχω ξεκάσει καὶ τὸν ἐαυτό μου»· καὶ ὅτι, «ἐπιθυμοῦσε βέβαια νὰ εἰπῆ, ὅμως ἔκανε καμώματα». Βάλε το ὅμως καλὰ στὸ νοῦ σου πῶς δὲν φεύγομε ἀπ' ἐδῶ πρὶν εἰπῆς ἐκεῖνα ποῦ ὁμολόγησες πῶς ἔχεις μέσα στὸ στήθος. Εἴπατε δὰ μόνου στὴν ἐρημίᾳ κι ἐγὼ εἶμαι ποῦ δυνατός καὶ ποῦ νέος². Σκέψου τα ὅλα αὐτὰ καὶ κατάλαβε αὐτὸ ποῦ σοῦ λέω καὶ μὴν προσημίῃς μὲ κανένα τρόπο νὰ μιλήσης μὲ τὴ βία, παρὰ αὐτόθελά σου.

ΣΩ. Μὰ θὰ γίνω γελοῖος, μακάριε Φαῖδρε, ἂν ἐγὼ ὁ ἄμαθος αὐτοσχεδιάζω μπροστὰ σ' ἕναν καλὸ τεχνίτη τοῦ λόγου γιὰ τὰ ἴδια πράγματα.

ΦΑΙ. Ξέρεις πῶς ἔχουν τὰ πράγματα; Πάψε νὰ μοῦ κἀνης καμώματα· γιατί μοῦ φαίνεται πῶς ἔχω τί νὰ εἰπῶ γιὰ νὰ σὲ ἀναγκάσω νὰ μιλήσης.

ΣΩ. Μὴν τὸ εἰπῆς καθόλου.

ΦΑΙ. Ὅχι, μὰ τὸ λέω κι ὅλας. Καὶ ὁ λόγος θὰ μοῦ γίνῃ ὄρκος. Σοῦ ὀρκίζομαι λοιπὸν — σὲ ποῖόν, σὲ ποῖόν ἀπὸ τοὺς θεοὺς θέλεις; ἢ θέλεις σ' αὐτὴν ἐδῶ τὴν πλάτανον; — Μὰ τὴν ἀλήθεια, ἂν δὲν μοῦ εἰπῆς τὸ λόγο μπροστὰ σ' αὐ-

της, μηδέποτε σοι ἕτερον λόγον μηδένα μηδενὸς μήτε ἐπιδείξειν μήτε ἐξαγγελεῖν.

ΣΩ Βαβαί, ὦ μαρέ, ὡς εὖ ἀνέυρες τὴν ἀνάγκην ἀνδρὶ φιλολόγω ποιεῖν ὃ ἂν κελύξης.

ΦΑΙ. Τί δῆτα ἔχων στρέφεις;

ΣΩ. Οὐδὲν ἔτι, ἐπειδὴ σὺ γε ταῦτα ἠμώμοκας. Πῶς γὰρ ἂν οἴός τ' εἶην ταιαύτης θοίνης ἀπέχεσθαι;

237 ΦΑΙ. Λέγε δῆ.

ΣΩ. Οἶσθ' οὖν ὡς ποιήσω;

ΦΑΙ. Τοῦ πέρι;

ΣΩ. Ἐγκαλυφάμενος ἐρῶ, ἵνα ὃ τι τάχιστα διαδράμω τὸν λόγον, καὶ μὴ θλέπων πρὸς σέ ὑπ' αἰσχύνῃς διαπορώμαι.

ΦΑΙ. Λέγε μόνον τὰ δ' ἄλλα ὅπως θούλει ποίει.

ΣΩ. Ἄγετε δῆ, ὦ Μοῦσαι, εἴτε δι' ᾧδῆς εἶδος λήγεται, εἴτε διὰ γένος μουσικῶν τὸ Λιγύων ταύτην ἔσχετε ἔπωνυμίαν, «ξύμμοι λάθεσθε τοῦ μύθοιο», ὃν με ἀναγκάζει ὁ θέλτιστος οὔτοσί λέγειν, ἵνα ὁ ἑταῖρος αὐτοῦ, καὶ πρότερον δοκῶν τούτω σοφός εἶναι, νῦν ἔτι μᾶλλον δόξῃ.

« Ἦν οὕτω δὴ παῖς, μᾶλλον δὲ μειρακίσκος, μάλα καλός τούτω δὲ ἦσαν ἔρασταί πάνυ πολλοί. Εἷς δὲ τις αὐτῶν αἰμύλος ἦν, ὃς οὐδενὸς ἦττον ἐρῶν, ἐπεπεῖκει τὸν παῖδα ὡς οὐκ ἐρώη. Καὶ ποτε,

τὴν ἐδῶ τὴν πλατάνα, ποτέ μου παῖ οὔτε θὰ σοῦ δεῖξω, οὔτε θὰ σοῦ φέρω εἰδῆση γιὰ κανένα ἄλλο λόγο κανενός.

ΣΩ. Ὀλίμῃ, ἀνόσει,¹ πόσο καλὰ βροῆκες τὸ μέσο γιὰ ν' ἀναγκάσης ἕνα φίλο τῶν λόγων² νὰ κἀνῃ ὅ, τι τὸν διατάξεις.

ΦΑΙ. Καὶ τώρα τί ἔχεις καὶ τὰ στρέφεις τὰ πράγματα ἔτσι;³

ΣΩ. Τίποτε παῖ, μὰ ποῦ ἔκαμες ἐσὺ τέτοιον ὄρο. Γιατὶ πῶς θὰ μπορούσα νὰ χάσω τέτοιο συμπόσιο ἀπὸ λόγους;

ΦΑΙ. Λέγε λοιπόν.

ΣΩ. Ξέρεις λοιπὸν πῶς θὰ κάμω;

ΦΑΙ. Γιὰ ποῖο πράγμα;

ΣΩ. Θὰ μιλήσω μὲ σκεπασμένο τὸ πρόσωπο γιὰ νὰ περάσω ὅσο πάει πρὸ γρήγορα τὸ λόγο καὶ γιὰ νὰ μὴ, θλέποντάς σε, τὰ χάνω ἀπὸ ντροπῆς.

ΦΑΙ. Λέγε μόνακα καὶ τἄλλα κάνε τα ὅπως θέλεις.

ΣΩ. Ἐμπρὸς λοιπόν, Μοῦσαι⁴ λιγυρόφωνες, ποῦ πήρατε αὐτὸ τὸ ὄνομα εἴτε ἀπὸ τὸ εἶδος τοῦ τραγουδιοῦ σας, εἴτε ἀπὸ τὴ μουσικὴ γενιὰ τῶν Λιγύων,⁵ ἔμπρὸς ἐβοηθᾶτέ με στὸ μῦθος⁶ ποῦ μ' ἀναγκάζει ὁ καλὸς αὐτὸς ἐδῶ νὰ εἰπῶ, γιὰ νὰ τοῦ φανῇ ὁ φίλος του, ποῦ καὶ πρὶν τοῦ φαίνονταν σοφός, τώρα ἄκόμα πρὸ σοφός.

« Ἦτανε λοιπὸν ἕνα παιδί, ἢ καλύτερα ἕνα ἀγόρι, πολὺ ὁμορφοῦ καὶ ἦτανε παρὰ πολλοὶ ἐκεῖνοι ποῦ τὸ ἀγαποῦσαν. Ἔνας ὅμως ἀπ' αὐτοὺς ἦτανε πλανευτής⁶ καὶ αὐτός, ἂν καὶ δὲν τὸ ἀγαποῦσε λιγώτερο ἀπὸ κανέναν ἄλλον, ὅμως εἶχε πείσει τὸ παιδί πῶς δὲν τὸ ἀγαποῦσε. Καὶ ὅταν κάποτε τὸ

αὐτὸν αἰτῶν, ἔπειθεν τοῦτ' αὐτό, ὡς μὴ ἐρῶντι πρὸ τοῦ ἐρῶντος δέοι χαρίζεσθαι. Ἔλεγεν τε ὧδε.

» Περὶ παντός, ὦ παῖ, μία ἀρχὴ τοῖς μέλλουσι καλῶς βουλεύεσθαι· εἰδέναι· δεῖ περὶ οὗ ἂν ἤ ἢ βουλή, ἢ παντός ἀμαρτάνειν ἀνάγκη. Τούς δὲ πολλοὺς λέληθεν ὅτι οὐκ ἴσασι τὴν οὐσίαν ἐκάστου· ὡς οὖν εἰδότες, οὐ διομολογοῦνται ἐν ἀρχῇ τῆς σκέψεως· προελθόντες δέ, τὸ εἰκὸς ἀποδιδόσασιν· οὔτε γὰρ ἑαυτοῖς οὔτε ἀλλήλοις ἐπιτιμῶμεν· ἀλλ' ἐπειδὴ σοὶ καὶ ἐμοὶ ὁ λόγος πρόκειται πότερα ἐρῶντι ἢ μὴ μᾶλλον εἰς φιλίαν ἰτέον, περὶ ἔρωτος οἷόν τ' ἔστι καὶ ἦν ἔχει δύναμιν, ἡμολογίᾳ θέμενοι ὄρον, εἰς τοῦτο ἀποδλέποντες καὶ ἀναφέροντες, τὴν σκέψιν ποιῶμεθα εἴτε ὠφέλειαν εἴτε θλάβῃν παρέχει.

» Ὅτι μὲν οὖν δὴ ἐπιθυμία τις ὁ ἔρωσ, ἅπαντι δῆλον· ὅτι δ' αὐτὸ καὶ μὴ ἐρῶντες ἐπιθυμοῦσι τῶν καλῶν, ἴσμεν· τῷ δὴ τὸν ἐρῶντά τε καὶ μὴ κρινοῦμεν; δεῖ αὐτὸ νοῆσαι, ὅτι ἡμῶν ἐν ἐκάστῳ δύο τινέ ἐσταν ἰδέα ἀρχοντε καὶ ἄγοντε, οἷν ἐπόμεθα ἢ ἂν ἄγονταν, ἢ μὲν ἔμφυτος οὐσα ἐπιθυμία ἡδονῶν, ἄλλη δὲ ἐπίκτητος δόξα, ἐφιεμένη τοῦ ἀρίστου. Τούτω δὲ ἐν ἡμῖν τοτὲ μὲν ἡμοιοεῖτον, ἔστι δὲ ὅτε στασιάζετον· καὶ τότε μὲν ἢ ἐτέρα, ἄλλοτε δὲ ἢ ἐτέρα κρατεῖ. Δάξῃς μὲν οὖν ἐπὶ τὸ ἀριστον λόγῳ ἀγούσης καὶ κρατούσης, τῷ κράτει σωφροσύνη ὄνομα· ἐπιθυμίας δὲ ἀλόγως ἐλκυσθῆς ἐπὶ ἡδονάς καὶ ἀρξάσης ἐν ἡμῖν, τῇ ἀρχῇ ὄβρις ἐπινομάσθη. Ὅβρις δὲ δὴ

ποθοῦσε, δοκίμαζε νὰ τὸ πείσῃ ἀκριβῶς σ' αὐτό, πῶς θὰ ἔπρεπε νὰ χαρίζεται σ' ἕναν ποὺ δὲν κατέχεται ἀπὸ ἔρωτα, παρὰ σ' ἕναν ποὺ κατέχεται· καὶ ἔλεγε τ' ἀκόλουθα.

» Γιὰ ὅλα τὰ πράγματα, παιδί μου, μὰ εἶναι ἡ ἀρχὴ γιὰ κείνους ποὺ θέλουν νὰ σκεφθοῦνε καλὰ· πρέπει νὰ γνωρίζουν καλὰ αὐτὸ ποὺ εἶναι νὰ ἐξετάσουν μὲ τὴ σκέψη τους, ἀλλιῶς κυρίως ἄλλο θὰ σφάλλουνε σὲ κάθε τι.¹ Μὰ οἱ πολλοὶ λησμονοῦνε ὅτι δὲν ξέρουν τὴν οὐσία τοῦ καθενός. Ἔτσι λοιπόν, σὰν νὰ τοὺς ἤτανε γνωστὴ, δὲν ἔρχονται σὲ συμφωνία ἀναμεταξύ των γιὰ τὸν ὀρισμὸ τῆς, ὅταν ἀρκίσουν τὴ σκέψη των· καὶ ἅμα προχωρήσουν, τὸ πληρώνουν κατὰ πῶς πρέπει· γιὰτὶ οὔτε μὲ τὸν ἑαυτὸ τους, οὔτε ὁ ἕνας μὲ τὸν ἄλλον εἶναι σύμφωνοι. Ἐγὼ καὶ οὐ λοιπὸν νὰ μὴ πάθωμε ἐκεῖνο ποὺ ψέγομε στοὺς ἄλλους. Ἄλλὰ ἀφοῦ ἐσὺ κι ἐγὼ ἔχομε μπροστά μας τὸ ἐρώτημα, ποῖδ' ἀπ' τὰ δύο, μὲ κείνον ποὺ κατέχεται ἀπὸ ἔρωτα ἢ μὲ κείνον ποὺ δὲν κατέχεται πρέπει ποὺ πολλὸ νὰ πιάνη κανεὶς φιλία, πρῶτα νὰ συμφωνήσωμε καὶ νὰ θάλωμε ὀρισμὸ γιὰ τὸν ἔρωτα, τί πράγμα εἶναι καὶ ποῖα δύναμη ἔχει, καὶ τότε, ἔχοντας τὰ μάτια μας σ' αὐτό, καὶ σ' αὐτὸ πάντα γυρίζοντας, νὰ σκεφθοῦμε ἂν φέρνῃ ὠφέλεια ἢ βλάβη. Ὅτι δὲ λοιπὸν ὁ ἔρωσ εἶναι κάποια ἐπιθυμία,² εἶναι στὸν καθένα φανερό· καὶ ὅτι πάλιν κι ὅσοι δὲν κατέχονται ἀπὸ ἔρωτα ποθοῦνε τοὺς ἡμορφους, τὸ ξέρομε. Μὲ τί λοιπὸν θὰ ξεχωρίσωμε ἐκεῖνον ποὺ κατέχεται ἀπὸ ἔρωτα ἀπὸ ἐκεῖνον ποὺ δὲν κατέχεται; Πρέπει ἀκόμα νὰ θάλωμε στὸ νοῦ μας, πῶς μέσα στὸν καθένα μας εἶναι δύο δυνάμεις ποὺ μᾶς κυβερνᾶνε καὶ μᾶς τραβᾶνε καὶ ποὺ τίς ἀκολουθᾶμε, ὅπου κι ἂν μᾶς πᾶνε·³ καὶ ἡ μία εἶναι ἔμφυτη, ἡ ἐπιθυμία γιὰ τίς ἡδονές, ἡ ἄλλη πάλιν εἶναι ἡ ἐπίκτητη, ἡ σωστὴ γνώμη ποὺ ζηταίει νὰ φθάσῃ τὸ ἄριστο. Καὶ αὐτὲς οἱ δύο μέσα μας ἄλλοτε πᾶνε μαζί κι ἄλλοτε πάλιν τὰ βάζει ἡ μία μὲ τὴν ἄλλη καὶ πότε παίρνει τὴν ἐξουσία ἡ μία καὶ πότε ἡ ἄλλη. Καὶ ὅταν λοιπὸν ἡ σωστὴ γνώμη, μὲ ὀδηγὸ τὸ λογικὸ, μᾶς πηγαίνει πρὸς τὸ ἄριστο καὶ παίρνῃ τὴν ἐξουσία, αὐτὴ τὴν ἐπικράτηση τὴν λέμε σωφροσύνη· ὅταν ὅμως μᾶς σέρνῃ ἡ ἐπιθυμία ἀλόγιστα στὶς ἡδονές· καὶ πάρῃ αὐτὴ μέσα μας τὴν ἀρχή, αὐτὸ ποὺ μᾶς κυριεύει τὸ λέμε ἀκολασία.⁴ Ἡ ἀκολασία ὅμως ἔχει πολλὰ δυνάμια, γιὰτὶ

πολυώνυμον' πολυμελές γάρ και πολυειδές' και τούτων τῶν ἰδεῶν ἐκπρεπής ἢ ἂν τύχη γενομένη, τὴν αὐτῆς ἐπωνυμίαν ὀνομαζόμενον τὸν ἔχοντα παρέχεται, οὔτε τινα καλὴν οὔτ' ἐπαξίαν κεκτησθαι. Περὶ μὲν γὰρ ἐδωδὴν κρατοῦσα τοῦ λόγου τοῦ ἀρίστου και

b τῶν ἄλλων ἐπιθυμιῶν ἐπιθυμία γαστριμαργία τε, και τὸν ἔχοντα ταῦτόν τοῦτο κεκλημένον παρέξεται. Περὶ δ' αὖ μέθας τυραννεύουσα, τὸν κεκτημένον ταύτῃ ἄγουσα, δῆλον οὐ τεύζεται προσρήματος. Και τᾶλλα δὴ τὰ τούτων ἀδελφὰ και ἀδελφῶν ἐπιθυμιῶν ὀνόματα, τῆς αἰεὶ δυναστεύουσης, ἢ προσήκει καλεῖσθαι πρόδηλον. Ἦς δ' ἔνεκα πάντα τὰ πρόσθεν εἴρηται, σχεδὸν μὲν ἤδη φανερόν' λεχθὲν δὲ ἢ μὴ λεχθὲν πάντως σαφέστερον. Ἦ γὰρ ἄνευ λόγου δόξης ἐπὶ τὸ ὀρθὸν ὀρθώσεως κρατήσασα ἐπιθυμία, πρὸς ἠδονὴν ἀχθεῖσα κάλλους, και ὑπὸ αὐτῶν ἑαυτῆς συγγενῶν ἐπιθυμιῶν ἐπὶ σωμάτων κάλλος ἐρρωμένως ἔρωσθεῖσα, νικήσασα ἀγωγῆ, ἂπ' αὐτῆς τῆς ῥώμης ἐπωνυμίαν λαβοῦσα, ἔρωσ ἐκλήθη. »

Ἄτάρ, ὦ φίλε Φαῖδρε, δοκῶ τι σοί, ὡσπερ ἑμαυτῷ, θεῖον πάθος πεπονηθῆναι;

ΦΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν, ὦ Σώκρατες, παρὰ τὸ εἰωθὸς εὐροιά τις σε εἰληφεν.

ΣΩ. Σιγῇ τοίνυν μου ἄκουε. Τῷ ὄντι γὰρ θεῖος ἔοικεν ὁ τόπος εἶναι· ὥστε, ἐὰν ἄρα πολλάκις νυμφόληπτος προϊόντος τοῦ λόγου γένωμαι, μὴ θαυμάσης· τὰ νῦν γὰρ οὐκ ἐτι πόρρω διθυράμβων φθέγγομαι.

εἶναι πολλὰ τὰ μέρη τῆς και πολλὰ τὰ εἶδη τῆς, και ὅποιο ἂπ' αὐτὰ τὰ εἶδη τύχη νὰ διαπρέψη, δίνει τὸ ὄνομά του οὐδὲ κείνον ποῦ τὸ ἔχει, ὄνομα οὔτε ὁμορφο οὔτε ἄξιο νὰ τὸ ἔξη κανεῖς. Ἔτσι λοιπόν, ὅταν ἡ ἐπιθυμία γιὰ τὰ φαγητὰ κυριεύῃ τὸ λογικὸ, ποῦ γυρεῖται τὸ ἄριστο, και τῆς ἄλλης ἐπιθυμίας, λέγεται λαιμαργία, και δίνει τὸ ἴδιο ὄνομα οὐδὲ κείνον ποῦ τὴν ἔχει. Ὅταν πάλι γίνῃ τύραννος ἡ ἐπιθυμία τῆς μέθης και ὀδηγῆ ἑκείνον ποῦ ἔχει τὴν ἀκολασία σ' αὐτὸν τὸ ὄρθε, εἶναι φανερό ποῖο παρανόμι θὰ πάρῃ· και μὲ τᾶλλα δὲ τὰ συγγενικά και γιὰ τῆς συγγενικῆς ἐπιθυμίας ὀνόματα εἶναι φανερό πῶς ἐκείνη ἢ ἐπιθυμία ποῦ κάθε φορά βασιλεύει πρέπει νὰ δίνῃ τὸ ὄνομα. Και γιὰ ποιά αἰτία εἰπώθησαν ὅλα τὰ πάρα πάνω εἶναι πὰ περίπου φανερό, μὰ ἂν τὸ εἰπῆ κανεῖς γίνεται πάντα πὰ φανερό παρὰ ἂν δὲν τὸ εἰπῆ. Ἦ ἄλογοι λοιπὸν ἐπιθυμία ὑπόταξε τῇ σωστῇ γνώμῃ ποῦ κυνηγοῦσε τὸ ὀρθὸ, παρασύρθηκε στὴν ὑπόλαυση τῆς ὁμορφίας και σπρωγμένη και ἂπὸ τῆς συγγενικῆς τῆς ἐπιθυμίας στὴν ὁμορφιά ποῦ ἔχουν τὰ κορμιά, ἔφθασε σὲ μεγάλη ῥώμη,¹ ἐνίκησε γιὰτὶ τραβοῦσε ἐμπρός, πῆρε τ' ὄνομά της ἀπὸ τὴν ἴδια τῆ ῥώμῃ και τὴν εἶπαν ἔρωτα.»

Ἦς τόσο, φίλε μου Φαῖδρε, δὲν θρίσκεις και οὐ, ὅπως ἐγώ, πῶς μ' ἔπασε κάποιον θεϊκὸ πάθος;²

ΦΑΙ. Και βέβαια, Σωκράτη, κάπ σ' ἔπασε και ρέει ὁ λόγος σου ἀντίθετα πρὸς τὴ συνήθειά σου.

ΣΩ. Ἄκουγέ με λοιπὸν σιωπηλός. Γιατὶ ἄληθινὰ θεϊκὸς μοιάζει νὰ εἶναι αὐτὸς ὁ τόπος· γι' αὐτό, ἂν καθὼς προχωρεῖ ὁ λόγος μὲ πύση και μὲ ξαναπαύση τὸ πάθος αὐτὸ ποῦ ἔρχεται ἀπὸ τῆς Νύμφης,³ μὴ μείνης ἐκστατικός· γιὰτὶ αὐτὰ ποῦ λέω τώρα δὲν εἶναι πὰ μακριὰ ἀπὸ τοὺς διθυράμβους.⁴

ΦΑΙ. Ἀληθέστατα λέγεις.

ΣΩ. Τούτων μέντοι σὺ αἴτιος. Ἄλλα τὰ λοιπὰ ἄκουε ἴσως γὰρ κἂν ἀποτράποιτο τὸ ἐπίον· ταῦτα μὲν οὖν θεῶν μελήσει, ἡμῖν δὲ πρὸς τὸν παῖδα πάλιν τῷ λόγῳ ἴτεον.

«Εἶεν, ὦ φέριστε· ὁ μὲν δὴ τυγχάνει ὃν περὶ οὗ βουλευτέον, εἰρημαί τε καὶ ὄρισταί· ἐλπίοντες δὲ δὴ πρὸς αὐτό, τὰ λοιπὰ λέ- e γωμεν· τίς ὠφέλεια ἢ βλάβη ἀπὸ τε ἐρῶντος καὶ μὴ τῷ χαριζομέ- νῳ ἐξ εἰκότος συμβήσεται.

»Τῷ δὴ ὑπὸ ἐπιθυμίας ἀρχομένῳ δουλεύοντι τε ἡδονῇ, ἀνάγκη 239 παν ἡδῶ τὸ μὴ ἀντιτεῖνον, κρείττον δὲ καὶ ἴσον ἐχθρόν. Οὕτε δὲ κρείττω οὔτε ἰσοῦμενον ἐκὼν ἐραστής παιδικὰ ἀνέξεται, ἥτιω δὲ καὶ ὑποδεέστερον αἰεὶ ἀπεργάζεται· ἥτιω δὲ ἀμαθὴς σοφοῦ, δευ- λὸς ἀνδρείου, ἀδύνατος εἰπεῖν ἠητορικοῦ, βραδύς ἀγγίνου. Τσοού- των κακῶν καὶ ἔτι πλειόνων κατὰ τὴν διάνοιαν ἐραστήν ἐρωμένῳ ἀνάγκη γιγνομένων τε καὶ φύσει ἐνότων, τῶν μὲν ἦδεσθαι, τὰ δὲ παρασκευάζειν ἢ στέρεσθαι τοῦ παραυτίκα ἡδέος. Φθονερὸν δὲ b ἀνάγκη εἶναι, καὶ πολλῶν μὲν ἄλλων συνουσιῶν ἀπέιργοντα καὶ ὠφελίμων, ὅθεν ἂν μάλιστα ἀγὴρ γίγνοιτο, μεγάλης αἰτίον εἶναι βλάβης, μεγίστης δὲ τῆς ὅθεν ἂν φρονιμώτατος εἴη. Τοῦτο δὲ ἡ θεία φιλοσοφία τυγχάνει ὃν, ἥς ἐραστήν παιδικὰ ἀνάγκη πόρρωθεν εἶργειν, περίφοβον ὄντα τοῦ καταφρονηθῆναι. Τὰ τε ἄλλα μηχανᾶ- σθαι, ὅπως ἂν ἡ πάντα ἀγνοῶν καὶ πάντα ἀποδλέπων εἰς τὸν ἐρα- στήν, ὅς ὢν τῷ μὲν ἡδιστος, αὐτῷ δὲ διαβρωτάτος ἂν εἴη. Τὰ

ΦΑΙ. Πολὺ σωστά τὰ λές.

ΣΩ. Αἴτιος βέβαια γι' αὐτὰ εἶσαι ἐοῦ. Ἔκου ὄμως καὶ ἰάλλα· καὶ ἴσως δὲν ἔρθη ἐκεῖνο τὸ πάθος ποῦ μὲ πᾶνει.¹ Μὰ γι' αὐτὰ θὰ φροντισῇ ὁ θεός, κὶ ἐμεῖς ἄς πᾶμε πάλι μὲ τὸ λόγο μας στὸ παιδί.

«Ἔλα, χρυσὸ μου παιδί· τί λογῆς εἶναι λοιπὸν ἐκεῖνο ποῦ θεὸ νὰ ἐξετάσωμε, εἴπαμε καὶ ὠρίσαμε. Κὶ ἔχοντας τὰ μάτια μας σ' αὐτό, ἄς εἰποῦμε καὶ τᾶλλα, ποῖα ὠφέλεια ἢ e βλάβη εἶναι φυσικὸ νὰ ἔχη ἐκεῖνος ποῦ χαρίζεται ἀπὸ κείνον ποῦ κατέχεται ἀπὸ ἔρωτα, καὶ ποῖα ἀπὸ κείνον ποῦ δὲν κατέ- χεται.²

» Ἐκεῖνος λοιπὸν ποῦ τὸν ἐξουσιάζει ἡ ἐπιθυμία καὶ ποῦ εἶναι δοῦλος τῆς ἡδονῆς, θὰ κοιτάξῃ δίχως ἄλλο νὰ κἀμῃ τὸν ἀγαπημένο του· ὅσο γίνεται πὸ τερπνὸ σ' αὐτόν. Σ' ἕναν ἄρωστο ὄμως, τερπνὸ εἶναι ἐκεῖνο ποῦ δὲν τοῦ ἐναντιώνεται, ἐνῶ ἐκεῖνο ποῦ εἶναι πὸ δυνατό ἀπ' αὐτόν καὶ ὁμοίό του εἶναι ἐκθρικό.³ Ὡστε ὁ ἐραστής δὲν θὰ θέλῃ 239 νὰ τὸν ἀνέχεται τὸν ἀγαπημένο οὔτε πὸ δυνατό, οὔτε ὁμοί- ου του, ἀλλὰ θὰ προσπαθῇ πάντα νὰ τὸν κἀμῃ πὸ ἀδύνατο ἀπ' αὐτόν καὶ κατώτερό του· πὸ ἀδύνατος ὄμως εἶναι ὁ ἀπαί- δευτος ἀπὸ τὸ σοφὸ, ὁ δειλὸς ἀπὸ τὸν ἀνδρείο, ὁ ἀνίκανος νὰ μιλήσῃ ἀπὸ τὸ ρητορικό, ὁ ὀκνὸς στὴ νόση ἀπὸ τὸ γρή- γορο. Ὅσα κὶ ἀκόμα πὸ πολλὰ κακὰ ἂν γίνωνται κὶ ἂν ἀπὸ τῆ φύσῃ ὑπάρκουνε στὴν ψυχὴ τοῦ ἀγαπημένου, θὰ καίρε- ται βέβαια γι' αὐτὰ χωρὶς ἄλλο ὁ ἐραστής, κὶ ἄλλα πάλιν αὐ- τὸς ὁ ἴδιος θὰ τοῦ καλλιερῇ· ἄλλωῖς θ' ἀποστηρηθῇ τὴν ἡδο- νὴς στιγμῆς. Ἐξάπαντος λοιπὸν θὰ εἶναι φθονερὸς καὶ θὰ γίνῃ αἴσιος γιὰ μεγάλο κακό, γιὰτὶ θὰ κρατᾷ μακριὰ τὸν ἀγαπημένο κὶ ἀπὸ πολλὰς ἄλλες συναναστροφές, μὰ κὶ ἀπὸ τίς ὠφέλιμες, ἀπ' αὐτὲς ποῦ πὸ πολὺ ἀπ' ὅλες τίς ἄλλες b θὰ τὸν ἔκαναν νὰ γίνῃ ἄντρας· τὸ μεγαλύτερο ὄμως κακό θὰ τοῦ τὸ κἀμῃ, κρατώντας τον μακριὰ ἀπὸ τῆ συναναστρο- φῆ ἐκεῖνη ποῦ θὰ τὸν βοηθοῦσε νὰ φθάσῃ στὴν πὸ μεγάλη φρονιμάδα. Καὶ αὐτὴ δὲ ἡ συναναστροφή εἶναι ἡ θεία φι- λοσοφία· καὶ ἀπ' αὐτὴν δίχως ἄλλο ὁ ἐραστής θὰ κρατᾷ τὸν ἀγαπημένο μακριὰ, γιὰτὶ θὰ τρέμῃ μὴ δεχθῇ τὴν κατα- φρόνια του. Καὶ θὰ μηχανεύεται καὶ τᾶλλα ἔτσι, ὥστε νὰ μὲνῃ ὁ ἀγαπημένος γιὰ ὅλα σὲ ἄγνοια, καὶ γιὰ ὅλα νᾶχῃ τὰ μάτια στραμμένα πρὸς τὸν ἐραστή· καὶ ὄντας τέτοιος θὰ εἶναι σὲ κείνον βέβαια ἐξαιρετικὰ τερπνός, στὸν ἐαυτό του

c μὲν οὖν κατὰ διάνοιαν, ἐπίτροπός τε καὶ κοινωνός, οὐδαμῆ λυσιτε-
λῆς ἀνὴρ ἔχων ἔρωτα.

»Τὴν δὲ τοῦ σώματος ἔξιν τε καὶ θεραπείαν οἶαν τε καὶ ὡς
θεραπεύσει οὐ ἂν γένηται κύριος, ὅς ἦδὺ πρὸ ἀγαθοῦ ἠνάγκασται
διώκειν, δεῖ μετὰ ταῦτα ἰδεῖν. Ὁφθῆσεται δὲ μαλθακόν τινα καὶ
οὐ στερεόν διώκων, οὐδ' ἐν ἡλίῳ καθαρῶ τεθραμμένον, ἀλλὰ ὑπὸ
συμμιγεί σκιᾶ, πόνων μὲν ἀνδρείων καὶ ἰδρώτων ξηρῶν ἄπειρον,

d ἔμπειρον δὲ ἀπαλῆς καὶ ἀνάνδρου διαίτης, ἀλλοτριῶς χρώμασι καὶ
κόσμοις χῆται οικείων κοσμούμενον, ὅσα τε ἄλλα τοῦτοις ἔπεται
πάντα ἐπιτηδεύοντα· ἃ δηλα καὶ οὐκ ἄξιον περαιτέρω προβαίνειν,
ἀλλὰ, ἐν κεφάλαιον ὀρισαιμένου, ἐπ' ἄλλο ἰέναι· τὸ γὰρ τοιοῦτον
σῶμα ἐν πολέμῳ τε καὶ ἄλλαις χρεῖαις ὅσα μεγάλα, οἱ μὲν ἔχθροὶ
θαρροῦσιν, οἱ δὲ φίλοι καὶ αὐτοὶ οἱ ἔρασταί φοβοῦνται.

»Τοῦτο μὲν οὖν ὡς δῆλον ἑατέον· τὸ δ' ἐφεξῆς ῥητέον, τίνα

e ἡμῖν ὠφέλειαν ἢ τίνα βλάβην περὶ τὴν κτῆσιν ἢ τοῦ ἐρώντος ὀμι-
λίας τε καὶ ἐπιτροπεία παρέξεται. Σαφές δὴ τοῦτό γε παντὶ μὲν,
μάλιστα δὲ τῷ ἔραστῇ, ὅτι τῶν φιλιτάτων τε καὶ εὐνουστάτων καὶ
θειοτάτων κτημάτων ὄφρανον πρὸ παντὸς εὔξαιτ' ἂν εἶναι τὸν ἐρώ-
μενον· πατρὸς γὰρ καὶ μητρὸς καὶ ξυγγενῶν καὶ φίλων στέρεσθαι
ἂν αὐτὸν δέξαιτο, διακωλυτάς καὶ ἐπιτιμητάς ἠγρούμενος τῆς ἡδί-
240 στης πρὸς αὐτὸν ὀμιλίας. Ἄλλὰ μὴν οὐσίαν γ' ἔχοντα χρυσοῦ ἢ
τινος ἄλλης κτήσεως, οὔτε εὐάλωτον ὁμοίως οὔτε ἀλόγῃ εὐμεταχεί-
ριστον ἠγήσεται. Ἐξ ὧν πᾶσα ἀνάγκη ἔραστῆν παιδικοῖς φθοεῖν
μὲν οὐσίαν κεκτημένους, ἀπολλυμένης δὲ χεῖρειν· ἔτι τῶν ἀγα-

θῶς θὰ κάνῃ τὸ μεγαλύτερο κακό. Ὡστε γιὰ ὅσα εἶναι τῆς **c**
ψυχῆς, ἄνθρωπος ποῦ κατέχεται ἀπὸ ἔρωτα δὲν εἶναι κα-
θόλου ὠφέλιμος γιὰ παραστάτης καὶ σύντροφος.¹

» Ὅσο πάλι γιὰ τὴν κατάσταση καὶ τὴ φροντίδα τοῦ
σώματος τοῦ ἀγαπημένου, ποῖα θὰ εἶναι καὶ πῶς θὰ γίνεται
ἀπὸ τὸν ἔραστῆ ποῦ θὰ τοῦ γίνῃ κύριος, αὐτὸς ποῦ εἶναι
ἀναγκασμένος νὰ προτιμῇ τὸ τερπνὸ ἀπὸ τὸ καλὸ, πρέπει
νὰ ἰδοῦμε τώρα, ἀφοῦ τελειώσαμε τᾶλλα. Καὶ θὰ τὸν ἰδῆς
νὰ κυνηγῇ ἕνα μαλθακὸ κι ὄχι ἕνα σκληραγωγημένο, οὔτε
ἕναν ἀναθρεμμένο σὲ καθαρὸ ἥλιο, ἀλλὰ ἕναν ποῦ μεγάλωσε
σὲ πυκνὴ σκιά· ἕναν ἄπειρο βέβαια σὲ μύχθους ἀνδρικοὺς **d**
καὶ σὲ ἰδρωτὲς ξηρούς,² μὰ ἔμπειρο σὲ ἀπαλὸ καὶ καθόλου
ἀνδρικό τρόπο ζωῆς· ἕναν ποῦ καλλυπίζεται μὲ ἔξνα κρώ-
ματα καὶ στολίδια, ἀφοῦ δὲν ἔαχε δικὰ του, καὶ ἕναν ποῦ
καταγίνεται μὲ ὅσα ἄλλα εἶναι τῆς ἴδιας μ' αὐτὰ λογῆς.
Αὐτὰ εἶναι φανερά καὶ δὲν ἀΐζει νὰ μιλάμε περισσότερο,
ἀλλὰ ἕνα μονάχα κύριο σημεῖο νὰ ὀρίσωμε ἀκόμα καὶ νὰ
πᾶμε σὲ ἄλλα. Ἐνα τέτοιο σῶμα δηλαδὴ καὶ στὸν πόλεμο
καὶ στὶς ἄλλες χρεῖες, ὅσες εἶναι σοβαρές, οἱ ἔχθροὶ βέβαια
θὰ τὸ βλέπουνε ἄφοβα, μὰ οἱ φίλοι καὶ οἱ ἴδιοι οἱ ἔραστες
θὰ τρέμουνε γι' αὐτό.

» Κι αὐτὸ λοιπὸν νὰ τὸ ἀφήσωμε γιὰτὶ εἶναι φανερό· νὰ
εἰποῦμε ὅμως τὸ ἀκόλουθο, ποῖα ὠφέλεια ἢ ποῖα βλάβη θὰ **e**
μᾶς φέρῃ σὰ ἀγαθὰ ποῦ κατέχομε ἢ συντροφιά καὶ ἢ ἐπί-
βλεψη τοῦ ἔραστῆ. Καὶ τοῦτο εἶναι φανερὸ βέβαια στὸν κα-
θένα, μὰ ποῦ πολὺ στὸν ἔραστῆ, πῶς πρὶν ἀπ' ὅλα θὰ εὐχε-
ταί νὰ εἶναι ὁ ἀγαπημένος ὄφρανος κι ἀπὸ τὰ ποῦ ἀγαπᾷτὶ
κι ἀπὸ τὰ ποῦ πιστὰ κι ἀπὸ τὰ ποῦ θεῖα ἀγαθὰ ποῦ κατέχομε³
θὰ τὸν ἠθελε δὰ νὰ μὴν ἔχη πατέρα καὶ μητέρα καὶ συγ-
γενεῖς καὶ φίλους, γιὰτὶ νομίζει πῶς αὐτοὶ στὴν πανήδονη
μαζί του συναναστροφῇ θὰ τοῦ ἦταν ἐμπόδιο καὶ θὰ τὸν ἐπι- **240**
τιμοῦσαν. Ἄλλὰ καὶ περιοῦσα, ἂν ἔχη σὲ χρυσάφι ἢ σὲ τί-
ποτε ἄλλα κτῆματα, θὰ ἔχη τὴ γνώμη πῶς οὔτε εὐκόλα θὰ
τὸν πᾶσῃ, οὔτε πάλιν ἂν τὸ πᾶσῃ θὰ εἶναι εὐκόλο νὰ τὸν
κάνῃ ὅπως θέλει. Γι' αὐτὸ δίχως ἄλλο ὁ ἔραστῆς καὶ θὰ φθονῇ
τὸν ἀγαπημένο, ἂν αὐτὸς ἔχη περιοῦσα, καὶ θὰ καίρεται
πάλιν ὅταν τὴν βλέπῃ νὰ κἀνεταί. Καὶ ἀκόμα θὰ εὐχεταί

μον, ἄπαιδα, ἄοικον ὃ τι πλεῖστον χρόνον παιδικὰ ἐραστῆς εὐξαιτ' ἄν γενέσθαι, τὸ αὐτοῦ γλυκὺ ὡς πλεῖστον χρόνον καρποῦσθαι ἐπιθυμῶν.

- b *Ἔστι μὲν δὴ καὶ ἄλλα κακὰ, ἀλλὰ τις δαίμων ἔμιξε τοῖς πλείστοις ἐν τῷ παρατυχία ἡδονῇ¹ οἷον κόλακι, δεινῷ θηρίῳ καὶ βλάβῃ μεγάλη, ἔμως ἐπέμιξεν ἢ φύσις ἡδονῇ τινα οὐκ ἄμουσον, καὶ τις ἐταίραν ὡς θλαθερόν ψέξειεν ἄν, καὶ ἄλλα πολλὰ τῶν τοιοῦτοτρόπων θρεμμάτων τε καὶ ἐπιτηδευμάτων, οἷς τό γε καθ' ἡμέραν ἡδίστοισιν εἶναι ὑπάρχει· παιδικοῖς δὲ ἐραστῆς πρὸς τῷ θλαθερῷ
- c καὶ εἰς τὸ συνημερεύειν πάντων ἀηδέστατον. Ἦλικα γὰρ καὶ ὁ παιλαῖος λόγος τέρπειν τὸν ἦλικα· ἢ γάρ, οἶμαι, χρόνου ἰσότης, ἐπ' ἴσας ἡδονὰς ἄγουσα, δι' ὁμοιότητα φιλιαν παρέχεται· ἀλλ' ἔμως κόρον γε καὶ ἢ τούτων συνουσία ἔχει. Καὶ μὴν τό γε ἀναγκαῖον αὐ βαρὺ παντὶ περὶ πᾶν λέγεται· ὃ δὴ πρὸς τῇ ἀνομοιότητι μάλιστα ἐραστῆς πρὸς παιδικὰ ἔχει. Νεωτέρῳ γὰρ πρεσβύτερος συνῶν οὐθ' ἡμέρας οὔτε νυκτὸς ἐκὼν ἀπολείπεται· ἀλλ' ὑπ' ἀνάγκης τε
- d καὶ οἴστρου ἐλαύνεται, ὃς ἐκεῖν μὲν ἡδονὰς ἀεὶ διδοῦς ἄγει δρῶντι, ἀκούοντι, ἀπτομένῳ καὶ πᾶσαν αἰσθησιν αἰσθανομένῳ τοῦ ἐρωμένου, ὥστε μεθ' ἡδονῆς ἀραρώτως αὐτῷ ὑπηρετεῖν. Τῷ δὲ δὴ ἐρωμένῳ ποῖον παραμύθιον ἢ τίνας ἡδονὰς διδοῦς, ποιήσει τὸν ἴσον χρόνον συνόντα μὴ οὐχὶ ἐπ' ἔσχατον ἐλθεῖν ἀηδίας; δρῶντι μὲν ἔψιν πρεσβυτέρων καὶ οὐκ ἐν ὥρᾳ, ἐπομένων δὲ τῶν ἄλλων ταύτη,
- e ἢ καὶ λόγῳ ἐστὶν ἀκούειν οὐκ ἐπιτερπεῖς, μὴ ὅτι δὴ ἔργῳ ἀνάγκης ἀεὶ προσκειμένης μεταχειρίζεσθαι· φυλακᾶς τε δὴ καχυποτόπως φυλαττομένῳ διὰ παντὸς καὶ πρὸς ἅπαντας, ἀκαίρους τε ἐ-

ὁ ἐραστῆς νὰ μείνῃ ὁ ἀγαπημένος ὅσο γίνεται πρὸ πολλῶν καιρῶ ἀγαμος, χωρὶς παιδιὰ, χωρὶς οἰκογένεια, γιατί ποθεῖ νὰ καρπώνεται τὴν ἡδονή του ὅσο γίνεται πρὸ πολλῶν καιρῶ.

- * Καὶ βέβαια ὑπάρχουνε κι ἄλλα κακὰ στὸν κόσμο, μὰ **b** κάποιος θεὸς¹ ἀνακάτωσε τὰ περισσότερα μὲ μὰ παροδικὴ ἡδονή· στὸν κόλακα λόγου χάρη, πού εἶναι φοβερὸ θηρίο καὶ μεγάλο κακό, ἔδωκε δὲ ἢ φύση καὶ κάποιαν ἡδονή πού δὲν εἶναι χωρὶς χάρη² καὶ θὰ ψέξη κανεῖς τὴν ἐταῖρα σὰν κάτι θλαθερό, καὶ ἄλλα πολλὰ τέτοια λογῆς θρέμματα³ καὶ ἐπαγγέλματα· εἶναι ὅμως δοσμένο σ' αὐτὰ νὰ εἶναι γιὰ λίγον καιρὸ πάρα πολὺ γλυκὰ. Ἀντίθετα ὁ ἐραστής, κοντὰ στὸ κακὸ πού κάνει στὸν ἀγαπημένο, εἶναι καὶ στὴ συντροφιά πού τοῦ κάνει ὅλη τὴν ἡμέρα τὸ πρὸ ἀηδιαστικὸ ἀπ' ὅλα. Γιατὶ κι ὁ **c** συνομήλικος τέρπει τὸ συνομήλικο⁴ γιατί μοῦ φαίνεται πῶς τὰ ἴσα χρόνια, καθὼς τοὺς πᾶνε στὶς ἴδιες ἡδονές, τοὺς φέρνουν μὲ τὴν ὁμοιότητα αὐτὴ φιλία. Ἄλλὰ καὶ αὐτῶν ἢ συναστροφὴ θὰ καταντήσῃ σὲ κόρο. Καὶ λένε δὲ πάλιν πῶς γιὰ τὸν καθένα εἶναι βαρὺ κάθε τι πού κάνει ἀπὸ ἀνάγκη· κι αὐτὸ δὲ εἶναι ὃ,τι πρὸ πολὺ, πλάϊ στὴν ἀνομοιότητα, ἔχει ὁ ἐραστής στὴ σκέψη του μὲ τὸν ἀγαπημένο. Γιατὶ ὁ μεγα- **d** λύτερος, ἅμα εἶναι μαζὶ μὲ τὸ νεώτερο αὐτόθελά του, δὲν κάνει βῆμα ἀπὸ τὸ πλάϊ του οὔτε ἡμέρα οὔτε νύχτα, ἀλλὰ θὰ σέρνεται ἀπὸ τὴν ἀνάγκη καὶ ἀπὸ τὸν οἴστρο, πού σὲ κεί- **e** νων βέβαια πάντα φέρνει καὶ δίνει ἡδονές, καθὼς αὐτὸς βλέπει, ἀκούει, ἀγγίζει καὶ μὲ κάθε αἰσθησὴ νοιώθει τὸν ἀγαπημένο· κι ἔτσι εὐφραίνεται νὰ τοῦ εἶναι πιστὸς ὑπέρ- **e** ττης. Στὸν ἀγαπημένο ὅμως ὁ οἴστρος τοῦ ἐραστῆ ποιά παρηγοριά ἢ ποιὲς ἡδονές δίνοντάς του, θὰ τὸν κάμῃ νὰ εἶναι τὸν ἴδιο αὐτὸν καιρὸ μαζὶ του καὶ νὰ μὴ φθάσῃ στὰ ἔσχατα τῆς ἀηδίας; Γιατὶ θὰ βλέπῃ βέβαια τὴν ὄψη γερασμένη καὶ ὄχι στὸν ἀνθῶ της, καὶ τὸ ἴδιο θὰ εἶναι καὶ τᾶλλα ὅσα καὶ σὲ περιγραφῇ δὲν εἶναι τερπνὰ νὰ τ' ἀκούη κανεῖς, ἄφησε πὰ **e** στὴν πραγματικότητα, ὅπου πάντα τὸ καλεῖ ἢ ἀνάγκη νᾶχη νὰ κἀνῃ μ' αὐτὰ. Καὶ θὰ φυλάγεται ἀπὸ καχύποπτους φύ-

παίγους και υπερβάλλοντας ακούονται, ως δ' αὐτως ψόγους νήφοντος μὲν οὐκ ἀνεκτούς, εἰς δὲ μέθην ἰόντος, πρὸς τῇ μὴ ἀνεκτῷ, ἐπ' αἰσιεῖ παρρησίᾳ κατακορεῖ και ἀναπεπταμένη χρωμένου.

- »Καὶ ἐρῶν μὲν βλαβερὸς τε και ἀηδής, λήξας δὲ τοῦ ἔρωτος εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον ἄπιστος, εἰς δὲ πολλὰ και μετὰ πολλῶν δρῶν τε και δεήσεων ὑπισχνούμενος, μόγις κατεῖχε τὴν γ' ἐν τῷ τότε ξυγούσιαν ἐπίπονον οὐσαν φέρειν δι' ἐλπίδα ἀγαθῶν. Τότε δὴ δέον 241 ἐκτίειν μεταβαλὼν ἄλλον ἄρχοντα ἐν αὐτῷ και προστάτην, νοῦν και σωφροσύνην ἀντ' ἔρωτος και μανίας, ἄλλος γεγονώς λέληθε τὰ παιδικά. Καὶ ὁ μὲν αὐτὸν χάριν ἀπαιτεῖ τῶν τότε, ὑπομνησκῶν τὰ πραχθέντα και λεχθέντα, ὡς τῷ αὐτῷ διαλεγόμενος. Ὁ δὲ ὑπ' αἰσχύνῃς οὔτε εἰπεῖν τολμᾷ ὅτι ἄλλος γέγονεν, οὐθ' ὅπως τὰ τῆς προτέρας ἀνοήτου ἀρχῆς ὀρκωμοσίᾳ τε και ὑποσχέσεσι ἐμπεδίσθη ἔχει, νοῦν ἤδη ἐσχηκώς και σεσωφρονηκώς, ἵνα μὴ, πράττων ταῦτά τῷ πρόσθεν, ὁμοίως τε ἐκείνῳ και ὁ αὐτὸς πάλιν γένηται. Φυγὰς δὴ γίγνεται ἐκ τούτων, και ἀπεσπερηκώς ὑπ' ἀνάγκης ὁ πρὶν ἐραστής, ὀστράκου μεταπεσόντος, ἵεται φυγῇ μεταβαλὼν. Ὁ δὲ ἀναγκάζεται διώκειν, ἀγανακτῶν και ἐπιθεάζων, ἡγνονηκώς τὸ ἄπιστον χαρίζεσθαι, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον μὴ ἐρῶντι και νοῦν ἔχοντι 241 εἰ δὲ μὴ, ἀναγκαῖον εἶη ἐνδύοναι ἑαυτὸν ἀπίστω, δυσκόλῳ, φθονερῷ, ἀηδεῖ, βλαβερῷ μὲν πρὸς οὐσίαν, βλαβερῷ δὲ πρὸς τὴν τοῦ σώματος ἕξιν, πολὺ δὲ βλαβερωτάτῳ πρὸς τὴν τῆς ψυχῆς παιδεύ-

λακες οὐδὲ κάθε τι ποῦ κάνει, και θὰ φυλάγεται ἀπὸ τὸν καθένα, και θ' ἀκούη ἄκαιρους ἐπαίνους και υπερβολικούς· και ἔπειτα πάλιν ψόγους ποῦ οὔτε ἀπὸ ἕνα νηφάλιο τοῦς ἀνέχεται κανεῖς, ἀφῆσε πὰ ἀπὸ ἕνα μεθυσμένο γιατί, ἐκτός ποῦ δὲν εἶναι ἀνεκτοί, φέρνουν και ντροπὴ, ἐπειδὴ αὐτοῦς μιλᾷ μ' ἑλευθεροστομία γεμάτη ἀηδία και χωρὶς κανένα φραγμό.

» Καὶ ὅσο βέβαια κρατᾷ ὁ ἔρωκ του, εἶναι ὁ ἐραστής βλαβερὸς και ἀηδιαστικός¹ στὰν ὅμως τοῦ περάση ὁ ἔρωκ γίνεται ὁ ἐραστής ὕστερα ἄπιστος, ἀν και γι' αὐτὸ τὸ ὕστερα ὑπόσονται πολλὰ και μὲ πολλοὺς ὄρκους και παρακάλια, και ἔτσι ἴσια ποῦ κατῴρθωνε νὰ κρατᾷ τὸν ἀγαπημένο νὰ ὑποφέρη τότε αὐτῇν τῇ συντροφίᾳ, ἀν και τοῦ ἤτανε φορτικῆ, μὲ τὴν ἐλπίδα γιὰ κάποια ἀγαθά. Τότε δὰ ποῦ θὰ πρέπη νὰ κἀνη αὐτὰ ποῦ ὑπόσονται, ἔκοντας ἀλλάζει μέσα του ἄρχοντα και προστάτη, βάζοντας στὴ θέση τοῦ ἔρωτος και τῆς μανίας τὸ νοῦ και τὴ σωφροσύνη, ἔχει γίνεῖ ἄλλος ἀνθρωπος χωρὶς τὸ παιδί να τὸ ἔχη προσέξει. Κι αὐτὸς βέβαια ζητᾷ νὰ τοῦ κρωστήη κἀρη γιὰ τὰ τότε, θυμίζοντάς του ἐκεῖνα ποῦ ἔκαμαν και εἶπανε ἀναμεταξύ των, γιατί νομίζει πὸς μιλᾷ μὲ τὸν ἴδιον ἀνθρωπο. Ὁ ἄλλος ὅμως ἀπὸ ντροπὴ οὔτε νὰ εἰπῆ τολμᾷ πὸς ἔγινε ἄλλος ἀνθρωπος, οὔτε μπορεῖ νὰ κρατῆση τοὺς ὄρκους και τὴς ὑποσχέσεις ποῦ ἔδωκε ὁ προηγούμενος ἀνόητος ἄρχοντας μέσα του, γιατί 241 τὴ πῶρα ποῦ ἔχει βάλει μυαλό και φρονιμάδα, προσέχει νὰ μὴν κἀμη τὰ ἴδια μὲ τὸν προηγούμενο ἀνθρωπο και γίνη ὁμοιος μ' ἐκεῖνον και ἔτσι ξαναγίνη ὁ ἴδιος. Καὶ γι' αὐτὸ γίνετα δραπετήης και ἡ ἀνάγκη τὸν ἔχει κἀμει ν' ἀθετήση τὴς ὑποσχέσεις του, αὐτοῦς ποῦ ἤταν πρὶν ἐραστής, πῶρα ποῦ γύρισε τὸ φύλλο,² γυρίζε τὰ νῶτα του και φεύγει.

» Ὁ ἄλλος ὅμως ἀναγκάζεται νὰ τρέξη πίσω του γεμάτος ἀγανάκτηση και νὰ τοῦ ρίχνη κατάρες, γιατί δὲν ἔβουσε ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ὅλο τὸ ζήτημα, ὅτι δηλαδὴ δὲν ἔπρεπε ποτὲ νὰ χαρίζεται οὐδὲ ἀνθρωπο ποῦ κατέχεται ἀπὸ ἔρωτα και ἔξ αἰτίας του δὲν ἔχει τὰ μυαλά του, ἀλλὰ πὸς πολλὸ οὐδὲ ἀνθρωπο ποῦ δὲν κατέχεται ἀπὸ ἔρωτα και ἔχει τὰ μυαλά του· ἀλλιῶς χωρὶς ἄλλο θὰ ἔδινε τὸν ἑαυτὸ του σ' ἕναν ἄπιστο, δύστρωπο, φθονερὸ, ἀηδιαστικό, βλαβερὸ και γιὰ τὴν περικοσία, βλαβερὸ και γιὰ τὸ σῶμα, μὰ πὸς πολλὸ βλαβερὸ

μον, ἄπαιδα, ἄοικον ὃ τι πλεῖστον χρόνον παιδικὰ ἔραστής εὔξαιτ' ἄν γενέσθαι, τὸ αὐτοῦ γλυκὺ ὡς πλεῖστον χρόνον καρποῦσθαι ἐπιθυμῶν.

- b »Ἔστι μὲν δὴ καὶ ἄλλα κακὰ, ἀλλὰ τις δαίμων ἔμισε τοῖς πλείστοις ἐν τῷ παραυτίκα ἡδονήν' ὅσον κόλακι, βεινῷ θηρίῳ καὶ θλάθῃ μεγάλῃ, ὅμως ἐπέμειξεν ἡ φύσις ἡδονὴν τινα οὐκ ἄμουςον, καὶ τις ἑταίραν ὡς θλαθερόν ψέζειεν ἄν, καὶ ἄλλα πολλὰ τῶν τοιοῦτοτρόπων θρεψιμάτων τε καὶ ἐπιτηδευμάτων, οἷς τό γε καθ' ἡμέραν ἡδίστοισιν εἶναι ὑπάρχει' παιδικοῖς δὲ ἔραστής πρὸς τῷ θλαθερῷ καὶ εἰς τὸ συνημερεῦναι πάντων ἀηδέστατον. Ἡλικὰ γὰρ καὶ ὁ παιλατὸς λόγος τέρπειν τὸν ἡλικία' ἡ γὰρ, οἶμαι, χρόνου ἰσότης, ἐπ' ἴσας ἡδονὰς ἄγουσα, δι' ὁμοιότητα φιλλίαν παρέχεται' ἀλλ' ὅμως κόρον γε καὶ ἡ τούτων συνουσία ἔχει. Καὶ μὴν τό γε ἀναγκαῖον αὐθαρῶς παντὶ περὶ πάντων λέγεται' ὃ δὴ πρὸς τῇ ἀνομοιότητι μάλιστα ἔραστής πρὸς παιδικὰ ἔχει. Νεωτέρῳ γὰρ πρεσβύτερος συνὸν οὐθ' ἡμέρας οὔτε νυκτὸς ἐκὼν ἀπολείπεται' ἀλλ' ὑπ' ἀνάγκης τε d καὶ οἰστροῦ ἐλαύνεται, ὃς ἐκείνῳ μὲν ἡδονὰς ἀεὶ διδοῦς ἄγει ὀρώντι, ἀκούοντι, ἀπτομένῳ καὶ πᾶσαν αἰσθανομένῳ τοῦ ἔρωμένου, ὥστε μεθ' ἡδονῆς ἀραρότως αὐτῷ ὑπηρετεῖν. Τῷ δὲ δὴ ἔρωμένῳ ποῖον παραμύθιον ἢ τίνας ἡδονὰς διδοῦς, ποιήσῃ τε ἴσον χρόνον συνόντα μὴ οὐχὶ ἐπ' ἔσχατον ἐλθεῖν ἀηδίας; ὀρώντι μὲν εὖψιν πρεσβυτέρων καὶ οὐκ ἐν ὄρα, ἐπομένων δὲ τῶν ἄλλων ταύτη, e ἢ καὶ λόγῳ ἐστὶν ἀκούειν οὐκ ἐπιτερές, μὴ ὅτι δὴ ἔργῳ ἀνάγκης ἀεὶ προσκειμένης μεταχειρίζεσθαι' φυλακιάς τε δὴ καχυποπότους φυλαττομένῳ διὰ παντὸς καὶ πρὸς ἅπαντας, ἀκαίρους τε ἐ-

ὁ ἔραστής νὰ μείνῃ ὁ ἀγαπημένος ὅσο γίνεται πρὸ πολλῶν καιρῶ ἀγαμος, χωρὶς παιδιὰ, χωρὶς οἰκογένεια, γιατί ποθεῖ νὰ καρπώνεται τὴν ἡδονή του ὅσο γίνεται πρὸ πολλῶν καιρῶ.

- » Καὶ βέβαια ὑπάρχουνε κι ἄλλα κακὰ στὸν κόσμο, μὰ b κάποιος θεὸς¹ ἀνακάτωσε τὰ περισσότερα μὲ μὰ παροδικὴ ἡδονή' στὸν κόλακα λόγου χάρη, πού εἶναι φοβερό θηρίο καὶ μεγάλο κακό, ἔδωκε δὲ ἡ φύση καὶ κάποιαν ἡδονὴ πού δὲν εἶναι χωρὶς χάρη² καὶ θὰ ψέξῃ κανεὶς τὴν ἑταίρα σὰν κάτι θλαθερό, καὶ ἄλλα πολλὰ τέτοια λογῆς θρέμματα³ καὶ ἐπαγγέλματα' εἶναι ὅμως δοσιμένο σ' αὐτὰ νὰ εἶναι γιὰ λίγον καιρὸ πάρα πολὺ γλυκὰ. Ἀντίθετα ὁ ἔραστής, κοντὰ στὸ κακό πού κάνει στὸν ἀγαπημένο, εἶναι καὶ στὴ συντροφιά πού τοῦ κάνει ὅλη τὴν ἡμέρα τὸ πρὸ ἀηδιαστικό ἀπ' ὅλα. Γιατὶ κι ὁ c συνομήλικος τέρπει τὸ συνομήλικο⁴ γιατί μοῦ φαίνεται πῶς τὰ ἴσα χρόνια, καθὼς τοὺς πᾶνε στὶς ἴδιες ἡδονές, τοὺς φέρνουν μὲ τὴν ὁμοιότητα αὐτὴ φιλία. Ἄλλὰ καὶ αὐτῶν ἡ συναστροφὴ θὰ κατανήσῃ σὲ κόρο. Καὶ λένε δὲ πάλιν πῶς γιὰ τὸν καθένα εἶναι βαρὺ κάθε τι πού κάνει ἀπὸ ἀνάγκη' κι αὐτὸ δὲ εἶναι ὅτι πρὸ πολὺ, πλάϊ στὴν ἀνομοιότητα, ἔχει ὁ ἔραστής στὴ σκέψη του μὲ τὸν ἀγαπημένο. Γιατὶ ὁ μεγαλύτερος, ἅμα εἶναι μαζί μὲ τὸ νεώτερο αὐτόθελά του, δὲν κάνει βῆμα ἀπὸ τὸ πλάϊ του οὔτε ἡμέρα οὔτε νύχτα, ἀλλὰ d θὰ σέρνεται ἀπὸ τὴν ἀνάγκη καὶ ἀπὸ τὸν οἴστρο, πού σὲ κεῖνον βέβαια πάντα φέρνει καὶ δίνει ἡδονές, καθὼς αὐτὸς βλέπει, ἀκούει, ἀγγίζει καὶ μὲ κάθε αἴσθησι νοιώθει τὸν ἀγαπημένο' κι ἔτσι εὐφραίνεται νὰ τοῦ εἶναι πιστὸς ὑπηρετής. Στὸν ἀγαπημένο ὅμως ὁ οἴστρος τοῦ ἔραστῆ ποῖα παρηγοριὰ ἢ ποιὲς ἡδονές δίνοντάς του, θὰ τὸν κάμῃ νὰ εἶναι τὸν ἴδιο αὐτὸν καιρὸ μαζί του καὶ νὰ μὴ φθάσῃ στὰ ἔσχατα τῆς ἀηδίας; Γιατὶ θὰ βλέπῃ βέβαια τὴν ὄψη γερασμένη καὶ e καὶ στὸν ἀνθρώπου, καὶ τὸ ἴδιο θὰ εἶναι καὶ τὰλλα ὅσα καὶ σὲ περιγραφὴ δὲν εἶναι τερπνὰ νὰ τ' ἀκούῃ κανεὶς, ἄφησε πὰ στὴν πραγματικότητα, ὅπου πάντα τὸ καλεῖ ἡ ἀνάγκη νῆξι νὰ κἀνῃ μ' αὐτὰ. Καὶ θὰ φυλάγεται ἀπὸ κακὸς ποῦ φέ-

c μὲν οὖν κατὰ διάνοιαν, ἐπίτροπός τε καὶ κοινωνός, οὐδαμῆ λυστα-
λῆς ἀνὴρ ἔχων ἔρωτα.

Ἐπὶ τὴν δὲ τοῦ σώματος ἕξις τε καὶ θεραπείαν οἶαν τε καὶ ὡς
θεραπεύσει· οὐδ' ἂν γένηται κύριος, δεῦρ' ἠδὲ πρὸ ἀγαθοῦ ἠνάγκασται
διώκειν, δεῖ μετὰ ταῦτα ἰδεῖν. Ὀφθῆσεται δὲ μαλθακὸν τινα καὶ
οὐ στερεὸν διώκων, οὐδ' ἐν ἡλίῳ καθαρθῆναι τετραμμένον, ἀλλὰ ὑπὸ
συμμικτῆ σκιᾶ, πόνων μὲν ἀνδρείων καὶ ἰδρώτων ζηρῶν ἄπειρον,

d ἔμπειρον δὲ ἀπαλῆς καὶ ἀνάδρου διαίτης, ἀλλοτριῶς χρώμασι καὶ
κόσμοις χῆται οικείων κοσμούμενον, ὅσα τε ἄλλα τοῦτοις ἔπεται
πάντα ἐπιτηδεύοντα· ἂ δὴλα καὶ οὐκ ἄξιον περαιτέρω προβαίνειν,
ἀλλὰ, ἐν κεφάλαιον ὀρισμένους, ἐπ' ἄλλο ἵεναι· τὸ γὰρ τοιοῦτον
σῶμα ἐν πολέμῳ τε καὶ ἄλλαις χρεῖαις ὅσαι μεγάλαι, οἱ μὲν ἔχθροὶ
θαρροῦσιν, οἱ δὲ φίλοι καὶ αὐτοὶ οἱ ἐρασταὶ φοβοῦνται.

Ἐπιτοῦτο μὲν οὖν ὡς δῆλον ἐατέον· τὸ δ' ἐφεξῆς βῆτέον, τίνα

e ἡμῖν ὠφέλειαν ἢ τίνα βλάβην περὶ τὴν κτῆσιν ἢ τοῦ ἐρωῶτος ὀμι-
λίας τε καὶ ἐπιτροπείας παρέξειται. Σαφές δὴ τοῦτο γε παντὶ μὲν,
μάλιστα δὲ τῷ ἐραστῇ, ὅτι τῶν φιλάτων τε καὶ εὐνοουστῶν καὶ
θειοτάτων κτημάτων ὄρφανόν πρὸ παντὸς εὐδαίμων ἂν εἶναι· τὸν ἐρώ-
μενον· πατρός γάρ καὶ μητρός καὶ συγγενῶν καὶ φίλων· στέρεσθαι
ἂν αὐτὸν δέξαιτο, διακυλλτάς καὶ ἐπιτιμητάς ἡγούμενος τῆς ἡδι-
240 στης πρὸς αὐτὸν ὀμιλίας. Ἄλλὰ μὴν οὐσίαν γ' ἔχοντα χρυσοῦ ἢ
τινος ἄλλης κτήσεως, οὔτε εὐδαίμων ὀμοίως οὔτε ἄλωνα εὐμεταχεί-
ριστον ἡγήσεται. Ἐξ ὧν πᾶσα ἀνάγκη ἐραστὴν παιδικοῖς φθογαῖν
μὲν οὐσίαν κεκτημένους, ἀποκλυμένης δὲ χαίρειν· ἔτι τοῖνον ἀγα-

θῶως θὰ κἀνὴ τὸ μεγαλύτερο κακόν. Ὡστε γιὰ ὅσα εἶναι τῆς c
ψυχῆς, ἄνθρωπος ποὺ κατέχεται ἀπὸ ἔρωτα δὲν εἶναι κα-
θόλου ὠφέλιμος γιὰ παραστάτης καὶ σύντροφος.¹

Ἐπειὴ ὅσο πάλι γιὰ τὴν κατάσταση καὶ τὴ φροντίδα τοῦ
σώματος τοῦ ἀγαπημένου, ποῖα θὰ εἶναι καὶ πῶς θὰ γίνετα
ἀπὸ τὸν ἐραστὴ ποὺ θὰ τοῦ γίνῃ κύριος, αὐτὸς ποὺ εἶναι
ἀναγκασμένος νὰ προτιμᾷ τὸ τερπνὸ ἀπὸ τὸ καλόν, πρέπει
νὰ ἴδουμὲ τώρα, ἀφοῦ τελειώσαμε τὰλλα. Καὶ θὰ τὸν ἴδῃς
νὰ κυνηγᾷ ἕνα μαλθακὸν καὶ ὀχι ἕνα σκληραγωγημένο, οὔτε
ἕνα ἀναθρεμμένο σὲ καθαρὸ ἥλιον, ἀλλὰ ἕνα ποὺ μεγάλωσε
σὲ πυκνὴ σκιά· ἕνα ἄπειρο βέβαια σὲ μόχθους ἀνδρικοὺς
καὶ σὲ ἰδρωτέρες ζηρούς,² μὰ ἔμπειρο σὲ ἀπαλὸν καὶ καθόλου
ἀνδρικό τὸν τρόπο ζωῆς· ἕνα ποὺ καλλυπίζεται μὲ ξένα κρώ- d
ματα καὶ στολίδια, ἀφοῦ δὲν ἔαχε δικὰ του, καὶ ἕνα ποὺ
καταγίνεται μὲ ὅσα ἄλλα εἶναι τῆς ἴδιας μ' αὐτὰ λογῆς.
Αὐτὰ εἶναι φανερά καὶ δὲν ἀξίζει νὰ μιλάμῃ περισσότερο,
ἀλλὰ ἕνα μονάχα κύριο σημεῖο νὰ ὀρίσωμῃ ἀκόμα καὶ νὰ
πᾶμῃ σὲ ἄλλα. Ἐνα τέτοιο σῶμα δηλαδὴ καὶ στὸν πόλεμο
καὶ στὶς ἄλλες χρεῖες, ὅσες εἶναι σοβαρές, οἱ ἔχθροὶ βέβαια
θὰ τὸ βλέπουνε ἀφοβα, μὰ οἱ φίλοι καὶ οἱ ἴδιοι οἱ ἐραστῆς
θὰ τρέμουνε γι' αὐτό.

Ἐπειὴ αὐτὸ λοιπὸν νὰ τὸ ἀφήσωμῃ γιὰτὶ εἶναι φανερό· νὰ
εἰποῦμῃ ὅμως τὸ ἀκόλουθο, ποῖα ὠφέλεια ἢ ποῖα βλάβη θὰ e
μᾶς φέρῃ στὰ ἀγαθὰ ποὺ κατέχομε ἢ συντροφιά καὶ ἢ ἐπι-
βλεψη τοῦ ἐραστῆ. Καὶ τοῦτο εἶναι φανερό βέβαια στὸν κα-
θῆνα, μὰ ποὺ πολὺ στὸν ἐραστῆ, πῶς πρὶν ἀπ' ὅλα θὰ εὐχε-
τα νὰ εἶναι ὁ ἀγαπημένος ὄρφανός κι ἀπὸ τὰ ποὺ ἀγαπᾷται
κι ἀπὸ τὰ ποὺ πιστὰ κι ἀπὸ τὰ ποὺ θεῖα ἀγαθὰ ποὺ κατέχομε³
θὰ τὸν ἠθελε δὲ νὰ μὴν ἔχη πατέρα καὶ μητέρα καὶ συγ-
γενεῖς καὶ φίλους, γιὰτὶ νομίζει πῶς αὐτοὶ στὴν πανήδονη
μαζί του συναναστροφῆ θὰ τοῦ ἦταν ἐμπόδιο καὶ θὰ τὸν ἐπι- 240
τιμοῦσαν. Ἄλλὰ καὶ περιουσία, ἂν ἔχη σὲ χρυσάφι ἢ σὲ τί-
ποτε ἄλλα κτήματα, θὰ ἔχη τὴ γνῶμην πῶς οὔτε εὐκόλα θὰ
τὸν πᾶσῃ, οὔτε πάλιν ἂν τὸ πᾶσῃ θὰ εἶναι εὐκόλο νὰ τὸν
κἀνὴ ὅπως θέλει. Γι' αὐτὸ δίχως ἄλλο ὁ ἐραστὴς καὶ θὰ φθονῇ
τὸν ἀγαπημένο, ἂν αὐτὸς ἔχη περιουσία, καὶ θὰ χαίρειται
πάλιν ὅταν τὴν βλάβην νὰ κἀνεταί. Καὶ ἀκόμα θὰ εὐχεταί

μον, ἀπαιδα, ἀοικον ὃ τι πλεῖστον χρόνον παιδικὰ ἔραστῆς εὔξαιτ' ἄν γενέσθαι, τὸ αὐτοῦ γλυκὺ ὡς πλεῖστον χρόνον καρποῦσθαι ἐπιθυμῶν.

- b »Ἔστι μὲν δὴ καὶ ἄλλα κακὰ, ἀλλὰ τις δαίμων ἔμιξε τοῖς πλείστοις ἐν τῷ παραυτίκα ἡδονῇ· οἶον κόλακι, δεινῷ θηρίῳ καὶ βλάβῃ μεγάλη, ὅμως ἐπέμιξεν ἢ φύσις ἡδονῇ τινα οὐκ ἄμουςον, καὶ τις ἐταίραν ὡς βλαβερὸν φέζειεν ἄν, καὶ ἄλλα πολλὰ τῶν τοιουτοτρόπων θρεψιμάτων τε καὶ ἐπιτηδευμάτων, οἷς τό γε καθ' ἡμέραν ἡδιστοῖσι εἶναι ὑπάρχει· παιδιοῖς δὲ ἔραστῆς πρὸς τῷ βλαβερῷ c καὶ εἰς τὸ συνημερεῦειν πάντων ἀηδέστατον. Ἦλικα γάρ καὶ ὁ παλαιὸς λόγος τέρπειν τὸν ἡλικία· ἢ γάρ, οἴμαι, χρόνου ἰσότης, ἐπ' ἴσας ἡδονὰς ἄγουσα, δι' ὁμοιότητα φιλιαν παρέχεται· ἀλλ' ὅμως κόρον γε καὶ ἢ τούτων συνουσία ἔχει. Καὶ μὴν τό γε ἀναγκαῖον αὐτὸν παντὶ περὶ πᾶν λέγεται· ὃ δὴ πρὸς τῇ ἀνομοιότητι μάλιστα ἔραστῆς πρὸς παιδικὰ ἔχει. Νεωτέρῳ γὰρ πρεσβύτερος συνῶν οὐθ' ἡμέρας οὔτε νυκτὸς ἐκὼν ἀπολείπεται· ἀλλ' ὑπ' ἀνάγκης τε d καὶ οἴστρου ἐλαύνεται, ὃς ἐκείνῳ μὲν ἡδονὰς ἀεὶ διδοῦς ἄγει δρῶντι, ἀκούοντι, ἀπτομένῳ καὶ πᾶσαν αἴσθησιν αἰσθανομένῳ τοῦ ἔρωμένου, ὥστε μεθ' ἡδονῆς ἀραρότως αὐτῷ ὑπηρετεῖν. Τῷ δὲ δὴ ἔρωμένῳ ποῖον παραμύθιον ἢ τίνας ἡδονὰς διδοῦς, ποιήσει τὸν ἴσον χρόνον συνόντα μὴ οὐχὶ ἐπ' ἔσχατον ἐλθεῖν ἀηδίας; δρῶντι μὲν ἔψιν πρεσβυτέραν καὶ οὐκ ἐν ὄρω, ἐπομένῳ δὲ τῶν ἄλλων ταύτη, e ἢ καὶ λόγῳ ἐστὶν ἀκούειν οὐκ ἐπιτερπεῖς, μὴ ὅτι δὴ ἔργῳ ἀνάγκης ἀεὶ προσκειμένης μεταχειρίζεσθαι· φυλακὰς τε δὴ καχυποτόπουσ φυλακτομένῳ διὰ παντὸς καὶ πρὸς ἅπαντας, ἀκαίρους τε ἔ-

ὃ ἔραστῆς νὰ μείνη ὁ ἀγαπημένος ὅσο γίνεται πὸ πολλὸν καιρὸ ἄγαμος, χωρὶς παιδιὰ, χωρὶς οἰκογένεια, γιὰτὶ ποθεῖ νὰ καρπώνεται τὴν ἡδονήν του ὅσο γίνεται πὸ πολλὸν καιρὸ.

- » Καὶ βέβαια ὑπάρκουνε κι ἄλλα κακὰ στὸν κόσμο, μὰ b κάποιος θεὸς¹ ἀνακάτωσε τὰ περισσοῦτερα μὲ μιά παροδικὴ ἡδονή· στὸν κόλακα λόγου χάρη, ποῦ εἶναι φοβερὸ θηρίο καὶ μεγάλο κακό, ἔδωκε δὰ ἢ φύση καὶ κάποιαν ἡδονήν ποῦ δὲν εἶναι χωρὶς χάρη² καὶ θὰ ψέζη κανεῖς τὴν ἑταίρα σὰν κάτι βλαβερὸ, καὶ ἔλλα πολλὰ τέτοιας λογῆς θρέμματ³ καὶ ἐπαγγέλματα· εἶναι ὅμως δοσμένο σ' αὐτὰ νὰ εἶναι γιὰ λίγον καιρὸ πάρα πολὺ γλυκὰ. Ἀντίθετα ὁ ἔραστής, κοντὰ στὸ κακὸ ποῦ κάνει στὸν ἀγαπημένο, εἶναι καὶ στὴ συντροφιά ποῦ τοῦ κάνει ὅλη τὴν ἡμέρα τὸ πὸ ἀηδιαστικὸ ἀπ' ὄλα. Γιὰτὶ κι ὁ c συνομηλικὸς τέρπει τὸ συνομηλικό⁴ γιὰτὶ μοῦ φαίνεται πὼς τὰ ἴσα χρόνια, καθὼς τοὺς πᾶνε στὶς ἴδιες ἡδονές, τοὺς φέρνουν μὲ τὴν ὁμοιότητα αὐτὴ φιλία. Ἀλλὰ καὶ αὐτῶν ἢ συναναστροφή θὰ καταντήση σὲ κόρο. Καὶ λένε δὰ πάλιν πὼς γιὰ τὸν καθένα εἶναι βαρὺ κάθε τι ποῦ κάνει ἀπὸ ἀνάγκη· κι αὐτὸ δὰ εἶναι β,τι πὸ πολλὸ, πλάϊ στὴν ἀνομοιότητα, ἔχει ὁ ἔραστής στὴ σχέση του μὲ τὸν ἀγαπημένο. Γιὰτὶ ὁ μεγαλύτερος, ἅμα εἶναι μαζί μὲ τὸ νεώτερο αὐτόθελά του, δὲν κάνει ὅημα ἀπὸ τὸ πλάϊ του οὔτε ἡμέρα οὔτε νύχτα, ἀλλὰ d θὰ σέρνεται ἀπὸ τὴν ἀνάγκη καὶ ἀπὸ τὸν οἴστρο, ποῦ σὲ κείνον βέβαια πάντα φέρνει καὶ δίνει ἡδονές, καθὼς αὐτὸς βλέπει, ἀκούει, ἀγγίζει καὶ μὲ κάθε αἴσθησι νοιώθει τὸν ἀγαπημένο· κι ἔτσι εὐφραίνεται νὰ τοῦ εἶναι πιστὸς ὑπέρτης: Στὸν ἀγαπημένο ὅμως ὁ οἴστρος τοῦ ἔραστῆ ποιά παρηγοριὰ ἢ ποιὲς ἡδονές δίνοντάς του, θὰ τὸν κάμη νὰ εἶναι τὸν ἴδιο αὐτὸν καιρὸ μαζί του καὶ νὰ μὴ φθάση στὰ ἔσχατα e τῆς ἀηδίας; Γιὰτὶ θὰ βλέπη βέβαια τὴν ὄψη γερασμένη καὶ δεικνὸν ἀνθρώπη, καὶ τὸ ἴδιο θὰ εἶναι καὶ τᾶλλα ὅσα καὶ σὲ περιγραφῆ δὲν εἶναι τερπνὰ νὰ τ' ἀκούη κανεῖς, ἄφησε πὰ στὴν πραγματικότητα, ὅπου πάντα τὸ καλεῖ ἢ ἀνάγκη νύχη νὰ κἀν μ' αὐτὰ. Καὶ θὰ φυλάγεται ἀπὸ καχύποπτους φύ-

παίους και υπερβάλλοντας ακούοντι, ὡς δ' αὐτως φόγους νήφοντος μὲν οὐκ ἀνεκτοῦς, εἰς δὲ μέθην ἰόντος, πρὸς τῇ μὴ ἀνεκτῷ, ἐπ' αἰσίου παρρησίᾳ κατακορεῖ καὶ ἀναπεπταμένη χρωμένου.

»Καὶ ἐρῶν μὲν βλαβερός τε καὶ ἀηδής, λήξας δὲ τοῦ ἔρωτος εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον ἄπιστος, εἰς δὲ πολλὰ καὶ μετὰ πολλῶν δρῶν τε καὶ δεήσεων ὑπισχνούμενος, μόγις κατεῖχε τὴν γ' ἐν τῷ τότε ξυνουσίαν ἐπίπονον οὖσαν φέρειν δι' ἐλπίδα ἀγαθῶν. Τότε δὴ δέον 241 ἐκτίθειν μεταβαλὼν ἄλλον ἄρχοντα ἐν αὐτῷ καὶ προστάτην, νοῦν καὶ σωφροσύνην ἀντ' ἔρωτος καὶ μανίας, ἄλλος γεγονώς λέληθε τὰ παιδικά. Καὶ ὁ μὲν αὐτὸν χάριν ἀπαιτεῖ τῶν τότε, ὑπομνησκῶν τὰ πραχθέντα καὶ λεχθέντα, ὡς τῷ αὐτῷ διαλεγόμενος. Ὁ δὲ ὑπ' αἰσχύνῃς οὐτε εἰπεῖν τολμᾷ ὅτι ἄλλος γέγονεν, οὐθ' ὅπως τὰ τῆς προτέρας ἀνοήτου ἀρχῆς ὀρκωμοσιά τε καὶ ὑποσχέσεις ἐμπεδώσῃ ἔχει, νοῦν ἤδη ἐσχηκώς καὶ σεσωφρονηκώς, ἵνα μὴ, πρᾶκτων ταῦτα τῷ πρόσθεν, ὁμοίως τε ἐκείνῳ καὶ ὁ αὐτὸς πάλιν γένηται. Φυγὰς δὴ γίγνεται ἐκ τούτων, καὶ ἀπεστερηκώς ὑπ' ἀνάγκης ὁ πρὶν ἔραστής, ὀστράκου μεταπεσόντος, ἵεται φυγῇ μεταβαλὼν. Ὁ δὲ ἀναγκάζεται διώκειν, ἀγανακτῶν καὶ ἐπιθεάζων, ἡγρονηκώς τὸ ἅπαν ἐξ ἀρχῆς, ὅτι οὐκ ἄρα ἔδει ποτὲ ἐρῶντι καὶ ὑπ' ἀνάγκης ἀνοήτῳ χαρίζεσθαι, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον μὴ ἐρῶντι καὶ νοῦν ἔχοντι 242 ἐᾶ δὲ μὴ, ἀναγκαῖον εἶη ἐνδοῦναι ἑαυτὸν ἀπίστῳ, δυσκόλῳ, φθονερῷ, ἀηδεῖ, βλαβερῷ μὲν πρὸς οὐσίαν, βλαβερῷ δὲ πρὸς τὴν τοῦ σώματος ἕξιν, πολὺ δὲ βλαβερωτάτῳ πρὸς τὴν τῆς ψυχῆς παιδεύ-

λακες οὐδὲ κάθε τι ποῦ κάνει, καὶ θὰ φυλάγεται ἀπὸ τὸν καθένα, καὶ θ' ἀκούη ἄκαιρους ἐπαίρους καὶ υπερβολικούς· καὶ ἔπειτα πάλιν φόγους ποῦ οὔτε ἀπὸ ἓνα νηφάλιο τοῦς ἀνέχεται κανείς, ἄφησε πὰ ἀπὸ ἓνα μεθυσμένο γιατί, ἐκτός ποῦ δὲν εἶναι ἀνεκτοί, φέρνουν καὶ ντροπή, ἐπειδὴ αὐτὸς μιλάει μ' ἔλευθεροστομία γεμάτη ἀηδία καὶ χωρὶς κανένα φραγμό.

» Καὶ ὅσο βέβαια κραταίει ὁ ἔρωσ τοῦ, εἶναι ὁ ἔραστής βλαβερός καὶ ἀηδιστικός·¹ ὅταν ὅμως τοῦ περᾶση ὁ ἔρωσ γίνεται ὁ ἔραστής ὕστερα ἄπιστος, ἀν καὶ γι' αὐτὸ τὸ ὕστερα ὑπόσονται πολλὰ καὶ μὲ πολλοὺς ὄρκους καὶ παρακάλια, κι ἔτσι ἴσα ποῦ κατάρθωνε νὰ κρατᾶν τὸν ἀγαπημένο νὰ ὑποφέρῃ τότε αὐτὴν τὴ συντροφιά, ἀν καὶ τοῦ ἴτανε φορτικῆ, μὲ τὴν ἐλπίδα γιὰ κάποια ἀγαθά. Τότε δὰ ποῦ θὰ 241 πρέπῃ νὰ κἀν αὐτὰ ποῦ ὑπόσονται, ἔχοντας ἀλλάξει μέσα τοῦ ἄρχοντα καὶ προστάτη, θάροντας στὴ θέση τοῦ ἔρωτος καὶ τῆς μανίας τὸ νοῦ καὶ τὴ σωφροσύνη, ἔχει γίνε ἄλλος ἄνθρωπος χωρὶς τὸ παιδί νὰ τὸ ἔχη προσέξει. Κι αὐτὸς βέβαια ζηταίει νὰ τοῦ κρωστάτῃ χάρη γιὰ τὰ τότε, θυμίζοντάς τοῦ ἐκεῖνα ποῦ ἔκαμαν καὶ εἶπαν ἀναμεταξύ των, γιατί νομίζει πὼς μιλάει μὲ τὸν ἴδιον ἄνθρωπο. Ὁ ἄλλος ὅμως ἀπὸ ντροπῆ οὔτε νὰ εἰπῆ τολμᾶει πὼς ἔγινε ἄλλος ἄνθρωπος, οὔτε μπορεῖ νὰ κρατήσῃ τοῦς ὄρκους καὶ τὶς ὑποσχέσεις 242 ποῦ ἔδωκε ὁ προηγούμενος ἀνόητος ἄρχοντας μέσα του, γιατί τώρα ποῦ ἔχει θάλει μυαλό καὶ φρονιμάδα, προσέχει νὰ μὴν κἀμῃ τὰ ἴδια μὲ τὸν προηγούμενο ἄνθρωπο καὶ γίνῃ ὁμοιος μ' ἐκεῖνον κι ἔτσι ξαναγίνῃ ὁ ἴδιος. Καὶ γι' αὐτὸ γίνεταὶ δραπέτης καὶ ἡ ἀνάγκη τὸν ἔχει κἀμει ν' ἀθετήσῃ τὶς ὑποσχέσεις του, αὐτὸς ποῦ ἴταν πρὶν ἔραστής, τώρα ποῦ γύρισε τὸ φύλλο,² γυρίζει τὰ νῶτα του καὶ φεύγει.

» Ὁ ἄλλος ὅμως ἀναγκάζεται νὰ τρέξῃ πίσω τοῦ γεμῆτος ἀγανάκτηση καὶ νὰ τοῦ ρίχνῃ κατάρες, γιατί δὲν ἔνωισε ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ὅλο τὸ ζήτημα, ὅτι δηλαδὴ δὲν ἔπρεπε ποτὲ νὰ χαρίζεται σὲ ἄνθρωπο ποῦ κατέχεται ἀπὸ ἔρωτα καὶ ἐξ αἰτίας του δὲν ἔχει τὰ μυαλά του, ἀλλὰ πὸ πολλὸ σὲ 243 ἄνθρωπο ποῦ δὲν κατέχεται ἀπὸ ἔρωτα καὶ ἔχει τὰ μυαλά του· ἀλλιῶς χωρὶς ἄλλο θὰ ἔδινε τὸν ἑαυτὸ του σ' ἓναν ἄπιστο, ὀστροπο, φθονερό, ἀηδιστικό, βλαβερό καὶ γιὰ τὴν περιουσία, βλαβερό καὶ γιὰ τὸ σῶμα, μὰ πὸ πολλὸ βλαβερό

σιν, ἥς οὔτε ἀνθρώποις οὔτε θεοῖς τῇ ἀληθείᾳ τιμώτερον οὔτε ἔστιν οὔτε ποτὲ ἔσται.

» Ταῦτά τε σὺν χρήῃ, ὦ παῖ, συννοεῖν καὶ εἰδέναι τὴν ἔραστοῦ φιλίαν, ὅτι οὐ μετ' εὐνοίας γίγνεται, ἀλλὰ σιτίου τρόπον χάριν πλημμονῆς,

d ὡς λύκοι ἄργας ἀγαπῶσ', ὡς παῖδα φιλοῦσιν ἔρασταί».·

Τοῦτο ἐκεῖνο, ὦ Φαῖδρε. Οὐκέτ' ἂν τὸ πέρα ἀκούσας ἐμοῦ λέγοντος, ἀλλ' ἤδη σοι τέλος ἐχέτω ὁ λόγος.

ΦΑΙ. Καίτοι φῆμιν γε μεσοῦν αὐτὸν καὶ ἐρεῖν τὰ ἴσα περὶ τοῦ μὴ ἐρῶντος, ὡς δεῖ ἐκείνῳ χαρίζεσθαι μᾶλλον, λέγων ὅσα αὐδ ἔχει ἀγαθὰ. Νῦν δὲ δὴ, ὦ Σώκратες, τί ἀποκαύει;

e ΣΩ. Οὐκ ἦσθου, ὦ μακάριε, ὅτι ἤδη ἐπη φθέγγομαι ἀλλ' οὐκ ἔτι διθυράμβους καὶ ταῦτα ψέγων; Ἐὰν δ' ἐπαινεῖν τὸν ἕτερον ἄρξωμαι, τί με οἶει ποιήσῃς; Ἄρ' οἶσθ' ὅτι ὑπὸ τῶν Νυμφῶν, αἷς με σὺ προῦθαλες ἐκ προνοίας, σαφῶς ἐνθουσιάσω; Λέγω οὖν ἐνὶ λόγῳ, ὅτι ὅσα τὸν ἕτερον λειοδορήκαμεν, τῷ ἑτέρῳ τὰναντία τούτων ἀγαθὰ πρόσεστιν· καὶ τί δεῖ μακροῦ λόγου; περὶ γὰρ ἀμφοῖν ἰκανῶς εἴρηται. Καὶ οὕτω δὴ ὁ μῦθος, ὃ τι πάσχειν προσήκει αὐτῷ, τοῦτο πείσεται· κάγῳ τὸν ποταμὸν τοῦτον διαβάς, ἀπέρχομαι 242 πρὶν ὑπὸ σοῦ τι μείζον ἀναγκασθῆναι.

ΦΑΙ. Μήπω γε, ὦ Σώκратες, πρὶν ἂν τὸ καῦμα παρέλθῃ. Ἡ οὐχ ὁρᾶς ὡς σχεδὸν ἤδη μεσημέρια ἴσταται, ἣ δὴ καλουμένη σταθερά; Ἀλλὰ περιμεινάντες, καὶ ἄμα περὶ τῶν εἰρηγμένων διαλεχθέντες, τάχα ἐπειδὴν ἀποψυχῆ ἴμεν.

ΣΩ. Θεῖός γ' εἰ περὶ τοὺς λόγους, ὦ Φαῖδρε, καὶ ἀτεχνῶς

γιὰ τῆς ψυχῆς τὴν παιδείουσι, ποῦ ἀπ' αὐτὴν δὲν ὑπάρχει, μὰ τὴν ἀλήθεια, οὔτε θὰ ὑπάρξῃ ποτὲ τίποτε πᾶν πολῦτιμο οὔτε σ' ἀνθρώπους οὔτε σὲ θεοῦς.

» Αὐτὰ λοιπὸν πρέπει, παιδί μου, νὰ ἔκῃς σὺν νοῦ σου καὶ νὰ γνωρίζῃς, πῶς ἡ φιλία τοῦ ἐραστοῦ δὲν γίνεται μὲ καλόβουλη γνώμη, ἀλλὰ γιὰ νὰ χορτάσῃ ὅπως χορταίνει μὲ τὸ φαγητό·

ὅπως οἱ λύκοι ἀγαπᾶνε τὸ ἀρνὶ
ἔτσι οἱ ἐραστὲς ἀγαπᾶν τὸ παιδί».·¹

d

Αὐτὰ εἶναι, Φαῖδρε. Ἄλλα πᾶν δὲν ἔχεις ν' ἀκούσῃς ἀπὸ μένα· κί ἄς πάρῃ τέλος πᾶ ὁ λόγος.

ΦΑΙ. Μὰ ἐγὼ ἐνόμιζα, πῶς ὁ λόγος εἶναι ἀκόμα σὴ μέση καὶ πῶς θὰ εἰπῆς τ' ἀντίστοιχα καὶ γιὰ κείνον ποῦ δὲν κατέχεται ἀπὸ ἔρωτα, δηλαδὴ πῶς πρέπει ὁ νέος νὰ καρίζεται πᾶν πολὺ σὲ ἐκείνον, ἀραδιάζοντα πάλιν τὰ καλὰ ποῦ αὐτὸς ἔχει. Καὶ τώρα λοιπὸν, Σωκράτη, γιὰτὶ σταματᾷς;

e ΣΩ. Δὲν κατάλαβες, μακάριε ἄνθρωπε, πῶς τώρα πᾶ λέω στίχους καὶ ὄχι διθυράμβους; Καὶ εἶμαι δὲ ἀκόμα στοὺς ψόγους. Ἄν ὅμως ἀρχίσω νὰ ἐπαινῶ τὸν ἄλλον, τί νομίζεις πῶς θὰ κάμω; Ἄραγε νοιώθεις πῶς ἀπ' αὐτὲς ἐδῶ τίς Νύμφες, ὅπου ἐσὺ μ' ἔφερες μὲ σκοπὸν μπροστά τους, θὰ γεμίσῃ σ' ἀλήθεια πᾶ ἡ ψυχὴ μου ἀπὸ τὸ θεῖο; Λέγω λοιπὸν μ' ἕνα λόγο, πῶς ὅσα κακὰ κατηγορήσαμε τὸν ἕναν, ἄλλα τόσα καλὰ, τ' ἀντίθετά τους, ὑπάρχουνε στὸν ἄλλον.² Καὶ τί χρειάζεται μακρὺς λόγος; Καὶ γιὰ τοὺς δύο εἶπαμε ἀρκετὰ. Κί ἔτσι τώρα ὁ μῦθος ἐκεῖνο ποῦ τοῦ πρέπει νὰ πάθῃ, θὰ τὸ 242 πάθῃ.³ Κί ἐγὼ περνώντας αὐτὸ τὸ ποτάμι φεύγω, προτοῦ ἀναγκασθῶ ἀπὸ σένα νὰ εἰπῶ τίποτε πᾶν μεγάλο.

ΦΑΙ. Ὅχι ἀκόμα, Σωκράτη, προτοῦ περᾶσῃ ἡ κάψα. Ἡ δὲν βλέπεις πῶς κοντεύει πᾶ μεσημέρι, πῶς ὅπως λένε ὁ ἥλιος στέκεται καταμεσημέρις; Ἀλλὰ νὰ μείνωμε ἀκόμα καὶ νὰ μιλήσωμε γιὰ κείνα ποῦ εἶπαμε καὶ μᾶλιν δροσοῖσι πᾶμε.

ΣΩ. Εἶσαι θεῖος⁴ στοὺς λόγους, Φαῖδρε, καὶ πέρα ὡς πὲ-

θαυμάσιος. Οίμαι γὰρ ἐγὼ τῶν ἐπὶ τοῦ σοῦ θίου γεγονότων λόγων μὴδένα πλείους ἢ σὲ πεποιτηκένοι γεγενῆσθαι, ἤτοι αὐτὸν λέγοντα ἢ ἄλλους ἐνὶ γέ τῃ τρόπῳ προσαναγκάζοντα. Σιμιμίαν Ἐθβαίον ἐξαιρῶ λόγου τῶν δὲ ἄλλων πάμπλου κρατεῖς. Καὶ νῦν αὖ σοκαεῖς αἰτιάς μοι γεγενῆσθαι λόγῳ τινὶ βῆθηναί.

ΦΑΙ. Οὐ πόλεμόν γε ἀγγέλλεις. Ἄλλα πῶς δὴ καὶ τίνε τούτῃ;

ΣΩ. Ἐνὶ γὰρ ἐμῶν ποταμῶν διαβαίνειν, τὸ δαιμόνιον τε καὶ τὸ εἰωθὸς σημεῖόν μοι γίνεσθαι ἐγένετο· αἶε δέ με ἐπίσχει, ὃ ἂν μέλλω πράττειν· καὶ τινὰ φωνὴν ἔδοξα αὐτόθεν ἀκοῦσαι, ἣ με οὐκ ἐξ ἀπιέναι, πρὶν ἂν ἀφοσιώσωμαι, ὡς τι ἡμαρτηκῶτα εἰς τὸ θεῖον. Εἰμί δὴ οὖν μάντις μὲν, οὐ πάνυ δὲ σπουδαῖος, ἀλλ' ὅσπερ οἱ τὰ γράμματα φαῦλοι, ὅσον μὲν ἐμαυτῶ μόνον ἱκανός. Σαφῶς οὖν ἤδη μανθάνω τὸ ἀμάρτημα. Ὡς δὴ τοι, ὦ ἑταῖρε, μαντικόν γε τι καὶ ἡ ψυχὴ ἐμὲ γὰρ ἔθραξε μὲν τι καὶ πάλαί λέγοντα τὸν λόγον, καὶ πῶς ἐδουλοῦμαι κατ' Ἴουκον, μὴ τι παρὰ θεοῦ ἀμβλακῶν τιμᾶν πρὸς ἀνθρώπων ἀμελίψω. Νῦν δ' ἤσθημαι τὸ ἀμάρτημα.

ΦΑΙ. Λέγεις δὲ δὴ τί;

ΣΩ. Δεινόν, ὦ Φαῖδρε, δεινὸν λόγον αὐτὸς τε ἐκόμισας ἐμὲ τε ἠνάγκασας εἰπεῖν.

ΦΑΙ. Πῶς δὴ;

ΣΩ. Εὐθήθη καὶ ὑπὸ τι ἀσεβῆ· οὐ τίς ἂν εἴη δεινότερος;

ΦΑΙ. Οὐδαίς, εἴ γε σὺ ἀληθῆ λέγεις.

ΣΩ. Τί οὖν; τὸν Ἐρωτα οὐκ Ἀφροδίτης καὶ θεόν τινα ἤγει;

ρα θαυμαστός. Γιατὶ ἐγὼ νομίζω πῶς κανένας δὲν ἔγινε ἀπὸς τὴν γεννηθῆναι οἱ περισσότεροι λόγοι ἀπ' ὅσους ἔγιναν στίς ἡμέρας σου, ἐκτὸς ἀπὸ σένα, ποὺ τοὺς εἶπες σὺ ὁ ἴδιος ἢ ἀνάγκαζες μὲ κάποιο τρόπο ἄλλους νὰ τοὺς εἰποῦν. Ἐξαίρεση κάνω γιὰ τὸ Σιμίμια τὸ Ἐθβαῖο· τοὺς ἄλλους ὅμως τοὺς περνᾶς ἐσὺ πάρα πολὺ. Καὶ νὰ τώρα πάλι, μοῦ φαίνεται πῶς γίνεσαι αἰτιος νὰ εἰπωθῆ κάποιος λόγος.

ΦΑΙ. Δὲν φέρνεις βέβαια εἰδίση γιὰ κανένα πόλεμο. Μὰ πῶς καὶ τί λόγος εἶναι αὐτός;

ΣΩ. Ὅταν πῆγαινα, καλέ μου, νὰ περάσω τὸ ποτάμι, μοῦ ἤρθε τὸ δαιμόνιο καὶ ἐκεῖνο τὸ σημάδι ποὺ συνηθίζει νὰ ἔρχεται πάντα δὲ μ' ἐμποδίζει νὰ κάνω ἐκεῖνο ποὺ πάω νὰ κάνω, καὶ ἐνόμισα πῶς ἀκούω κάποια φωνὴ ἀπ' ἐδῶ γύρω, ποὺ δὲν μ' ἀφήνει νὰ φύγω προτοῦ ξαναγίνω ἀγνός, γιατί ἀμάρτησα σὺ θεὸ γιὰ κάτι. Καὶ εἶμαι βέβαια μάντις,¹ μὰ ὅχι πολὺ σπουδαῖος, ἀλλὰ ὅπως ἐκεῖνο ποὺ γράφουν ἄσχημα γράμματα, ὅσο βέβαια γιὰ τὸν ἑαυτό μου ἱκανός.² Καθαρὰ λοιπὸν τώρα νοιώθω τὸ ἀμάρτημα. Γιατὶ βέβαια καὶ ἡ ψυχὴ, φίλε μου, εἶναι κάποια μαντεύτρα· γιατί καὶ πρὶν, καθὼς ἔλεγα τὸ λόγο, μὲ τάραξε κάτι καὶ αἰσθάνθηκα κάποιο δέος,³ μὴν, ὅπως λέει ὁ Ἴουκος, «πάρω τιμὴ ἀπὸ ἀνθρώπων γιὰ ἀμάρτια στὸ θεοῦς». Τώρα ὅμως ἔνοιωσα καλὰ τὸ ἀμάρτημα.

ΦΑΙ. Τί θέλεις λοιπὸν νὰ εἰπῆς;

ΣΩ. Φοβερός, Φαῖδρε, φοβερός⁴ εἶναι ὁ λόγος ποὺ καὶ σὺ ὁ ἴδιος ἔφερες καὶ ἐμένα μ' ἀνάγκασες νὰ εἰπῶ.

ΦΑΙ. Μὰ πῶς;

ΣΩ. Ὁ λόγος ἦταν ἀνόητος καὶ οὐκ ἀνιέρως· καὶ ἀπ' αὐτὸν ποῖος θὰ ἦταν πρὸ φοβερός;

ΦΑΙ. Κανένας, ἂν βέβαια αὐτὰ ποὺ λὲς εἶναι ἀλήθεια.

ΣΩ. Καὶ τί; τὸν Ἐρωτα δὲν τὸν ἔχεις γιὰ παιδί τῆς Ἀφροδίτης καὶ γιὰ κάποιο θεό;

ΦΑΙ. Λέγεται γε δή.

ΣΩ. Οὐ τι ὑπὸ γε Λυσίου, οὐδ' ὑπὸ τοῦ σου λόγου, εἰς διὰ τοῦ
 e ἐμοῦ στόματος καταφαρμακευθέντος ὑπὸ σου ἐλέχθη. Εἰ δ' ἔστιν,
 ὡσπερ οὖν ἔστι, θεὸς ἢ τι θεῖον ὃ Ἔρωσ, οὐδὲν ἂν κακὸν εἶη· τῷ
 δὲ λόγῳ τῷ νῦν δὴ περὶ αὐτοῦ εἰπέτην ὡς τοιούτου ὄντος· ταύτη
 τε οὖν ἡμαρτανέτην περὶ τὸν Ἔρωτα. Ἔτι τε ἡ εὐθήθεια αὐτοῖν
 πάῃ ἀστεία, τὸ μηδὲν ὑγιᾶς λέγοντε μηδὲ ἀληθῆς σεμνύνεσθαι ὡς
 243 τι ὄντε, εἰ ἄρα, ἀνθρωπίσκους τινὰς ἐξαπατήσαντε, εὐδοκίμηστον
 ἐν αὐτοῖς. Ἔμοι μὲν οὖν, ὦ φίλε, καθήρασθαι ἀνάγκη. Ἔστι δὲ
 τοῖς ἁμαρτάνουσι περὶ μυθολογίαν καθαρμὸς ἀρχαῖος, δὴ Ὅμηρος
 μὲν οὐκ ἤσθετο, Σησίχορος δέ. Τῶν γὰρ ὀμμάτων στερηθεὶς διὰ
 τὴν Ἑλένης κακῆγορίαν, οὐκ ἠγνόησεν ὡσπερ Ὅμηρος, ἀλλ' ἄτε
 μουσιχὸς ὢν ἔγνω τὴν αἰτίαν καὶ ποιεῖ εὐθὺς.

οὐκ ἔστ' ἔτυμος λόγος οὗτος·

b οὐδ' ἔβας ἐν νηυσὶν εὐσέλμοις,

οὐδ' ἔκεο Πέργαμα Τροίας.

Καὶ ποιήσας δὴ πᾶσαν τὴν καλουμένην παλινψιδίαν παραχρῆμα
 ἀνέβλεψεν. Ἐγὼ οὖν σοφώτερος ἐκείνων γενήσομαι κατ' αὐτὸ γε
 τοῦτο· πρὶν γάρ τι παθεῖν διὰ τὴν τοῦ Ἔρωτος κακῆγορίαν πει-
 ράσμεται αὐτῷ ἀποδοῦναι τὴν παλινψιδίαν, γυμνῇ τῇ κεφαλῇ καὶ
 οὐχ, ὡσπερ τότε, ὑπ' αἰσχρῆς ἐγκεκαλυμμένος.

ΦΑΙ. Τουτωνί, ὦ Σώκρατες, οὐκ ἔστιν ἄτ' ἂν ἐμοὶ εἴπης
 ἡδέϊω.

c ΣΩ. Καὶ γὰρ, ὦγαθὲ Φαῖδρε, ἔνοοις ὡς ἀναιδῶς εἴρησθον τῷ

ΦΑΙ. Ἔτοι βέβαια λένε.

ΣΩ. Δὲν τὸ λέει ὁμοῦ ὁ Λυσίας, οὔτε ὁ δικός σου λόγος,
 ποῦ εἰπώθηκε μὲ τὸ δικό μου στόμα ποῦ οὐ τὸ καταμάγε- e
 ψες. Ἄν λοιπὸν εἶναι, ὅπως εἶναι βέβαια, ὃ Ἔρωσ θεὸς ἢ
 κάτι τὸ θεῖο, τότε δὲν θὰ εἶναι τίποτε τὸ κακό· καὶ οἱ δύο
 ὁμοῦ λόγοι ποῦ ἔγιναν τώρα δά, εἶπαν γι' αὐτὸν πῶς εἶναι
 κάτι κακό. Καὶ μ' αὐτὸ βέβαια ἁμάρτησαν τὸν Ἔρωτα, μὰ
 ἢ ἀνοησία τους ἔχει ἀρκετὴ χάρη, γιὰτί, ἐνῷ δὲν λένε τί-
 ποτε τὸ σωστὸ καὶ τὸ ἀληθινὸ, δείχνουν πῶς κάτι εἶναι, ἂν 243
 ἔγελάσουν μερικὰ ἀνθρωπάκια καὶ ρίξουν μέσα τους ρίξες.
 Ἐγὼ λοιπὸν, φίλε μου, ἔχω ἀνάγκη νὰ ξαναγίνω καθαρὸς·
 καὶ ὑπάρχει ἕνας ἀρχαῖος τρόπος νὰ ἐξαγνίζωνται ὅσοι ἁ-
 μαρτάνουν στὴ μυθολογία¹ αὐτὸν βέβαια τὸν ἤξερε ὅχι ὁ
 Ὅμηρος² ἀλλὰ ὁ Σησίχορος.³ Αὐτός, ὅταν ἔκασε τὰ μάτια
 του, γιὰτί κακολόγησε τὴν Ἑλένη, δὲν ἔμεινε σὲ ἄγνοια
 ὅπως ὁ Ὅμηρος, ἀλλὰ ἐπειδὴ ἦταν σωστὸς δουλευτὴς τῶν
 Μουσῶν κατάλαβε τὴν αἰτία, καὶ κάνει εὐθὺς τὸ ποίημα:

Δὲν εἶναι ἀληθινὸς αὐτὸς ὁ λόγος·

οὔτε μῆγκες στὰ καλοκαμωμένα πλοῖα,

b οὔτε πῆγκες στὰ φρούρια τῆς Τροίας.

Καὶ μόλις τελείωσε ὄλο του τὸ ποίημα, ποῦ λέγεται
 π α λ ι ν ψ ι δ ί α, στὴ στιγμὴ τοῦ ἦρθε ξανά τὸ φῶς του.
 Ἐγὼ λοιπὸν θὰ γίνω σ' αὐτὸ ἀκριβῶς πὸ σοφὸς ἀπ' αὐτούς·
 προτοῦ δηλαδὴ νὰ πάθω τίποτε γιὰτί κακολόγησα τὸν Ἔ-
 ρωτα, θὰ κοιτάζω νὰ τοῦ προσφέρω τὴν παλινψιδίαν μὲ ἔσκε-
 πο κεφάλι, καὶ ὅχι ὅπως εἶναι μὲ σκεπασμένο ἀπὸ ντροπῆ.

ΦΑΙ. Ἀπ' αὐτὰ ποῦ λές τώρα, Σωκράτη, δὲν ὑπάρχει
 τίποτε πὸ εὐχάριστο γιὰ μένα.

ΣΩ. Καὶ καταλαβαίνεις βέβαια, καλέ μου Φαῖδρε, μὲ
 πὸση ἀναιδεία⁴ εἰπώθηκαν οἱ δύο λόγοι, καὶ αὐτὸς ποῦ ἐγὼ c

λόγω, οὗτός τε και ὁ ἐκ τοῦ βιβλίου ῥηθεῖς. Εἰ γὰρ ἀκούων τις τύ-
χοι ἡμῶν, γεννάδας και πρῶτος τὸ ἦθος, ἐτέρου δὲ τοιούτου ἐρών ἢ
και πρότερόν ποτε ἐρασθεῖς, λεγόντων ὡς διὰ σμικρὰ μεγάλας ἔ-
χθρας οἱ ἐρασταὶ ἀναιροῦνται και ἔχουσι πρὸς τὰ παιδικὰ φθονερῶς
τε και βλαβερῶς, πῶς οὐκ ἂν οἶε αὐτὸν ἠγγεῖσθαι ἀκούειν ἐν ναύ-
ταις που τεθραμμένων και οὐδένα ἐλεύθερον ἔρωτα ἐωρακότων,
d πολλοῦ δ' ἂν δεῖν ἡμῖν ὁμολογεῖν ἂ ψέγομεν τὸν Ἔρωτα ;

ΦΑΙ. Ἴσως νῆ Δι', ὃ Σώκρατες.

ΣΩ. Τοῦτόν γε τοίνυν ἔγωγε αἰσχυρόμενος και αὐτὸν τὸν Ἔ-
ρωτα δεδιώς, ἐπιθυμῶ ποτίμῳ λόγῳ ὅσον ἀλμυρὰν ἀκοήν ἀποκλύ-
σασθαι. Συμβουλεύω δὲ και Λυσία ὅ τι τάχιστα γράψαι, ὡς χρη-
ἐραστή μᾶλλον ἢ μὴ ἐρώντι ἐκ τῶν ὁμοίων χαρίζεσθαι.

ΦΑΙ. Ἄλλ' εὖ ἴσθι ὅτι ἔξει τοῦθ' οὕτω· σοῦ γὰρ εἰπόντος τὸν
τοῦ ἐραστοῦ ἔπαινον, πᾶσα ἀνάγκη Λυσίαν ὕπ' ἐμοῦ ἀναγκασθη-
e ναι γράψαι ἀδ περι τοῦ αὐτοῦ λόγον.

ΣΩ. Τοῦτο μὲν πιστεύω, ἔωσπερ ἂν ἦς ὅς εἶ.

ΦΑΙ. Λέγε τοίνυν θαρρῶν.

ΣΩ. Ποῦ δὴ μοι ὁ παῖς πρὸς ὃν ἔλεγον ; ἴνα και τοῦτο ἀκού-
ση και μὴ, ἀνήκους ὢν, φθάσῃ χαρισάμενος τῷ μὴ ἐρώντι.

ΦΑΙ. Οὗτος παρά σοι, μάλα πλῆσιον, αἰε πάρεστιν, ὅταν οὖ
βούλῃ.

ΣΩ. « Οὐτωσί τοίνυν, ὃ παῖ καλέ, ἐννόησον, ὡς ὁ μὲν πρότε-
244 ρος ἦν λόγος Φαίδρου τοῦ Πυθοκλέους, Μυρρινοῦσιος ἀνδρός· ὃν
δὲ μέλλω λέγειν, Σιτησιχόρου τοῦ Εὐφήμου, Ἴμεραίου.

εἶπα κι ἐκεῖνος πού εἰπώθηκε μέσα ἀπὸ τὸ βιβλίο. Ὑπόθεσε
πῶς μᾶς ἄκουε κανεῖς εὐγενικός και καλόγνυμος, πού ἀγα-
πάει κάποιον ὁμοῖό του ἢ και εἶχε πρὶν κάποτε ἀγαπήσει, νά
λέμε πῶς οἱ ἐραστὲς γιὰ μικροπράγματα παίρνουν ἐπάνω
τους μεγάλες ἔχθρες και φθονοῦνε τὸν ἀγαπημένο και τοῦ
κάνουνε κακό. Τί; δὲν νομίζει πῶς θὰ τοῦ φαίνονταν ὅτι
ἀκούει ἀνθρώπους ἀναθρεμμένους ἀνάμεσα σὲ ναῦτες και
πού δὲν εἶδαν κανένα μεγαλόψυχο ἔρωτα και πῶς καθόλου
δὲν θὰ συμφωνοῦσε μαζί μας σὲ ὅσα ψέξαμε τὸν Ἔρωτα ; d

ΦΑΙ. Ἴσως ἔτσι εἶναι, μὰ τὸ Δία, Σωκράτη.

ΣΩ. Ἐγὼ λοιπόν, ἐπειδὴ ντρέπομαι αὐτὸν τὸν ἀνθρω-
πο και ἐπειδὴ φοβᾶμαι τὸν ἴδιο τὸν Ἔρωτα, ἐπιθυμῶ, ἄς εἰπῶ
ἔτσι, μ' ἕναν καθάριο λόγο να ζεπλύνω τὴν ἀρμύρα πού γέ-
μισε τὴν ἀκοή μας.¹ Συμβουλεύω ὅμως και τὸ Λυσία ὅσο
μπορεῖ πὸ γρήγορα νὰ γράψῃ ἕνα λόγο, ὅπου νὰ λήῃ πῶς
ἀνάμεσα σὲ δυὸ ὁμοίους πρέπει νὰ προτιμᾶ ἢ χαρίζεται
κανεῖς πὸ πολλὸ σ' ἕναν ἐραστή, παρὰ σ' ἕναν πού δὲν κατέ-
χεται ἀπὸ ἔρωτα.

ΦΑΙ. Μὰ νὰ εἶσαι βέβαιος πῶς τοῦτο ἔτσι θὰ γίνῃ· γιατί
ἂν ἐσύ εἰπῆς τὸν ἔπαινο γιὰ τὸν ἐραστή, τότε ἐγὼ δίχως ἄλλο
θ' ἀναγκάσω τὸ Λυσία νὰ γράψῃ πάλιν ἕνα λόγο γιὰ τὸ ἴδιο e
πράγμα.

ΣΩ. Αὐτὸ δὰ τὸ πιστεύω, ἐν ὅσῳ βέβαια ἐσύ μένεις
ὅποιος εἶσαι.²

ΦΑΙ. Λέγε λοιπόν και μὴ φοβᾶσαι γι' αὐτό.

ΣΩ. Ποῦ εἶναι λοιπὸν τὸ παιδί πού τοῦ μιλοῦσα; γιὰ
ν' ἀκούσῃ κι αὐτὰ και νὰ μὴν τρέξῃ, πρὶν τ' ἀκούσῃ, και κα-
ρισθῇ σὲ κανέναν μὴ ἐραστή.

ΦΑΙ. Αὐτὸ εἶναι πάντα πολὺ κοντὰ σου, ἀρκεῖ νὰ θέ-
λης ἐσὺ.³

ΣΩ. « Ἐξε λοιπὸν σὲ νοῦ σου, ὁμορφο παιδί μου, πῶς
ὁ προηγούμενος λόγος ἦτανε τοῦ Φαίδρου πού εἶναι γιὸς 244
τοῦ Πυθοκλῆ ἀπὸ τὸ Μυρρινοῦντα·⁴ αὐτὸς ὅμως πού θὲ νὰ
εἰπῶ τώρα εἶναι τοῦ Σιτησιχοῦρου,⁵ πού εἶναι γιὸς τοῦ Εὐφη-
μου ἀπὸ τὴν Ἴμερα.

» Λεκτέος δὲ ὧδε· ὅτι οὐκ ἔστ' ἔτυμος λόγος, ὅς ἂν, παρόντος ἔραστοῦ, τῷ μὴ ἐρῶντι μᾶλλον φῆ δεῖν χαρίζεσθαι, διότι δὴ ὁ μὲν μαίνεται, ὁ δὲ σωφρονεῖ. Εἰ μὲν γὰρ ἦν ἀπλοῦν τὸ μανίαν κακὸν εἶναι, καλῶς ἂν ἐλέγετο· νῦν δὲ τὰ μέγιστα τῶν ἀγαθῶν ἡμῖν γίγνεται διὰ μανίας, θεία μέντοι δόσει διδομένης. «**Η** τε γὰρ δὴ ἐν Δελφοῖς προφήτις αἶ τ' ἐν Δωδώνῃ ἱέρεια, μανείσαι μὲν **b** πολλά δὴ καὶ καλὰ ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ τὴν Ἑλλάδα εἰργάσαντο· σωφρονοῦσαι δὲ βραχέα ἢ οὐδέν. Καὶ ἂν δὴ λέγωμεν Σίβυλλαν τε καὶ ἄλλους, ὅσοι, μαντικῇ χρώμενοι ἐνθέφ, πολλά δὴ πολλοῖς προλέγοντες εἰς τὸ μέλλον ὄρθωσαν, μηχανοῖμεν ἂν ἄλλα παντὶ λέγοντες.

» Τόδε μὴν ἄξιον ἐπιμαρτύρασθαι, ὅτι καὶ τῶν παλαιῶν οἱ τὰ ὀνόματα τιθέμενοι οὐκ αἰσχροῦν ἤγοντο οὐδὲ θνείδος μανίαν· οὐ γὰρ ἂν τῇ καλλίστῃ τέχνῃ, ἣ τὸ μέλλον κρίνεται, αὐτὸ τοῦτο **c** τοῦνομα ἐμπλέκοντες μανικὴν ἐκάλεσαν. Ἄλλ' ὡς καλοῦ ὄντος, ὅταν θεία μοῖρα γίγνηται, οὕτω νομισάντες ἔθεντο· οἱ δὲ νῦν ἀπειροκάλως τὸ ταῦ ἐπεμβάλλοντες μαντικὴν ἐκάλεσαν. Ἐπει καὶ τῆν γε τῶν ἐμφρόνων ζήτησιν τοῦ μέλλοντος διὰ τε ὀρνίθων ποιουμένων καὶ τῶν ἄλλων σημείων, ἅτ' ἐκ διανοίας πορίζομένων ἀνθρωπίνῃ οἴησει νοῦν τε καὶ ἱστορίαν, οἰονοιστικὴν **d** ἐπιωνόμασαν, ἦν νῦν οἰωνοιστικὴν τῷ ᾧ σεμνύνοντες οἱ νέοι

» Καὶ πρέπει νὰ λήψῃ τ' ἀκόλουθα· πῶς «**ὁ ἐν εἶνα** ἰ ἀ λ η θ ἰ ν ὀ ρ ὁ λ ὅ γ ο ρ » ποῦ λέει, ὅτι πρέπει νὰ χαρίζεται κανεὶς πρὸς πολλοὺς ὅ ἔναν ποῦ δὲν κατέχεται ἀπὸ ἐρωτα, τὴν ὥρα ποῦ ἔχει μπροστά του ἔναν ἐραστή, γιὰ τὶ τάχα ὁ ἕνας εἶναι μανιακός, ἐνῶ ὁ ἄλλος εἶναι φρόνιμος. Ἄν βέβαια ἦταν ἀπλό νὰ εἰπῆ κανεὶς πῶς ἡ μανία εἶναι κάτι κακό, τότε ὁ προηγούμενος λόγος θὰ ἦταν καλὰ εἰπωμένος· μὰ ἐδῶ τὰ μεγαλύτερα καλὰ μᾶς ἔρχονται ἀπὸ τὴ μανία, ποῦ μᾶς χαρίζεται ὅταν ἔνα θεῖο ὄρω. Γιὰ τὶ καὶ ἡ προφήτισσα στοὺς Δελφοὺς καὶ οἱ ἱέρειες στὴ Δωδώνη, ὅταν τίς ἔπασε **b** ἡ μανία, ἔκαμαν στὴν Ἑλλάδα πολλὰ καὶ καλὰ καὶ σὲ ἀνθρώπους καὶ σὲ πόλεις, ἐνῶ ὅταν ἦτανε φρόνιμες ἔκαμαν λίγα ἢ καὶ τίποτε. Κι ἂν βέβαια ἀρκίωμε νὰ λέμε καὶ γιὰ τὴ Σίβυλλα καὶ γιὰ τοὺς ἄλλους, ὅσοι μὲ τὴ μαντικὴ τέχνη προφήτησαν πολλὰ σὲ πολλοὺς καὶ τοὺς ἔκαμαν καλὸ σὲ μέλλον τους, θὰ μακραίναμε τὸ λόγο μας λέγοντας πράγματα φανερά στὸν καθένα.

» Ὅμως τοῦτο δὲ ἀξίζει νὰ φέρωμε γιὰ μάρτυρα, πῶς κι ἀπὸ τοὺς παλιούς ἐκεῖνοι ποῦ ἔβαλαν τὰ ὀνόματα στὰ πράγματα δὲν εἶχαν τὴ μανία γιὰ κάτι ἀσχημῆ, οὔτε γιὰ ντροπῆ· **c** γιὰ τὶ ἀλλιῶς δὲν θὰ σήμιγαν μὲ τὴν καυτέρη τέχνη, μ' αὐτὴν ποῦ κρίνεται τὸ μέλλον, τὸ ἴδιο τοῦτο ὄνομα καὶ δὲν θὰ τὴν ἔλεγαν μανικὴ. Μὰ ἐπειδὴ εἶναι κάτι καλὸ, ὅταν ἔρχεται δοσιμένη ἀπὸ τὸ θεό, τίς βάλανε τὸ ὄνομα μ' αὐτὴ τὴ γνώμη, οἱ σημερινοὶ ὅμως ἀκαλαίσθητα² ἔβαλαν μέσα στὴ λέξη τὸ ταῦ καὶ τὴν εἶπανε μαντικὴ. Γιὰ τὶ καὶ τὴν τέχνη ποῦ ἔχουμε οἱ φρόνιμοι, δηλαδὴ ἐκεῖνοι ποῦ ζητᾶνε νὰ ἰδοῦνε τὸ μέλλον ἀπὸ τὰ πουλιὰ κι ἀπὸ τὰλλα σημάδια, ἐπειδὴ αὐτοὶ προσπορίζουνε μὲ τὸ λογικὸ στὴν ἀνθρώπινη γνώμη (οἴησει) νόημα (νοῦν) καὶ πείρα (ἱστορίαν), τὴν εἶπανε οἱ ἀρχαῖοι οἰονοιστικὴ,³ αὐτὴν ποῦ τώρα οἱ νεώτεροι τὴν μεγαλύνουν ἐπιδεικτικὰ μὲ τὸ **d**

καλοῦσιν. Ὅσῳ δὲ οὖν τελεώτερον καὶ ἐντιμότερον μαντικὴ οἰωνιστικῆς, τό τε ὄνομα τοῦ ὀνόματος ἔργον τ' ἔργου, τόσῳ κάλλιον μαρτυροῦσιν οἱ παλαιοὶ μανίαν σωφροσύνης, τὴν ἐκ θεοῦ τῆς παρ' ἀνθρώπων γιγνομένης.

» Ἀλλὰ μὴν νόσων γε καὶ πόνων τῶν μεγίστων, ἃ δὴ παλαιῶν ἐκ μηνιμάτων ποθὲν ἔν τισι τῶν γενῶν, ἢ μανία ἐγγενομένη καὶ προφητεύουσα οἷς ἔδει, ἀπαλλαγὴν ἠῦρετο, καταφυγοῦσα πρὸς θεῶν εὐχάς τε καὶ λατρείας· ὅθεν καθαρῶν τε καὶ τελετῶν τυχοῦσα ἐξάντη ἐποίησε τὸν ἑαυτῆς ἔχοντα πρὸς τε τὸν παρόντα καὶ τὸν ἔπειτα χρόνον, λύσειν τῷ ὀρθῶς μανέντι τε καὶ κατασχομένῳ τῶν παρόντων κακῶν εὐρομένην.

245 » Τρίτη δὲ ἀπὸ Μουσῶν κατοικωχὴ τε καὶ μανία, λαβοῦσα ἀπαλήν καὶ ἄβρατον ψυχὴν, ἐγείρουσα καὶ ἐκπαχεύουσα κατὰ τε ὀδὸς καὶ κατὰ τὴν ἄλλην ποίησιν, μυρία τῶν παλαιῶν ἔργα κομοῦσα, τοὺς ἐπιγιγνομένους παιδεύει. Ὅς δ' ἂν ἔνευε μανίας Μουσῶν ἐπιποιητικὰς θύρας ἀφίκηται, πεισθεὶς ὡς ἄρα ἐκ τέχνης ἱκανὸς ποιητῆς ἐσόμενος, ἀτελής αὐτὸς τε καὶ ἡ ποίησις ὑπὸ τῆς τῶν μαινομένων ἢ τοῦ σωφρονοῦντος ἠφανίσθη.

b » Τσαῦτα μέντοι καὶ ἔτι πλείω ἔχω μανίας γιγνομένης ἀπὸ θεῶν λέγειν καλὰ ἔργα. Ὡστε τοῦτό γε αὐτὸ μὴ φοδόμεθα, μηδέ τις ἡμᾶς λόγος θορυβεῖται δεδιτόμενος, ὡς πρὸ τοῦ κεινημένου τὸν σῶφρονα δεῖ προαιρεῖσθαι φίλον· ἀλλὰ τότε πρὸς ἐκείνῳ δεῖξας φερέσθω τὰ νικητήρια, ὡς οὐκ ἐπ' ὠφελείᾳ δ' ἔρωσι τῷ ἔρῳντι καὶ τῷ ἔρωμένῳ ἐκ θεῶν ἐπιπέμπεται. Ἡμῖν δὲ ἀποδεικτέον αὐτὸναντίον, ὡς ἐπ' εὐτυχίᾳ τῇ μεγίστῃ παρὰ θεῶν ἢ τοιαύτῃ μανία δίδεται. Ἡ δὲ δὴ ἀπόδειξις ἔσται δεινοῖς μὲν ἄπιστος, σοφοῖς δὲ πιστή. Δεῖ οὖν πρῶτον ψυχῆς φύσεως πέρι, θείας τε καὶ ἀνθρωπίνης, ἰδόντα πάθη τε καὶ ἔργα, ἀληθῆς γοῆσαι.

ω καὶ τὴν λένε οἰωνιστικῆ. Ὅσο λοιπὸν τελειότερο καὶ σεβαστότερο εἶναι ἢ μαντικὴ ἀπὸ τὴν οἰωνιστικῆ, καὶ τὸ ὄνομα ἀπὸ τὸ ὄνομα καὶ τὸ πρᾶγμα ἀπὸ τὸ πρᾶγμα, τόσο ὠραιότερη εἶναι, κατὰ τὴ μαρτυρία τῶν παλιῶν, ἢ μανία ἀπὸ τῆ φρονιμάδα, γιὰτὶ ἐκείνη ἔρχεται ἀπὸ τὸ θεοῦ, ἐνῶ ἐτούτη εἶναι ἀνθρώπινη.

» Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἀρρώστιας καὶ ἀπὸ τῆς πᾶσι μεγάλας δυστυχίας, πού ἔπασαν οὐ μερικῆς γενιᾶς ἀπὸ θεϊκῆ ὀργῆ γιὰ κάποια προγονικὰ φονικά, ἔφερε λύτρωσι ἢ μανία πού ἦρθε στὴν ὥρα τῆς καὶ προφήτεψε σ' ἐκείνους πού ἔπρεπε. Γιὰτὶ βρῆκε καταφύγι τῆς προσευχῆς στοὺς θεοὺς καὶ τῆς λατρείας, καὶ μ' αὐτὲς ἔφθασε στὴν καθαρῶσύνῃ καὶ στὴ μύηση, ἔκαμε καθαρὸ καὶ γιὰ τῶρα καὶ γιὰ πάντα ἐκείνον πού τὴν εἶχε, καὶ σ' ἐκείνον πού τὸν κτύπησε στὰ σωστὰ καὶ τὸν κυρίεψε ὀλωσδιόλου ἔφερε λύτρωσι ἀπὸ τὰ βάσανα πού τὸν κρατούσανε.¹

245

» Τρίτη ὁμοῦ θεοζαλία καὶ μανία εἶναι ἐκείνη πού ἔρχεται ἀπὸ τῆς Μούσης· ἅμα αὐτὴ κυριέψῃ καρμιά ψυχὴ ἀπαλή καὶ ἀνάγγιχτη, τὴν ζυπνάει καὶ τὴν μεθάει γιὰ τὰ τραγούδια καὶ γιὰ τὰλλα εἶδη τῆς ποίησης, στολίζει τὰ μύρια ἔργα τῶν παλιῶν καὶ παιδεύει τῆς ἐρχόμενες γενιᾶς. Ὅποιος ὁμοῦ πάει χωρὶς τῆ μανία τῶν Μουσῶν στῆς θύρας τῆς ποίησης,² ὄντας τῆς γνώμης πῶς τάχα μὲ τὴν τεχνοσύνην του θὰ γίνῃ καλὸς ποιητῆς, μένει καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος ἀσήμαντος καὶ ἡ ποίησὶ του, αὐτοῦ πού εἶναι φρόνιμος, ἀφανίζεται ἀπὸ τὴν ποίησὶ ἐκείνων πού τοὺς κυριεῖει ἢ μανία.

» Τόσα πολλὰ ἔχω νὰ σοῦ εἰπῶ καὶ ἀκόμα πᾶσι πολλὰ καλὰ ἔργα τῆς μανίας πού ἔρχεται ἀπὸ τοὺς θεοὺς. Ὡστε αὐτὴν τὴν ἴδια ἂς μὴν τὴν φοδόμεσθε, οὔτε νὰ μᾶς φοβίξῃ καὶ νὰ μᾶς θορυβῇ ὁ λόγος πού λέει πῶς πρέπει νὰ προτιμᾶν κανεὶς γιὰ φίλο τὸ φρόνιμο παρὰ τὸ φρενιασμένο· ἀλλὰ ἂν αὐτὸς ὁ λόγος κοντὰ σ' ἐκεῖνο πού λέει ἀποδείξῃ καὶ τοῦτο, πῶς ὁ ἔρωσι δὲν δίνεται γιὰ καλὸ ἀπὸ τοὺς θεοὺς στὸν ἔραστή καὶ στὸν ἀγαπημένο, τότε νὰ πάρῃ τὰ νικητήρια. Ἐμεῖς ὁμοῦ πάλιν πρέπει ν' ἀποδείξωμε τὸ ἀντίθετο, πῶς ἢ μανία αὐτὴ δίνεται ἀπὸ τοὺς θεοὺς γιὰ τὴν πᾶσι μεγάλῃ εὐτυχίᾳ καὶ τὴν ἀπόδειξῃ γι' αὐτὸ πού λέμε δὲν θὰ τὴν πιστέψουν μερικὰ δυνατὰ κεφάλια, μὰ οἱ σοφοὶ θὰ τὴν πιστέψουν. Πρέπει ὁμοῦ πρῶτα νὰ ἰδοῦμε τὴ φύση τῆς ψυχῆς, τῆς θεϊκῆς καὶ τῆς ἀνθρώπινης, τὰ πάθη καὶ τὰ ἐνεργήματά τῆς, γιὰ νὰ γνωρίσωμε τὴν ἀλήθειαν.

» Ἀρχὴ δὲ ἀποδείξεως ἦδε· ψυχὴ πᾶσα ἀθάνατος. Τὸ γὰρ ἀεικίνητον ἀθάνατον· τὸ δ' ἄλλο κινεῖται καὶ ὑπ' ἄλλου κινούμενον, πᾶσαν ἔχον κινήσεως, πᾶσαν ἔχει ζωῆς. Μόνον δὴ τὸ αὐτὸ κινεῖται, ἅτε οὐκ ἀπολείπειν ἑαυτὸ, οὐ ποτε λήγει κινούμενον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις ὅσα κινεῖται τοῦτο πηγὴ καὶ ἀρχὴ κινήσεως. Ἀρχὴ δὲ ἀγέννητον· ἐξ ἀρχῆς γὰρ ἀνάγκη πᾶν τὸ γιγνόμενον γίνεσθαι, αὐτὴν δὲ μηδ' ἐξ ἑνός· εἰ γὰρ ἕκ του ἀρχῆ γίγνεται, οὐκ ἂν ἐξ ἀρχῆς γίγνεται. Ἐπειδὴ δὲ ἀγέννητόν ἐστιν, καὶ ἀδιάφθορον αὐτὸ ἀνάγκη εἶναι. Ἀρχῆς γὰρ διὰ ἀπολομένης οὕτε αὐτὴ ποτε ἕκ του, οὕτε ἄλλο ἐξ ἐκείνης γενήσεται, εἴπερ ἐξ ἀρχῆς δεῖ τὰ πάντα γίνεσθαι. Οὕτω δὴ κινήσεως μὲν ἀρχὴ τὸ αὐτὸ αὐτὸ κινεῖται· τοῦτο δὲ οὕτε ἀπόλλυσθαι οὕτε γίνεσθαι δυνατόν, ἢ πάντα τε οὐρανὸν πᾶσαν τε γένεσιν συμπεσοῦσαν στήναι, καὶ μήποτε αὐτὴς ἔχειν ὅθεν κινήθεται γενήσεται. Ἀθάνατόν δὲ πεφασμένον τοῦ ὑπ' ἑαυτοῦ κινούμενου, ψυχῆς οὐσίαν τε καὶ λόγον τοῦτον αὐτὸν τις λέγων οὐκ αἰσχυρεῖται. Πᾶν γὰρ σῶμα, ᾧ μὲν ἔξωθεν τὸ κινεῖσθαι, ἄψυχον· ᾧ δὲ ἔνδοθεν αὐτῷ ἐξ αὐτοῦ, ἔμψυχον, ὡς ταύτης οὐσης φύσεως ψυχῆς. Ἐἰ δ' ἔστι τοῦτο οὕτως ἔχον, μὴ ἄλλο τι εἶναι τὸ αὐτὸ ἑαυτὸ κινεῖται ἢ ψυχῆν, ἐξ ἀνάγκης ἀγέννητόν τε καὶ ἀθάνατον ψυχὴ ἂν εἴη.

246 » Περὶ μὲν οὖν ἀθανασίας αὐτῆς ἰκανῶς περὶ δὲ τῆς ἰδέας αὐτῆς ὧδε λεκτέον· ὅσον μὲν ἐστὶ, πάντη πάντως θείας εἶναι καὶ μακρᾶς διηγῆσεως, ᾧ δὲ ἔοικεν, ἀνθρωπίνης τε καὶ ἐλάττονος· ταύτην οὖν λέγομεν. Ἐοικὲ τῆ δὴ ζυμωτῆ δύναμει ὑποπτερόν ζεύ-

» Καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς ἀπόδειξης εἶναι ἡ ἀκόλουθη· κάθε ψυχὴ εἶναι ἀθάνατη.¹ Γιατὶ ἐκεῖνο πού πάντα κινεῖται εἶναι ἀθάνατο,² ἐνῶ ἐκεῖνο πού κινεῖ κάποιο ἄλλο καὶ κινεῖται ἀπὸ κάποιο ἄλλο, μὰ πού ἔχει τέλος στήν κίνησή του, ἔχει τέλος καὶ στή ζωὴ του. Μόνον λοιπὸν ἐκεῖνο πού κινεῖται μοναχό του, ἐπειδὴ δὲν ἀφήνει ποτὲ τὸν ἑαυτό του, δὲν παύει ποτὲ καὶ νὰ κινήται, ἀλλὰ αὐτὸ εἶναι ἡ πηγὴ καὶ ἡ ἀρχὴ καὶ γιὰ τὴν κίνηση τῶν ἄλλων ὅσα κινεῖται. Ἡ ἀρχὴ ὅμως εἶναι ἀγέννητη· γιατί ἀπὸ τὴν ἀρχὴ εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνεταί κάθε τι πού γίνεται, αὐτὴ ὅμως νὰ μὴ γίνεταί ἀπὸ κανένα, γιατί ἂν ἡ ἀρχὴ ἐγίνονταν ἀπὸ κάτι, δὲν θὰ ἦταν πᾶ ἀρχή. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ ἀρχὴ εἶναι ἀγέννητη, εἶναι ἀνάγκη νὰ εἶναι καὶ ἀφθαρτή. Γιατὶ βέβαια ἂν καθῆ ἡ ἀρχὴ, τότε οὕτε αὐτὴ ἢ ἴδια θὰ γίνη ποτὲ ἀπὸ κάτι, οὕτε τίποτε ἄλλο ἀπ' ἐκείνην, ἂν πρέπη δὲ ὅλα νὰ γίνωνται ἀπὸ τὴν ἀρχὴ. Ἔτσι λοιπὸν ἡ ἀρχὴ τῆς κίνησης εἶναι ἐκεῖνο πού κινεῖ τὸν ἑαυτό του. Κι αὐτὸ οὕτε μπορεῖ νὰ καθῆ, οὕτε μπορεῖ νὰ γίνη, ἀλλιῶς ὅλος ὁ οὐρανὸς καὶ ὅλο τὸ γίνεσθαι θὰ γίνονταν ἕνας σωρὸς καὶ θὰ ἔσπεταν ἀκίνητα καὶ δὲν θὰ εἶχαν ποῦθε νὰ ξανακινήθουν καὶ νὰ ξαναγίνουν. Ἀφοῦ λοιπὸν ἐδείχθηκε πὺς ἐκεῖνο πού κινεῖ τὸν ἑαυτό του εἶναι ἀθάνατο, δὲν θὰ ντραπῆ κανεὶς νὰ λέη πὺς αὐτὴ εἶναι ἡ οὐσία κι αὐτὸς ὁ λόγος τῆς ψυχῆς.³ Γιατὶ κάθε σῶμα πού παίρνει τὴν κίνηση ἀπ' ἑξῆς εἶναι ἄψυχο, ἐνῶ ἐκεῖνο πού τὴν ἔχει ἀπὸ μέσα του, ἀπὸ τὸν ἑαυτό του, εἶναι ἔμψυχο· γιατί αὐτὴ δὲ εἶναι ἡ φύση τῆς ψυχῆς. Ἄν ὅμως τοῦτο εἶναι ἔτσι, δηλαδὴ ἂν ἐκεῖνο πού κινεῖ τὸν ἑαυτό του δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ ψυχὴ, τότε εἶναι ἀνάγκη ἡ ψυχὴ νὰ εἶναι κάτι ἀγέννητο καὶ ἀθάνατο.

246 » Ὅσο λοιπὸν γιὰ τὴν ἀθανασία της, ἀρκετὰ εἶναι αὐτά· γιὰ τὴ μορφή της ὅμως πρέπει νὰ εἰποῦμε τ' ἀκόλουθα: Τί λογῆς βέβαια εἶναι, αὐτὸ γιὰ νὰ φανῆ θέλει δίχως ἄλλο θεϊκὴ καὶ μακρόλογη περιγραφή· μὲ τί πράγμα ὅμως μοιάζει, αὐτὸ γιὰ νὰ φανῆ ἀρκεῖ περιγραφὴ ἀνθρώπινη καὶ πᾶ σύντομη. Μὲ τέτοιο λοιπὸν τρόπο ἄς μιλήσωμε. Λέμε λοιπὸν πὺς μοιάζει μὲ τὴ σῦδετη δύναμη πού ἔχει ἕνα ζευγάρι φτε-

γους τε και ηνίοχου. Θεῶν μὲν οὖν ἵπποι τε και ἡνίοχοι πάντες αὐτοὶ τε ἀγαθοὶ και ἐξ ἀγαθῶν, τὸ δὲ τῶν ἄλλων μέμικται. Και
 b πρῶτον μὲν ἡμῶν ὁ ἄρχων ξυνοριδος ἡνιοχεῖ, εἶτα τῶν ἵππων ὁ μὲν αὐτῶν καλὸς τε και ἀγαθὸς και ἐκ τοιούτων, ὁ δ' ἐξ ἐναντιῶν τε και ἐναντίος' χαλεπὴ δὴ και δύσκολος ἐξ ἀνάγκης ἢ περι ἡμᾶς ἡνιόχης. Πῆ δὴ οὖν θηγτόν τε και ἀθάνατον ζῶον ἐκλήθη, πειρατέον εἰπεῖν' Πᾶσα ψυχὴ παντός ἐπιμελεῖται τοῦ ἀψύχου· πάντα
 c δὲ οὐρανὸν περιπολεῖ, ἄλλοτ' ἐν ἄλλοις εἶδеси γιγνομένη. Τελέα μὲν οὖσα και ἐπτερωμένη, μετεωροπορεῖ τε και πάντα τὸν κόσμον διοικεῖ ἢ δὲ πτερορρυήσασα φέρεται, ἕως ἂν στερεοῦ τινος ἀντιλάθῃται, οὗ κατοικισθεῖσα, σῶμα γήϊνον λαβοῦσα, αὐτὸ αὐτὸ δοκοῦν κινεῖν διὰ τὴν ἐκείνης δύναμιν, ζῶον τὸ ξύμπαν ἐκλήθη, ψυχή και σῶμα παγέν, θηγτόν τ' ἔσχεν ἐπωνυμίαν. Ἀθάνατον δὲ οὐδ' ἐξ ἐνός λόγου λελογισμένου, ἀλλά πλάττομεν, οὔτε ἰδόντες οὔτε ἰκανῶς νοήσαντες, θεὸν ἀθάνατόν τε ζῶον, ἔχον μὲν ψυχῆν,
 d ἔχον δὲ σῶμα, τὸν ἀεὶ δὲ χρόνον ταῦτα ζυμπεφυκότα. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν δὴ, ὅπη τῷ θεῷ φίλον, ταύτη ἐχέτω τε και λεγέσθω' τὴν δὲ αἰτίαν τῆς τῶν πτερῶν ἀποβολῆς, δι' ἣν ψυχῆς ἀπορρεῖ, λάθωμεν. Ἔστι δὲ τις τοιάδε.

» Πέφυκεν ἡ πτεροῦ δύναμις τὸ ἐμβριθὲς ἄγειν ἄνω, μετεωρίζουσα ἢ τὸ τῶν θεῶν γένος οἰκεῖ· κεικινώνηκε δὲ πη μάλιστα τῶν περι τὸ σῶμα τοῦ θεοῦ. Τὸ δὲ θεῖον καλόν, σοφόν, ἀγαθὸν
 e και πᾶν ὃ τι τοιούτον' τούτοις δὴ τρέφεται τε και ἀυξεται μάλιστα ἂν γε τὸ τῆς ψυχῆς πτέρωμα, αἰσαρχὸν δὲ και κακῶν και τοῖς ἐναντίοις φθίνει τε και διόλλυται. Ὅ μὲν δὴ μέγας ἡγεμὼν ἐν οὐρανῷ Ζεῦς,

ρωτᾷ ἄλογα μαζί με τὸν ἡνίοχο.¹ Τὰ ἄλογα λοιπὸν τῶν θεῶν και οἱ ἡνίοχοι εἶναι ὅλοι καλοὶ και ἀπὸ καλῆ γενιά, ἐνῷ στοὺς b ἄλλους εἶναι ἀνακατωμένα. Και πρῶτα - πρῶτα ὁ δικός μας ἀρματηλάτης βαστάει μετὰ τὰ καλινάρια ἓνα μονάχα ζευγάρι ἄλογα, και ἀπὸ τ' ἄλογα αὐτὰ τὸ ἓνα εἶναι ἄμορφο και εὐγενικό και ἀπὸ καλῆ γενιά, ἐνῷ τὸ ἄλλο εἶναι ἀπ' ἀντίθετη και ἀντίθετο· ἔτσι ἡ ἡνιόχηση εἶναι σὲ μᾶς ἀπὸ τὴν ἴδια τὴ μοῖρα δύσκολη και ἐπίπονη. Πῶς ὅμως εἰπώθηκε τὸ ἓνα θηητὸ και τὸ ἄλλο ἀθάνατο ζῶο, πρέπει νὰ δοκιμάσωμε νὰ εἰποῦμε. Ὅλη ἡ ψυχὴ ἐξουσιάζει ὅλο τὸ ἄψυχο και διατρέχει ὅλο τὸν οὐρανό,² πότε μετὰ τὴ μιὰ πότε μετὰ τὴν ἄλλη μορφή. Κι ἐκείνη λοιπὸν ποὺ εἶναι τέλεια και πτερωτὴ περνοδιαβαίνει c μέσα στὸν ἀέρα και ἐξουσιάζει τὸν κόσμον ὅλον· ἐκείνη πάλιν ποὺ θὰ χάσῃ τὰ φτερά της φέρνεται μετὰ βία δῶθε κείθε, ὡς που νὰ πιασθῆ ἀπὸ κάτι στέρεο· ἐκεῖ μέσα πὰ μένει, παίρνει γήϊνο σῶμα ποῦ, μ' ἐκείνης τὴ δύναμη, νομίζει πῶς κινεῖ τὸ ἴδιο τὸν ἑαυτοῦ· κι' αὐτὸ τὸ ὅλο, σὺδετο ψυχὴ και σῶμα, τὸ εἶπανε ζῶο και τοῦ ἔδωσαν τὸ παρανόμι θηητό. Σὲ ποῖο ὅμως νὰ δώσωμε τὸ παρανόμι ἀθάνατο δὲν ἔχομε οὔτε ἓνα λόγο θεμελιωμένο μετὰ τὴ σκέψη μας, ἀλλὰ πλάσσομε, d ἢ ψυχὴ νὰ ἰδοῦμε και χωρὶς νὰ νοιώσωμε καθαρά, τὸ θεὸ ἓνα ἀθάνατο ζῶο, ποῦ ἔχει και ψυχὴ, ποῦ ἔχει και σῶμα, μὰ ποῦ εἶναι τὰ δυὸ αὐτὰ σ' ὅλους τοὺς αἰῶνες σὺδετα. Αὐτὰ ὡς τόσο ἂς εἶναι κι ἂς λέγωνται ὅπως ὁ θεὸς θέλει· τὴν αἰτία ὅμως ποῦ πέφτουμε τὰ φτερά, ποῦ πέφτουμε ἀπὸ τὴν ψυχῆ, πρέπει νὰ τὴν ἰδοῦμε. Και εἶναι περίπου ἡ ἀκόλουθη.

» Ἡ δύναμη τοῦ φτεροῦ εἶναι τὸ φυσικό της νὰ τραβᾷ τὸ βαρὺ πρὸς τὰ πάνω, και νὰ τὸ ἀνεβάξῃ ψηλὰ ἐκεῖ ὅπου κατοικεῖ τὸ γένος τῶν θεῶν· κι ἀπ' ὅσα εἶναι κατὰ τὸ σῶμα ἢ ψυχὴ ἔχει μεταλάβει πρὸ πολλῷ ἀπὸ τὸ θεοῦ και τὸ θεοῦ εἶναι ἄμορφο, σοφὸ, καλὸ και ὅ, τι ἄλλο ὅμοιο. Μ' αὐτὰ δὰ e πρὸ πολλῷ θρέφεται και μεγαλώνει τῆς ψυχῆς τὸ φτέρωμα, ἐνῷ μετὰ τὸ ἄσχημο και μετὰ τὸ κακὸ και μετὰ τῆλλα τ' ἀντίθετα μαραινέται και ἀφανίζεται. Ὁ μεγάλος λοιπὸν ἄρχοντας στὸν

ἐλαύνων πτηνὸν ἄρμα, πρῶτος πορεύεται, διακοσμῶν πάντα καὶ ἐπιμελούμενος. Τῷ δ' ἔπεται στρατιὰ θεῶν τε καὶ δαιμόνων, κατὰ 247 ἔνδεκα μέρη κεκοσμημένη' μένει γὰρ Ἑστία ἐν θεῶν οἴκῳ μόνη. Τῶν δὲ ἄλλων ὅσοι ἐν τῷ τῶν δώδεκα ἀριθμῷ τεταγμένοι θεοὶ ἄρχοντες ἡγοῦνται, κατὰ τάξιν ἦν ἕκαστος ἐτάχθη. Πολλοὶ μὲν οὖν καὶ μακάριοι θέαι τε καὶ διέξοδοι ἐντὸς οὐρανοῦ, ἃς θεῶν γένος εὐδαιμόνων ἐπιστρέφεται, πρᾶττων ἕκαστος αὐτῶν τὸ αὐτοῦ, ἔπεται δὲ ὁ ἄει ἐθέλων τε καὶ δυνάμενος· φθόνος γὰρ ἔξω θεῶν χωροῦ ἴσταται. Ὅταν δὲ δὴ πρὸς δαίτα καὶ ἐπὶ θοίνῃν ἴωσιν, ἄκραν b ὑπὸ τὴν ὑπουράνιον ἀψίδα πορεύονται πρὸς ἄναντες· ἥ δὲ, τὰ μὲν θεῶν ὀχήματα ἰσορρόπως εὐήγια ὄντα ξαδίως πορεύεται, τὰ δὲ ἄλλα μόγις· θρίθει γὰρ ὁ τῆς κάκης ἵππος μετέχων, ἐπὶ τὴν γῆν ῥέπων· τε καὶ βαρύνων, ᾧ μὴ καλῶς ἢ τεθροαιμμένος τῶν ἡνίοχων. Ἐγθα· δὴ πόνος τε καὶ ἀγῶν ἔσχατος ψυχῇ πρόκειται. Αἱ μὲν γὰρ ἀθάνατοι καλούμεναι, ἡνίκα· ἂν πρὸς ἄκραν γέωνται, ἔξω πορευ-

οὐρανὸν ὁ Ζεὺς, ὀδηγώντας τὸ φτερωτὸ του ἄρμα, πορεύεται πρῶτος, τὰ βάζει ὄλα σὲ τάξιν καὶ ὄλα τὰ φροντίζει¹ καὶ 247 τὸν ἀκολουθεῖ στρατιὰ ἀπὸ θεοῦ καὶ δαίμονες² παραταγμένη σὲ ἔνδεκα μέρη· γιατί ἡ Ἑστία μένει μονάχη στὸν οἶκο τῶν θεῶν.³ Οἱ ἄλλοι ὅμως θεοί, ὅσοι ἔχουνε τὴν τάξιν τους μέσα στὸν ἀριθμὸ τῶν δώδεκα, πάνε μπροστὰ σὰν ἄρχοντες μὲ τὴν τάξιν ποὺ εἶναι βαλμένος ὁ καθένας. Ἐκεῖ λοιπὸν μέσα στὸν οὐρανὸ ὑπάρχουνε πολλὰ καὶ τρισμάκαρα ὄραματα καὶ περάσματα, ποὺ τὰ περνοδιαβαίνει τὸ εὐτυχισμένο γένος τῶν θεῶν, καὶ καθένας τῶν φροντίζει β,τι εἶναι ταγμένο σ' αὐτόν· κι' ἀκολουθεῖ ὅποιος ὄλοένα θέλει καὶ μπορεῖ, γιατί ὁ φθόνος στέκει ἔξω ἀπὸ τὴ χορεία τῶν θεῶν.⁴ Κι ὅταν πάνε σὲ συμπόσιο καὶ σὲ χαροκόπη, ἀνεβαίνουν τὸν ἀνήφορο ποὺ φέρνει ὡς τὴν ἄκρη τῆς ἀψίδας τοῦ οὐρανοῦ· καὶ σ' αὐτὸ τὸ ἀνέβασμα τὰ ὀχήματα τῶν θεῶν, ὄντας ἰσοζυγισμένα καὶ καλοκυβέρνητα, πάνε εὐκολα, τᾶλλα ὅμως μὲ μόχθο γιατί τὸ ἄλογο ποὺ ἔχει τὴν κακοτροπιὰ βαραίνει καὶ ῥέπει βαρῖα πρὸς τὴ γῆ, ἂν δὲν εἶναι καλὰ γυμνασμένο ἀπὸ τὸν ἡνίοχο. Κι ἐδῶ, εἶναι ὁ μόχθος καὶ ὁ ἔσχατος ἀγῶνας τῆς ψυχῆς.⁵ Ἐκεῖνες βέβαια οἱ ψυχὲς ποὺ τίς λένε ἀθάνατες, ὅταν φθάσουνε στὴν ἄκρη τῆς ἀψίδας, περνᾶνε πέρα,

c θείσαι, ἔστησαν ἐπὶ τῷ τοῦ οὐρανοῦ γύρω, στάσας δὲ αὐτάς περι-
 ἄγει ἢ περιφορά· αἱ δὲ θεωροῦσι τὰ ἔξω τοῦ οὐρανοῦ.

» Τὸν δὲ ὑπερουράνιον τόπον, οὔτε τις ὕμνησέ πω τῶν τῆδε
 ποιητῆς, οὔτε ποτὲ ὑμνήσει κατ' ἀξίαν. Ἔχει δὲ ὧδε· τολμητέον
 γὰρ οὖν τό γε ἀληθὲς εἰπεῖν, ἄλλως τε καὶ περὶ ἀληθείας λέγον-
 τα. Ἡ γὰρ ἀχρώματός τε καὶ ἀσημάτιστος καὶ ἀναφῆς οὐσία
 ὄντως οὐσα, ψυχῆς κυβερνήτη μόνῃ θεατῇ νῦν, περὶ ἣν τὸ τῆς ἀλη-
 θεοῦς ἐπιστήμης γένος, τοῦτον ἔχει τὸν τόπον. Ἄτ' οὖν θεοῦ δια-

d νοια, νῦν τε καὶ ἐπιστήμη ἀκηράτῃ τρεφομένη, καὶ ἀπάσης ψυχῆς
 ὄση ἂν μέλλῃ τὸ προσήκον δέξασθαι, ἰδοῦσα διὰ χρόνου τὸ ὄν, ἀγα-

στέκουν ἐπάνω στὸ καταράκι τ' οὐρανοῦ¹ καὶ καθὼς στέκουν c
 τὶς πάει γύρω ἢ περιφορά,² καὶ αὐτὲς βλέπουνε τὰ ὅσα εἶναι
 πέρα ἀπὸ τὸν οὐρανό.³

» Τὸν ὑπερουράνιο ὅμως τόπο, οὔτε τὸν τραγούδησε
 κανεῖς ἀπὸ τοὺς ποιητὲς ἐδῶ κάτω, οὔτε θὰ τὸν τραγουδήσῃ
 ποτὲ ὅπως τοῦ ἀξίζει.⁴ Ὅμως εἶναι ὅπως θὰ εἰπῶ τώρα δά-
 γιατί πρέπει τουλάχιστον νὰ τολμήσῃ κανεῖς νὰ εἰπῇ τὸ ἀλη-
 θινό, ἀφοῦ ἄλλωστε μιλάει καὶ γιὰ τὴν ἀλήθεια. Ἡ ἀκρωμη
 καὶ ἄμορφη καὶ ἀνέγγικτη οὐσία⁵ ποῦ ἀληθινὰ ὑπάρχει, ποῦ
 εἶναι θεωρητὴ μόνάκα ἀπὸ τὸν κυβερνήτη τῆς ψυχῆς, τὸ νοῦ,
 ποῦ τὴν ζητᾷ τὸ γένος τῆς ἀληθινῆς γνώσης, εἶναι σ' αὐτὸν
 ἐκεῖ τὸν τόπο. Ἡ διάνοια λοιπὸν τοῦ θεοῦ, ἐπειδὴ τρέφεται d
 μὲ νοῦ καὶ μὲ κατακάθαρη γνώση,⁶ καὶ ἡ διάνοια κάθε ψυχῆς
 ποῦ τῆς εἶναι γραφτὸ νὰ δεχθῇ ἐκεῖνο ποῦ τῆς ταιριάζει,
 ὅταν ὕστερα ἀπὸ μακροχρονιά⁷ ἰδῇ ξανὰ τὸ ὄν, τὸ ἀγαπᾷ,

πᾶ τε καὶ θεωροῦσα τάληθθι τρέφεται καὶ εὐπαθεῖ, ἕως ἂν κύκλιη ἢ περιφορὰ εἰς ταυτὸν περιενέγκη. Ἐν δὲ τῇ περιόδῳ καθορᾷ μὲν αὐτὴν δικαιοσύνην, καθορᾷ δὲ σωφροσύνην, καθορᾷ δὲ ἐπιστήμην, οὐχ ἢ γένεσις πρόσεστιν, οὐδ' ἢ ἐστὶν που ἑτέρα ἐν ἐτέρῳ οὕτω
 e ὧν ἡμεῖς νῦν ὄντων καλοῦμεν, ἀλλὰ τὴν ἐν τῷ ὄντι ὄντως ἐπιστήμην οὖσαν. Καὶ τὰλλα ὡσαύτως τὰ ὄντα ὄντως θεασαμένη καὶ ἐστιαθεῖσα, δῶσα πάλιν εἰς τὸ εἶσω τοῦ οὐρανοῦ, οἴκαδε ἤλθεν· ἐλθούσης δὲ αὐτῆς ὁ ἡνίοχος, πρὸς τὴν φάτην τοὺς ἵππους στήσας, παρέβαλεν ἄμβροσίαν τε καὶ ἐπ' αὐτῇ νέκταρ ἐπότισεν.

» Καὶ οὗτος μὲν θεῶν βίος. Αἱ δὲ ἄλλαι ψυχαί, ἣ μὲν ἄριστα
 248 θεῶν ἐπομένη καὶ εἰκασμένη ὑπερῆρεν εἰς τὸν ἕξω τόπον τὴν τοῦ ἡνίοχου κεφαλῆν, καὶ συμπεριγένηθη τὴν περιφορὰν, θορυβουμένη ὑπὸ τῶν ἵππων καὶ μόγις καθορώσα τὰ ὄντα· ἣ δὲ τότε μὲν ἤρεν, τότε δ' ἔδου, διαζοιμένων δὲ τῶν ἵππων τὰ μὲν εἶδεν, τὰ δ' οὐ. Αἱ δὲ δὴ ἄλλαι, γλιχόμεναι μὲν ἄπασαι τοῦ ἄνω, ἐπονται, ἀδυνατοῦσαι δὲ ὑποθρύχια συμπεριφέρονται, πατοῦσαι ἀλλήλας καὶ
 b ἐπιθάλλουσαι, ἑτέρα πρὸ τῆς ἑτέρας πειρωμένη γενέσθαι. Θόρυβος οὖν καὶ ἄμιλλα καὶ ἰδρώς ἔσχατος γίγνεται, οὗ δὴ κακία ἡνίοχου πολλὰ μὲν χυλεύονται, πολλὰ δὲ πολλὰ πτερὰ θραύονται.

κι ὅταν θωρήσῃ τ' ἀληθινά, θρέφεται κι εὐφραίνεται,¹ ὡς που ἢ περιφορὰ νὰ κάμῃ τὸν κύκλο της καὶ νάρθῃ στὸ ἴδιο σημεῖο.² Σ' αὐτὸ ὅμως τὸ κυκλογύρισμα θωρεῖ καὶ τὴν ἴδια τὴ δικαιοσύνη, θωρεῖ καὶ τὴ σωφροσύνη, θωρεῖ καὶ τὴ γνώση,³ ὅχι ἐκείνη ποὺ τὴν συνοδεύει ἡ γένεση, οὔτε ἐκείνη ποὺ
 e εἶναι ἄλλη γιὰ κάθε πρᾶγμα ἀπ' ὅσα τώρα ἐμεῖς λέμε πὺς ὑπάρκουνε, ἀλλὰ τὴν ἀληθινὴ γνώση, ποὺ εἶναι μέσα σ' ἐκεῖνο ποὺ ἀληθινὰ ὑπάρχει. Κι ἀφοῦ ἰδῆ ἡ ψυχὴ καὶ τὰλλα τ' ἀληθινὰ ὄντα καὶ τὰ χορτάσουνε τὰ μάτια της,⁴ ξαναβυθίζεται στὸ μέσα μέρος τ' οὐρανοῦ καὶ γυρίζει στὸν οἶκο της.⁵ Κι ἅμα αὐτὴ γυρίση, ὁ ἡνίοχος βάζει τ' ἄλογα στὴ φάτην⁶ καὶ τοὺς βάζει μπροστὰ τῶν ἄμβροσία καὶ ἔπειτα τὰ ποτίζει μὲ νέκταρ.

» Κι αὐτὸς εἶναι ὁ βίος τῶν θεῶν. Ἀπὸ τῆς ἄλλης ὅμως ψυχῆς ὅποια δὲ ἀκολουθᾷε πολὺ καλὰ τ' ἀνάρια τοῦ θεοῦ
 248 καὶ τοῦ μοιάζει, ἐκείνης ὁ ἡνίοχος ὑψώνει τὸ κεφάλι του πρὸς τὸν πέρα τόπο καὶ κάνει τὸ κυκλογύρισμα μαζί μὲ τὸ θεό, μ' ὅλο ποὺ ἄλογα τῆς φέρνουνε σύγκυση, καὶ μὲ μόκθο θωρεῖ τὰ ὄντα. Κάποια ἄλλη πάλι, ἄλλοτε ὑψώνεται κι ἄλλοτε βυθίζεται, κι ἐπειδὴ τ' ἄλογα τραβᾶνε μὲ βία, ἄλλα βλέπει κι ἄλλα δὲν βλέπει. Καὶ οἱ ἄλλες λαχταρᾶνε δὴ ὄλες γι' ἀπάνω κι ἀκολουθᾶνε, μὰ τοὺς λείπει ἡ δύναμη, κι ἔτσι κά-
 νουνε μαζί τὸ γύρο, μὰ κάτω ἀπὸ τὸ ὅλο τ' οὐρανοῦ⁷ καὶ πατάει ἢ μὰ τὴν ἄλλη, κι ὀρμῶνε⁸ καὶ βάζουνε τὰ δυνα-
 τὰ τοὺς ποιά νὰ πρωτοπεράσῃ τὴν ἄλλη. Καὶ γίνεται θόρυβος καὶ ἄμιλλα καὶ χύνεται ὁ ἔσχατος ἰδρώτας⁹ κι ἐδῶ ἀπὸ φαί-
 ξιμο τοῦ ἡνίοχου πολλὰς ψυχῆς γίνονται ἀνάπηρες καὶ πολ-
 λὰς σπάζουνε πολλὰ φτερά.¹⁰ Καὶ ὄλες μαζί ὕστερα ἀπὸ πολὺ

Πᾶσαι δὲ πολὺν ἔχουσαι πόνον, ἀτελεῖς τῆς τοῦ ὄντος θέας ἀπέρ-
χονται, καὶ ἀπελθοῦσαι τροφῇ δοξαστῇ χρωῶνται. Οὗ δὴ ἔνεχ' ἢ
πολλῇ σπουδῇ τὸ ἀληθείας ἰδεῖν πεδίον οὗ ἔστιν, ἢ τε δὴ προσή-
κουσα ψυχῆς τῷ ἀρίστῳ νομῇ ἐκ τοῦ ἐκεῖ λειμῶνος τυγχάνει οὔσα,
c ἢ τε τοῦ πτεροῦ φύσις, ᾧ ψυχῇ κουφίζεται, τούτῳ τρέφεται.

» Θεσιμὸς τε Ἀδραστείας ὄψε' ἤτις ἂν ψυχῇ, θεῶν ξυνοπαδὸς
γενομένη, κατίδῃ τι τῶν ἀληθῶν, μέχρι τε τῆς ἐτέρας περιόδου
εἶναι ἀπήμονα, κἂν ἀεὶ τοῦτο δύνηται ποιεῖν, ἀεὶ ἀβλαβῆ εἶναι.
ἔταν δὲ ἀδυνατήσασα ἐπισπέσθαι μὴ ἴδῃ, καὶ τινι συντυχίᾳ χρησα-
μένη λήθῃς τε καὶ κακίας πλησθεῖσα βαρυνθῆ, βαρυνθεῖσα δὲ πτε-
ρορροπήσῃ τε καὶ ἐπὶ τὴν γῆν πέσῃ, τότε νόμος ταύτην μὴ φυτεῦ-
d σαι εἰς μηδεμίαν θηρείαν φύσιν ἐν τῇ πρώτῃ γενέσει· ἀλλὰ τὴν
μὲν πλείστα ἰδοῦσαν εἰς γονὴν ἀνδρὸς γενησάμενου φιλόσοφου ἢ

πόνου φεύγουσε ἀμήνητες¹ στῆ θέα τοῦ ὄντος, καὶ ἅμα πᾶ ἀφύ-
γουσε τρέφονται μὲ παραστάσεις². Ἡ αἰτία ὅμως πού πάνε
μὲ πολλῇ σπουδῇ νὰ ἰδοῦνε πού εἶναι τὸ πεδίον τῆς ἀλή-
θειας, εἶναι πῶς ἀπὸ τὸ λειβάδι³ ἐκεῖ πέρα βγαίνει ἡ τροφῇ
πού ἀρμόζει στὸ καλύτερο μέρος τῆς ψυχῆς, πῶς καὶ τῶν
πτερῶν τὸ φύτρωμα, πού φέρνουν ἀνάλαφρα ψηλὰ τὴν ψυ-
χῇ, τρέφεται μ' αὐτὴ τὴν τροφῇ.

Καὶ ὑπάρχει τοῦτος δὲ ὁ νόμος τῆς Ἀδραστείας⁴ ὅποια
ψυχὴ γίνῃ συνοδίτισσα θεοῦ καὶ θωρήσῃ κάτι ἀπὸ τ' ἀληθι-
νὰ, νὰ μένῃ ἀπείρακτη ἀπὸ τὸ κακὸ ὡς τὸ ἄλλο κυκλογύρι-
σμα· καὶ ἂν πάντοτε μπορῆ τοῦτο νὰ τὸ κἀνῃ, πάντοτε νὰ εἶ-
ναι ἄβλαβη. Ὅταν ὅμως δὲν ἴδῃ τίποτε, γιὰ τὴν ἔλειψε
ἢ δύναμιν ν' ἀκολουθήσῃ, καὶ ἀπὸ κάποια κακοτυχία γεμίση
λησμονιὰ καὶ κακία καὶ βαρύνῃ, καὶ ἀπὸ τὸ βάρος ρίξῃ τὰ
πτερά τῆς καὶ πέσῃ καταγῆς,⁵ τότε εἶναι νόμος αὐτῇ ἢ ψυ-
χῇ νὰ μὴ φυτευθῇ στὴν πρώτη γέννησή της σὲ κανενὸς θη-
d ρίου σπόρο. Ἀλλὰ ὅποια ψυχὴ εἶδε τὰ πῶς πολλὰ νὰ φυτευ-
θῇ σὲ σπέρμα ἐνδὸς πού θὰ γίνῃ φιλόσοφος⁶ ἢ φίλος τῆς

φιλοκάλου ἢ μουσικοῦ τινος καὶ ἐρωτικοῦ, τὴν δὲ δευτέραν εἰς βασίλειος ἐνόμου ἢ πολεμικοῦ καὶ ἀρχικοῦ, τρίτην εἰς πολιτικοῦ ἢ τινος οἰκονομικοῦ ἢ χρηματιστικοῦ, τετάρτην εἰς φιλοπόνου γυμναστικοῦ ἢ περὶ σώματος ἱασίν τινος ἔσομένου, πέμπτην **ε** *μαντικὸν βίον ἢ τινα τελεστικὸν ἔξωσαν*· ἕκτη ποιητικὸς ἢ τῶν περὶ μίμησίν τις ἄλλος ἀρμόσει, ἑβδόμη δημιουργικὸς ἢ γεωργικὸς, ὀγδόη σοφιστικὸς ἢ δημοκρατικὸς, ἐνάτη τυραννικὸς.

» Ἐν δὴ τοῦτοις ἄσπαιν ὃς μὲν ἂν δικαίως διαγάγη, ἀμείνωνος μοίρας μεταλαμβάνει, ὃς δ' ἂν ἀδίκως, χειρόνος. Εἰς μὲν γὰρ τὸ αὐτὸ ὄθεν ἤκει ἢ ψυχὴ ἐκάστη οὐκ ἀφικνεῖται ἐτῶν μυρίων·

249 οὗ γὰρ περοῦται πρὸ τοσούτου χρόνου, πλὴν ἢ τοῦ φιλοσοφῆσαντος ἀδολῶς ἢ παιδραστήσαντος μετὰ φιλοσοφίας· αὐτὰ δὲ τρίτη περιόδῃ τῇ χιλιετεί, ἔαν ἔλθωνται τρεῖς ἐφεξῆς τὸν βίον τοῦτον, οὕτω πτέρωθεισαι τρισχιλιοστῶ ἔτει ἀπέρχονται. Αἱ δὲ ἄλλαι, ὅταν τὸν πρῶτον βίον τελευτήσωσιν, κρίσεως ἔπυχον, κριθεῖσαι δέ, αἱ μὲν εἰς τὰ ὑπὸ γῆς δικαιοτήρια ἐλθοῦσαι δίκην ἐκτίνουσιν, αἱ δ'

β εἰς τοῦρανον τινα τόπον, ὑπὸ τῆς δίκης κουφισθεῖσαι, διάγουσιν ἀξίως οὗ ἐν ἀνθρώπου εἶδει ἐδίσωσαν βίου. Τῶ δὲ χιλιοστῶ ἀμφοτέροι, ἀφικνούμεναι ἐπὶ κλήρωσίν τε καὶ αἵρεσιν τοῦ δευτέρου βίου, αἰροῦνται ὃν ἂν θέλῃ ἐκάστη· ἔνθα καὶ εἰς θηρίου βίον ἀνθρωπίνῃ ψυχῇ ἀφικνεῖται, καὶ ἐκ θηρίου ὃς ποτε ἄνθρωπος ἦν πάλιν εἰς ἀνθρωπον· οὗ γὰρ ἦ γε μήποτε ἴδουσα τὴν ἀλήθειαν εἰς τότε ἤξει τὸ σχῆμα.

» Δεῖ γὰρ ἀνθρωπον ξυνείναι κατ' εἶδος λεγόμενον, ἐκ πολλῶν ἰὼν αἰσθήσεων εἰς ἓν λογισμῶ ξυναρούμενον. Τοῦτο δ' ἔστιν

ὁμορφιάς ἢ δουλευτῆς τῶν Μουσῶν καὶ τοῦ Ἔρωτος· ἢ δευτέρα σ' ἐνὸς βασιλείᾳ φιλόνομου ἢ ποῦ εἶναι καλὸς στὸν πόλεμο καὶ ἱκανὸς νὰ ἔκη τὴν ἀρχή· ἢ τρίτη σ' ἐνὸς πολιτικοῦ ἢ ὄργανωτοῦ ἢ κανενὸς ποῦ ποθεῖ ν' ἀποκτήσῃ πολλά· ἢ τέταρτη σ' ἐνὸς ποῦ τοῦ ἀρέσει ὁ μόχθος τῆς γυμναστικῆς ἢ κανενὸς ποῦ θὰ καταγίνεται μὲ τὴν γατριὰ τοῦ σώματος· ἢ πέμπτη θὰ κάμη ζωὴ μαντευτικὴ ἢ ἱεροτελεστικὴ, **ε** στὴν ἕκτη θὰ ταιριάξῃ ἢ ζωὴ ἐνὸς ποιητῆ ἢ κανενὸς ἄλλου εἰκαστικοῦ καλλιτέχνη, στὴν ἑβδόμη ἢ ζωὴ κανενὸς τεχνίτη ἢ γεωργοῦ, στὴν ὄγδοη ἢ ζωὴ κανενὸς σοφιστῆ ἢ δημοκόπου, στὴν ἔνατη κανενὸς τυράννου.

» Καὶ ἀπ' αὐτοῦς ὄλους ὁποιος κάνει ζωὴ δίκαια θρίσκει καλύτερη τύχη, ὁποιος ὅμως κάνει ἄδικη ζωὴ, χειρότερη· γιὰτὶ κάθε ψυχὴ δὲν ξαναγυρίζει ἐκεῖ ὅπουθε ἔρχεται πρὶν ἀπὸ δέκα χιλιάδες χρόνια, γιὰτὶ δὲν φτερώνεται πρὶν περᾶσθι τόσος καιρὸς·¹ ἐξαίρεση κάνει μονάχα ἢ ψυχὴ ἐκείνου ποῦ φιλοσόφησε χωρὶς ὄλοο ἢ ἐκείνου ποῦ μὲ τὴν φιλοσοφίαν ἀγάπησε τὰ παιδιὰ. Αὐτὲς λοιπὸν οἱ ψυχὲς κάβουνε φτερὰ στὸ τρίτο χιλιόχρονο κυκλογύρισμα, ἂν διάλεξαν τρεῖς ὀλοοῦνεκες φορὲς αὐτὴ τὴ ζωὴ, καὶ ἔτσι φεύγουνε γιὰ τὴν πηγὴ τῶν σπῆς τρεῖς χιλιάδες χρόνια. Οἱ ἄλλες ὅμως, ὅταν τελειώσουνε τὴν πρώτη ζωὴ, δικάζονται, καὶ ἀφοῦ κρισολογηθοῦνε, ἄλλες πᾶνε στοὺς τόπους τῆς τιμωρίας ποῦ εἶναι κάτω ἀπὸ τὴ γῆ γιὰ νὰ ξεπληρώσουν ἐκεῖ τὴν ποινή τους· ἄλλες πάλι μὲ τὸ δίκασμα κάβουν τὸ θάρος τῶν, ὑψώνονται σὲ κάποιον τόπο τ' οὐρανοῦ καὶ ζοῦν ἐκεῖ ἀντάξια **β** μὲ τὴ ζωὴ ποῦ ἔκαμαν ὅταν εἶχανε μορφὴν ἀνθρώπου. Ὁ- ὅμως στὰ χίλια χρόνια ἐπάνω καὶ οἱ πρῶτες καὶ οἱ δεύτερες φθάνουνε σὲ κλήρωση καὶ σ' ἐκλογὴ τῆς δευτέρας ζωῆς, καὶ διαλέγει ἢ κάθε μιὰ ὅποια ζωὴ θέλει· αὐτὴ τὴ φορὰ ἢ ἀνθρώπινῃ ψυχῇ μπορεῖ νὰ καταλήξῃ καὶ στὴ ζωὴ ἐνὸς ζω- οῦ, καὶ ἀπὸ τὸ ζωὸ νὰ ξαναπάη σὲ ἀνθρώπο ὅποια ψυχὴ ἦτανε κάποτε ἀνθρωπος. Γιὰτὶ ἢ ψυχὴ ποῦ δὲν εἶδε ποτὲ τὴν ἀλήθεια δὲν θὰ φθάσῃ σ' αὐτὴ τὴ μορφῇ.

» Γιὰτὶ ὁ ἀνθρωπος πρέπει νὰ καταλαβαῖνῃ ὅ,τι λέγεται στὴ μορφῇ τῆς ἔννοιας, ποῦ βγαίνει μέσα ἀπὸ τὶς πολ-

- ἀνάμνησις ἐκείνων, ἃ ποτ' εἶδεν ἡμῶν ἢ ψυχῆ, συμπορευθεῖσα θεῶ και ὑπεριδοῦσα ἃ νῦν εἶναι φαμεν και ἀνακύψασα εἰς τὸ δν ὄντως. Διὸ δὴ δικαίως μόνη περὸνται ἢ τοῦ φιλοσόφου διάνοια¹ πρὸς γὰρ ἐκείνοις ἀεὶ ἐστὶν μνήμη κατὰ δύναμιν, πρὸς ὁσπερ θεὸς ὢν θεός ἐστιν. Τοῖς δὲ δὴ τοιούτοις ἀνὴρ ὑπομνήμασιν ὀρθῶς χρώμενος, τέλους ἀεὶ τελετὰς τελοῦμενος, τέλος ὄντως μόνος γίγνεται· ἐξιστάμενος δὲ τῶν ἀνθρωπίνων σπουδασμάτων και πρὸς τῷ
- θεῷ γιγνόμενος, νοουθετεῖται μὲν ὑπὸ τῶν πολλῶν ὡς παρακινῶν, ἐνθουσιάζων δὲ λέληθεν τοὺς πολλοὺς.

» Ἔστι δὴ οὖν δεῦρο ὁ πᾶς ἤκων λόγος περὶ τῆς τετάρτης μανίας, ἣν, ὅταν τὸ τῆδὲ τις ὀρθῶν κάλλος, τοῦ ἀληθοῦς ἀναμνησκόμενος, περῶνται, ἀναπερῶμενός τε και προθυμούμενος ἀναπέσθαι, ἀδυνατῶν δὲ, ὀρνιθὸς δίκην βλέπων ἄνω τῶν κάτω δὲ ἀμελῶν, αἰτίαν ἔχει ὡς μανικῶς διακείμενος· ὡς ἄρα αὕτη πα-

- σῶν τῶν ἐνθουσιάζσεων ἀρίστη τε και ἐξ ἀρίστων, τῷ τε ἔχοντι και τῷ κοινωνοῦντι αὐτῆς, γίγνεται, και ὅτι, ταύτης μετέχων τῆς μανίας, ὁ ἐρῶν τῶν καλῶν ἐραστής καλεῖται. Καθάπερ γὰρ εἴρηται, πᾶσα μὲν ἀνθρώπου ψυχῆ φύσει θεάεται τὰ ὄντα, ἢ οὐκ ἂν
- 250 ἦλθεν εἰς τόδε τὸ ζῆλον. Ἀναμνησκέσθαι δὲ ἐκ τῶνδε ἐκεῖνα οὐ βῆβιον ἀπάση, οὔτε θσαι θραχέως εἶδον τότε τάκει, οὐθ' αἶ, δεῦρο πεσοῦσαι, ἐδυστύχησαν ὥστε, ὑπὸ τιγῶν ὀμιλιῶν ἐπὶ τὸ ἄδικον τρα-

λὲς αἰσθήσεις και συναιρεῖται μὲ τὸ λογισμὸ και γίνεται ἔνα¹ • και τοῦτο εἶναι ἢ ἀνάμνηση ποῦ ἔχομε γιὰ κείνα ποῦ εἶδε κάποτε ἢ ψυχῆ μας, ὅταν πορευθῆκε μαζί με τὸ θεὸ και ὅταν ἐσῆκωσε τὰ μάτια της πάνω ἀπ' αὐτὰ ποῦ λέμε τώρα πῶς ὑπάρχουνε, και ἀνυψώθηκε ἐκεῖ ὅπου εἶναι ἢ ἀληθινὴ οὐσία. Γι' αὐτὸ δά, ὅπως τῆς ἀξίζει φερωμένη μονάκα ἢ ψυχῆ τοῦ φιλοσόφου· γιατί εἶναι πάντα μ' ὅλη τῆ δύναμη τῆς μνήμης της κοντὰ σ' ἐκεῖνα, ὅπου εἶναι και ὁ θεὸς και γι' αὐτὸ δά εἶναι θεός. Ὅποιος λοιπὸν ἀνθρώπος δουλεύει ὀρθά μ' αὐτὲς τὶς θύμησες και προσδέχεται πάντα τέλεια τὶς μυσταγωγίες,² αὐτὸς μονάκα γίνεται πραγματικὰ τέλειος. Κι ὅταν παρατιέται ἀπὸ τ' ἀνθρώπινα σπουδάγματα και πάη κοντὰ

• στὸ θεῖο, τότε οἱ πολλοὶ κοιτάζουνε βέβαια νὰ τὸν νοουθετήσουνε, σὰν νὰ τοῦ εἶχανε σαλέψει, και δὲν βλέπουν οἱ πολλοὶ πῶς αὐτὸς εἶναι γεμάτος ἀπὸ τὸ θεῖο.

» Ἔτσι λοιπὸν μ' αὐτὰ ὅλα ποῦ εἶπαμε φθάσαμε στὴν τέταρτη μανία,³ αὐτὴν ποῦ ὅταν κανεὶς βλέπη τὴν ὁμορφιά ἐδῶ κάτω, καθὼς θυμᾶται τὴν ἀληθινή, φτερώνεται και ἀνοίγει τὰ φτερά του γεμάτος πόθο νὰ πετάξῃ, μὰ δὲν ἔχει τῆ δύναμη, και κοιτάζει σὰν τὸ πουλι πρὸς τὰ πάνω⁴ και ἀμελεῖ τὰ κάτω και τοῦ λένε πῶς εἶναι μανιακός· αὐτὴ λοιπὸν ἢ μανία εἶναι ἀπ' ὅλα τὰ θεϊκὰ δαιμονίγματα ἢ ποῦ καλή, • και ἀπὸ τὴν ποῦ καλὴ πηγὴ, και γιὰ κείνον ποῦ τὴν ἔχει μέσα του και γιὰ κείνον ποῦ γίνεται κοινωνός της· και ἐκεῖνος ποῦ ἔχει αὐτὴν τὴ μανία, αὐτὸς ποῦ ἀγαπάει τὴν ὁμορφιά, λέγεται ἐραστής. Γιατί, καθὼς εἶπαμε, κάθε δά ἀνθρώπινη ψυχῆ, ταγμένη ἀπὸ τὴ φύση, ἔχει θωρήσει τὰ ὄντα⁵ ἄλλιώως δὲν θὰ ἔρχονταν σ' αὐτὴν τὴ μορφὴ τῆς ζωῆς. Μὰ δὲν εἶναι εὐκολο στὴν καθεμὰ ἀπ' αὐτὰ ἐδῶ νὰ φέρῃ στὴ θύμησὴ της ἐκεῖνα· οὔτε σ' ὅσες γιὰ λίγο εἶδανε τότε τὰ ἐκεῖ, οὔτε σ' αὐτὲς ποῦ ἔπασαν ἐδῶ κάτω και δυστύχησαν, και ἔτσι ἀπὸ κά-

πόμειναι, λήθην ὧν τότε εἶδον ἱερῶν ἔχειν· ὀλίγα δὴ λείπονται, αἷς τὸ τῆς μνήμης ἱκανῶς πάρεστιν. Αὐταὶ δέ, ἔταν τι τῶν ἐκεῖ ὁμοίωμα ἴδωσιν, ἐκπλήττονται καὶ οὐκέθ' αὐτῶν γίγνονται. "Ο ἔ"
 b ἔστι τὸ πάθος ἀγνοοῦσι διὰ τὸ μὴ ἱκανῶς διαισθάνεσθαι.

» Δικαιοσύνης μὲν οὖν καὶ σωφροσύνης καὶ ὅσα ἄλλα τίμα ψυχᾶς οὐκ ἔνεστι φέγγος οὐδὲν ἐν τοῖς τῆδε ὁμοιώμασιν· ἀλλὰ δι' ἀμυδρῶν ὀργάνων μόγεις αὐτῶν καὶ ὀλίγοι, ἐπι τὰς εἰκόνας ἰόντες, θεῶνται τὸ τοῦ εἰκασθέντος γένος. Κάλλος δὲ τότε ἦν ἰδεῖν λαμπρόν, ὅτε, σὺν εὐδαιμόνι χορῶ, μακαρίαν ὄψιν τε καὶ θέαν, ἐπόμεινοι μετὰ μὲν Διὸς ἡμεῖς, ἄλλοι δὲ μετ' ἄλλου θεῶν, εἶδόν τε
 c καὶ ἐτελοῦντο τῶν τελετῶν ἦν θέμις λέγειν μακαριωτάτην ἦν ὠργιάζομεν, δλόκληροι μὲν αὐτοὶ ὄντες καὶ ἀπαθεῖς κακῶν ὅσα ἡμᾶς ἐν ὑστέρω χρόνῳ ὑπέμενον, δλόκληρα δὲ καὶ ἀπλᾶ καὶ ἀτρεμῆ καὶ εὐδαιμόνα φάσματα μυσούμενοι τε καὶ ἐσποτευόντες ἐν αὐγῇ καθαρᾶ καθαροὶ ὄντες καὶ ἀσημάγναι τούτου δ νῦν σῶμα περιφέροντες ὀνομάζομεν, ὁστρέου τρόπον δεδασειυμένοι. — Ταῦτα μὲν οὖν μνήμη κεχαρισθῶ δι' ἦν, πόθῳ τῶν τότε, νῦν μακρότερα εἴρηται. Περὶ
 d δὲ κάλλους, ὡσπερ εἶπομεν, μετ' ἐκείνων τε ἔλαμπεν ὄν, δεῦρο τ' ἐλθόντες κατειλήφαμεν αὐτὸ διὰ τῆς ἐναργεστάτης αἰσθήσεως τῶν ἡμετέρων, στίλβον ἐναργέστατα. "Οψις γὰρ ἡμῖν ὀφυστάτη τῶν διὰ τοῦ σώματος ἔρχεται αἰσθήσεων, ἧ φρόνησις οὐχ ὁράται· δεινούς γὰρ ἂν παρεῖχεν ἔρωτας, εἴ τι τοιοῦτον ἑαυτῆς ἐναργῆς εἶδωλον

ποιες συντροφικῆς ἐπῆραν τῆς ἀδικίας τὸ δρόμο κι ἀπολησιόνησαν τὰ ἱερὰ¹ ποῦ εἶδανε τότε. Μένουνε λοιπὸν λίγες ποῦ ἔχουνε μέσα τους δυνατὴ τὴ θύμησι· αὐτὲς λοιπὸν, ὅταν ἰδοῦν κάποιο ὁμοίωμα ἀπὸ τὰ ἐκεῖ μόνουν ἐκστατικῆς² καὶ δὲν κυβερνοῦνε πὰ τὸν ἑαυτὸ τους· μὰ τί εἶναι τὸ πάθος ποῦ τὶς βρῆκε δὲν τὸ ξέρονε γιατί δὲν τὸ ἔχωριζοῦνε καθαρὰ.³

» Ἡ δικαιοσύνη θέβαια καὶ ἡ σωφροσύνη καὶ ὅσα ἄλλα εἶναι πολῦτιμα γιὰ τὶς ψυχῆς δὲν ἔχουνε καμμιὰ φεγγοβολιὰ στὰ ὁμοιώματα ἐδῶ κάτω· ἀλλὰ μ' ἀδύνατα ὄργανα, μὲ πολὺ μόχθο καὶ λίγοι πλησιάζουνε τὶς εἰκόνας τῶν καὶ θεάζονται τὸ γένος ποῦ παριστάνουν. Ἡ ὁμορφιὰ ὅμως λαμποκοποῦσε τότε στὰ μάτια μας,⁴ ὅταν μαζί μὲ τὸν πανεύτυχο χορὸ⁵ ἐβλέπαμε τὸ μακάριο ὄραμα καὶ θέαμα, κι ἀκολουθώντας ἐμεῖς τὸ Δία⁶ κι ἄλλοι ἄλλους θεοῦς, ἐτελετοργούσαμε τὴ μυσταγωγίαν ποῦ ἀξίζει νὰ τὴν λέμε τρισμάκαρη, αὐτὴν ποῦ τὴν γιορτάζαμε δὰ ὄντας ἐμεῖς ὀλάκεροι⁷ κι ἀνέπαφοι
 c ἀπ' ὅσα κακὰ μᾶς περιέμεναν ὕστερα· καὶ μνηθήκαμε σ' ἀκέρια κι ὀλοκάθαρα κι ἀτρεμόφεργα καὶ πανεύτυχα ὀράματα καὶ τὰ θωρούσαμε μέσα σὲ φωτοβολιὰ καθάρια, ὄντας καθαροὶ κι ἀμόλυντοι⁸ ἀπ' αὐτὸ ποῦ τὸ περιφέρνομε τώρα μαζί μας καὶ τὸ λέμε σῶμα κι εἴμαστε σὰν τὸ στρεῖδι μὲ τ' ὄστρακό του δειμένοι. — Αὐτὰ λοιπὸν ἀξίζει νὰ εἰπωθοῦνε γιὰ τὴ θύμησι, γι' αὐτὴν ποῦ μακρολογήσαμε τώρα ἀπὸ τὸν πόθο μας γιὰ τὰ τότε. Μὰ ἡ ὁμορφιά, ὅπως εἶπαμε, ἦταν ἀνάμεσα σ' ἐκεῖνα καὶ λαμποκοποῦσε· κι ὅταν ἤρθαμε ἐδῶ κάτω τὴν
 d νιώσαμε μὲ τὴν ποῦ καθαρὴ αἰσθήσῃ μας, καθὼς ὀλοφάνερα ἀκτιδοβολοῦσε. Γιατὶ ἡ ὄραση εἶναι ἡ ποῦ δυνατὴ ἀπὸ τὶς αἰσθήσεις ποῦ μᾶς ἔρχονται μέσα ἀπὸ τὸ σῶμα. Μ' αὐτὴν δὲν βλέπει κανεὶς τὴ φρονιμάδα· γιατί ἡ φρονιμάδα θὰ προκαλοῦσε φοβεροὺς ἔρωτες, ἂν μᾶς πρόσφερνε κανένα τέτοιο καθάριο ὁμοίωμα τοῦ ἑαυτοῦ τῆς ποῦ νὰ ἔφθανε στὴν ὄρασή μας· οὔτε καὶ τᾶλλα βλέπει κανεὶς ὅσα εἶναι ἀξιαγάπη-

πόμηναι, λήθην ὧν τότε εἶδον ἱερῶν ἔχειν· ὀλίγα δὴ λείπονται, αἷς τὸ τῆς μνήμης ἱκανῶς πάρεστιν. Αὐταὶ δέ, ἔταν τι τῶν ἐκεῖ ὁμοίωμα ἴδωσιν, ἐκπλήττονται· καὶ οὐκ ἐθ' αὐτῶν γίγγονται. "Ο ἔ"

b ἔστι τὸ πάθος ἀγνοοῦσι διὰ τὸ μὴ ἱκανῶς διαισθάνεσθαι.

» Δικαιοσύνης μὲν οὖν καὶ σωφροσύνης καὶ ὅσα ἄλλα τίμα ψυχᾶς οὐκ ἔνεστι φέγγος οὐδὲν ἐν τοῖς τῆδε ὁμοιώμασιν· ἀλλὰ δι' ἀμυδρῶν ὀργάνων μόγις αὐτῶν καὶ ὀλίγοι, ἐπι τὰς εἰκόνας ἰόντες, θεῶνται τὸ τοῦ εἰκασθέντος γένος. Κάλλος δὲ τότε ἦν ἰδεῖν λαμπρόν, ὅτε, σὺν εὐδαίμονι χορῷ, μακαρίαν ἔψιν τε καὶ θέαν, ἐπόμειο μετὰ μὲν Διὸς ἡμεῖς, ἄλλοι δὲ μετ' ἄλλου θεῶν, εἶδόν τε

c καὶ ἔτελοῦντο τῶν τελετῶν ἦν θέμις λέγειν μακαριωτάτην ἦν ὠργιάζομεν, δλόκληροι μὲν αὐτοὶ ὄντες καὶ ἀπαθείς κακῶν ὅσα ἡμᾶς ἐν ὑστέρω χρόνῳ ὑπέμενον, δλόκληρα δὲ καὶ ἀπλᾶ καὶ ἀτρεμῆ καὶ εὐδαίμονα φάσματα μουμένοι τε καὶ ἐπιστευόντες ἐν αὐγῇ καθαρᾷ καθαροὶ ὄντες καὶ ἀσήμαντοι· τούτου δ νῦν σῶμα περιφέροντες ὀνομάζομεν, ὁστρέου τρόπον δεδεδεσμευμένοι. — Ταῦτα μὲν οὖν μνήμη κεχαρισθῶ δι' ἦν, πόθῳ τῶν τότε, νῦν μακρότερα εἰρηται. Περὶ δὲ κάλλους, ὥσπερ εἶπομεν, μετ' ἐκείνων τε ἔλαμπεν ὄν, δεῦρο τ' ἔλθόντες κατειλήφαμεν αὐτὸ διὰ τῆς ἐναργεστάτης αἰσθήσεως τῶν ἡμετέρων, στίλβον ἐναργέστατα. "Οψις γὰρ ἡμῖν δευτάτη τῶν διὰ τοῦ σώματος ἔρχεται αἰσθήσεων, ἢ φρόνησις οὐχ ὁράται· δεινούς γὰρ ἂν παρεῖχεν ἔρωτας, εἴ τι τοιοῦτον ἑαυτῆς ἐναργὲς εἶδωλον

ποιες συντροφικὰς ἐπήραν τῆς ἀδικίας τὸ δρόμο καὶ ἀπολησμονῆσαν τὰ ἱερὰ¹ ποῦ εἶδανε τότε. Μένουνη λοιπὸν λίγες ποῦ ἔχουνη μέσα τοὺς δυνατὴ τῆ θύμησι· αὐτὲς λοιπὸν, ὅταν ἰδοῦν κάποιον ὁμοίωμα ἀπὸ τὰ ἐκεῖ μένουνη ἐκστατικὰς² καὶ δὲν κυβερνοῦνη πα τὸν ἑαυτοῦ τους· μὰ τί εἶναι τὸ πάθος ποῦ τὶς βρῆκε δὲν τὸ ξέρονυνη γιὰτὶ δὲν τὸ ξεχωρίζουνη καθαρά.³

b » Ἡ δικαιοσύνη θέβαια καὶ ἡ σωφροσύνη καὶ ὅσα ἄλλα εἶναι πολῖτιμα γιὰ τὶς ψυχὰς δὲν ἔχουνη καμμιὰ φεγγοβολιὰ στὰ ὁμοιώματα ἐδῶ κάτω· ἀλλὰ μ' ἀδύνατα ὄργανα, μὲ πολὺ μόχθο καὶ λίγοι πλησιάζουνη τὶς εἰκόνας τῶν καὶ θεάζονται τὸ γένος ποῦ παριστάνουνη. Ἡ ὁμορφιά ὅμως λαμποκοποῦσε τότε στὰ μάτια μας,⁴ ὅταν μαζὶ μὲ τὸν πανεύτυχο χορὸ⁵ ἐβλέπαμε τὸ μακάριο ὄραμα καὶ θέαμα, καὶ ἀκολουθῶντας ἐμεῖς τὸ Δία⁶ καὶ ἄλλοι ἄλλους θεοῦς, ἐτελετοουργοῦσαμε τὴ μυσταγωγία ποῦ ἀεῖζει νὰ τὴν λέμε τρισμάκαρη, αὐτὴν ποῦ τὴν γιορτάζαμε δὰ ὄντας ἐμεῖς δάακεροι⁷ καὶ ἀνέπαφοι⁸ ἀπ' ὅσα κακὰ μᾶς περιήμεναν ὕστερα· καὶ μυηθήκαμε σ' ἀκέρια καὶ ὀλοκάθαρα καὶ ἀτρεμόφεγγα καὶ πανεύτυχα ὄραματα καὶ τὰ θωροῦσαμε μέσα σὲ φωτοβολιὰ καθάρια, ὄντας καθαροὶ καὶ ἀμόλυντοι⁹ ἀπ' αὐτὸ ποῦ τὸ περιφέρνομε τώρα μαζὶ μας καὶ τὸ λέμε σῶμα καὶ εἴμαστε σὰν τὸ στρεῖδι μὲ τ' ὄστρακὸ τοῦ δεμένου. — Αὐτὰ λοιπὸν ἀεῖζει νὰ εἰπωθοῦνη γιὰ τὴ θύμησι, γι' αὐτὴν ποῦ μακρολογήσαμε τώρα ἀπὸ τὸν πόθο μας γιὰ τὰ τότε. Μὰ ἡ ὁμορφιά, ὅπως εἶπαμε, ἦταν ἀνάμεσα σ' ἐκεῖνα καὶ λαμποκοποῦσε· καὶ ὅταν ἦρθαμε ἐδῶ κάτω τὴν νοιώσαμε μὲ τὴν ποῦ καθαρὴ αἰσθήσῃ μας, καθὼς ὀλοφάνερα ἀκτιδοβολοῦσε. Γιὰτὶ ἡ ὄραση εἶναι ἡ ποῦ δυνατὴ ἀπὸ τὶς αἰσθήσεις ποῦ μᾶς ἔρχονται μέσα ἀπὸ τὸ σῶμα. Μ' αὐτὴν δὲν βλέπει κανεὶς τὴ φρονιμάδα· γιὰτὶ ἡ φρονιμάδα θὰ προκαλοῦσε φοβεροὺς ἔρωτες, ἂν μᾶς πρόσφερνε κανένα τέτοιο καθάριον ὁμοίωμα τοῦ ἑαυτοῦ τῆς ποῦ νὰ ἔφθανε στὴν ὄραση¹⁰ μας· οὔτε καὶ τᾶλλα βλέπει κανεὶς ὅσα εἶναι ἀξιαγάπη-

παρείχτο εις ὄψιν ἰόν, καὶ τᾶλλα ὅσα ἐραστά. Νῦν δὲ κάλλος μόνον ταύτην ἔσχε μοῖραν, ὥστ' ἐκφανέστατον εἶναι καὶ ἐρασιμιώτατον.

e » Ὁ μὲν οὖν μὴ νεοτελής ἢ διεφθαρμένος οὐκ ὀξείως ἐνθένδε ἐκείσε φέρεται, πρὸς αὐτὸ τὸ κάλλος, θεώμενος αὐτοῦ τὴν τῆδε ἐπιωνυμίαν· ὥστ' οὐ σέβεται προσορῶν, ἀλλ', ἠδονῆ παραδούς, τετραπόδος νόμον θάινειν ἐπιχειρεῖ καὶ παιδοσορεῖν καί, ὕβρει προσομιλῶν, οὐ δέδοικεν οὐδ' αἰσχύνεται παρὰ φύσιν ἠδονῆν διώκων. 251 Ὁ δὲ ἀριτελής, ὁ τῶν τότε πολυθεάμων, ὅταν θεοειδὲς πρόσωπον ἴδῃ, κάλλος εὖ μεμιμημένον, ἢ τινα σώματος ἰδέαν, πρῶτον μὲν ἐφροῖξε καὶ τι τῶν τότε ὑπῆλθεν αὐτὸν δειμάτων· εἶτα προσορῶν ὡς θεὸν σέβεται καί, εἰ μὴ ἐδεδίδε τὴν τῆς σφόδρα μανίας δόξαν, θύοι ἂν ὡς ἀγάλματι καὶ θεῶ τοῖς παιδικοῖς. Ἰδόντα δέ, αὐτὸν οἶον b ἐκ τῆς φρίκης μεταβολή τε καὶ ἰδρῶς καὶ θερμότης ἀήθης λαμβάνει· δεξιάμενος γὰρ τοῦ κάλλους τὴν ἀπορροήν διὰ τῶν ὀμμάτων ἐθερμάνθη, ἢ ἢ τοῦ πετροῦ φύσις ἀρδεταί· θερμανθέντος δέ, ἐτάκη τὰ περὶ τὴν ἔκφυσιν, ἀ πάλαι ὑπὸ σκληρότητος συμμιμνηκῶτα εἴργε μὴ βλαστάνειν· ἐπιρρυείσης δὲ τῆς τροφῆς, φῶδῃσέ τε καὶ ὄρμησσε φύεσθαι ἀπὸ τῆς ῥίζης ὁ τοῦ πετροῦ καυλὸς ὑπὸ πᾶν τὸ τῆς ψυχῆς εἶδος. Πᾶσα γὰρ ἦν τὸ πάλαι περωτή· ζεῖ οὖν ἐν τούτῳ c ὅλη καὶ ἀνακηκίει καί, ὅπερ τὸ τῶν ὀδοντοφυόντων πάθος περὶ τοὺς ὀδόντας γίγνεται ὅταν ἄρι φύωσιν, κινήσῃς τε καὶ ἀγανάκτησῃς περὶ τὰ οὖλα, ταυτὸν δὲ πέπονθεν ἢ τοῦ πετροφυεῖν ἀρχομένου ψυχῆ· ζεῖ τε καὶ ἀγανακτεῖ καὶ γαργαλιζέται φύουσα τὰ περά.

» Ὅταν μὲν οὖν, βλέπουσα πρὸς τὸ τοῦ παιδὸς κάλλος, ἐκεῖ-

τα. Μὰ νὰ ποὺ μονάχα ἡ ὀμορφιά εἶχε αὐτὴν τὴ μοῖρα γιὰ νὰ εἶναι κάτω κατάφωτο καὶ παναγάμητο.

e » Κι ἐκεῖνος λοιπὸν ποὺ δὲν εἶναι νεομήτορας ἢ ποὺ εἶναι χαλασμένος,¹ αὐτὸς δὲν πετάει γρήγορα ἀπ' ἐδῶ πρὸς τὸ ἐκεῖ, πρὸς τὴν ἀτόφου ὀμορφιά, ὅταν θεάζεται ἐκεῖνο ποὺ ἐκεῖ κάτω ἔχει τὸ ἴδιο ὄνομα. Κι ἔτσι δὲν τὸ σέβεται ὅταν τὸ θωρῆ, ἀλλὰ παραδομένος στὴν ἠδονῆ προσπαθεῖ ὅπως τὰ τετραπόδα νὰ πλησιάσῃ καὶ νὰ παιδοσορήσῃ· κι ὄντας βουτηγμένος στὴν ἀκολασία δὲν φοβᾶται ὅτε ντρέπεται ποὺ κωνηγάει τὴν παραφύσικη ἠδονῆ. Ὁ νεομήτορας ὅμως, αὐτὸς ποὺ τότε εἶδε πολλά, ὅταν ἰδῆ κανένα θεόμορφο πρόσωπο, ποὺ εἶναι καλὸ μίμημα τῆς ἀτόφου ὀμορφιάς, ἢ καμμιά πέτοια εἶδη σὲ σῶμα, πρῶτα - πρῶτα τὸν πᾶνει φρίκη² καὶ χωρὶς νὰ τὸ καταλάβῃ τὸν κυριεῖει κάποιος σὰν κεινούς τοὺς τότε φόβους, ἔπειτα καθὼς τὸν θωρεῖ σὰν θεὸ τὸν σέβεται, κι ἂν δὲν ἐφοβόταν μὴν τὸν πάρουν ὀλωσοδιόλου γιὰ τρελλό, θὰ ἔκανε θυσιῆς στὸν ἀγαπημένο, σὰν σὲ ἄγαλμα καὶ σὲ θεό. Κι ἄμα αὐτὸς ἰδῆ τὸν ἀγαπημένο, ὅπως εἶναι ἀπὸ τὴ φρίκη, τὸν κυριεῖει ἔπειτα ἰδρώτας καὶ ζέστη ἄσυνήθιστη.³ Γιατὶ καθὼς δέχθηκε τὴ φωτισορμὴ τῆς ὀμορφιάς μέσ' ἀπὸ τὰ μάτια του, πυρῶθηκε ἐκεῖ ἀπ' ὅπου ποτίζεται τὸ φύτρο τοῦ φτεροῦ· κι ἀπὸ τὸ πύρωμα ἔλειωσαν ὅσα ἤτανε γύρω ἀπὸ τὸ φύτρο, ποὺ ἀπὸ καιρὸ εἶχανε κλεισεῖ ἀπὸ σκληράδα καὶ δὲν ἄφηναν τὸ φύτρο νὰ βλαστήσῃ. Καὶ τώρα, καθὼς χύθηκε ἐπάνω τροφὴ ἐφοῦσκωσε κι ἀνάδωσε ἀπὸ τὴ ρίζα ὁ καυλὸς τοῦ φτεροῦ κάτω ἀπ' ὅλη τὴν εἶδη τῆς ψυχῆς· γιατί παλιά ἦταν ὅλη ἡ ψυχὴ φτερωτή. Κι ἔτσι θράζει ὀλόκληρη κι ἀναπηδάει, καὶ ὅ,τι παθαίνουν ἐκεῖνο ποὺ βγάζουνε δόντια γύρω σ' αὐτὰ τὴ στιγμὴ ποὺ ξεφτυρώνουνε, τὸν κνισμὸ καὶ τὴ στενοχώρια γύρω ἀπὸ τὰ οὖλα, τὸ ἴδιο παθαίνει καὶ ἡ ψυχὴ ἐκεῖνο ποὺ ἄρχισαν νὰ φτυρώνουν τὰ φτερά τῆς θράζει καὶ τυραννιέται⁴ καὶ τὴν παιδεύει ὁ κνισμὸς καθὼς φτυρώνουνε τὰ φτερά τῆς.

e » Τὴν ὥρα λοιπὸν ποὺ ἡ ψυχὴ ἔχει τὰ μάτια τῆς ριγμένα ἐπάνω στὴν ὀμορφιά τοῦ παιδιοῦ, μέρη τῆς ὀμορφιάς ἐρ-

θεν μέρη ἐπιόντα καὶ ῥέοντα, ἀ δὴ διὰ ταῦτα ἴμερος καλεῖται,
 δ δεχομένη, ἄρθηταί τε καὶ θερμαίνηται, λωφᾶ τε τῆς ὀδύνης
 καὶ γέγηθεν. Ὅταν δὲ χωρὶς γένηται καὶ αὐχμύση, τὰ τῶν διε-
 ξόδων στόματα ἢ τὸ πτερόν ὄρμα συναυινόμενα, μύσαντα ἀπο-
 κλείει τὴν βλάστην τοῦ πτεροῦ· ἢ δ' ἐντός, μετὰ τοῦ ἡμέρου ἀπο-
 κλεισμένη, πηδῶσα οἶον τὰ σφύζοντα τῇ διεξόδῳ ἐγχείρει, ἐκά-
 στη τῇ καθ' αὐτήν, ὥστε πᾶσα κεντουμένη κύκλιψ ἡ ψυχὴ οἰστρᾶ
 καὶ ὀδυνᾶται· μνήμη δ' αὖ ἔχουσα τοῦ καλοῦ γέγηθεν. Ἐκ δὲ
 e ἀμφοτέρων μειγμένων ἀδημονεῖ τε τῇ ἀτοπία τοῦ πάθους καὶ ἀπο-
 ροῦσα λυτᾶ, καὶ, ἐμμανῆς οὔσα, οὔτε νυκτὸς δύναται καθεῦδεν
 οὔτε μεθ' ἡμέραν οὐ ἂν ἢ μένειν· θεὶ δὲ ποθοῦσα ἔπου ἂν οἴηται
 ὄψεσθαι τὸν ἔχοντα τὸ κάλλος. Ἰδοῦσα δὲ καὶ ἀποχετευσαιμένη
 ἡμερον, ἔλυσε μὲν τὰ τότε συμπεφραγμένα· ἀναπνοὴν δὲ λαβοῦσα,
 κέντρων τε καὶ ὀδίνων ἔληξεν, ἡδονὴν δ' αὖ ταύτην γλυκυτάτην
 ἐν τῷ παρόντι καρποῦται. Ὅθεν δὴ ἐκούσα εἶναι οὐκ ἀπολείπε-
 252 ται, οὐδὲ τινα τοῦ καλοῦ περὶ πλείονος ποιεῖται· ἀλλὰ μητέρων τε
 καὶ ἀδελφῶν καὶ ἑταίρων πάντων λέλησται, καὶ οὐσίας δι' ἀμέλει-
 αν ἀπολλυμένης παρ' οὐδὲν τίθεται, νομίμων δὲ καὶ εὐσχημόνων
 οἷς πρὸ τοῦ ἐκαλλυπίζετο πάντων καταφρονήσασα, δουλεύειν ἐτοί-
 μῃ καὶ κοιμᾶσθαι ἔπου ἂν ἔῃ τις ἐγγυτάτω τοῦ πάθου. Πρὸς γὰρ
 τῷ σέβεσθαι τὸν τὸ κάλλος ἔχοντα, ἰατρὸν εὗρηκε μόνον τῶν με-
 b γίστων πόνων. Τοῦτο δὲ τὸ πάθος, ὦ παῖ καλέ, πρὸς ὃν δὴ μοι ἐ-

χονται ἀπ' ἐκεῖ καὶ ῥέουσι μέσα της, καὶ γι' αὐτὸ δὰ τὰ εἰ-
 πανε ἡμερο⁴ (πόθο), καὶ ἡ ψυχὴ δέχεται τὸν πόθο αὐτὸν d
 καὶ ποτίζεται καὶ θερμαίνεται καὶ ἡσυχάζει ἀπὸ τὸν πόνου
 της καὶ γεμίζει καρὰ. Ὅταν ὅμως ἡ ψυχὴ χωρίσῃ ἀπὸ τοῦ
 ὄμορφου παιδὶ καὶ ξεραθῇ, τὰ ἀνοίγματα τῶν πόρων, ἀπ' ὅπου
 θγαίνει μ' ὄρμη τὸ φτερό,⁵ ξεραίνονται καὶ αὐτὰ καὶ ἅμα κλει-
 σουν ἐμποδίζουσι τὴν βλάστησιν τοῦ φτεροῦ. Ἡ ψυχὴ ὅμως,
 κλεισμένη μέσα μαζί μὲ τὸν πόθο, χτυπιέται σὺν τῷ αἵμα μέ-
 σα σὶς φλέβες καὶ κύνεται μέσα σὲ κάθε της πόρο καὶ ἔτσι
 κεντιέται⁸ ὀλόγυρα ὅλη ἡ ψυχὴ, τὴν παιδεύει ὁ οἰστρος καὶ
 τὴν σφίγγει ὁ πόνος· μὰ ἀπὸ τάλλο μέρος πάλιν ἔχει τὴν θύ-
 μισησ τῆς ὄμορφιας καὶ γεμίζει ἀπὸ καρὰ. Καὶ καθὼς νοιῶθει
 μέσα της ἀνακατωμένα καὶ τὰ δύο, πόνου καὶ καρὰ, τὸ παρά-
 ξενον τοῦτο πάθημα τὴν ἀνησυχάζει, τί νὰ κάμη δὲν ἔξερει καὶ
 ταραζέται, μανιάζει καὶ οὔτε τὴ νύκτα μπορεῖ νὰ κοιμηθῇ,
 οὔτε τὴν ἡμέρα νὰ μείνη ἐκεῖ ποῦ εἶναι, μὰ τρέχει γεμάτη e
 πόθο ὅπου νομίζει πῶς θὰ ἰδῇ ἐκεῖνον ποῦ ἔχει τὴν ὄμορφιά.⁴
 Κι ἅμα τὸν ἰδῇ καὶ κυθῇ μέσα της ἡμερο,⁵ ἐλευθερώνει τοὺς
 πόρους ποῦ ἦταν πρὶν φραγμένοι, παίρνει ἀναπνοὴ καὶ τῆς
 περνᾶνε οἱ κεντιές καὶ οἱ πόνου καὶ καρπώνεται τὴ στιγμή
 τούτῃ πάλιν τὴν ποῦ γλυκεῖα ἡδονή. Γι' αὐτὸ δὰ δὲν χωρί-
 ζεται αὐτὸθελά της ἀπὸ τὸν ὄμορφο, οὔτε θάζει κανέναν ἄλ- 252
 λον ποῦ ψηλὰ ἀπ' αὐτόν, ἀλλὰ καὶ μητέρες καὶ ἀδελφοὺς καὶ
 φίλους, ὅλους τοὺς λημονάει καὶ δὲν τὴν νοιάζει καθόλου
 γιὰ τὴν περιουσία ποῦ κἀνεταί ἀπὸ ἀμέλειά της, καταφρο-
 νάει ὅλα τὰ ἡθῆ καὶ ὄλους τοὺς τρόπους τοὺς καλοὺς, αὐτὰ
 ποῦ πρὶν τὰ εἶχε καμάρι, καὶ εἶναι ἔτοιμη νὰ γίνῃ δούλη σ'
 ἐκεῖνον ποῦ ποθεῖ καὶ νὰ κοιμᾶται ὅσο θὰ τὴν ἀφήνουν ποῦ
 κοντὰ του, γιὰτὶ ἐκτός ποῦ σέβεται ἐκεῖνον ποῦ ἔχει τὴν
 ὄμορφιά, ὄρηκε καὶ τὸ μοναδικὸν ἰατρὸ γιὰ τοὺς ποῦ μεγά-
 λους πόνους.⁶ Κι αὐτὸ τὸ πάθος,⁷ ὄμορφου παιδί, ποῦ γιὰ b

λόγος, ἄνθρωποι μὲν ἔρωτα ὀνομάζουσιν, θεοὶ δὲ ὁ καλοῦσιν ἀκούσας εἰκότως διὰ νεότητά γελάσει. Λέγουσι δέ, οἶμαι, τινὲς Ὀμηριδῶν ἐκ τῶν ἀποθέτων ἐπῶν δύο ἔπη εἰς τὸν Ἔρωτα, ὧν τὸ ἔτερον ὕβριστικὸν πάνυ καὶ οὐ σφόδρα τι ἕμιτρον. Ὑμνοῦσι δὲ ὧδε τὸν δ' ἦτοι θνητοὶ μὲν Ἔρωτα καλοῦσι ποτηγόν,

ἀθάνατοι δὲ Πτέρωτα, διὰ πτεροφότορ' ἀνάγκη.

c Τούτοις δὲ ἔξεσι μὲν πείθεσθαι, ἔξεσι δὲ μή' ὅμως δὲ ἦ γε αἰτία καὶ τὸ πάθος τῶν ἐρώντων τοῦτο ἐκεῖνο τυγχάνει ὄν.

» Τῶν μὲν οὖν Διὸς ὀπαδῶν ὁ ληφθεὶς ἐμβριθέστερον δύναται φέρειν τὸ τοῦ πτερωγύμου ὄχθος. Ὅσοι δὲ Ἄρεώς τε θεραπεύται καὶ μετ' ἐκείνου περιπέδου, ὅταν ὅπ' Ἔρωτος ἄλωσι καὶ τι οἰηθῶσιν ἀδικεῖσθαι ὑπὸ τοῦ ἐρωμένου, φονικοὶ καὶ ἔτοιμοι καθιερύειν αὐτοῦς τε καὶ τὰ παιδικά. Καὶ οὕτω καθ' ἕκαστον θεόν,

d ὃ ἕκαστος ἦν χορευτής· ἐκείνον τιμῶν τε καὶ μιμούμενος εἰς τὰ δυνατὸν ζῆ' ἕως ἂν ἦ ἀδιάφορος καὶ τῆν τῆδε πρώτην γένεσιν βιοτεύῃ, καὶ τούτῃ τῇ τρώπῃ πρὸς τε τοὺς ἐρωμένους καὶ τοὺς ἄλλους ὁμιλεῖ τε καὶ προφέρεται. Τὸν τε οὖν ἔρωτα τῶν καλῶν πρὸς τρόπον ἐκλέγεται ἕκαστος καί, ὡς θεὸν αὐτὸν ἐκείνον ὄντα,

σένα δὰ λέω τὸ λόγο, οἱ ἄνθρωποι τὸ λένε ἔρωτα, μὰ πῶς τὸ λένε οἱ θεοί, φυσικὰ ἅμα τ' ἀκούσης θὰ γελάσης γιατί εἶσαι νέος. Λένε δὰ μερικοὶ ἀπὸ τοῦς Ὀμηρίδες,¹ νομίζω, δύο ἔπη γιὰ τὸν Ἔρωτα ἀπὸ τὰ ἀπόκρυφα, καὶ ἀπ' αὐτὰ τὸ ἔνα εἶναι πολὺ ἀλαζονικὸ κι ὄχι πολὺ μετρημένον καὶ τὸ τραγοῦδι τους λέει :

Κι αὐτὸν βέβαια οἱ θνητοὶ τὸν λένε Ἔρωτα φτερωτὸ, οἱ ἀθάνατοι ὅμως τὸν λένε Πτέρωτα, γιατί εἶναι στὴ φύση του νὰ θγαζῆ φτερά.²

Κι αὐτὰ μπορεῖ κανεὶς νὰ τὰ δεχθῆ, μὰ μπορεῖ καὶ νὰ μὴν **c** τὰ δεχθῆ³ ἢ αἰτία ὅμως καὶ τὸ πάθος ἐκείνων ποὺ κατέχονται ἀπὸ ἔρωτα εἶναι ἐκεῖνο ποὺ εἶπαμε.

» Ὅποιος λοιπὸν ἀπὸ τοὺς ὀπαδοὺς τοῦ Δία κυριευθῆ ἀπ' αὐτὸ τὸ πάθος,⁴ αὐτὸς μπορεῖ καὶ βασταίει πῶς ἀλύγιστα τὸ ἄχθος τοῦ ἔρωτος⁵ τοῦ ὀνοματιομένου ἀπὸ τὰ φτερά του· ὅσοι ὅμως εἶναι λατρευτὲς τοῦ Ἄρη καὶ μ' ἐκείνον ἔκαμαν τὸ γῦρο, ὅταν κυριευθοῦνε ἀπὸ τὸν Ἔρωτα καὶ νομίσουνε πῶς ἀδικιοῦνται σὲ κάτι ἀπὸ τὸν ἀγαπημένο, ἔχουν ὄρεξη γιὰ φονικά κι εἶναι ἔτοιμοι νὰ θυσιάσουνε καὶ τὸν ἑαυτὸ τους καὶ τὸν ἀγαπημένο.⁶ **d** Κι ἔτσι γίνεται μὲ κάθε θεό⁷ ὁποιοῦ ἦταν ὁ καθένας ὀπαδός, ἐκείνον τιμᾶει καὶ ζῆ ὅσο μπορεῖ μὲ τὸ παράδειγμά του, ἐν ὅσῃ εἶναι ἄβλαπτος καὶ κάνει ἐδῶ κάτω τὴν πρώτη του ζωή· καὶ μ' αὐτὸν τὸν τρόπο συναναστρέφεται καὶ φέρνεται στοὺς ἀγαπημένους καὶ στοὺς ἄλλους. Καὶ κάθε ἕνας λοιπόν, σύμφωνα μὲ τὸ χαρακτῆρα του, διαλέγει τὸν Ἔρωτά του μέσα στοὺς ὁμορφους καί,

εαυτῷ ὡς ἄγαλμα τεκταίνεται τε καὶ κατακοσμεῖ, ὡς τιμήσῃ
 e τε καὶ ὀργιάσῃ. Οἱ μὲν δὴ οὖν Διὸς Διὸν τινα εἶναι ζητοῦσι τὴν
 ψυχὴν τὸν ὑφ' αὐτῶν ἐρώμενον· σκοποῦσιν οὖν, εἰ φιλόσοφος τε
 καὶ ἡγεμονικὸς τὴν φύσιν, καὶ ὅταν αὐτὸν εὐρόντες ἐρασθῶσι, πᾶν
 ποιῶσιν, ὅπως τοιοῦτος ἔσται. Ἐὰν οὖν μὴ πρότερον ἐμβεθῶσι τῷ
 ἐπιτηδεύματι, τότε ἐπιχειρήσαντες μαθάνουσί τε ὅθεν ἂν τι δύ-
 νωνται καὶ αὐτοὶ μετέρχονται· ἰχνεύοντες δέ, παρ' εαυτῶν ἀνευ-
 253 ρίσκειν τὴν τοῦ σφετέρου θεοῦ φύσιν εὐποροῦσι, διὰ τὸ συντόμως
 ἠναγκάσθαι πρὸς τὸν θεὸν βλέπειν· καὶ ἐφαπτόμενοι αὐτοῦ τῇ μνή-
 μη, ἐνθουσιῶντες ἐξ ἐκείνου λαμβάνουσι τὰ ἔθῃ καὶ τὰ ἐπιτηδεύ-
 ματα, καθ' ὅσον δυνατόν θεοῦ ἀνθρώπῳ μετασχεῖν. Καὶ τούτων
 δὴ τὸν ἐρώμενον αἰτιώμενοι ἔτι τε μᾶλλον ἀγαπῶσι, γὰρ ἐκ Διὸς
 ἀρτύωσι, ὡσπερ αἱ θάλακται, ἐπὶ τὴν τοῦ ἐρωμένου ψυχὴν ἐπαν-
 τλοῦντες, ποιῶσιν ὡς δυνατὸν ὁμοίωτατον τῷ σφετέρῳ θεῷ. Ὅσοι
 b δ' αὖ μεθ' Ἡραος εἴποντο, βασιλικὸν ζητοῦσι καὶ, εὐρόντες, περὶ

ὅταν αὐτὸς νὰ ἦταν θεός, τοῦ στήνει ἄγαλμα καὶ τὸν στολιζει
 γιὰ νὰ τὸν τιμήσῃ καὶ νὰ τὸν γιορτάσῃ.¹ Ὅσοι λοιπὸν εἶ- e
 ναι συνοδίτες τοῦ Δία ζητοῦνε ἡ ψυχὴ ἐκείνου ποῦ ἀγαπᾶ-
 νε νὰ συγγενεῦῃ μὲ τὸ Δία κοιτάζουνε λοιπὸν ἂν εἶναι φύ-
 ση φιλοσοφικὴ καὶ ἡγεμονικὴ² καί, ὅταν τὸν βροῦνε καὶ τὸν
 ἀγαπήσουνε, κάνουν τὸ πᾶν γιὰ νὰ εἶναι τέτοιος. Κι ἂν πρὶν
 δὲν εἶχαν μπῆ σ' αὐτὸ τὸ ἔργο, καταπάνονται τότε³ καὶ τὸ
 μαθαίνουν ἀπ' ὅπου μπορέσουν καὶ τὸ ἀσκοῦνε καὶ οἱ ἴδιοι. 253
 Κι ὅταν ψάχνουν μέσα τους⁴ γιὰ νὰ βροῦνε τὴ φύση τοῦ
 δικοῦ των θεοῦ, πετυχαίνουν, γιὰτι εἶναι ἀναγκασμένοι νὰ
 βλέπουν ἔντονα πρὸς τὸ θεό, καὶ ἅμα τὸν ἀγγίζου⁵ μὲ τὴ
 θύμηση γεμίζουνε τὴν ψυχὴ τους μὲ τὸ θεὸ καὶ παίρνουν ἀπ'
 αὐτὸν τοὺς τρόπους καὶ τὶς τέχνες, ὅσο βέβαια γίνεται στὸν
 ἄνθρωπο νὰ ἔχη κοινὰ μὲ τὸ θεό. Καὶ γι' αὐτὰ νομίζουνε πᾶς
 αἴτιος εἶναι ἐκεῖνος ὁ ἀγαπημένος καὶ γι' αὐτὸ τὸν ἀγαπᾶ-
 νε πῶς πολὺ, κι ἂν ἀντιλοῦνε ἀπὸ τὸ Δία, ὅπως οἱ Βακχίδες,⁶
 τὸ ξανακύνουν ἐπάνω στὴν ψυχὴ τοῦ ἀγαπημένου καὶ τὸν
 κάνουν ὅσο γίνεται πῶς ὅμοιο μὲ τὸ θεὸ των. Καὶ ὅσοι πάλιν
 ἀκολουθοῦσανε τὴν Ἡρα ζητᾶνε βασιλικὸ χαρακτῆρα, κι ἅμα b

τοῦτον πάντα δρῶσι τὰ αὐτά. Οἱ δὲ Ἀπόλλωνός τε καὶ ἐκάστου τῶν θεῶν οὕτω, κατὰ τὸν θεὸν ἰόντες, ζητοῦσι τὸν σφέτερον παῖδα πεφυκέναι. Καί, ὅταν κτήσονται, μιμούμενοι αὐτοὶ τε καὶ τὰ παιδικὰ πείθοντες καὶ βυθμίζοντες, εἰς τὸ ἐκείνου ἐπιτήδευμα καὶ ἰδέαν ἀγούσιν ὅση ἐκάστη δύναμις, οὐ φθόνησ' ἀνελευθέριψ δυσμενεῖα χρώμενοι πρὸς τὰ παιδικά, ἀλλ' εἰς ὁμοιότητα αὐτοῖς καὶ τῷ θεῷ ἐν ἄν τιμῶσι πᾶσαν πάντως ὅ τι μάλιστα πειρῶμενοι ἄγειν, οὕτω ποιοῦσι. Προθυμία μὲν οὖν τῶν ὡς ἀληθῶς ἐρώντων καὶ τελετῇ, ἐάν γε διαπράξωνται ὅ προθυμοῦνται ἢ λέγω, οὕτω καλῆ τε καὶ εὐδαιμονικῇ ὑπὸ τοῦ δι' Ἐρωτα μανέντος φίλου τῷ φιληθέντι γίγνεται, ἐάν αἰρεθῇ.

» Ἀλλίσκεται δὲ δὴ ὁ αἰρεθείς τοιφθε τρόψῃ. Καθάπερ ἐν ἀρχῇ τοῦδε τοῦ μύθου τριχῇ διειλομένῃ ψυχῇν ἐκάστην, ἱππομόρφω δὲ μὲν δύο, τινὲ εἶδη, ἡνιοχικὸν δὲ εἶδος τρίτον, καὶ νῦν ἔτι ἡμῖν ταῦτα μενέτω. Τῶν δὲ δὴ ἱππων ὁ μὲν, φαιμέν, ἀγαθός, ὁ δ' οὐ. Ἀρετῇ δὲ τίς τοῦ ἀγαθοῦ ἢ κακοῦ κακία, οὐ διείπομεν· νῦν δὲ λεκτέον. Ὁ μὲν τοίνυν αὐτοῖν ἐν τῇ καλλίονι στάσει ἄν, τό τε εἶδος ὀρθός καὶ διηρθρωμένος, ὑψαύχην, ἐπίγρυπος, λευκός ἰδεῖν, μελανόμα-

τὸν εὖρουν κάνουνε μ' αὐτὸν σὲ ὅλα τὰ ἴδια. Καὶ τὸ ἴδιο κάνουν οἱ συνοδίτες τοῦ Ἀπόλλωνα καὶ καθενὸς ἀπὸ τοῦ θεοῦ, πᾶνε σύμφωνα μὲ τὸ θεὸ τῶν καὶ ζητᾶνε καὶ ὁ ἀγαπημένος τῶν νὰ ἔχη τὴν ἴδια φύση· καὶ ὅταν τὸν ἀποκτήσουν πᾶνε καὶ οἱ ἴδιοι μὲ τὸ παράδειγμα τοῦ θεοῦ τῶν καὶ ἐκείνον ποῦ ἀγαπᾶνε προσπαθοῦνε νὰ τὸν πείσουν καὶ νὰ τὸν μορφώσουν καὶ νὰ τὸν ὀδηγήσουν, μ' ὅση δύναμη ἔχει ὁ καθένας, στὴν τέχνη καὶ στὴ μορφῇ τοῦ θεοῦ τῶν. Κι αὐτὸ τὸ κάνουν χωρὶς νὰ πηγαίνουν οὔτε μὲ φθόνο,¹ οὔτε μὲ ἀνελεύθερη κακοβουλιὰ πρὸς τὸν ἀγαπημένο, ἀλλὰ μ' ὅλη τὴ δύναμὴ τῶν προσπαθώντας νὰ τὸν κάμουν νὰ μοιάση, ὅσο γίνεται ποῦ πολύ, μ' αὐτοὺς καὶ μὲ τὸ θεὸ ποῦ λατρεύουν. Ὁ ζῆλος λοιπὸν ἐκείνων, ποῦ ἀληθινὰ κατέχονται ἀπὸ ἔρωτα καὶ λατρεία, ἂν δὰ κατορθώσουν κατὰ πᾶς εἴπαμε αὐτὸ ποῦ θέλουν, τόση ὁμορφιὰ καὶ τόση εὐδαιμονία φέρνουν ἀπὸ τὸ φίλο ποῦ εἶναι μανιασιμένος ἀπὸ τὸν ἔρωτα στὸν ἀγαπημένο, ἂν κερδηθῇ.

» Καὶ κερδίζεται ἐκεῖνος ποῦ θὰ κερδηθῇ μὲ τὸν ἀκόλουθο τρόπο. Ὅπως στὴν ἀρχὴ αὐτοῦ ἐδῶ τοῦ μύθου² ἐχωρίσαμε σὲ τρία μέρη κάθε ψυχῇ, στὰ δύο ποῦ ἔχουν μορφὴ ἀλόγου καὶ στὸ τρίτο ποῦ ἔχει ἡνιοχοῦ μορφῇ, ἔτσι ἂς μείνουν καὶ τώρα γιὰ μᾶς χωρισμένα.³ Καὶ ἀπὸ τ' ἄλογα τὸ ἕνα δὲ εἴπαμε εἶναι καλὸ, τὸ ἄλλο ὁμως ὄχι· μὰ ποιά εἶναι ἡ ἀξιοσύνη τοῦ καλοῦ καὶ ποιά ἡ κακοτροπιὰ τοῦ κακοῦ δὲν ἔχωρίσαμε· καὶ πρέπει νὰ εἰποῦμε τώρα. Τὰ ἕνα λοιπὸν ἀπ' αὐτά, ὄντας στὴν καλύτερη θέση, εἶναι καὶ στὴν κορροισασιὰ ἴσιο⁴ καὶ καλοδεμένο, μὲ τὸν αὐκένα ψηλά, τὴ

τος, τιμῆς ἑραστῆς μετὰ σωφροσύνης τε καὶ αἰδοῦς καὶ ἀληθινῆς δόξης ἑταῖρος, ἀπληκτος κελεύσασματι μόνον καὶ λόγῳ ἠνιοχεῖται.

- c Ὁ δ' αὖ, σχολιός, πολὺς, εἰκῆ συμπεφορημένος, κρατεράυχην, θραχυτράχλος, συμπερόσωπος, μελάγχρωος, γλαυκόμματος, ὑφαιμος, ὕβρεως καὶ ἀλαζονείας ἑταῖρος, περὶ ὧτα λάσιος, κωφός, μάλιστα μετὰ κέντρων μόγις ὑπείκειν. Ὅταν δ' οὖν ὁ ἠνίοχος, ἰδὼν τὸ ἔρωτικὸν ὄμμα, πᾶσαν αἰσθήσει διαθερμύνας τὴν ψυχὴν, γαργαλισμοῦ τε καὶ πόθου κέντρων ὑποπλησθῆ, ὁ μὲν εὐπειθὴς τῷ ἠνιόχῳ τῶν ἵππων, αἰεὶ τε καὶ τότε αἰδοῖ βιαζόμενος, ἑαυτὸν κατέχει μὴ ἐπιτηδᾶν τῷ ἔρωμένῳ· ὁ δὲ οὔτε κέντρων ἠνιοχικῶν οὔτε μάστιγος ἔτι ἐντρέπεται, σκιρτῶν δὲ βίᾳ φέρεται καί, πάντα πράγματα παρέχων τῷ σύζυγι τε καὶ ἠνιόχῳ, ἀναγκάζει ἰέναι τε πρὸς τὰ παιδικὰ καὶ μνηεῖαν ποιῆσθαι τῆς τῶν ἀφροδισίων χάριτος. Τὼ δὲ κατ' ἀρχάς μὲν ἀντιτείνετον, ἀγανακτοῦντε ὡς δεῖνὰ καὶ παράνομα ἀναγκαζομένῳ· τελευταίωντε δέ, ὅταν μῆδὲν ἢ πέρας κακοῦ, b πορευέσθαι ἀγομένῳ, εἴξαντε καὶ ὀμολογήσαντε ποιήσειν τὸ κελεύόμενον.

- » Καὶ πρὸς αὐτῷ τ' ἐγένοντο καὶ εἶδον τὴν δῖψιν τὴν τῶν παιδικῶν ἀστράπτουσαν. Ἰδόντος δὲ τοῦ ἠνιόχου, ἡ μνήμη πρὸς τὴν τοῦ ἀλλοῦ φύσιν ἠνέχθη, καὶ πάλιν εἶδεν αὐτὴν μετὰ σωφροσύνης ἔν ἀγνῷ ἑάθρῳ θεδῶσαν· ἰδοῦσα δέ, ἔδεισε τε καὶ σεφθεῖσα c ἀνέπεσον ὑπὲρ· καὶ ἄμα ἠναγκάσθη εἰς τοῦπίσω ἐλκύσαι τὰς ἠνίας οὕτω σφόδρα, ὥστε ἐπὶ τὰ ἰσχία ἄμφω καθίσαι τῷ ἵππῳ, τὸν

μῦτη γρυπὴ, κιονᾶτο στὴν δῖψη, με μάτια μαῦρα,¹ φιλότιμο, με φρονιμάδα καὶ με αἰδῶ καὶ τῆς ἀληθινῆς γνώμης φίλος, δὲν ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ τὸ μαστίγι καὶ καλινάρι τοῦ εἶναι μονάχα ἢ διαταγῆ κι ὁ λόγος·² τὸ ἄλλο πάλιν εἶναι στραβό- e κορρο,³ παχύ, στὴν τύχη ἀπὸ πολλὰ αἴματα ἀνακατωμένο,⁴ με χοντρὸ αὐχένα, κοντόλαιμο,⁵ στραβομῦτικο,⁶ μαυρειδερό, γαλανόμματο, με μάτια ποῦ στάζουνε αἷμα, τῆς ἀκολασίας καὶ τῆς ἀλαζονείας φίλος, δασύτριχο γύρω ἀπὸ τ' αὐτιά, βαράκουο καὶ δύσκολα ὑποτακτικὸ σὸ μαστίγι καὶ στὰ ση- σπρούνια. Ἄμα λοιπὸν ὁ ἠνίοχος ἰδῆ τὰ μάτια τῆς ἀγάπης⁷ καὶ με τὸ θῶρημα πυρώση ὅλη τὴν ψυχὴ του καὶ γεμίση σιγά- σιγὰ ἀπὸ οἴστρο κι ἀπὸ σηπρούνιαματα τοῦ πόθου, ἐκεῖνο ἀπὸ τ' ἄλογα ποῦ εἶναι ὑπάκουο στὸν ἠνίοχο, ὅπως πάντα, 254 ἔτσι καὶ τώρα κρατιέται ἀπὸ αἰδωσύνη καὶ βασταίε τὸν ἑαυτό του νὰ μὴν πηδήση ἐπάνω στὸν ἀγαπημένο· τὸ ἄλλο ὅμως δὲν γυρίζει οὔτε με τὰ σηπρούνια τοῦ ἠνιόχου οὔτε καὶ με τὸ μαστίγι, πηδαίει καὶ ρίχνεται με βία καί, βασανίζοντας με κάθε τρόπο καὶ τὸ σὺντροφὸ του καὶ τὸν ἠνίοχο, τοὺς ἀναγκάζει νὰ πᾶνε στὸν ἀγαπημένο καὶ νὰ θυμηθοῦνε τὴ γοητεία τῆς ἡδονῆς. Κι αὐτοὶ βέβαια στὴν ἀρχὴ ἀντιστέκονται με ἀγανάκτηση, γιατί βλέπουνε πὼς τοὺς διάζει νὰ κάνουνε φορικτὰ καὶ παράνομα· στὸ τέλος ὅμως, ὅταν τὸ κα- b κὸ δὲν ἔχει τελειωμό, πᾶνε τραθηκτὰ, χωρὶς πᾶ ν' ἀντιστέκονται καὶ συμφωνᾶνε νὰ κάνουν ὅ,τι ἐκεῖνο προστάζει.

» Κι ἔτσι ἔρχονται σ' αὐτὸν καὶ βλέπουνε τὴν δῖψη τοῦ ἀγαπημένου τὴν ἀσπραφτερῆ. Κι ἄμα τὴν ἰδῆ ὁ ἠνίοχος ἢ θύμησὴ του πηγαίνει στὴ φύση τῆς ὀμορφιάς καὶ τὴν βλέπει ξανὰ νὰ στέκη μαζί με τὴ σωφροσύνη ἐπάνω σὲ ἱερὸ βάθρο⁸ κι ἄμα ἢ ψυχὴ τὴν ἰδῆ τρομάζει⁹ καὶ ἀπὸ σεβασμὸ κλίνει πρὸς τὰ πίσω καὶ τότε ἀναγκάζεται νὰ σύρη πρὸς τὰ πίσω τὰ ἡνία με τόση δύναμη, ποῦ τὰ δύο τ' ἄλογα καθίζουνε στοὺς c γοφούς των, τὸ ἕνα βέβαια αὐτόθελὰ του, γιατί δὲν ἀντιστέ-

μὲν ἐκόντα διὰ τὸ μὴ ἀντιτείνειν, τὸν δὲ ὑβριστὴν μάλα ἄκοντα. Ἀπελθόντες δὲ ἀποτέρω, ὁ μὲν ὑπ' αἰσχύνῃς τε καὶ θάμβους ἰδρῶτι πᾶσαν ἔθρεξε τὴν ψυχὴν· ὁ δὲ, λήξας τῆς δδύνης ἣν ὑπὸ τοῦ χαλινοῦ τε ἔσχε καὶ τοῦ πτώματος, μόγις ἐξαναπνεύσας ἐλοιδορήσεν ὀργῆ, πολλὰ κακίζων τὸν τε ἡνίοχον καὶ τὸν ἠμόζυγα, ὡς

d δειλίῃ τε καὶ ἀνανδρίᾳ λιπόντες τὴν τάξιν καὶ δημολογίαν. Καὶ πάλιν οὐκ ἐθέλοντας προσεῖναι ἀναγκάζων, μόγις συνεχώρησε δεομένων εἰς αὐθις ὑπερβαλέσθαι. Ἐλθόντος δὲ τοῦ συντεθέντος χρέου ἀμνημονεῖν προσποιουμένω ἀναμνήσκων, βιαζόμενος, κρημετίζων, ἔλκων ἠνάγκασεν αὐτὸν προσελθεῖν τοῖς παιδικαῖς ἐπὶ τοὺς αὐτοὺς λόγους. Καὶ ἐπειδὴ ἐγγύς ἦσαν, ἐγκύψας καὶ ἐκτεινας τὴν κέρκον, ἐνδακῶν τὸν χαλινόν, μετ' ἀναιδείας ἔλκει. Ὁ δ' ἡνίοχος,

e ἔτι μᾶλλον ταῦτόν πάθος παθὼν, ὡσπερ ἀπὸ ὑπληγος ἀναπεσῶν, ἔτι μᾶλλον τοῦ ὑβριστοῦ ἵππου ἐκ τῶν δδόντων βία ὀπίσω σπάσας τὸν χαλινόν, τὴν τε κακίγορον γλῶτταν καὶ τὰς γνάθους καθήμαζεν καί, τὰ σκέλη τε καὶ τὰ ἰσχία πρὸς τὴν γῆν ἐρείσας, δδύγαις ἔδωκεν. Ὅταν δέ, ταῦτόν πολλὰκις πάσχων, ὁ πονηρὸς τῆς ὑβρεως λήξῃ, ταπεινωθεὶς ἔπεται· ἤδη τῆ τοῦ ἡνίοχου προνοίᾳ καί, ὅταν ἴδῃ τὸν καλόν, φόβῳ διόλλυται. Ὡστε ξυμβάλειν τότε ἤδη τὴν τοῦ ἔραστοῦ ψυχὴν τοῖς παιδικαῖς, αἰδομένην τε καὶ δεδοικίαν, ἔπεσθαι.

255 » Ἄτε οὖν πᾶσαν θεραπείαν ὡς ἰσῆθεος θεραπευόμενος, οὐχ ὑπὸ σχηματιζομένου τοῦ ἔρωντος, ἀλλ' ἀληθῶς τοῦτο πεπονθότος, καὶ αὐτὸς ὢν φύσει φίλος τῆ θεραπείᾳ, ἐὰν ἄρα καὶ ἐν τῇ πρόσθεν ὑπὸ ξυμφοιτητῶν ἢ τινων ἄλλων διαβεδλημένος ἦ, λεγόντων ὡς αἰσχρὸν ἔρωντι πλησιάζειν, καὶ διὰ τοῦτο ἀπωθῆναι τὸν

b ἔρωντα, προϊόντος δὲ ἤδη τοῦ χρόνου ἢ τε ἡλικίας καὶ τὸ χρεῶν

κεται, τὸ ἀκόλαστο ὅμως ὀλωσιόλου ἀθέλητα. Καὶ ὅταν τραβηθοῦνε παρέκει, τὸ ἓνα δὲ ἀπὸ αἰδωσύνης καὶ θάμπωρα βρέκει ὅλη τὴν ψυχὴν με ἰδρωτά,¹ τὸ ἄλλο ὅμως, μόλις τοῦ περάση ὁ πόνος πού πῆρε ἀπὸ τοῦ χαλινάρι καὶ τὸ πέσιμο, παίρνει με μόχο ἀνάσα καὶ ἀρχινάει νὰ μαλῶνῃ μ' ὀργῆ κακίζοντας πολὺ καὶ τὸν ἡνίοχο καὶ τὸ σύντροφό του, γιατί ἀπὸ δειλία κι ἀνανδρία λιποτακτήσανε καὶ δὲν ἐκρατήσανε τὴ συμφωνία. Καὶ τοὺς θιάζει νὰ πλησιάσουνε πάλι, κωριε νὰ θέλουν, καὶ με δυσκολία κάνει τὴ γνώμη των, πού τὸ παρακαλᾶνε νὰ τὸ ἀναβάλουνε γι' ἄλλη φορά. Καὶ μόλις ἔρθῃ ἡ στιγμή πού συμφώνησαν, ἐνῶ ἐκεῖνοι κάνουν πῶς τὴν ἔχωνᾶνε, τοὺς τὴν θυμίζει, τοὺς θιάζει, κρημετίζει καὶ τραβώντας τοὺς ἀναγκάζει νὰ ξαναπᾶνε στὸν ἀγαπημένο γιὰ τὰ ἴδια πράγματα. Κι ὅταν ἔρθουν κοντὰ του, οὐκίβει τὸ κεφάλι καὶ σηκώνει τὴν οὐρά, δαγκώνει τὸ χαλινάρι καὶ τραβάει με ἀναίδεια. Ὁ ἡνίοχος ὅμως παθαίνει τώρα πῶς πολὺ ἐκεῖνο πού ἔπαθε πρῖν, τραβιέται πίσω, σὰν μπροστὰ του νὰ βρῆκε τὸ σκοινί, πού τεντώνουν μπροστὰ σ' ἄλογα πού εἶναι γιὰ νὰ τρέξουν, τραβάει μ' ἀκόμα πῶς πολλὴ βία πρὸς τὰ πίσω τὸ χαλινάρι μέσ' ἀπὸ τὰ δόντια τοῦ ἀκόλαστου ἀλόγου καὶ καταματώνει τὴν κακόλογο γλῶσσα καὶ τὰ σάβνια του καί, καθὼς τὸ ἀναγκάζει ν' ἀκουμπήσῃ καὶ τὰ σκέλια καὶ τοὺς γοφούς στὴ γῆ, τὸ κάνει νὰ πονάη.² Κι ὅταν τὸ κακὸ ἄλογο, παθαίνοντας αὐτὸ πολλὰς φορές, πάψῃ νὰ ἔχῃ ἀναίδεια καὶ ταπεινωθῆ, τότε πᾶ ἀκολουθεῖ τὴ φρονιμίδα τοῦ ἡνίοχου καί, ἅμα ἰδῆ τὸν ἄλογο, κἀναίται ἀπὸ φόβο. Κι ἔτσι τότε πᾶ κατορθώνει ἡ ψυχὴ τοῦ ἔραστῃ ν' ἀκολουθῆ τὸν ἀγαπημένο με αἰδωσύνη καὶ φόβο.

» Ἄφου λοιπὸν αὐτὸς, ὡσάν νὰ ἤτανε ἴσος με θεό, δέχεται κάθε λατρεία, ὅχι ἀπὸ ἓναν πού κάνει πῶς τὸν ἀγαπάει,³ ἀλλὰ ἀπὸ ἓναν πού ἀληθινὰ ἔχει αὐτὸ τὸ πάθος, κι ἀφου καὶ ὁ ἴδιος ἔχει ἀπὸ τὴ φύση συγγένεια με τὸ λατρευτὴ του, κι ἂν ἀκόμα πρὶν οἱ σύντροφοί του ἦ καὶ κάποιοι ἄλλοι τὸν ἔκαμαν νὰ κατοβάλλῃ, λέγοντάς του πῶς εἶναι ντροπὴ νὰ πλησιάζῃ ἓναν πού κατέχεται ἀπὸ ἔρωτα καὶ γι' αὐτὸ ἀπωθοῦσε τὸν ἔραστῃ,⁴ τώρα πᾶ ὅσο προχωρεῖ ὁ καιρός, τὸν ὀδηγεῖ καὶ ἡ ἡλικία καὶ ἡ ἀνάγκη νὰ κάμῃ μ' αὐ-

b

ἤγαγεν εἰς τὸ προσέσθαι αὐτὸν εἰς ὀμιλίαν· οὐ γὰρ δὴ ποτε εἴμαρται κακὸν κακῷ φίλον, οὐδ' ἀγαθὸν μὴ φίλον ἀγαθῷ εἶναι. Προσεμένου δὲ καὶ λόγον καὶ ὀμιλίαν δεξαμένου, ἐγγύθεν ἢ εὐνοια γιγνομένη τοῦ ἐρώντος ἐμπλήττει τὸν ἐρώμενον, διαισθανόμενον ὅτι οὐδ' οἱ ξύμπαντες ἄλλοι, φίλοι τε καὶ οἰκεῖοι, μοῖραν φιλίας οὐδεμίαν παρέχονται πρὸς τὸν ἔνθεον φίλον. Ὅταν δὲ χρονίζῃ **c** τοῦτο δρῶν καὶ πλησιάζῃ μετὰ τοῦ ἄπτεσθαι ἔν τε γυμνασίοις καὶ ἔν ταῖς ἄλλαις ὀμιλίαις, τότε ἤδη ἢ τοῦ βέουματος ἐκείνου πηγῇ, ὃν ἔμ ε ρ ο ν Ζεὺς, Γανυμήδους ἐρῶν, ὠνόμασεν, πολλὴ φερομένη πρὸς τὸν ἐραστὴν, ἢ μὲν εἰς αὐτὸν ἔδου, ἢ δ' ἀπομειστομένου ἔξω ἀπορρεῖ· καί, ὡς πνεῦμα ἢ τις ἠχώ ἀπὸ λείων τε καὶ στερεῶν ἄλλομένη πάλιν ὄθεν ὠρμήθη φέρεται, οὕτως τὸ τοῦ κάλλους βέυμα πάλιν εἰς τὸν καλὸν διὰ τῶν ὀμιλιῶν ἰόν· ἢ πέφυκεν ἐπὶ τὴν ψυχὴν **d** ἰέναι, ἀφικόμενον καὶ ἀναπληρῶσαν, τὰς διόδους τῶν πετρῶν ἄρδει τε καὶ ὄρμησε πετροφυσεῖν, καὶ τὴν τοῦ ἐρωμένου αὐ ψυχὴν ἔρωτος ἐνέπλησεν.

» Ἐρῶ μὲν οὖν, ὅτου δὲ ἀπορεῖ· καὶ οὐδ' ὅ τι πέποιθεν οἶδεν οὐδ' ἔχει φράσαι, ἀλλ', ὡς ἀπ' ἄλλου ὀφθαλμίας ἀπολελαυκῶς πρόφασιν εἰπεῖν οὐκ ἔχει, ὡπερ δ' ἔν κατόπτρῳ ἔν τῳ ἐρώντι ἑαυτὸν δρῶν ἔλεθρον· καί, ὅταν μὲν ἐκεῖνος παρῆ, λήγει κατὰ ταῦτά ἐκείνῳ τῆς δόξης, ὅταν δὲ ἀπῆ, κατὰ ταῦτά αὐ ποθεῖ καὶ

τὸν συντροφιά· γιὰτὶ δὲν ὄρισε ποτὲ ἢ μοῖρα! ὁ κακὸς νῆναι φίλος μὲ τὸν κακὸν, οὔτε ὁ καλὸς νῆ μὴν εἶναι φίλος μὲ τὸν καλόν. Ὅταν λοιπὸν τὸν πλησιάσῃ καὶ δεχθῆ τὸ λόγο του καὶ τὴ συντροφιά του, τότε ἢ καλογνωμὰ πού τοῦ δείχνει ἀπὸ σημὰ πὰ ὁ ἐραστὴς σαστίζει τὸν ἀγαπημένο, γιὰτὶ διαισθάνεται ὅτι οἱ ἄλλοι φίλοι καὶ δικοὶ οὔτε ὄλοι μαζὶ δὲν μποροῦνε νῆ τοῦ δώσουν οὔτε ἕνα μέρος ἀπὸ τῆ φιλίας πού τοῦ δίνει ὁ φίλος ὁ γεμάτος ἀπὸ τὸ θεόν. Κι ὅταν τὸ κᾶν τοῦτο πολλὸν καιρὸ² καὶ πλησιάζῃ καὶ ἀγγίξῃ ὁ ἕνας τὸν ἄλλον **c** καὶ στὶς γυμναστικὰς ἀσκήσεις καὶ στὶς ἄλλες συναντήσεις, τότε πὰ ἢ πηγῇ ἐκείνου τοῦ βέουματος, πού ὁ Ζεὺς ὅταν ἀγαποῦσε τὸ Γανυμήδῃ³ τὸ εἶπε ἡμερο (πόθο), φέρνεται μὲ πολλὴν ὄρμη πρὸς τὸν ἐραστὴν καὶ ἕνα μέρος τῆς κύνεται μέσα του. Ἐνα ἄλλο πάλι, ὡς αὐτὸς ἀπογοιμῆ, κύνεται ἔξω. Κι ὡπως κάποιον πνεῦμα ἀνέμου ἢ κάποιος ἦχος τηδᾶει πίσω ἀπὸ τὰ λεῖα καὶ ἀπὸ τὰ στερεὰ καὶ ξαναπαίει ἐκεῖ ὅπουθε ξεκίνηση, ἔτσι καὶ τὸ βέυμα τῆς ὀμορφιάς ξαναγυρίζει πίσω στὸν ὀμορφο μέσα ἀπὸ τὰ μάτια, πού τᾶβαλεν ἢ φύση γιὰ νῆ ὀδηγᾶνε στὴν ψυχὴ· καὶ ἅμα φθάσῃ καὶ τὴν ἀναφτερώσῃ, **d** ποτίζει τοὺς πόρους τῶν φτερῶν, τὰ σπρώχνει νῆ μεγαλώσουν καὶ γεμίζει καὶ τοῦ ἀγαπημένου τὴν ψυχὴ μὲ ἔρωτα.

» Ἀγαπαί λοιπὸν τώρα, ποῖον ὄμως δὲν ξέρε, καὶ οὔτε νοιώθει αὐτὸ πού ἔπαθε, οὔτε μπορεῖ νῆ τὸ ἰστορήσῃ, ἀλλά, ὡς νῆ πῆρε ἀπὸ κάποιον ἄλλον ἀρρώστια τῶν ματιῶν καὶ δὲν μπορεῖ νῆ εἰπῆ τὸ πῶς, δὲν καταλαβαίνει πῶς μέσα στὸν ἐραστὴν βλέπει τὸν ἴδιον τὸν ἑαυτὸ του ὡς μέσα σὲ καθρέφτη. Κι ὅταν βέβαια εἶναι ἐκεῖνος κοντὰ του, περνάει καὶ ὁ αὐτὸν ὁ πόνος, ὅμοια ὡπως ὁ ἐκεῖνον. Κι ὅταν εἶναι μακριά, ὅμοια πάλιν ποθεῖ καὶ ποθείται, γιὰτὶ ἔχει τὸν ἀντέρωτα, τὸ ὀμοίω-

e ποθείται, εἶδωλον ἔρωτος ἀντέρωτα ἔχων. Καλεῖ δὲ αὐτὸν καὶ οἶεται οὐκ ἔρωτα, ἀλλὰ φιλίαν εἶναι· ἐπιθυμεῖ δέ, ἐκείνην παραπλησίως μὲν ἀσθενεστέρως δέ, δρᾶν, ἅπτεσθαι, φιλεῖν, συγκατακεῖσθαι. Καὶ δὴ, οἶον εἰκός, ποιεῖ τὸ μετὰ τοῦτο ταχὺ ταῦτα. Ἐν οὖν τῇ συγκοιμήσει, τοῦ μὲν ἔραστοῦ ὁ ἀκόλαστος ἵππος ἔχει ὅ τι λέγει πρὸς τὸν ἡνίοχον, καὶ ἀξιοῖ ἀντὶ πολλῶν πόνων μικρὰ ἀπολαῦσαι. 256 Ὁ δὲ τῶν παιδικῶν ἔχει μὲν οὐδὲν εἰπεῖν· σπαργῶν δὲ καὶ ἀπορῶν, περιβάλλει τὸν ἔραστήν καὶ φιλεῖ ὡς σφόδρ' εὖνουν ἀσπαζόμενος· ὅταν τε συγκατακέωνται, οἷός ἐστι μὴ ἂν ἀπαρνηθῆναι τὸ αὐτοῦ μέρος χαρίσασθαι τῷ ἔρῳντι, εἰ δεηθῆι τυχεῖν. Ὁ δὲ ὁμόζυξ αὐτὸ μετὰ τοῦ ἡνίοχου πρὸς ταῦτα μετ' αἰδοῦς καὶ λόγου ἀντιτείνει.

» Ἐὰν μὲν δὴ οὖν εἰς τεταγμένην τε δίαίταν καὶ φιλοσοφίαν

b νικήσῃ τὰ θελτίω τῆς διανοίας ἀγαθόντα, μακάριον μὲν καὶ δημιουργικὸν τὸν ἐνθάδε βίον διάγουσιν, ἐγκρατεῖς αὐτῶν καὶ κόσμιοι ὄντες, δουλωσάμενοι μὲν ᾧ κακία ψυχῆς ἐνεγίγνετο, ἐλευθερώσαντες δὲ ᾧ ἀρετῇ. Τελευτήσαντες δὲ δὴ ὑπόπεροι καὶ ἔλαφροι γεγονότες τῶν τριών παλαισμάτων τῶν ὡς ἄλλῶς Ὀλυμπιακῶν ἐν νενικήκασιν, οὐ μεῖζον ἀγαθὸν οὔτε σωφροσύνην ἀνθρωπίνην οὔτε θεία μανία δυνατὴν πορίσασθαι ἀνθρώπων. Ἐὰν δὲ δὴ διαίτη c φορτικώτερα τε καὶ ἀφιλοσόφην, φιλοτίμην δὲ χρήσωνται, τάχ' ἂν

μα τοῦ ἔρωτος· καὶ αὐτὸν τὸν λείει καὶ τὸν νομίζει πῶς δὲν e εἶναι ἔρωτα, ἀλλὰ φιλία.¹ Καὶ ἐπαθυμαίει δὲ ὅμοια μ' ἐκείνον, μὰ πῶ ἀδύνατα, νὰ τὸν βλέπη, νὰ τὸν ἀγγίξῃ καὶ νὰ τὸν φιλήῃ καὶ ν' ἀναπαύεται κοντὰ του. Κι ἔπειτα, εἶναι πιθανόν, ὅτι αὐτὸς δίκως χρονιστριβὴ προχωρεῖ σ' αὐτά. Ὅταν λοιπὸν κοιμοῦνται μαζί, τὸ ἀκόλαστο ἄλογο τοῦ ἔραστή ἔχει τί νὰ εἰπῇ στὸν ἡνίοχο καὶ ζητᾷει ἀπέναντι στοὺς πολλοὺς πόνους 256 νάχη μὰ μικρὴ ἀπόλαυση· καὶ τοῦ ἀγαπημένου τὸ ἀκόλαστο ἄλογο δὲν ἔχει δὲ τίποτε νὰ εἰπῇ, μὰ γεμάτο λαγνεῖα καὶ σάστιμα ἀγκαλιάζει τὸν ἔραστή καὶ τὸν φιλεῖ, σὰν νὰ καὶ δεύη ἔναν πολλὴ καλόγνωμο φίλος· κι ὅταν εἶναι κάτω ὁ ἕνας δίπλα στὸν ἄλλον, ἴσως γίνῃ καὶ δὲν ἀρνηθῆ ἀπὸ μέρους του νὰ χαρισθῇ στὸν ἔραστή, ἂν αὐτὸς τὸν παρακαλοῦσε. Μὰ τὸ ὁμόζυγο ἄλογο μαζί μὲ τὸν ἡνίοχο ἀντιστέκονται πάλι μὲ αἰδωσύνη καὶ φρονιμάδα.

» Ἄν λοιπὸν νικήσουν τὰ καλύτερα μέρη τῆς ψυχῆς καὶ τοὺς ὀδηγήσουν σὲ τακτικὴ ζωὴ καὶ σὲ φιλοσοφία, τότε b περνᾶνε καὶ τούτη ἐδῶ τῇ ζωῇ εὐτυχιωμένη καὶ νομοιασμένη, γιὰτὶ ὄντας αὐτοσυγκράτητοι καὶ φρόνιοι κατάρθρωσαν νὰ κρατήσουν ὑπόδουλο τὸ μέρος ἐκεῖνο τῆς ψυχῆς, ὅπου γεννιόταν ἡ κακοτροπιά, καὶ νὰ ἐλευθερώσουν ἐκεῖνο, ὅπου γεννιέται ἡ ἀρετῇ. Καὶ ὅταν δὲ φθάσουν στὸ τέλος τῆς ζωῆς των, γινωμιένοι φτερωτοὶ κι ἀνάλαφροι, ἔχουν νικήσει σὲ ἕνα ἀπὸ τὰ τρία παλαιόματα, τ' ἀληθινὰ Ὀλυμπιακά·² κι ἀπ' αὐτὸ ἀνώτερο ἀγαθὸ δὲν μπορεῖ νὰ δώσῃ στὸν ἄνθρωπο οὔτε ἡ ἀνθρώπινη σωφροσύνη οὔτε ἡ θεϊκὴ μανία.³ Ἄν ὅμως κάνουν πῶς κοινὴ κι ἀφιλοσόφητη, ἀλλὰ φιλόδοξη ζωὴ, c

που ἐν μέθαις ἢ τινι ἄλλῃ ἀμελείᾳ τῷ ἀκολάστῳ αὐτοῖν ὑποζυγίῳ λαβόντε τὰς ψυχὰς ἀφρούρους, ξυναγαγόντες εἰς ταῦτόν, τὴν ὑπὸ τῶν πολλῶν μακαριστῆν αἵρεσιν εἰλέσθην τε καὶ διεπράξαντο. Καὶ διαπραξαμένῳ τὸ λοιπὸν ἦδη χρωῖνται μὲν αὐτῇ, σπανίᾳ δέ, ἅτε οὐ πάσῃ δεδογμένα τῇ διανοίᾳ πράττοντες. Φίλω μὲν οὖν καὶ τούτῳ, ἦττον δὲ ἐκείνων' ἀλλήλοισιν διὰ τε τοῦ ἔρωτος καὶ ἔξω γενο-
 d μένῳ διάγουσι, πίστει τὰς μεγίστας ἡγουμένῳ ἀλλήλοισιν δεδωκέ-
 ναι τε καὶ δεδέχθαι, ἃς οὐ θεμιτὸν εἶναι λύσαντας εἰς ἔχθραν ποτὲ ἔλθειν. Ἐν δὲ τῇ τελευταίᾳ ἄπτεροι μὲν, ὠρμηγότες δὲ πετροῦσθαι ἐκβαίνοσι τοῦ σώματος. Ὡστε οὐ σμικρὸν ἄθλον τῆς ἐρωτικῆς μα-
 νίας φέρονται' εἰς γὰρ σκότον καὶ τὴν ὑπὸ γῆς πορείαν οὐ νόμος ἐστὶν ἔτι ἔλθειν τοῖς κατηργημένοις ἤδη τῆς ὑπουραγίου πορείας,
 e ἀλλά, φανὸν βίον διάγοντας, εὐδαιμονοῦν μετ' ἀλλήλων πορευομέ-
 νους, καὶ ὁμοπτεροὺς ἔρωτος χάριν, ὅταν γένωνται, γενέσθαι.

» Ταῦτα τσαῦτα, ὦ παῖ, καὶ θεῖα οὕτω σοι διαρῆσεται ἢ παρ' ἔραστοῦ φίλια' ἢ δὲ ἀπὸ τοῦ μὴ ἐρωῶτος οικειότης, σωφροσύνη θνητῇ κεκραμένη, θνητὰ τε καὶ φειδωλὰ οἰκονομοῦσα, ἀνελευθερίαν ὑπὸ πλήθους ἐπαινουμένην ὡς ἀρετὴν τῇ φίλῃ ψυχῇ ἔντεκοῦ-
 257 σα, ἐννέα χιλιάδας ἐτῶν περὶ γῆν κυλινομένην αὐτὴν καὶ ὑπὸ γῆς ἄνον παρεῖξει.

» Αὕτη σοι, ὦ φίλε Ἔρωτος, εἰς ἡμετέραν δύναμιν ὅ τι καλλίστη καὶ ἀρίστη δέδοται τε καὶ ἐκτέτταιται παλινοψιδία, τὰ τε ἄλλα καὶ τοῖς ὀνόμασιν ἡγαγκασμένη ποιητικοῖς τισιν διὰ Φαίδρον εἰρησθαί, ἀλλά, τῶν προτέρων τε συγγνώμην καὶ

τότε θὰ τύχη κάποτε ἢ σὲ μεθούσα ἢ σὲ καμνιά ἄλλη ὥρα ποῦ θὰ ξεκασθῶν, τὰ δυὸ ἀκόλαστα ἄλογά των νὰ καταλάβουν τὶς ψυχὰς ἀφρούρητες,¹ νὰ φέρουσιν τὴ μὴ κοντὰ στὴν ἄλλη καὶ νὰ διαλέξουν καὶ νὰ κάμουν ἐκεῖνο ποῦ ὁ πολὺς κόσμος τὸ νομίζει γιὰ εὐτυχία· κι ἅμα μὴ φορὰ τὸ κάμουν τὸ ξανακάνουν δὴ κι ἔπειτα, γιὰ τὴν πράξη των τοῦτη δὲν τὴν δέχονται μ' ὅλη των τὴν ψυχὴ. Κι αὐτοὶ βέβαια γίνονται φίλοι μεταξύ των, λιγώτερο θυμας ἀπὸ τοὺς ἄλλους· καὶ κατὰ τὸν καιρὸ τοῦ ἔρωτος καὶ πέρα ἀπ' αὐτόν, καὶ περνοῦνε τὴ ζωὴ των, γιὰτὶ εἶναι τῆς γνώμης πῶς ἔδωκε καὶ δέχθηκε ὁ ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλον τὶς πὺδ μεγάλες ἐγγυήσεις, ποῦ δὲν εἶναι θεμιτὸ νὰ τὶς ἀθετήσουνε καὶ νὰ φθάσουνε ποτὲ σὲ ἔχθρα. Καὶ στὸ τέλος τῆς ζωῆς,² χωρὶς βέβαια φτερά,³ μὰ μὲ τὴν ὀρμὴ ποῦ εἶχανε νὰ γίνουν φτερωτοὶ, θγαίνου-
 ν ἀπὸ τὸ σῶμα· κι ἔτσι παίρνουν ὀχι μικρὸ ἔπαθλο γιὰ τὴν ἐρωτικὴ μανία. Γιατὶ στὸ σκοτάδι καὶ στὴν πορεία κάτω ἀπὸ τὴ γῆ δὲν εἶναι νόμος νὰ πᾶνε πα ἐκεῖνοι ποῦ ἔχουν κι ὄλας ἀρκίσει τὴν οὐράνια πορεία,⁴ ἀλλὰ νὰ ζοῦνε φωτεινὴ ζωὴ καὶ νὰ εἶναι εὐτυχισμένοι, περπατώντας ὁ ἕνας σι-
 μα στὸν ἄλλον καὶ μαζί, κάρη στὸν ἔρωτὰ των, νὰ γίνουν
 e φτερωτοὶ, ὅταν ἔρθῃ ὁ καιρὸς νὰ γίνουν.

» Αὐτὰ, παιδί μου, τόσο μεγάλα, καὶ τόσο θεϊκὰ δωρίσματα θὰ σοῦ δωρίσῃ ἢ φίλια τοῦ ἔραστῆ. Ἄντιθετα, ἢ οικειότητα ἐκείνου ποῦ δὲν ἀγαπάει, ἀνακατωμένη μὲ τὴ φρονημάδα τῶν θνητῶν, θὰ σοῦ ὀκονομήσῃ πράγματα θνητὰ καὶ φειδωλὰ, θὰ σπεῖρῃ μέσα στὴν ψυχὴ τοῦ φίλου τὴν ἀνελευθερία, ποῦ τὸ πλήθος τὴν παυνεύει σὰν ἀρετὴ, καὶ θὰ κάμῃ τὴν ψυχὴ νὰ κυλιέται ἀνόητη ἐννία χιλιάδες κρόνια γύρω καὶ κάτω ἀπὸ τὴ γῆ.

» Αὐτὴ γιὰ σένα, ἀγαπημένε Ἔρωτα,⁵ ὅσο γίνονται μὲ τὴ δύναμὴ μας πὺδ ὁμορφῆ καὶ πὺδ καλῆ, εἶναι ἢ παλινοψιδία ποῦ σοῦ προσφέραμε καὶ σοῦ ἀποδώσαμε σὰν κρέος καὶ ποῦ ἦταν ἀνάγκη, πρὸς κάρη τοῦ Φαίδρου, κοντὰ στ' ἄλλα

τῶνδε χάριν ἔχων, εὐμενῆς καὶ ἴλεως τὴν ἐρωτικὴν μοι τέχνην, ἣν ἔδωκας, μήτε ἀφέλῃ μήτε πηρώσει δι' ὀργήν' δίδου δ' ἔτι μᾶλλον
 b ἢ νῦν παρὰ τοῖς καλοῖς τίμιον εἶναι. Ἐν τῷ πρόσθεν δ' εἶ τι λόγῳ σοι ἀπηγνῆς εἴπομεν Φαῖδρος τε καὶ ἐγώ, Λυσίαν, τὸν τοῦ λόγου πατέρα αἰτιώμενος, παῦε τῶν τοιούτων λόγων, ἐπὶ φιλοσοφίαν δέ, ὡσπερ ἀδελφὸς αὐτοῦ Πολέμαρχος τέτραπται, τρέψον, ἵνα καὶ ὁ ἔραστὴς ὅδε αὐτοῦ μηκέτι ἐπαμφοτερέζῃ, καθάπερ νῦν, ἀλλ' ἀπλῶς πρὸς ἔρωτα μετὰ φιλοσόφων λόγων τὸν βίον ποιῆται.»

ΦΑΙ. Συνεύχομαί σοι, ὦ Σώκρατες, εἴπερ ἄμεινον ταῦθ' ἡμῖν
 c εἶναι, ταῦτα γίγνεσθαι. Τὸν λόγον δέ σου πάλαι θαυμάσας ἔχω, ὅση καλλίῳ τοῦ προτέρου ἀπειργάσω ὥστε δυνῶ μή σοι ὁ Λυσίας ταπεινὸς φανῇ, ἐὰν ἄρα καὶ ἐθελήσῃ πρὸς αὐτὸν ἄλλον ἀντιπαρατείνειν· καὶ γὰρ τις αὐτόν, ὦ θαυμάσιε, ἔναγχος τῶν πολιτικῶν τοῦτ' αὐτὸ λοιδορῶν ὠνείδιζε, καὶ διὰ πάσης τῆς λοιδορίας ἐκάλει λογογράφον· τάχ' οὖν ἂν ὑπὸ φιλοτιμίας ἐπίσχοι ἡμῖν ἂν τοῦ γράφειν.

νὰ εἰπωθῆ καὶ μὲ κάποιες ποιητικὲς λέξεις.¹ Ἄλλὰ συκώ-
 ρεσε τὰ πρὶν καὶ κάμε μὲ καλωσύνη δεκτὰ αὐτὰ ἐδῶ, μείνε
 καλόβουλος καὶ σπλαχνικός, καὶ τὴν ἐρωτικὴ τέχνη² ποῦ
 μοῦ ἔδωκες μήτε νὰ μοῦ τὴν ἀφαιρέσῃς, μήτε νὰ μοῦ τὴ
 ξαδυνατίσῃς ἀπὸ ὀργῆς, ἀλλὰ δόσε νὰ εἶμαι ἄκόμα πῶ ἀκρι-
 βὸς στοὺς ὁμορφους ἀπ' ὅ,τι εἶμαι τώρα. Κι ἂν μὲ τὸ λόγο
 πρὶν, καὶ ὁ Φαῖδρος καὶ ἐγώ, εἴπαμε κάτι δυσάρεστο σὲ σένα, b
 ρίξε τὸ φταίξιμο στὸ Λυσία, τὸν πατέρα τοῦ λόγου,³ σταμά-
 τα τον νὰ κάνῃ τέτοιους λόγους καὶ στρέψε τον πρὸς τὴ φι-
 λοσοφία, ὅπως ἔχει στραφῆ ὁ ἀδελφός του ὁ Πολέμαρχος,⁴
 γιὰ νὰ μὴν εἶναι πὰ δίθυλος καὶ αὐτὸς ἐδῶ ὁ ἔραστὴς του,
 ὅπως εἶναι τώρα, ἀλλὰ ἀπλᾶ νὰ ζῆ γιὰ τὸν ἔρωτα μὲ φιλο-
 σοφικούς λόγους.»

ΦΑΙ. Προσεύχομαι μαζί σου, Σωκράτη, νὰ γίνουν αὐτὰ,
 ἂν βέβαια αὐτὰ εἶναι καλύτερα γιὰ μᾶς. Γιὰ τὸ λόγο σου c
 ὅμως ἀπὸ πολλὴν ὥρα ἔχω μείνει ἐκστατικός, πόσο ὠραιό-
 τερα τὸν ἐργάσθηκες ἀπὸ τὸν προηγούμενο· κι ἔτσι φοβᾶ-
 μα μὴν ὁ Λυσίας μοῦ φανῆ ἀσήμαντος, ἂν βέβαια θελήσῃ
 καὶ σ' αὐτὸν ἀπέναντι νὰ βάλῃ κανέναν ἄλλον. Γιατὶ καὶ
 κάποιος ἀπὸ τοὺς πολιτικούς τώρα τελευταῖα, θαυμαστέ μου
 ἄνθρωπε, τὸν κατηγοροῦσε γι' αὐτὸ ἀκριβῶς καὶ τὸν ἔψεγε,
 καὶ διαρκῶς μέσα σ' ὄλο τὸ κατηγορητήριον τὸν ἔλεγε λογο-
 γράφο.⁵ Ἴσως λοιπὸν ἀπὸ φιλότιμο ἀπέναντί μας κρατηθῆ
 καὶ δὲν γράφῃ.

ΣΩ. Ἐπιλοῖτόν γ', ὡ νεανία, τὸ δόγμα λέγεις. Καὶ τοῦ ἐταίρου
d συγγόν διαμαρτάνεις, εἰ αὐτὸν οὕτως ἤγει τινα φοροδεᾶ ἴσως δὲ
καὶ τὸν λοιδορούμενον αὐτῷ οἷε νομίζοντα λέγειν ἃ ἔλεγεν.

ΦΑΙ. Ἐφαίνεται γάρ, ὦ Σώκρατες. Καὶ σύνοισθά που καὶ αὐ-
τός, ὅτι οἱ μέγιστον δυνάμενοι τε καὶ σεμνότετοι ἐν ταῖς πόλεσιν
αἰσχύνονται λόγους τε γράφειν καὶ καταλείπειν συγγράμματα ἑαυ-
τῶν, δόξαν φοβούμενοι τοῦ ἔπειτα χρόνου, μὴ σοφισταὶ καλῶνται.

ΣΩ. Γ λ υ κ ὁ ς ἀ γ κ ῶ ν, ὦ Φαῖδρε, λέληθές σε, ἵδρι ἀπὸ
e τοῦ μακροῦ ἀγκῶνος τοῦ κατὰ Νεῖλου ἐκλήθη ἰ' καὶ πρὸς τῇ ἀγκῶ-
νι λανθάνει σε, ὅτι οἱ μέγιστον φρονούντες τῶν πολιτικῶν μάλιστα
ἔρωσι λογογραφίας τε καὶ καταλείψωσι συγγραμμάτων, οἳ τε καί,
ἐπειδὴν τινα γράφωσι λόγον, οὕτως ἀγαπῶσι τοὺς ἐπαινέτας, ὥστε
προσπαράγραφοισι πρώτους, οἳ ἂν ἑκασταχοῦ ἐπαινώσιν αὐτούς.

ΦΑΙ. Πῶς λέγεις τοῦτο; Οὐ γὰρ μανθάνω.

258 ΣΩ. Οὐ μανθάνεις ὅτι ἐν ἀρχῇ ἀνδρὸς πολιτικοῦ συγγράμματι
πρώτος ὁ ἐπαινέτης γέγραπται ;

ΣΩ. Αὐτὸ ποῦ δέχεσαι, νέε μου, εἶναι βέβαια γελοῖο
καὶ πέφτεις πολὺ ἔξω γιὰ τὸ φίλο σου, ἂν τὸν ἔχης γιὰ τό-
σο δειλό. Καὶ ἴσως νομίζεις πῶς καὶ ὁ κατηγορὸς του ἐπί-
στευε αὐτὰ ποῦ ἔλεγε.

ΦΑΙ. Ἔτσι φαίνονταν δά, Σωκράτη. Καὶ ξέρεις καλὰ
καὶ σὺ ὁ ἴδιος πῶς ἐκεῖνοι ποῦ ἔχουν τὴν πρὸ μεγάλη ἐπι-
ροὴ καὶ εἶναι καὶ οἱ πρὸ σεβαστοὶ μέσα στὶς πόλεις δειλιά-
ζουνε νὰ γράφουνε λόγους καὶ ν' ἀφήνουνε συγγράμματα
δικὰ τους, γιὰτὶ φοβοῦνται τὴν κρίση τοῦ μέλλοντος, μὴ
τυχὸν τοὺς εἰποῦνε σοφιστές.

ΣΩ. Ἐεχνᾶς, Φαῖδρε, πῶς ὁ λόγος «γλυκὸς ἀγκῶν»,¹
εἰπώθηκε ἀπὸ τὴ στροφή τοῦ Νεῖλου τὴ μεγάλη.* Καὶ ξε-
e νῶς ἀκόμα πῶς οἱ πολιτικοὶ ποῦ ἔχουν τὴν πρὸ μεγάλη ἰδέα
γιὰ τὸν ἑαυτὸ τους ἀγαποῦνε πρὸ πολὺ ἀπ' ὅλους νὰ γρά-
φουνε λόγους καὶ ν' ἀφήνουνε συγγραφές. Καὶ τόσο δὲ ἀγα-
ποῦνε τοὺς ἐπαινέτες οἱ πολιτικοί, ὥστε, ὅταν γράφουν ἕνα
λόγο, ἀναφέρουνε πρώτους ἐκεῖνους ποῦ κάθε φορὰ θὰ τοὺς
ἐπαινέσουν.

ΦΑΙ. Πῶς τὸ ἔννοεῖς αὐτό ; Γιατὶ δὲν καταλαβαίνω.

ΣΩ. Δὲν καταλαβαίνεις πῶς στὴν ἀρχὴ τοῦ συγγράμ- 258
ματος ἑνὸς πολιτικοῦ πρώτος εἶναι γραμμένος ὁ ἐπαινέτης ;

ΦΑΙ. Πῶς ;

ΣΩ. «Ἐδοξε», πού φησιν, «τῇ βουλῇ» ἢ «τῷ δήμῳ» ἢ ἀμφοτέροισι καί «ὅς εἶπεν», τὸν ἑαυτὸν δὴ λέγων μάλα σεμνῶς καὶ ἐγκωμιάζων ὁ συγγραφεὺς, ἔπειτα λέγει δὴ μετὰ τοῦτο, ἐπιδεικνύμενος τοῖς ἐπαινέταις τὴν ἑαυτοῦ σοφίαν, ἐνίοτε πάνυ μακρὸν ποιησάμενος σύγγραμμα. Ἡ σοὶ ἄλλο τι φαίνεται τὸ τοιοῦτον ἢ λόγος συγγεγραμμένος ;

b ΦΑΙ. Οὐκ ἔμοιγε.

ΣΩ. Οὐκοῦν, ἐὰν μὲν οὗτος ἐμμένῃ, γεγηθὼς ἀπέρχεται ἐκ τοῦ θεάτρου ὁ ποιητής· ἐὰν δὲ ἐξαλειφθῇ καὶ ἄμοιρος γένηται λογογραφίας τε καὶ τοῦ ἄξιος εἶναι συγγράφειν, πενθεῖ αὐτὸς τε καὶ οἱ ἐταῖροι.

ΦΑΙ. Καὶ μάλα.

ΣΩ. Δηλὸν γε, ὅτι οὐχ ὡς ὑπερφρονοῦντες τοῦ ἐπιτηδεύματος, ἀλλ' ὡς τεθουμακότες.

ΦΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν.

c ΣΩ. Τί δέ; ὅταν ἱκανὸς γένηται ῥήτωρ ἢ βασιλεὺς ὥστε, λαθὼν τὴν Λυκούργου ἢ Σόλωνος ἢ Δαρείου δύναμιν, ἀθάνατος γενέσθαι λογογράφος ἐν πόλει, ἄρ' οὐκ ἰσάθειον ἡγεῖται αὐτὸς τε αὐτὸν ἔτι ζῶν, καὶ οἱ ἔπειτα γιγνόμενοι ταῦτα περὶ ταῦτα περὶ αὐτοῦ νομίζουσιν, θεώμενοι αὐτοῦ τὰ συγγράμματα ;

ΦΑΙ. Καὶ μάλα.

ΣΩ. Οἷτιν ἄν οὖν τῶν τοιούτων, ὅστις καὶ ὀπωσιστοῦν δύσουος Λυσία, ὀνειδίζειν αὐτὸ τοῦτο, ὅτι συγγράφει ;

ΦΑΙ. Οὐκ οὖν εἰκὸς γε ἐξ ὧν σὺ λέγεις· καὶ γὰρ ἂν τῇ ἑαυτοῦ ἐπιθυμίᾳ, ὡς ἔοικεν, ὀνειδίζει.

d ΣΩ. Τοῦτο μὲν ἄρα παντὶ δήλον, ὅτι οὐκ αἰσχρὸν αὐτὸ γε τὸ γράφειν λόγους.

ΦΑΙ. Τί γάρ ;

ΦΑΙ. Πῶς ;

ΣΩ. «Ἄρесе, λέει, στῆ βουλή ἢ στὸ δῆμο ἢ καὶ στοὺς δύο· καὶ, αὐτὸς εἶπε· καὶ μ' αὐτὸ ἐννοεῖ ὁ συγγραφεὺς τὸν ἑαυτοῦ καὶ τὸν ἐπαινεῖ¹ μὲ πολλὴ κομποφάνεια· καὶ ἔπειτα προχωρεῖ πάρα κάτω, ἐπιδείκνοντάς στοὺς ἐπαινέτες τὴ σοφία του καὶ πολλὰς φορὰς συγγράφοντας πολὺ μακρὺ ἔργο. Ἡ μήπως τοῦτο σοῦ φαίνεται κάτι ἄλλο παρὰ λόγος γραμμένος ;

ΦΑΙ. Ὅχι βέβαια.

b ΣΩ. Ἄν λοιπὸν ὁ λόγος σταθῇ,² φεύγει ὁ συγγραφεὺς ἀπὸ τοῦ θεάτρου γεμάτος καρὰ, ἂν ὅμως διαγραφῇ καὶ ἀποκλεισθῇ ἀπὸ τοῦ νὰ γράφῃ λόγους καὶ ἀπὸ τὴν τιμὴ νὰ εἶναι συγγραφεὺς, τότε πενθεῖ καὶ αὐτὸς καὶ οἱ φίλοι του.

ΦΑΙ. Βεβαίωτατα.

ΣΩ. Καὶ βέβαια, ὅχι γιατί περιφρονοῦν αὐτὴν τὴν τέχνη, ἀλλὰ γιατί τὴν θαυμάζουσε.

ΦΑΙ. Πολὺ σωστά.

c ΣΩ. Καὶ τί ; Ὅταν ἕνας ῥήτορας ἢ ἕνας βασιλιὰς κατορθώσῃ, παίρνοντας στὰ κέρια του τὴ δύναμιν τοῦ Λυκούργου ἢ τοῦ Σόλωνα ἢ τοῦ Δαρείου,³ νὰ γίνῃ ἀθάνατος λογογράφος μέσα στὴν πολιτεία του, δὲν θεωρεῖ τότε καὶ ὁ ἴδιος, ἐν ὅσῳ ζῆ, τὸν ἑαυτοῦ τοῦ ἴσου μὲ τοὺς θεοῦς ; Καὶ οἱ κατοπινοὶ τὰ ἴδια δὲν πιστεύουν γι' αὐτόν, ὅταν βλέπουνε τίς γραφές του ;

ΦΑΙ. Πολὺ σωστά.

ΣΩ. Νομίζεις λοιπὸν πῶς κανένας ἀπ' αὐτούς, ὅποιος καὶ ἂν εἶναι, καὶ ὅσο καὶ ἂν δὲν κωνεύῃ τὸ Λυσία, θὰ τὸν ψέγῃ σ' αὐτὸ ἀκριβῶς ἐπάνω, ὅτι συγγράφει ;

ΦΑΙ. Δὲν φαίνεται φυσικὸ ὕστερα ἀπ' ὅσα λές. Γιατὶ ἔτσι θὰ ἔψεγε, ὅπως φαίνεται, καὶ τὴν ἴδια του τὴν ἐπιθυμία.

d ΣΩ. Ὡστε τοῦτο λοιπὸν εἶναι φανερὸ στὸν καθέναν, πῶς τὸ νὰ γράφῃ κανεὶς λόγους αὐτὸ καθ' αὐτὸ δὲν εἶναι κακό.

ΦΑΙ. Πῶς θὰ ἦταν δυνατόν ;

ΣΩ. Ἄλλ' ἐκεῖνο, οἶμαι, αἰσχροὺν ἤδη, τὸ μὴ καλῶς λέγειν
τὲ καὶ γράφειν, ἀλλ' αἰσχροῦς τε καὶ κακῶς.

ΦΑΙ. Δῆλον δὴ.

ΣΩ. Τίς οὖν ὁ τρόπος τοῦ καλῶς τε καὶ μὴ γράφειν; Δεόμε-
θά τι, ὦ Φαῖδρε, Λυσίαν τε περὶ τούτων ἐξετάσαι καὶ ἄλλον, ὅστις
πώποτε τι γέγραψεν ἢ γράφει, εἴτε πολιτικὸν σύγγραμμα εἴτε ἰδιω-
τικόν, ἐν μέτρῳ ὡς ποιητῆς ἢ ἄνευ μέτρου ὡς ἰδιώτης;

e ΦΑΙ. Ἐρωτᾷς εἰ δεόμεθα; τίνας μὲν οὖν ἔνεκα κἄν τις ὡς
εἰπεῖν ζῶη, ἀλλ' ἢ τῶν τοιούτων ἡδονῶν ἔνεκα; Οὐ γάρ που
ἐκείνων γε ὧν προλυπηθῆναι δεῖ ἢ μῆδὲ ἡσθῆναι, ὃ δὴ ὀλίγου
πᾶσαι αἰ περὶ τὸ σῶμα ἡδοναὶ ἔχουσι· διὸ καὶ δικαίως ἀνδραπο-
δῶδεις κέκληνται.

ΣΩ. Σχολὴ μὲν δὴ, ὡς ἔοικεν. Καὶ ἅμα μοι δοκοῦσιν, ὡς ἐν
τῷ πνίγει ὑπὲρ κεφαλῆς ἡμῶν οἱ τέττιγες ἔδοντες καὶ ἀλλήλους
259 διαλεγόμενοι, καθορᾶν [καὶ ἡμᾶς]. Εἰ οὖν ἴδοιεν καὶ νῦν, καθά-
περ τοὺς πολλοὺς ἐν μεσημβρίᾳ μὴ διαλεγόμενους, ἀλλὰ νυστάζον-
τας καὶ κηλουμένους ὑφ' αὐτῶν δι' ἀργίαν τῆς διανοίας, δικαίως
ἂν καταγελῶεν, ἡγούμενοι ἀνδράποδ' ἄττα σφίσι ἐλθόντα εἰς τὸ
καταγώγιον ὥσπερ πρόβατα μεσημβριάζοντα περὶ τὴν κρήνην εὖ-

ΣΩ. Μὰ τοῦτο πὰ νομίζω πῶς εἶναι κακό, τὸ νὰ μὴ
μιλᾷη καὶ νὰ μὴ γράφῃ κανεὶς καλά, ἀλλὰ ἄσχημα καὶ κακά.
ΦΑΙ. Εἶναι βέβαια φανερό.

ΣΩ. Ποιὸς εἶναι λοιπὸν ὁ τρόπος τοῦ νὰ γράφῃ κανεὶς
καλὰ ἢ ὄχι;¹ Ἐχομε ἀνάγκη, Φαῖδρε, νὰ ἐξετάσωμε γι'
αὐτὰ τὸ Λυσία καὶ ἄλλον κανέναν, ποῦ ἔγραψε ποτὲ τίποτε
ἢ θὰ γράφῃ εἴτε πολιτικὸν εἴτε ἰδιωτικὸν² σύγγραμμα, ἔμμε-
τρο, σὺν ποιητῆς, ἢ χωρὶς μέτρο, σὺν πεζογράφος;

ΦΑΙ. Καὶ ρωτᾷς ἂν ἔχωμε ἀνάγκη; Καὶ γὰρ ποῖο πρᾶ-
γμα λοιπὸν, νὰ πῶ ἔτσι, θὰ ζοῦσε κανεὶς, ἂν ὄχι γιὰ τέτοιους
ἡδονές;³ Ὅχι βέβαια γιὰ κείνους ποῦ χρειάζεται κανεὶς πρῶ-
τα νὰ στενοχωρηθῆ, γιὰτὶ ἀλλιῶς δὲν μέλλει νὰ καρῆ, πρᾶ-
γμα δὲ ποῦ ὅλες σχεδὸν οἱ σωματικῆς ἡδονῆς τὸ ἔχουν· γι'
αὐτὸ καὶ σωστὰ εἰπώθησαν δουλικές.

ΣΩ. Καὶ ὅσο γιὰ καιρὸν δὲ ἔχομε.⁴ Κι ἔπειτα τὰ τζιτζί-
κια ποῦ κατὰ τὸ συνήθιο τοὺς μέσα στῆν κάψα⁵ τραγουδοῦ-
νε καὶ συνομιλοῦνε πάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι μας μοῦ φαίνονται
259 πῶς μᾶς βλέπουνε. Ἄν λοιπὸν μᾶς ἔβλεπαν κι ἐμᾶς τοὺς
δύο, ὅπως τὸν πολὺν κόσμον, τὸ μεσημέρι νὰ μὴ συνομιλοῦ-
με ἀλλὰ νὰ εἴμαστε νυσταγμένοι καὶ μὲ τὸ τραγοῦδι τοὺς
ἀποκαρωμένοι⁶ ἀπὸ ἀργίαν τοῦ νοῦ μας, μὲ τὸ δίκαιον
θὰ μᾶς περιγελοῦσαν, παίρνοντάς μας γιὰ τίποτε δοῦλους
ποῦ ἦλθαν σ' αὐτοὺς ἐδῶ σ' αὐτὸ τὸ κατάλυμα νὰ κοιμη-
θοῦν, ὡσὰν πρόβατα ποῦ κάνουν μεσημέρι γύρω ἀπὸ τὸ νε-

δεν. Ἐὰν δὲ ὀρώσι διαλεγόμενος καὶ παραπλέοντας σφᾶς ὡσπερ
b Σειρήνας ἀκηλήτους, ὃ γέρας παρὰ θεῶν ἔχουσιν ἀνθρώποις δι-
 δόναι, τάχ' ἂν δοῖσιν ἀγασθέντες.

ΦΑΙ. Ἐχουσι δὲ δὴ τί τοῦτο; Ἀνήκοος γάρ, ὡς ἔοικε,
 τυγχάνω ὦν.

ΣΩ. Οὐ μὲν δὴ πρέπει [γε] φιλόμουσον ἄνδρα τῶν τοιούτων
 ἀνήκοον εἶναι. Λέγεται δ' ὧς ποτ' ἦσαν οὗτοι ἄνθρωποι τῶν πρὶν
 Μούσας γεγεμέναι· γενομένων δὲ Μουσῶν καὶ φανείσης ᾧδῆς οὐ-
c τως ἄρα τινὲς τῶν τότε ἐξεπλάγησαν ὑφ' ἠδονῆς, ὥστε ἄδοντες
 ἠμέλησαν σίτων τε καὶ ποτῶν, καὶ ἔλαθον τελευτήσαντες αὐτούς.
 Ἐξ ὧν τὸ τεττίγων γένος μετ' ἐκεῖνο φύεται, γέρας τοῦτο παρὰ
 Μουσῶν λαθόν, μηδὲν τροφῆς δεῖσθαι γενόμενον, ἀλλ' ἄσιτόν τε
 καὶ ἄπστον εὐθύς ἄδειν, ἕως ἂν τελευτήσῃ, καὶ μετὰ ταῦτα ἔλθον
 παρὰ Μούσας ἀπαγγέλλειν, τίς τίνα αὐτῶν τιμᾶ τῶν ἐνθάδε. Τερ-
d ψιχόρα μὲν οὖν τοὺς ἐν τοῖς χοροῖς τετιμηκότας αὐτὴν ἀπαγγέλ-
 λοντες ποιῶσι προσφιλεστέρους· τῇ δὲ Ἐρατοῖ τοὺς ἐν τοῖς ἔρω-
 τικοῖς· καὶ ταῖς ἄλλαις οὕτως, κατὰ τὸ εἶδος ἐκάστης τιμῆς. Τῇ

ρὁ. Ἄν ὅμως μᾶς ἔβλεπαν νὰ συνομιλοῦμε καὶ νὰ πλέωμε
 ἀπὸ κοντὰ τοὺς σὺν δίπλα ἀπὸ Σειρήνες ἀγοήτευτοι,¹ τὸ
 ἔπαθλο² ποὺ ἔχουν ἀπὸ τοὺς θεοὺς γιὰ νὰ τὸ δίνουν στοὺς
 ἀνθρώπους, ἴσως τὸ ἔδιναν σὲ μᾶς ἀπὸ θαυμασμὸ καὶ
 ἐτίμηση.

ΦΑΙ. Καὶ τί εἶναι λοιπὸν αὐτὸ ποὺ ἔχουν; Γιατὶ δὲν
 ἔτυχε ὡς φαίνεται νὰ τ' ἀκούσω.

ΣΩ. Ἀληθινὰ ὅμως δὲν στέκει ἕνας ἄνθρωπος ποὺ ἀγα-
 πᾶει τίς Μοῦσες νὰ μὴν ἔχη ἀκούσει αὐτὰ τὰ πράγματα.
 Νά, λένε πῶς τὰ τζιτζικία ἦταν ἄνθρωποι κάποτε, προτοῦ
 ἀκόμα νὰ γεννηθοῦν οἱ Μοῦσες. Ὅταν ὅμως γεννηθήκανε
 οἱ Μοῦσες καὶ πρωτοφάνηκε τὸ τραγοῦδι, τόσο πᾶ μερι-
 κοὶ ἀπ' αὐτοὺς τότε τοὺς ἀνθρώπους τὰ χάσανε ἀπὸ τὴν τέρ-
 ψη, ποὺ τραγουδώντας ἀμέλησαν νὰ φᾶνε καὶ νὰ ποῦν³
c καί, χωρὶς νὰ τὸ νοιώσουν, πεθάνανε. Ἀπ' αὐτοὺς γεννήθη-
 κε τὸ γένος τῶν τζιτζικιῶν παίρνοντας τοῦτο τὸ βραβεῖο⁴
 ἀπὸ τίς Μοῦσες, δηλαδὴ νὰ μὴν ἔχη ἀφ' ὅτου γεννηθῆ καμ-
 μιὰ ἀνάγκη γιὰ τροφή, ἀλλά, χωρὶς νὰ τρώῃ καὶ νὰ πίνῃ,
 ν' ἀρχίξῃ εὐθύς νὰ τραγουδᾷ ὡς ποὺ θὰ πεθάνῃ, κι ἔπειτα
 πηγαίνοντας σὲ τίς Μοῦσες νὰ τοὺς φέρῃ εἶδηση ποιοὺς ἀπὸ
 τοὺς ἀνθρώπους ἐδῶ κάτω ποιᾶν ἀπ' αὐτὲς τιμᾶει. Καὶ νά,
 στὴν Τερψιχόρῃ φέρνοντας τὴν εἶδηση⁵ ποιοὶ τὴν ἐτίμη-
 σαν, κάνουν πρὸς αὐτοὺς τὴν ἀγάπη τῆς μεγαλύτερη, καὶ
 στὴν Ἐρατῷ⁶ ἐκείνους ποὺ τὴν ἐτίμησαν μ' ἔρωτικά τρα-
d γοῦδια· ὅμοια καὶ σὲς ἄλλες κατὰ τὸ εἶδος τῆς τιμῆς ποὺ
 ταιριάζει στὴν κάθε μιά. Μὰ στὴν πρесоῦτατη,⁷ τὴν Καλ-

δὲ πρεσβυτάτῃ Καλλιόπῃ καὶ τῇ μετ' αὐτὴν Οὐρανίᾳ τοὺς ἐν φιλοσοφίᾳ διάγοντάς τε καὶ τιμῶντας τὴν ἐκεῖνων μουσικὴν ἀγγελουσίαν, αἱ δὴ μάλιστα τῶν Μουσῶν περὶ τε οὐρανὸν καὶ λόγους οὖσαι θεῖους τε καὶ ἀνθρωπίνους ἴσαι καλλίστην φωνήν. Πολλὴν δὲ οὖν ἔνεκα λεκτέον τι καὶ οὐ καθευδητέον ἐν τῇ μεσημβρίᾳ.

e ΦΑΙ. Λεκτέον γὰρ οὖν.

ΣΩ. Οὐκοῦν, ὅπερ νῦν προϋθέμεθα σκέψασθαι, τὸν λόγον ὅπη καλῶς ἔχει λέγειν τε καὶ γράφειν καὶ ὅπη μὴ, σκεπτέον.

ΦΑΙ. Δῆλον.

ΣΩ. Ἄρ' οὖν οὐχ ὑπάρχειν δεῖ τοῖς εὖ γε καὶ καλῶς βῆθη-σομείοις τὴν τοῦ λέγοντος διάνοιαν εἰδυῖαν τάληθές ὣν ἂν ἔρειν πέρι μέλλῃ;

260 ΦΑΙ. Οὐτωςί περὶ τούτου ἀκήκοα, ὦ φίλε Σώκратες· οὐκ εἶναι ἀνάγκη τῷ μέλλοντι βῆτορι ἔσεσθαι τὰ τῷ ὄντι δίκαια μακθάνειν, ἀλλὰ τὰ δόξαντ' ἂν πληθῆι, οἷπερ δικάσουσιν· οὐδὲ τὰ δυνατὰ ἀγαθὰ ἢ καλὰ, ἀλλ' ὅσα δόξει. Ἐκ γὰρ τούτων εἶναι τὸ πείθειν, ἀλλ' οὐκ ἐκ τῆς ἀληθείας.

ΣΩ. Οὕτοι ἀπόβλητοι εἰσὶν εἶναι δεῖ, ὦ Φαῖδρε, ὃ ἂν εἰπωσιν σοφοί, ἀλλὰ σκοπεῖν μὴ τι λέγωσιν· καὶ δὴ καὶ τὸ νῦν λεχθὲν οὐκ ἀφετέον.

ΦΑΙ. Ὅρθως λέγεις.

ΣΩ. Ὡδε δὴ σκοπῶμεν αὐτό.

ΦΑΙ. Πῶς;

b ΣΩ. Ἐἴ σε πείθοιμι ἐγὼ πολέμοις ἀμύνειν κτησάμενον ἵππον, ἄμω δὲ ἵππον ἀγνωσῆμεν, τοσόνδε μέντοι τυγχάνοιμι εἰδὼς περὶ σοῦ, ὅτι Φαῖδρος ἵππον ἠγέεται τὸ τῶν ἡμέρων ζῶων μέγιστα ἔχων ὄτα—

λίπῃ, καὶ στὴν Οὐρανίᾳ,¹ ποὺ ἔρκεται ἔπειτα ἀπ' αὐτὴν, ἀγγέλλουν ἐκεῖνους ποὺ περνοῦνε τὴ ζωὴ τους μὲ φιλοσοφίᾳ καὶ ποὺ τιμοῦν ἐκεῖνων τὴν τέχνη. Αὐτὲς δὲ εἶναι ποὺ ποὺ πολὺ ἀπ' ἄλλες τῆς Μοῦσας, ἔχοντας νὰ κάμουν μὲ τὸν οὐρανὸ καὶ μὲ τοὺς λόγους, καὶ τῶν θεῶν καὶ τῶν ἀνθρώπων, ἀρθρώνουνε τὴν ὁμορφότερη φωνή. Γιὰ πολλὲς δὲ λοιπὸν αἰτίες πρέπει νὰ μιλοῦμε γιὰ κάτι καὶ δὲν πρέπει νὰ κοιμόμαστε τὸ μεσημέρι.

ΦΑΙ. Πρέπει λοιπὸν νὰ μιλήσωμε.

ΣΩ. Πρέπει λοιπὸν νὰ ἐξετάσωμε αὐτὸ ποὺ τώρα δὲ βάλαμε θέμα μας, νὰ ἐξετάσωμε τὸ λόγο πῶς εἶναι καλὸ νὰ τὸν λέγῃ κανεὶς καὶ νὰ τὸν γράφῃ, καὶ πῶς ὄχι.

ΦΑΙ. Μάλιστα.

ΣΩ. Δὲν εἶναι λοιπὸν ἀνάγκη γι' αὐτὰ ποὺ θὰ εἰπω-θοῦνε καλὰ καὶ σωστά, ἢ διάνοια ἐκεῖνου ποὺ μιλεῖ νὰ γνωρίζῃ τ' ἀληθινὸ γιὰ ὅ,τι ἔχει νὰ μιλήσῃ;

ΦΑΙ. Γι' αὐτὸ τὸ ζήτημα, ἀγαπημένε Σωκράτη, ἔχω δὲ ἀκούσει πῶς δὲν εἶναι ἀνάγκη ἓνας ποὺ εἶναι νὰ γίνῃ ρήτορας νὰ μαθαίνη ἐκεῖνα ποὺ πραγματικὰ εἶναι δίκαια, ἀλλὰ ἐκεῖνα ποὺ θὰ φαίνωνται δίκαια σὸ πλῆθος ποὺ θὰ κρίνη, οὔτε ἐκεῖνα ποὺ πραγματικὰ εἶναι καλὰ ἢ ὁμορφα, ἀλλὰ ἐκεῖνα ποὺ θὰ φανοῦνε· γιὰτὶ μ' αὐτὰ εἶναι ποὺ πείθει κανεὶς, καὶ ὄχι μὲ τὴν ἀλήθεια.

ΣΩ. Λόγος ὄχι βέβαια γιὰ πέταμα² πρέπει νὰ εἶναι, Φαῖδρε, αὐτὸς ποὺ θὰ τὸν εἰποῦνε ἀνθρωπῶι σοφοί, γι' αὐτὸ νὰ ἐξετάσωμε μὴν τυχοῦν λένε κάτι τί· καὶ βέβαια καὶ τοῦτο ποὺ τώρα εἰπώθηκε δὲν πρέπει νὰ τὸ ἀφήσωμε ἀξέταστο.

ΦΑΙ. Σωστὰ λές.

ΣΩ. Ἄς ἐξετάσωμε λοιπὸν αὐτὸ ἔτσι δά.

ΦΑΙ. Πῶς;

ΣΩ. Ὑπόθεσε ὅτι ἐγὼ σ' ἐπειθα ν' ἀποκτήσης ἄλογο. b γιὰ ν' ἀποκρούσης τοὺς ἐκθρούς, ἀπὸ ἄλογο ὄμοιος καὶ οἱ δύο μας δὲν ξέρομε τίποτε, ἀλλὰ τόσο μόνον ἐγὼ ἤξερα γιὰ σένα, πῶς ὁ Φαῖδρος θεωρεῖ ἄλογο ἐκεῖνο ἀπὸ τὰ ἡμερα ζῶα ποὺ ἔχει τὰ ποὺ μεγάλα αὐτιά...

ΦΑΙ. Γελοῖόν γ' ἂν, ὃ Σώκρατες, εἶη.

ΣΩ. Οὐπω γε. Ἄλλ' ὅτε σπουδῇ σε πείθοιμι, συντιθεῖς λόγων, ἔπαινον κατὰ τοῦ ὄνου, ἵππου ἐπονομάζων καὶ λέγων ὡς παντὸς ἀξίον τὸ θρέμμα οἴκοι τε κεκτησθαι καὶ ἐπὶ στρατείας, ἀποπολε-
c μείν τε χρῆσιμον καὶ προσενεγκεῖν δυνατόν σκευή καὶ ἄλλα πολ-
λὰ ὠφέλιμον—

ΦΑΙ. Παγγέλοιόν γ' ἂν ἤδη εἶη.

ΣΩ. Ἄρ' οὖν οὐ κρείττον γελοῖον καὶ φίλον ἢ δεινόν τε καὶ ἐχθρόν εἶναι ;

ΦΑΙ. Φαίνεται.

ΣΩ. Ὅταν οὖν ὁ ῥητορικός, ἀγνοῶν ἀγαθὸν καὶ κακόν, λαθὼν πάλιν ὠσαύτως ἔχουσαν, πείθῃ, μὴ περὶ ὄνου σκιάς ὡς ἵππου τὸν ἔπαινον ποιούμενος, ἀλλὰ περὶ κακοῦ ὡς ἀγαθοῦ, δόξας δὲ πλή-
θους μεμελετηκώς, πείσῃ κακὰ πράττειν ἀντ' ἀγαθῶν, ποῖόν τιν'
d ἂν οἶε μετὰ ταῦτα τὴν ῥητορικὴν καρπὸν ὧν ἔσπειρε θερίζειν ;

ΦΑΙ. Οὐ πάνυ γε ἐπιεικῆ.

ΣΩ. Ἄρ' οὖν, ὃ ἀγαθὲ, ἀγροικότερον τοῦ δέοντος λελοιδωρή-
καμεν τὴν τῶν λόγων τέχνην ; Ἢ δ' ἴσως ἂν εἴποι. Τί ποτ', ὃ
θαυμάσιοι, ληρεῖτε ; Ἐγὼ γάρ οὐδέν' ἀγνοοῦντα τᾶληθές ἀναγκά-
ζω μανθάνειν λέγειν, ἀλλ', εἰ τι ἐμῇ συμβουλή, κτησάμενος ἐκεῖ-

ΦΑΙ. Θὰ ἤτανε δὰ γελοῖο, Σωκράτη.

ΣΩ. Ὅχι δὰ ἄκομα· ἀλλὰ ὅταν πὰρ στὰ σοβαρὰ θὰ δο-
κίμαζα νὰ σὲ πείσω συντάσσοντας κανένα λόγο ὡς ἔπαινο
γιὰ τὸ γάϊδαρο ὀνομάζοντάς τον ἄλογο, καὶ λέγοντας πὼς
κάθε τι ἀξίζει τὸ θρέμμα τοῦτο, νὰ τὸ ἔξη κανεῖς καὶ στὸ
σπίτι, καὶ γιὰ τὶς ἐκστρατείας, καὶ χρῆσιμο νὰ πολεμήῃ κα-
νεῖς ἀπὸ τῆ ράχη του, καὶ δυνατό νὰ κουβαλή τὶς ἀπο-
σκευές, καὶ σ' ἄλλα πολλὰ ὠφέλιμο...
c

ΦΑΙ. Τοῦτο θὰ ἤτανε πὰ ὄλωσδιόλου γελοῖο.

ΣΩ. Καὶ δὲν εἶναι τάχα καλύτερο νὰ εἶναι κανεῖς γε-
λοῖος καὶ φίλος, παρὰ ἱκανὸς καὶ ἐχθρός ;

ΦΑΙ. Εἶναι φανερό.

ΣΩ. Ὅταν λοιπὸν ὁ τεχνίτης στῆ ρητορικῆ, ποῦ δὲν
γνώριζει τὸ καλὸ καὶ τὸ κακὸ, παίρνοντας μιὰ πόλη ποῦ εἶ-
ναι τὸ ἴδιο μ' αὐτόν, τὴν πείθῃ ἐπαινώντας ἔχι τὸν ἴσκιό τοῦ
ὄνου¹ σὰν ἴσκιό τοῦ ἀλόγου, ἀλλὰ τὸ κακὸ σὰν νὰ ἦταν
καλὸ, καὶ ἔχοντας σπουδάσει τὶς γνώμες τοῦ πλήθους, τοὺς
πέισῃ νὰ κάνουν τὸ κακὸ ἀντὶς τὸ καλὸ, ποῖόν καρπὸ νομί-
ζεις πὼς ὕστερα ἀπ' αὐτὰ θὰ θερίσῃ ἡ ρητορικὴ ἀπὸ τῆ
σπορὰ τῆς ;²
d

ΦΑΙ. Ὅχι βέβαια πολὺ καλὸ.

ΣΩ. Μήπως ὅμως, καλέ μου, καταλαλήσαμε τὴν τέχνη
τοῦ λόγου πὸς βαριά ἀπ' ὅ, τι ἔπρεπε,³ καὶ αὐτὴ ἴσως μᾶς
εἶπῃ :⁴ «Τί φλυαρεῖτε, παράξενοί μου ἄνθρωποι ; Ἐγὼ δὰ
δὲν ἀναγκάζω κανέναν ὅταν δὲν ξέρῃ τὴν ἀλήθεια νὰ μα-
θαίνει τὴν τέχνη τοῦ λόγου, μὰ ὅταν πὰρ κατέχη ἐκείνη,
τότε, ἂν ἀξίξῃ κάτι ἢ συμβουλή μου, νὰ καταπάναται μ' ἐμέ-

νο, οὕτως ἐμὲ λαμβάνειν. Τόδε δ' οὖν μέγα λέγω, ὡς ἄνευ ἐμοῦ τῶν τὰ ὄντα εἰδῶτι οὐδέν τι μᾶλλον ἔσται πείθειν τέχνη.

e ΦΑΙ. Οὐκοῦν δίκαια ἔρει, λέγουσα ταῦτα ;

ΣΩ. Φημί, ἐὰν οἱ γε ἐπιόντες αὐτῇ λόγοι μαρτυρῶσιν εἶναι τέχνη. Ὡσπερ γὰρ ἀκούειν δοκῶ τινων προσιόντων καὶ διαμαρτυρομένων λόγων, οἷτι φεῦδεται καὶ οὐκ ἔστι τέχνη ἀλλ' ἀτεχνῶς τριβή. Τοῦ δὲ λέγειν, φησὶν ὁ Λάκων, ἔτυμος τέχνη ἄνευ τοῦ ἀληθείας ἠφθαι, οὗτ' ἔστιν, οὔτε μὴ ποτε ὕστερον γένηται.

261 ΦΑΙ. Τούτων δεῖ τῶν λόγων, ὧ Σώκρατες' ἀλλὰ δεῦρο αὐτοὺς παράγων ἐξέταξε, τί καὶ πῶς λέγουσιν.

ΣΩ. Πάρτε δὴ, θρέμματα γενναῖα, καλλιπαιδὰ τε Φαῖδρον πείθετε ὡς, ἐὰν μὴ ἱκανῶς φιλοσοφήσῃ, οὐδὲ ἱκανός ποτε λέγειν ἔσται περὶ οὐδενός. Ἀποκρινέσθω δὴ ὁ Φαῖδρος.

ΦΑΙ. Ἐρωτᾶτε.

ΣΩ. Ἄρ' οὖν τὸ μὲν ὄλον ἢ ῥητορικὴ ἂν εἴη τέχνη ψυχαγωγία τις διὰ λόγων, οὐ μόνον ἐν δικαστηρίοις καὶ ὅσοι ἄλλοι δη-

να. Κι αὐτὸ δὲ εἶναι ὁ μέγας λόγος πού λέγω,¹ πῶς χωρὶς ἐμένα κι ἐκεῖνος πού γνωρίζει τ' ἀληθινὰ δὲν θὰ εἶναι πὸ πολὺ σὲ θέση νὰ πειθῆ τοὺς ἀνθρώπους μὲ τέχνη».

ΦΑΙ. Δὲν θᾶχῃ ἄρα γε δίκιο νὰ τὰ λέη αὐτά ;

ΣΩ. Τὸ παραδέχομαι, ἂν βέβαια οἱ ἀκόλουθοι λόγοι μαρτυρήσουν γι' αὐτὴν πῶς εἶναι τέχνη.² Γιατὶ ὅταν πῶς μοῦ φαίνεται ν' ἀκούω μερικοὺς λόγους νὰ πλησιάζουνε καὶ νὰ μαρτυροῦνε, πῶς λέει ψέμματα, καὶ δὲν εἶναι τέχνη ἀλλὰ τριβὴ ἄτεχνη. Καὶ μὴ ἀληθινὴ τέχνη τοῦ λόγου, λέγει ὁ Λάκωνας, χωρὶς νᾶχῃ ἀδράξει κανεὶς τὴν ἀλήθεια, οὔτε ὑπάρχει, οὔτε ποτὲ ἔπειτα θὰ ὑπάρξῃ.³

ΦΑΙ. Αὐτοὺς τοὺς λόγους χρειαζόμαστε, Σωκράτη. 261 Ἄλλ' ἔμπρὸς φέρε τους ἐδῶ μπροστὰ καὶ ἐξέταξέ τους τί λένε καὶ πῶς τὸ ἐννοοῦν.

ΣΩ. Ἐλᾶτε λοιπὸν κοντά, εὐγενικὰ βλαστάρια,⁴ καὶ δοκιμᾶστε νὰ πείσετε τὸ Φαῖδρο, πατέρα δημοφῶν παιδιῶν,⁵ πῶς ἂν αὐτὸς δὲν φιλοσοφήσῃ ἀρκετά, οὐδὲ ἀξιος θὰ γίνῃ ποτὲ νὰ συντάσῃ λόγους γιὰ ὀτιδήποτε. Κι ὁ Φαῖδρος νὰ σᾶς δίνῃ ἀπόκριση.

ΦΑΙ. Ρωτᾶτε.

ΣΩ. Δὲν εἶναι λοιπὸν σὸ δύνολό της ἡ ρητορικὴ τέχνη μὴ ἀγωγή τῆς ψυχῆς⁶ μὲ λόγους, ὅκι μόνον σὰ δικαστήρια καὶ σὲ ὅσες ἄλλες δημόσιες συγκεντρώσεις ὑπάρχουνε,

μόσοι σύλλογοι, ἀλλὰ καὶ ἐν ἰδίοις, ἢ αὐτὴ σμικρῶν τε καὶ με-
 b γάλων πέρι; καὶ οὐδὲν ἐντιμότερον τὸ γε ὄρθον περὶ σπουδαία ἢ
 περὶ φαῦλα γιγνόμενον; Ἡ πῶς σὺ ταῦτ' ἀκήκοας;

ΦΑΙ. Οὐ μὰ τὸν Δία, οὐ παντάπασιν οὕτως· ἀλλὰ μάλιστα
 μὲν πῶς περὶ τὰς δίκας λέγεται τε καὶ γράφεται τέχνη, λέγεται
 δὲ καὶ περὶ δημηγορίας ἐπι πλεόν δὲ οὐκ ἀκήκοα.

ΣΩ. Ἄλλ' ἢ τὰς Νέστορος καὶ Ὀδυσσεύς τέχνας μόνον πε-
 c ρὶ λόγων ἀκήκοας, ἃς ἐν Ἰλίῳ σχολάζοντες συνεγραψάτην, τῶν
 δὲ Παλαμήδους ἀνήκοας γέγονας;

ΦΑΙ. Καὶ ναὶ μὰ Δί' ἔγωγε τῶν Νέστορος, εἰ μὴ Γοργίαν
 Νέστορά τινα κατασκευάζεις, ἢ τινὰ Θρασύμαχόν τε καὶ Θεόδω-
 ρον Ὀδυσσεά.

ΣΩ. Ἴσως. Ἀλλὰ γὰρ τούτους ἐῷμεν. Σὺ δ' εἰπέ· ἐν δικα-
 στηρίοις οἱ ἀντίδικοι τί δρῶσιν; οὐκ ἀντιλέγουσι μέντοι; ἢ τί
 φήσομεν;

ΦΑΙ. Τοῦτ' αὐτό.

ΣΩ. Περὶ τοῦ δικαίου τε καὶ ἀδίκου;

ΦΑΙ. Ναί.

ΣΩ. Οὐκοῦν ὁ τέχνη τοῦτο δρῶν ποιήσει φαινῆναι τὸ αὐτό

ἀλλὰ καὶ στήν ἰδιωτικὴ ζωῇ, καὶ δὲν εἶναι ἢ ἴδια καὶ γιὰ
 μικρὰ καὶ γιὰ μεγάλα πράγματα;¹ Καὶ δὲν εἶναι πρὸ μεγά-
 λη ἢ ὀρθότητά της ὅταν πρόκειται γιὰ σπουδαία, παρὰ ὅταν
 πρόκειται γιὰ ἀσήμαντα πράγματα; Ἡ πῶς τάχεις ἀκούσει
 εἰς αὐτά;

ΦΑΙ. Ὅχι μὰ τὸν Δία, ὅχι ὀλωσοδιόλου ἔτσι, ἀλλὰ ἴσια-
 ἴσια στίς δίκας δὲ μιλᾶνε καὶ γράφουνε μὲ τέχνη· καὶ ἔτσι
 μιλᾶνε καὶ στοὺς λόγους πρὸς τὸ λαόν. Περισσότερα ὅμως
 ἀπ' αὐτὰ δὲν ἔχω ἀκούσει.

ΣΩ. Μὰ μόνον γιὰ τοῦ Νέστορα καὶ τοῦ Ὀδυσσεά τις
 τέχνες τοῦ λόγου ἔχεις ἀκούσει λοιπόν, πού τις ἔγραψαν
 στὸ Ἰλίῳ, ὅπου εἶχανε καιρὸ, καὶ γιὰ τίς τέχνες τοῦ Παλα-
 μήδη δὲν ἔχεις ἀκουστά;

ΦΑΙ. Μὰ τὸ Δία, ἐγὼ δὲ καὶ τοῦ Νέστορα τίς τέχνες
 δὲν ἔχω ἀκουστά, ἂν βέβαια δὲν κἀνης τὸ Γοργία κανένα
 Νέστορα,² ἢ κανένα Θρασύμαχο καὶ Θεόδωρο Ὀδυσσεά.³

ΣΩ. Ἴσως. Ἀλλ' αὐτοὺς ἃς τοὺς ἀφήσωμε· καὶ εἰπές
 εἰς σὲ δικαστήρια οἱ ἀντίδικοι τί κάνουν. Δὲν ἀντιλέγει ὁ
 ἕνας στὸν ἄλλον; ἢ πῶς νὰ τὸ εἰπούμε;

ΦΑΙ. Αὐτὸ ἀκριδῶς.

ΣΩ. Γιὰ τὸ δίκαιο καὶ γιὰ τὸ ἄδικο;

ΦΑΙ. Ναί.

ΣΩ. Καὶ ὅποιος λοιπὸν κάνει αὐτὸ μὲ τέχνη δὲν θὰ κάμη

- d τοῖς αὐτοῖς τότε μὲν δίκαιον, ὅταν δὲ θούληται, ἄδικον ;
 ΦΑΙ. Τί μὴν ;
 ΣΩ. Καὶ ἐν δημηγορίᾳ δὴ τῇ πόλει δοκεῖν τὰ αὐτὰ τότε μὲν ἀγαθὰ, τότε δ' αὖ τάναντία ;
 ΦΑΙ. Οὕτως.
 ΣΩ. Τὸν οὖν Ἑλεατικὸν Παλαμῆδην λέγοντα οὐκ ἴσμεν τέχνη, ὥστε φαίνεσθαι τοῖς ἀκούουσι τὰ αὐτὰ ὅμοια καὶ ἀνόμοια, καὶ ἐν καὶ πολλὰ, μένοντά τε αὐ καὶ φερόμενα ;
 ΦΑΙ. Μάλα γε.
 ΣΩ. Οὐκ ἄρα μόνον περὶ δικαστήριά τέ ἐστιν ἡ ἀντιλογικὴ
 e καὶ περὶ δημηγορίαν, ἀλλ', ὡς ἔοικε, περὶ πάντα τὰ λεγόμενα μίαι τις τέχνη, εἴπερ ἔστιν, αὕτη ἂν εἴη, ἣ τις οἶός τ' ἔσται πᾶν παντὶ ὁμοιοῦν τῶν δυνατῶν καὶ οἷς δυνατόν, καὶ ἄλλου ὁμοιοῦντος καὶ ἀποκρυπτομένου εἰς φῶς ἄγειν.
 ΦΑΙ. Πῶς δὴ τὸ τοιοῦτον λέγεις ;
 ΣΩ. Τῆδε δοκῶ ζητοῦσι φανεῖσθαι. Ἀπάτη πότερον ἐν πολλῷ διαφέρουσι γίγνεται μᾶλλον ἢ ὀλίγον ;
 262 ΦΑΙ. Ἐν τοῖς ὀλίγον.
 ΣΩ. Ἀλλά γε δὴ κατὰ σμικρὸν μεταβαίνων μᾶλλον λήσεις

- νὰ φανῆ τὸ ἴδιο πρᾶγμα στοῦς ἴδιους ἀνθρώπους ἄλλοτε δὲ d
 καιο, καὶ ὅταν πάλι θέλῃ ἄδικο ;
 ΦΑΙ. Τί ἄλλο λοιπὸν ;
 ΣΩ. Κι ὅταν αὐτὸς μιλήῃ στοῦ λαοῦ, δὲν θὰ κάμῃ νὰ φαίνονται στήν πόλιν τὰ ἴδια πράγματα, ἄλλοτε καλά, κι ἄλλοτε πάλιν ἐναντία ;
 ΦΑΙ. Ὅτιοι εἶναι.
 ΣΩ. Δὲν γνωρίζομε λοιπὸν πῶς ὁ Παλαμῆδης ὁ Ἑλεατικός¹ μιλάει μὲ τέχνη, ἔτσι ποῦ σ' ὅσους τὸν ἀκοῦνε φαίνονται τὰ ἴδια πράγματα ὅμοια καὶ ἀνόμοια, καὶ ἔνα καὶ πολλά, καὶ πάλι στάσιμα καὶ κινούμενα ;
 ΦΑΙ. Βέβαια.
 ΣΩ. Ὅχι λοιπὸν μονάχα γιὰ τὰ δικαστήρια εἶναι ἡ ἀντιλογικὴ τέχνη² καὶ γιὰ τὶς δημηγορίες, ἀλλά, καθὼς φαίνεται, γιὰ ὅλες τὶς ὁμιλίες μίαι μονάχα θὰ ὑπάρχη τέχνη, ἂν βέβαια ὑπάρχη, ποῦ μ' αὐτὴν θὰ εἶναι κανεὶς ἰκανὸς νὰ δείχνῃ ὅμοιο τὸ κάθε τι μὲ τὸ κάθε τι ἀπ' ὅσα καὶ μ' ὅσα μποροῦν νὰ φανοῦν ὅμοια, κι ἂν ἄλλος κανένας δείχνῃ τίποτε πράγματα γιὰ ὅμοια καὶ τὰ ἀποσκευάζει, ἐκεῖνος νὰ τὰ φέρνῃ στοῦ φῶς.
 ΦΑΙ. Μὰ πῶς τὸ ἐννοεῖς αὐτό ;
 ΣΩ. Νὰ πῶς, νομίζω, σ' ὅσους τὸ ἐξετάζουν θὰ γίνῃ φανερό. Ἡ ἀπάτη, τί, σ' ἐκεῖνα ποῦ διαφέρουνε πολὺ πιά-
 262 νει πῶ εὐκόλα, ἢ σ' ἐκεῖνα ποῦ διαφέρουνε λίγο ;³
 ΦΑΙ. Σ' ἐκεῖνα ποῦ διαφέρουνε λίγο.
 ΣΩ. Καὶ βέβαια λίγο-λίγο προχωρώντας⁴ πῶ εὐκόλα

ἐλθὼν ἐπὶ τὸ ἐναντίον ἢ κατὰ μέγα.

ΦΑΙ. Πῶς δ' οὖ ;

ΣΩ. Δεῖ ἄρα τὸν μέλλοντα ἀπατήσῃν μὲν ἄλλον, αὐτὸν δὲ μὴ ἀπατήσεσθαι, τὴν ὁμοιότητα τῶν ὄντων καὶ ἀνομοιότητα ἀκριβῶς διειδέναί.

ΦΑΙ. Ἄνάγκη μὲν οὖν.

ΣΩ. Ἡ οὖν οὐδὲς τε ἔσται, ἀλήθειαν ἀγνοῶν ἐκάστου, τὴν τοῦ ἀγνοουμένου ὁμοιότητα σμικρὰν τε καὶ μεγάλην ἐν τοῖς ἄλλοις διαγιγνώσκῃν ;

b ΦΑΙ. Ἄδύνατον.

ΣΩ. Οὐκοῦν τοῖς παρὰ τὰ ὄντα δοξάζουσι καὶ ἀπατωμένοις δῆλον ὡς τὸ πάθος τοῦτο δι' ὁμοιοτήτων τινῶν εἰσπερρῆ.

ΦΑΙ. Γίγνεται γοῦν οὕτως.

ΣΩ. Ἔστιν οὖν ὅπως τεχνικὸς ἔσται μεταβιβάζειν κατὰ σμικρὸν διὰ τῶν ὁμοιοτήτων ἀπὸ τοῦ ὄντος ἐκάστοτε ἐπὶ τούναντιον ἀπάγων, ἢ αὐτὸς τοῦτο διαφεύγειν, ὃ μὴ ἐγνωρικῶς ὃ ἔστιν ἐκαστον τῶν ὄντων ;

ΦΑΙ. Οὐ μὴ ποτε.

c ΣΩ. Λόγων ἄρα τέχνην, ὃ ἑταῖρε, ὃ τὴν ἀλήθειαν μὴ εἰδῶς, δόξας δὲ τεθηρευκῶς, γελοῖαν τινά, ὡς ἔοικε, καὶ ἄτεχνον παραέξεται.

ΦΑΙ. Κινδυνεύει.

ΣΩ. Βούλει οὖν, ἐν τῷ Λυσίου λόγῳ, ὃν φέρεις, καὶ ἐν οἷς ἡμεῖς εἰπομεν ἰδεῖν τι ὧν φαμέν ἄτεχνόν τε καὶ ἔντεχνον εἶναι ;

ΦΑΙ. Πάντων γέ που μάλιστα, ὡς νῦν γε ψιλῶς πως λέγομεν, οὐκ ἔχοντες ἱκανὰ παραδείγματα.

θὰ ξεφύγῃς καὶ θὰ φθάσῃς στὸ ἀντίθετο, παρὰ μὲ μεγάλα θήματα.

ΦΑΙ. Καὶ πῶς ὅχι ;

ΣΩ. Εἶναι λοιπὸν ἀνάγκη ἐκεῖνος, ποῦ πάει νὰ ἐξαπατήσῃ ἕναν ἄλλον, ὃ ἴδιος ὄμως νὰ μὴν ἐξαπατηθῇ, τὴν ὁμοιότητα στὰ πράγματα καὶ τὴν ἀνομοιότητα νὰ τὴν γνωρίζῃ μ' ἀκρίβεια.

ΦΑΙ. Βέβαια εἶναι ἀνάγκη.

ΣΩ. Ἀλήθεια ὄμως θεὸς νὰ εἶναι ἱκανός, ὅταν δὲν θὰ ξέρῃ γιὰ κάθε πρᾶγμα τὴν ἀλήθεια, νὰ ξεχωρίζῃ καλὰ τὴν ὁμοιότητα, μικρὴ καὶ μεγάλη, τοῦ πράγματος ποῦ δὲν ξέρει μὲ τᾶλλα πράγματα ;

ΦΑΙ. Ἄδύνατο.

ΣΩ. Ὄστε ἐκεῖνοι ποῦ πιστεύουν ἄλλα ἀπὸ τὰ ἀληθινὰ καὶ ἐξαπατοῦνται, εἶναι φανερὸ πῶς τὸ πάθημα αὐτὸ τὸ πάθετο ἐπειδὴ εἰσορροῦν κάποιες ὁμοιότητες.

ΦΑΙ. Ἔτσι βέβαια γίνεται.

ΣΩ. Μπορεῖ λοιπὸν νὰ κατέχῃ τὴν τέχνην νὰ παραπλανᾷ λίγο-λίγο μὲ τις ὁμοιότητες καὶ νὰ φέρῃν κάθε φορά ἀπὸ τὸ ἀληθινὸ στὸ ἀντίθετο, ἢ ὃ ἴδιος νὰ γλυτώνῃ ἀπ' αὐτό, ἐκεῖνος ποῦ δὲν γνωρίζει τί εἶναι τὸ καθένα ἀπὸ τὰ πράγματα ;

ΦΑΙ. Ποτέ.

ΣΩ. Μία τέχνη τῶν λόγων λοιπὸν, φίλε μου, γελοία, **c** καθὼς φαίνεται, καὶ ἄτεχνη, θὰ παρουσιάσῃ ἐκεῖνος ποῦ τὴν ἀλήθεια δὲν τὴν γνωρίζει, μὰ μονάχα γνωμῆς ἄδειες κυνηγοῦσε.¹

ΦΑΙ. Φόβος ὑπάρχει.

ΣΩ. Θέλεις λοιπὸν στὸ λόγο τοῦ Λυσία² ποῦ κρατᾷς, καὶ σ' αὐτὸν ποῦ ἡμεῖς εἴπαμε, νὰ ἰδοῦμε, τί ἀπ' ὅσα εἴπαμε εἶναι ἄτεχνο καὶ τί ἔντεχνο ;

ΦΑΙ. Αὐτὸ πρὶν ἀπ' ὅλα θέλω ποῦ πολὺ, γιὰτὶ τώρα δὲ μιλῶμε κάπως ἀφηρημένα, χωρὶς νάχωμε ἀρκετὰ παραδείγματα.

ΣΩ. Καὶ μὴν κατὰ τύχην γέ τινα, ὡς ἔοικεν, ἐρρηθῆτην τῷ
 δ λόγῳ ἔχοντέ τι παράδειγμα, ὡς ἂν ὁ εἰδὼς τὸ ἀληθὲς προσπαί-
 ζων ἐν λόγοις παράγοι τοὺς ἀκούοντας. Καὶ ἔγωγε, ὦ Φαίδρε, αἰ-
 τιῶμαι τοὺς ἐντοπίλους θεοὺς ἴσως δὲ καὶ οἱ τῶν Μουσῶν προφη-
 ται, οἱ ὑπὲρ κεφαλῆς ᾧδοί, ἐπιπεπνευκότες ἂν ἡμῖν εἶεν τοῦτο
 τὸ γέρας· οὐ γάρ που ἔγωγε τέχνης τιγὸς τοῦ λέγειν μέτοχος.

ΦΑΙ. Ἔστω ὡς λέγεις· μόνον δῆλωσον ὃ φῆς.

ΣΩ. Ἴθι δὴ μοι ἀνάγνωθι τὴν τοῦ Λυσίου λόγου ἀρχήν.

ε ΦΑΙ. «Περὶ μὲν τῶν ἑμῶν πραγμάτων ἐπίστασαι, καὶ ὡς νο-
 μίζω συμφέρειν ἡμῖν τούτων γενομένων, ἀκήκοας. Ἄξιῳ δὲ μὴ διὰ
 τοῦτο ἀτυχήσαι ὦν δέομαι, ὅτι οὐκ ἐραστής ὦν σοῦ τυγχάνω. Ὡς
 ἐκείνοις μὲν τότε μεταμέλει—»

263 ΣΩ. Παῦσαι. Τί δὴ οὖν οὗτος ἀμαρτάνει καὶ ἄτεχνον ποιεῖ,
 λεκτέον ἢ γάρ;

ΦΑΙ. Ναί.

ΣΩ. Ἄρ' οὖν οὐ παντὶ δῆλον τὸ γε τοῖόνδε, ὡς περὶ μὲν ἓνια
 τῶν τοιούτων ὁμοιοτητικῶς ἔχομεν, περὶ δ' ἓνια στασιωτικῶς;

ΦΑΙ. Δοκῶ μὲν ὃ λέγεις μανθάνειν, ἔτι δ' εἰπέ σαφέστερον.

ΣΩ. Ὅταν τις ὄνομα εἶπη σιδήρου ἢ ἀργύρου, ἄρ' οὐ τὸ
 αὐτὸ πάντες διεννόηθην;

ΣΩ. Καὶ ἀλήθεια κατὰ καλὴν τύχην,¹ καθὼς φαίνεται, εἰ-
 πώθησαν οἱ δύο λόγοι ποῦ δύνουν κάποιο παράδειγμα, πῶς δ
 ἐκείνος ποῦ ξέρει τὴν ἀλήθειαν,² παίζοντας μὲ τὰ λόγια, θὰ
 παραπλανοῦσε ἐκείνους ποῦ τὸν ἀκοῦν. Τὴν αἰτία ἐγὼ του-
 λάχιον, Φαίδρε, τὴν ἀποδίδω στους θεοὺς αὐτοῦ ἐδῶ τοῦ
 τόπου.³ Κι ἴσως καὶ οἱ προφῆτες τῶν Μουσῶν, οἱ τραγου-
 διστὲς πάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι μας, νὰ φύσηξαν σὲ μᾶς αὐτὸ τὸ
 χάρισμα. Γιατὶ ἐγὼ δὲ ἀπὸ ὀποιαδήποτε τέχνη τοῦ λόγου δὲν
 κατέχω τίποτε.

ΦΑΙ. Ἄς εἶναι ὅπως λές· ἐξήγησε μονάχα καθαρὰ αὐτὸ
 ποῦ ἐννοεῖς.

ΣΩ. Ἔλα λοιπόν, διάθασέ μου τὴν ἀρχὴ ἀπὸ τὸ λόγο
 τοῦ Λυσία.⁴

ε ΦΑΙ. «Τί ἐγὼ δὲ ζητῶ, τὸ ξέρεις καλά, καὶ ὅτι κατὰ τὴ
 γνώμη μου μᾶς συμφέρει ἂν αὐτὸ γίνη, τὸ ἔχεις ἀκούσει·
 καὶ παρακαλῶ νὰ μὴ στερηθῶ ἐκεῖνο ποῦ ζητῶ, ἐξ αἰτίας
 ποῦ δὲν εἶμαι ἐραστής σου. Γιατὶ οἱ ἐραστὲς μετανοιοῦνουν
 δά—»

ΣΩ. Σταμάτα ἐδῶ. Πρέπει τώρα λοιπὸν νὰ εἰπούμε σὲ
 τί αὐτὸς σφάλλει καὶ τί κάνει ἄτεχνα. Δὲν εἶναι ἔτσι; 263

ΦΑΙ. Ναί.

ΣΩ. Δὲν εἶναι λοιπὸν στὸν καθένα φανερὸ τοῦτο ἐδῶ,
 πῶς γιὰ μερικὲς ἀπ' αὐτὲς ἐδῶ τὶς ἔννοιες συμφωνοῦμε ὅλοι
 καὶ πῶς γιὰ μερικὲς πάλιν ἄλλες, δὲν συμφωνοῦμε;⁵

ΦΑΙ. Μοῦ φαίνεται βέβαια πῶς νοιώθω αὐτὸ ποῦ λές·
 πὲς μου το ὅμως ἀκόμα ποῦ καθαρὰ.

ΣΩ. Ὅταν κάποιοι εἶπη τὴ λέξη σίδηρο ἢ ἀσῆμ δὲν
 πᾶμε μὲ τὸ νοῦ μας ὅλοι στὸ ἴδιο πρᾶγμα;

ΦΑΙ. Καί μάλα.

ΣΩ. Τί δ' όταν δικαίους ἢ ἀγαθοῦ ; οὐκ ἄλλος ἄλλη φέρεται καὶ ἀμφισβητούμεν ἀλλήλοις τε καὶ ἡμῖν αὐτοῖς ;

ΦΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν.

δ ΣΩ. Ἐν μὲν ἄρα τοῖς συμφωνοῦμεν, ἐν δὲ τοῖς οὐ.

ΦΑΙ. Οὕτω.

ΣΩ. Ποτέρωθι οὖν εὐαπατητότεροί ἐσμεν, καὶ ἡ ῥητορικὴ ἐν ποτέροις μείζον δύναται ;

ΦΑΙ. Δῆλον ὅτι ἐν οἷς πλανώμεθα.

ΣΩ. Οὐκοῦν τὸν μέλλοντα τέχνην ῥητορικὴν μετιέναι πρῶτον μὲν δεῖ ταῦτα ὁδῶ διηρησθαι, καὶ εἰληφέναι τινὰ χαρακτῆρα ἑκατέρου τοῦ εἶδους, ἐν ᾧ τε ἀνάγκη τὸ πλῆθος πλανᾶσθαι καὶ ἐν ᾧ μή.

ε ΦΑΙ. Καλὸν γοῦν ἂν, ὧ Σώκρατες, εἶδος εἶη κατανενοηκῶς δ τοῦτο λαδῶν.

ΣΩ. Ἐπειτά γε οἶμαι πρὸς ἑκάστην γιγνόμενον μὴ λανθάνειν, ἀλλ' ὀξέως αἰσθάνεσθαι, περὶ οὗ ἂν μέλλῃ ἔρεῖν, ποτέρου θν τυγχάνει τοῦ γένους.

ΦΑΙ. Τί μὴν ;

ΣΩ. Τί οὖν τὸν ἔρωτα ; πότερον φῶμεν εἶναι τῶν ἀμφισβητησίμων, ἢ τῶν μὴ ;

ΦΑΙ. Τῶν ἀμφισβητησίμων δῆπου. Ἡ οἶε ἂν σοι συγχωρη-

ΦΑΙ. Βέβαια.

ΣΩ. Τί γίνεται ὅμως όταν κάποιοι εἶπῃ τὴ λέξη δίκαιος ἢ καλός ; Δὲν πάει ἀλλοῦ ὁ καθέννας καὶ δὲν δικάζονται οἱ γνώμες καὶ μεταξὺ μας καὶ μέσα στὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό μας ;

ΦΑΙ. Βεβαίότατα.

ΣΩ. Ὡστε σ' ἐκεῖνα συμφωνοῦμε, σ' ἐτούτα ὅμως ὄχι. b

ΦΑΙ. Ἔτσι εἶναι.

ΣΩ. Σὲ ποῖα λοιπὸν εἶναι πῶς εὐκόλο νὰ ἐξαπατηθοῦμε καὶ ἡ ῥητορικὴ σὲ ποῖα ἔχει πῶς μεγάλη ἰσχὺ ;¹

ΦΑΙ. Εἶναι φανερό ὅτι σ' ἐκεῖνα πῶς ἔχομε ἄστατη γνῶμη.

ΣΩ. Ὡστε ὅποιος θῆρθη νὰ καταπαασθῇ μὲ τὴ ῥητορικὴ τέχνη πρέπει πρῶτα βέβαια αὐτὰ τὰ δύο εἶδη νὰ τάξη μεθοδικὰ χωρίση² καὶ νὰ ἔξη νοιώσει κάποιο χαρακτηριστικὸ τοῦ καθενός,³ ἐκεῖνοῦ ὅπου τὸ πλῆθος ἀναγκαστικὰ ταλαντεύεται καὶ ἐκεῖνοῦ ὅπου δὲν ταλαντεύεται.

ΦΑΙ. Μιὰ ἄμορφη ἔννοια, Σωκράτη, θὰ εἶχε καταλά- c
θει ὅποιος θὰ τὸ εὗρισκε αὐτό.⁴

ΣΩ. Κι ἔπειτα νομίζω πῶς μὲ κάθε πρᾶγμα πῶς θὰ καταπάναται δὲν πρέπει νὰ τοῦ ξεφεύγῃ, ἀλλὰ νὰ αἰσθάνεται καθαρὰ γιὰ τὸ πρᾶγμα πῶς ἔχει νὰ μιλήσῃ, σὲ ποῖο εἶδος ἀπὸ τὰ δύο ἀνήκει.

ΦΑΙ. Τί ἄλλο λοιπὸν ;

ΣΩ. Τί γίνεται τώρα μὲ τὸν ἔρωτα ; Τί ἀπὸ τὰ δύο θὰ εἰποῦμε ; Εἶναι ἀπ' ἐκεῖνα ὅπου δικάζονται οἱ γνῶμες ἢ ἀπ' ἐκεῖνα ὅπου ὄχι ;⁵

ΦΑΙ. Ἀπ' ἐκεῖνα ὅπου οἱ γνῶμες δικάζονται βέβαια. Ἡ νομίεις πῶς θὰ σ' ἄφηγε νὰ εἰπῆς ὅσα τώρα δὰ εἶπες γι'

σαι εἰπεῖν ἂ νῦν δὴ εἶπες περὶ αὐτοῦ, ὡς θλάβῃ τέ ἐστι τῷ ἔρω-
 δ μένῳ καὶ ἔρωῶντι, καὶ αὐθις ὡς μέγιστον τῶν ἀγαθῶν τυγχάνει ;
 ΣΩ. Ἄριστα λέγεις. Ἄλλ' εἶπέ καὶ τόδε—ἐγὼ γάρ τοι διὰ
 τὸ ἐνθουσιαστικὸν οὐ πῖνον μέμνημαι—εἰ ὄρισάμην ἔρωτα ἀρχό-
 μενος τοῦ λόγου.

ΦΑΙ. Νῆ Δία, ἀμηχάνως γε ὡς σφόδρα.

ΣΩ. Φεῦ, ὅσῳ λέγεις τεχνικωτέρας Νύμφας τὰς Ἀχελῳῶν
 καὶ Πᾶνα τὸν Ἑρμοῦ Λυσίου τοῦ Κεφάλου πρὸς λόγους εἶναι. Ἡ
 οὐδὲν λέγω, ἀλλὰ καὶ ὁ Λυσίας ἀρχόμενος τοῦ ἐρωτικῆς ἠνάγκα-
 ε σεν ἡμᾶς ὑπολαβεῖν τὸν Ἔρωτα ἐν τι τῶν ὄντων, ὃ αὐτὸς ἐβουλή-
 θη, καὶ πρὸς τοῦτο ἤδη συνταξάμενος πάντα τὸν ὑστερον λόγον
 διεπεράνατο ; Βούλει πάλιν ἀναγνῶμεν τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ ;

ΦΑΙ. Εἰ σοί γε δοκεῖ ὁ μέντοι ζητεῖς, οὐκ ἔστ' αὐτόθι.

ΣΩ. Λέγε, ἵνα ἀκούσω αὐτοῦ ἐκείνου.

ΦΑΙ. «Περὶ μὲν τῶν ἐμῶν πραγμάτων ἐπίστασαι, καὶ ὡς νο-
 μίζω συμφέρειν ἡμῖν τούτων γενομένων, ἀκήκοας. Ἄξιόν δὲ μὴ
 264 διὰ τοῦτο ἀτυχεῖσαι ὧν δέομαι, ὅτι οὐκ ἔραστής ὢν σοῦ τυγχάνω.
 Ὡς ἐκεῖνοις μὲν τότε μεταμέλει ὧν ἂν εὖ ποιήσωσιν, ἐπειδὴν τῆς
 ἐπιθυμίας παύσονται.»

ΣΩ. Ἡ πολλοῦ δεῖν ἔοικε ποιεῖν ὅδε γε ὁ ζητούμεν, ὅς οὐδὲ
 ἀπ' ἀρχῆς, ἀλλ' ἀπὸ τελευταῖης ἐξ ὑπτίας ἀνάπαλιν διανεῖν ἐπιχει-
 ρεῖ τὸν λόγον, καὶ ἄρχεται ἀφ' ὧν πεπαιυμένος ἂν ἦδῃ ὁ ἔραστής
 λέγοι πρὸς τὰ παιδικά. Ἡ οὐδὲν εἶπον, Φαίδρε, φίλῃ κεφαλῇ ;

ΦΑΙ. Ἔστι γέ τοι δὴ, ὦ Σώκρατες, τελευταῖα περὶ οὗ τὸν
 λόγον ποιεῖται.

αὐτόν, καὶ πῶς φέρνει θλάβῃ στὸν ἀγαπημένο καὶ στὸν ἔρα-
 στή, καὶ πάλιν πῶς εἶναι τὸ πῶς μεγάλο καλὸ ;¹

ΣΩ. Ἐκτακτὰ τὰ λέξ.² Μὰ εἰπές μου κὶ αὐτὸ ἐδῶ —
 γιὰτὶ ἐγὼ μὲ τὸν ἐνθουσιασμὸν ποῦ εἶχα δὲν θυμᾶμαι καλὰ —
 ἂν ὄρισα τί εἶναι ἔρωτος ἀρχίζοντας τὸ λόγο μου.

ΦΑΙ. Μὰ τὸν Δία, μὲ τὸ παρα πάντα.

ΣΩ. Ἄχ πόσο, καθὼς λέξ, πῶς πολλῇ τέχνῃ στὸ λόγο
 ἔκουνε οἱ Νύμφες τοῦ Ἀχελῳῶν καὶ ὁ Πᾶνας, ὁ γιὸς τοῦ
 Ἑρμῆ, ἀπὸ τὸ Λυσία, τὸ γιὸ τοῦ Κεφάλου. Ἡ μήπως δὲν
 λέω τίποτα, ἀλλὰ καὶ ὁ Λυσίας ἀρχίζοντας τὸ λόγο γιὰ τὸν
 ἔρωτα μᾶς ἀνάγκασε νὰ πάρωμε τὸν Ἔρωτα γιὰ ἕνα ὄρι-
 σμένο πρᾶγμα, αὐτὸ ποῦ αὐτὸς ἠθέλησε, καὶ σύμφωνοι πᾶ
 μ' αὐτὸ σύνταξε ὅλο τὸν κατοπινὸν λόγο καὶ τὸν ἀποπεράτω-
 σε ; Θέλεις νὰ διαβάσωμε πάλι τὴν ἀρχὴν του ;³

ΦΑΙ. Ἄν νομίζῃς ὅμως ἐκεῖνο ποῦ ζητᾶς δὲν εἶναι μέ-
 σα ἐδῶ.⁴

ΣΩ. Λέγε γιὰ ν' ἀκούσω τὸν ἴδιο.

ΦΑΙ. «Τί ἐγὼ δὲ ζητᾶω, τὸ ξέρεις καλὰ, καὶ οἷα κατὰ τὴ
 γνῶμην μου μᾶς συμφέρει, ἂν αὐτὸ γίνῃ, τὸ ἔχεις ἀκούσει
 καὶ παρακαλῶ νὰ μὴν στερηθῶ ἐκεῖνο ποῦ ζητᾶω, ἐξ αἰτίας
 264 ποῦ δὲν εἶμαι ἔραστής σου. Γιατὶ οἱ ἔραστὲς μετανοοῦν
 δὲ γιὰ τὸ καλὸ ποῦ θὰ κάμουν, μόλις σβύσῃ ἡ ἐπιθυμία των.»

ΣΩ. Ἀλήθεια φαίνεται, πῶς αὐτὸς ἐδῶ εἶναι πολὺ μα-
 κρὰ γιὰ νὰ φθάσῃ νὰ κάμῃ αὐτὸ ποῦ ζητοῦμε· αὐτὸς ποῦ
 οὔτε ἀπὸ τὴν ἀρχή, ἀλλὰ ἀντίθετα ἀπὸ τὸ τέλος, κολυμπών-
 τας ἀνάσκελα, δοκιμάζει νὰ περάσῃ τὸ λόγο, καὶ ἀρχίζει ἀπ'
 ἐκεῖνα ποῦ ὁ ἔραστής, ὅταν θάκε πὰ τελειώσῃ, θάλεγε στὸν
 ἀγαπημένο.⁵ Ἡ δὲν εἶπα τίποτε, Φαίδρε, ἀγαπημένη μου
 κεφαλῇ ;⁶

ΦΑΙ. Τὸ τέλος εἶναι βέβαια, Σωκράτη, ποῦ αὐτὸς ἔχει
 γιὰ θέμα τοῦ λόγου του.

ΣΩ. Τί δὲ ἄλλα ; Οὐ χυδῆν δοκεῖ θεβλήσθαι τὰ τοῦ λόγου ;
 "Ἡ φαίνεται τὸ δευτερον εἰρημένον ἔκ τινος ἀνάγκης δευτερον δεῖν
 τεθῆναι, ἢ τι ἄλλο τῶν ἐξηθέντων; Ἐμοὶ μὲν γὰρ ἔδοξεν, ὡς μη-
 δὲν εἰδῶσι, οὐκ ἀγεννῶς τὸ ἐπιὸν εἰρησθαι τῷ γράφοντι· σὺ δ' ἔχεις
 τινὰ ἀνάγκην λογογραφικὴν, ἢ ταῦτα ἐκείνος οὕτως ἐφεξῆς παρ'
 ἀλλήλα ἐθήκεν ;

ΦΑΙ. Χρηστὸς εἶ, ὅτι με ἤγγη ἱκανὸν εἶναι τὰ ἐκείνου οὕτως
 c ἀκριθῶς δίδειν.

ΣΩ. Ἀλλὰ τότε γε οἴμαι σε φάναι ἄν, δεῖν πάντα λόγον
 ὥσπερ ζῶον συνεστάναι σῶμά τι ἔχοντα αὐτὸν αὐτοῦ, ὥστε μήτε
 ἀκέφαλον εἶναι μήτε ἄπου, ἀλλὰ μέσα τ' ἔχειν καὶ ἄκρα, πρέπον-
 τα ἀλλήλοισι καὶ τῷ ὅλῳ γεγραμμένα.

ΦΑΙ. Πῶς γὰρ οὐ ;

ΣΩ. Σκέψαι τοίνυν τὸν τοῦ ἑταίρου σου λόγον, εἴτε οὕτως εἴτε
 ἄλλως ἔχει· καὶ εὐρήσεις τοῦ ἐπιγράμματος οὐδὲν διαφέροντα, δ
 Μίδα τῷ Φρυγί φασι τινες ἐπιγεγράφθαι.

d ΦΑΙ. Ποῖον τοῦτο, καὶ τί πεπονηθός ;

ΣΩ. Ἔστι μὲν τοῦτο τόδε·

«Χαλκῆ παρθένος εἰμί, Μίδα δ' ἐπὶ σήματι κείμεαι.

Ἔφρ' ἄν ὕδωρ τε νάη καὶ δένδρεα μακρὰ τεθήλη,
 αὐτοῦ τῆδε μένουσα πολυκλαύτου ἐπὶ τύμβου,
 ἀγγελέω παριούσι Μίδασι ὅτι τῆδε θέσθαιται.»

e "Ὅτι δ' οὐδὲν διαφέρει αὐτοῦ πρώτων ἢ ὑστατῶν τι λέγεσθαι, ἐν-
 νοεῖς που, ὡς ἐγώμαι.

ΦΑΙ. Σκόπτεις τὸν λόγον ἡμῶν, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Τοῦτον μὲν τοίνυν, ἵνα μὴ σὺ ἄχθῃ, ἐάσωμεν· καίτοι

ΣΩ. Καὶ γὰρ τὰλλα τί; Δὲν σοῦ φαίνεται πῶς ἀνάκατα
 εἶναι ριγμένες οἱ φράσεις τοῦ λόγου; "Ἡ εἶναι φανερό πῶς
 ἐκείνο πού ἐπώθηκε δευτερο πρέπει δίκως ἄλλο νὰ μὴ δού-
 τερο; "Ἡ μήπως φαίνεται τοῦτο γιὰ κάποιο ἄλλο ἄπ' ὅσα εἰ-
 πώθηκαν; Γιατὶ σὲ μὲνα δά, καθὼς δὲν γνωρίζω τίποτε, φά-
 νηκε πῶς χωρὶς κανένα διαταγμὸ ἐκείνος πού γράφει εἶπε
 «ὅ,τι τοῦ ἔρχονταν· μὰ ἐοῦ μὴν ξέρεις καμμιά ἀνάγκη τῆς λο-
 γογραφικῆς τέχνης, πού σύμφωνα μ' αὐτὴν τὰ ἔβαλε ἐκείνος
 ἔτσι κατὰ σειρὰ τὸ ἕνα πλάϊ στοῦ ἄλλο;

ΦΑΙ. Εἶσαι πολὺ καλὸς πού νομίζεις πῶς εἶμαι ἱκανὸς
 μὲ τόση ἀκριβεία νὰ ἰδῶ καθαρὰ μέσα στὰ ἔργα ἐκείνου.

c ΣΩ. Μὰ τοῦτο δὰ νομίζω πῶς θὰ τὸ ἔλεγες καὶ σὺ, πῶς
 πρέπει κάθε λόγος στη σύστασή του νὰ εἶναι ὡσάν ζωντανὴ
 ὑπαρξὴ ἔχοντας κάποιο δικό του σῶμα, κι ἔτσι μήτε χωρὶς
 κεφάλι νὰ εἶναι μήτε χωρὶς πόδια, ἀλλὰ καὶ κορμὸ νὰ ἔχη
 καὶ ἄκρα, γραμμένα μ' ἀναλογία, καὶ τὸ ἕνα μὲ τῆλο, καὶ μὲ
 τὸ σύνολο·

ΦΑΙ. Πῶς δὰ ὅχι;

ΣΩ. Σκέψου τώρα τοῦ φίλου σου τὸ λόγο ἄν εἶναι ἔτσι
 ἢ ἀλλιῶς· καὶ θὰ βρῆς πῶς καθόλου δὲν διαφέρει ἀπὸ τὸ
 ἐπίγραμμα πού μερικοὶ λένε πῶς ἦταν γραμμένο ἐπάνω
 «στὸν τάφο τοῦ Μίδα ἀπὸ τῆ Φρυγία.

ΦΑΙ. Ποιὸ εἶναι αὐτό; καὶ τί ἔγινε;

ΣΩ. Τὸ ἐπίγραμμα εἶναι τοῦτο·

d «Ἐἴμαι χάλκινη παρθένα καὶ κοίτομαι ἐπάνω στοῦ Μίδα τὸ
 μνήμα.
 Ἔν ὄσφ θὰ τρέχη τὸ νερὸ καὶ τὰ ψηλὰ δένδρα θὰ πρασι-
 νίζουν,

ἐδῶ δὰ θὰ μένω ἐπάνω στὸν πολυδάκρυτο τύμβο
 καὶ θὰ δίνω εἰδηση σ' ὄσους περνᾶνε, πῶς ἐδῶ εἶναι θαμ-
 μένος ὁ Μίδασι»².

e Καὶ ὅτι δὲν ἔχει καμμιά διαφορὰ, ἄν κάτι ἄπ' αὐτὸ εἰ-
 πωθῆ πρῶτο ἢ τελευταῖο θὰ τὸ ἐννοῆς μου φαίνεται.

ΦΑΙ. Περιπαίζεις τὸ λόγο μας Σωκράτη.

ΣΩ. Κι αὐτὸν τώρα, γιὰ νὰ μὴ σοῦ βαρυφαίνεται, ἄς τὸν

συχνά γε ἔχειν μοι δοκεῖ παραδείγματα, πρὸς ἃ τις βλέπων δύναιτ' ἄν, μιμεσθαι αὐτὰ ἐπιχειρῶν μὴ πάνυ τι. Εἰς δὲ τοὺς ἐτέρους λόγους ἔωμεν. Ἦν γάρ τι ἐν αὐτοῖς, ὡς δοκῶ, προσήμων ἰδεῖν τοῖς θουλομένοις περὶ λόγων σκοπεῖν.

ΦΑΙ. Τὸ ποῖον δὴ λέγεις;

ΣΩ. Ἐναντίω που ἦστην' ὁ μὲν γὰρ ὡς τῷ ἔρῳντι, ὁ δ' ὡς τῷ μὴ δεῖ χαρίζεσθαι ἐλεγέτην.

ΦΑΙ. Καὶ μάλ' ἀνδρικῶς.

ΣΩ. Ὡμῶν σε ἀληθὲς ἔρεῖν, ὅτι μανικῶς ὁ μέντοι ἐζήτουν ἔστιν αὐτὸ τοῦτο. Μανίαν γάρ τινα ἐφήσαμεν εἶναι τὸν ἔρωτα ἢ γάρ;

ΦΑΙ. Ναί.

ΣΩ. Μανίας δέ γε εἶδη δύο, τὴν μὲν ὑπὸ νοσημάτων ἀνθρωπίνων, τὴν δὲ ὑπὸ θείας ἐξαλλαγῆς τῶν εἰωθῶτων νομίμων γιγνομένην.

b ΦΑΙ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Τῆς δὲ θείας τετάρων θεῶν τέτταρα μέρη διελόμενοι, μαντικὴν μὲν ἐπίπνοιαν Ἀπόλλωνος θέντες, Διονύσου δὲ τελεστικὴν, Μουσῶν δ' αὖ ποιητικὴν, τετάρτην δὲ Ἀφροδίτης καὶ Ἐρωτος, ἐρωτικὴν μανίαν ἐφήσαμεν τε ἀρίστην εἶναι· καὶ οὐκ οἶδ' ἔπη τὸ ἐρωτικὸν πάθος ἀπεικάζοντες, ἴσως μὲν ἀληθοῦς τινος ἐφαπτόμενοι, τάχα δ' ἂν καὶ ἄλλοσε παραφερόμενοι κεράσαντες οὐ παντάπασιν ἀπίθανον λόγον, μυθικὸν τινα ὕμνον προσεπαλάσαμεν μετρίως

ἀφήσαμεν¹, ἂν καὶ νομίζω πῶς ἔχει πολλὰ παραδείγματα², ποῦ βλέποντάς τα κανεῖς θὰ εἶχε νὰ ὠφελῆθῃ, προσπαθώντας νὰ μὴν τὰ μιμηθῇ καὶ πολὺ³· κι ἂς πᾶμε στοὺς ἄλλους λόγους⁴. Γιατὶ ἦτανε κάτι μέσα σ' αὐτούς⁵, ὅπως μοῦ φαίνεται, ποῦ πρέπει νὰ τὸ ἴδουν ὅσοι θέλουν νὰ ἐξετάζουν τοὺς λόγους. 265

ΦΑΙ. Μὰ τί ἔννοεῖς;

ΣΩ. Ἐστάθηκα δὲ ἀντίθετοι ὁ ἕνας στὸν ἄλλον. Γιατὶ ὁ ἕνας ἔλεγε, πῶς πρέπει νὰ καρίζεται κανεῖς στὸν ἐραστή, ὁ ἄλλος ὅμως σ' ἐκεῖνον ποῦ δὲν τὸν ἀγαπάει.

ΦΑΙ. Καὶ τᾶλεγαν πολὺ ἀνδρικὰ.

ΣΩ. Ἐνόμιζα ὅτι ἐσὺ θάλεγες τὴν ἀλήθεια, πῶς οἱ λόγοι μανιακὰ τὰ ἔλεγαν⁶. Κι ἐκεῖνο ποῦ ζητοῦσα εἶναι ἀκριβῶς αὐτό. Γιατὶ εἶπαμε πῶς ὁ ἔρωσ εἶναι μιὰ μανία. Δὲν εἶναι ἔτσι;

ΦΑΙ. Ναί.

ΣΩ. Καὶ δύο εἶναι τῆς μανίας τὰ εἶδη· ἢ μία βέβαια ἔρκεται ἀπὸ ἀνθρώπινες ἀρρώστιες, μὰ ἢ ἄλλη ἔρκεται ὅταν μὲ τὴ βοήθεια τῶν θεῶν ἀποτραβηχθοῦμε ἀπὸ τοὺς συνηθισμένους θεσμούς⁷.

ΦΑΙ. Ἔτσι εἶναι.

ΣΩ. Καὶ τὴ θεϊκὴ τὴν χωρίσαμε σὲ τέσσερα εἶδη κατὰ τέσσερους θεούς, τὴ μαντικὴ ἔμπνευση τὴν ἀποδώσαμε στὸν Ἀπόλλωνα, τὴν τελετουργικὴ στὸ Διόνυσο, τὴν ποιητικὴ πάλι στὴς Μοῦσες καὶ τὴν τέταρτη στὴν Ἀφροδίτη καὶ στὸν Ἐρωτα, καὶ εἶπαμε πῶς ἡ ἐρωτικὴ μανία εἶναι ἢ ποῦ καλὴ· καὶ δὲν ξέρω πῶς παριστάναμε τὸ ἐρωτικὸ πάθος⁸, κι ἴσως ἀγγίζαμε κάποια ἀλήθεια, ἴσως πάλι νὰ φεύγαμε μακριὰ ἀλ-

b

- c τε και ευφημῶς τὸν ἐμόν τε και σὸν δεσπότην Ἐρωτα, ὦ Φαίδρε, καλῶν παιδῶν ἔφορον.
 ΦΑΙ. Καὶ μάλα ἔμοιγε οὐκ ἀηδῶς ἀκούσαι.
 ΣΩ. Τόδε τοίνυν αὐτόθεν λάθωμεν, ὡς ἀπὸ τοῦ ψέγειν πρὸς τὸ ἐπαινεῖν ἔσχεν ὁ λόγος μεταβῆναι.
 ΦΑΙ. Πῶς δὴ οὖν αὐτὸ λέγεις;
 ΣΩ. Ἐμοὶ μὲν φαίνεται τὰ μὲν ἄλλα τῷ ὄντι παιδιᾷ πεπαῖσθαι· τούτων δὲ τιῶν ἐκ τύχης ζηθέντων δυοῖν εἶδοιν, εἰ αὐτοῖν d τὴν δύναμιν τέχνη λαθεῖν δύναίτο τις, οὐκ ἄχαρι.
 ΦΑΙ. Τίνων δὴ;
 ΣΩ. Εἰς μίαν τε ἰδέαν συνορώντα ἄγειν τὰ πολλαχῆ διεσπαρμένα, ἵνα ἕκαστον ὀριζόμενος δηλον ποιῆ, περὶ οὗ ἂν αἰεὶ διδάσκαιεν ἐθέλη, ὥσπερ τὰ νῦν δὴ περὶ ἔρωτος ὃ ἔστιν ὀρισθέν, εἴτ' εὐεῖτε κακῶς ἐλέχθη· τὸ γοῦν σαφές και τὸ αὐτὸ αὐτῷ ὁμολογούμενον διὰ ταῦτα ἔσχεν εἰπεῖν ὁ λόγος.
 ΦΑΙ. Τὸ δ' ἕτερον δὴ εἶδος τί λέγεις, ὦ Σώκρατες;
 e ΣΩ. Τὸ πάλιν κατ' εἶδη δύνασθαι τέμνειν κατ' ἄρθρα, ἧ πέφυκεν, και μὴ ἐπιχειρεῖν καταγνῶναι μέρος μηδέν, κακοῦ μαγεύου τροπῆ χρώμενον. Ἄλλ' ὥσπερ ἄρτι τῷ λόγῳ τὸ μὲν ἄφρον
 266 τῆς διανοίας ἐν τι κοινῇ εἶδος ἐλαβήτην, ὥσπερ δὲ σώματος ἐξ ἑνὸς διπλᾶ και ὁμόνυμα πέφυκε, σκαιά, τὰ δὲ δεξιὰ κληθέντα,

λοῦ, και ταιριάζαμε ἕνα λόγο ὄχι παντάσῃ ἀπίστευτο, και ἐψάλλαμε μετρημένα και εὐλαβικά κάποιο μυθικὸ ὕμνο και στὸν δικό μου και στὸν δικό σου ἄρχοντα, τὸν Ἐρωτα,¹ Φαίδρε, τὸν προστάτη τῶν ἡμορφῶν παιδιῶν.²

ΦΑΙ. Καὶ δὲν ἦταν δὰ καθόλου δυσάρεστο σὲ μένα νὰ τὸν ἀκούω.

ΣΩ. Ἄπ' αὐτὸ τώρα λοιπὸν ἄς ἰδοῦμε τοῦτο· πῶς ἀπὸ τὸν πῶγο ἔφθασε ὁ λόγος στὸν ἔπαινο.

ΦΑΙ. Μὰ πῶς τὸ ἐννοεῖς λοιπὸν αὐτό;

ΣΩ. Σ' ἐμένα δὰ φαίνεται πῶς τᾶλλα, ἀλήθεια, εἰπώθηκαν γιὰ παικνίδι. Ὅμως ἀφοῦ οἱ λόγοι ἔτυχε νὰ εἰπωθοῦν μὲ δύο τρόπους, δὲν θὰ ἦταν δυσάρεστο, ἂν μπορούσε κανεὶς νὰ καταλάβῃ μὲ τοὺς κανόνες τῆς τέκνης³ τὴν ἀξία τῶν δύο d αὐτῶν τρόπων.

ΦΑΙ. Μὰ ποιῶν τρόπων;

ΣΩ. Νὰ ἀποβλέψῃς μὲ τὸ νοῦ σου σὲ μία ἰδέα και νὰ συνάξῃς λογικά τὰ δῶθε κείθε σκόρπια⁴ και νὰ δίνῃς τὸν ὀρισμὸ τοῦ καθενὸς και νὰ φανερώνης γιὰ τί πρῶγμα θὰ διδάξῃς, ὥπως τώρα δὰ γιὰ τὸν ἔρωτα ὀρίσθηκε τί εἶναι, εἴτε καλὰ εἴτε κακὰ εἰπώθηκε· τὴ σαφήνεια τουλάχιστον και τὴ συνέπεια μὲ τὸν ἑαυτὸ του τὴν εἶκεν ὁ λόγος ἐξ αἰτίας αὐτοῦ.

ΦΑΙ. Καὶ μὲ τὸν ἄλλο τρόπο τί ἐννοεῖς, Σωκράτη;

ΣΩ. Τὸ νὰ μπορῆς ἐξ ἄλλου νὰ χωρίξῃς τὰ εἶδη⁵ κατὰ e τὴς ἀρθρώσεις, ὥπως εἶναι βαλμένες ἀπὸ τὴ φύση, και νὰ μὴ δοκιμάξῃς νὰ σπάσης κανένα μέρος, ἀκολουθώντας τὸν τρόπο κανενὸς κακοῦ μαγεύου. Ἀκριβῶς ὥπως τώρα δὰ οἱ δύο λόγοι ἐπῆραν τὸ ἀνόητο μέρος τῆς ψυχῆς⁶ και οἱ δύο ὡς μία εἶδη· και ὥπως στὸ σῶμα ἡ φύση ἔδωκε διπλᾶ και ὁμόνυμα 266 ποὺ εἰπώθηκαν ἀριστερὰ και τᾶλλα δεξιὰ,⁷ ἔτσι και αὐτὴν

οὕτω καὶ τῆς παρανοίας ὡς ἔν ἐν ἡμῖν πεφυκὸς εἶδος ἠγγησα-
 μένω τῷ λόγῳ, ὁ μὲν τὸ ἐπ' ἀριστερὰ τεμνόμενος μέρος, πάλιν
 τοῦτο τέμνων οὐκ ἐπανήκεν, πρὶν ἐν αὐτοῖς ἐφευρῶν ὀνομαζόμενον
 σκαῖόν τινα ἔρωτα ἐλοιδόρησεν μάλ' ἐν δίκῃ, ὁ δ' εἰς τὰ ἐν δεξιᾷ
 τῆς μαγίας ἀγαγὼν ἡμᾶς, δμῶνυμον μὲν ἔκείνω, θεῖον δ' αὐ
 ἔρωτα ἐφευρῶν προτεινόμενος ἐτήνεσεν ὡς μεγίστων αἰτιον ἡμῖν
 ἀγαθῶν.

ΦΑΙ. Ἀληθέστατα λέγεις.

ΣΩ. Τούτων δὴ ἔγωγε αὐτὸς τε ἐραστής, ὦ Φαῖδρε, τῶν διαι-
 ρέσεων καὶ συναγωγῶν, ἔν' οἷός τε ὃ λέγειν τε καὶ φρονεῖν. Ἐάν
 τέ τινα ἄλλον ἠγγήσωμαι δυνατὸν εἰς ἐν καὶ ἐπὶ πολλὰ πεφυκθῶ
 ὄρᾶν, τοῦτον διώκω κατὰ πεισθε μετ' ἔχνιον ὁ σ τ ε
 θ ε ο ἰ ο. Καὶ μέντοι καὶ τοὺς δυναμένους αὐτὸ ὄρᾶν, εἰ μὲν ὄρ-
 θῶς ἢ μὴ προσαγορεύω, θεὸς οἶδεν, καλῶ δὲ οὖν μέχρι τοῦδε δια-
 λεκτικούς. Τὰ δὲ γῶν παρὰ σοῦ τε καὶ Λυσίου μαθόντας, εἰπέ τί
 χρὴ καλεῖν ἢ τοῦτο ἐκείνῳ ἔστιν ἢ λόγων τέχνη, ἢ Θρασύμαχος
 τε καὶ οἱ ἄλλοι χρώμενοι σοφοὶ μὲν αὐτοὶ λέγειν γεγονάσιν, ἄλ-
 λους τε ποιοῦσιν, οἳ ἂν δωροφορεῖν αὐτοῖς ὡς βασιλεῦσιν ἐθέλωσιν ;
 ΦΑΙ. Βασιλικοὶ μὲν ἄνδρες, οὐ μὲν δὴ ἐπιστήμονές γε ὄν

τὴν παραλογίᾳ τὴν ἐπιήραν οἱ δύο λόγοι ὡς μία εἶδη ἀπὸ τῆ
 φύση μέσα μας, καὶ ὁ ἕνας ποὺ κώριζε τὸ ἀριστερὸ μέρος,
 ζανακωρίζοντάς το πάλι, δὲν σταματοῦσε πρὶν νὰ βρῆ μέσα σ'
 αὐτὰ κάποιον ἔρωτα ποὺ ἔχει τὸνομα ἀριστερός καὶ πολλὸ σω-
 στὰ τὸν κακολόγησε, ἐνῶ ὁ ἄλλος ποὺ μᾶς ἐπήγε στὰ δεξιά
 τῆς μαγίας, ὁμῶνυμο δὰ μ' ἐκείνον, μὰ θεῖκό πάλι, κάποιον
 ἔρωτα βρῆκε, καὶ τὸν ἀνάδειξε καὶ τὸν ἐπαίνεσε ὡς αἴτιο
 γιὰ τὰ ποὺ μεγάλα μας ἀγαθά.

ΦΑΙ. Πολὺ σωστὰ τὰ λές.

ΣΩ. Αὐτοὺς δὰ τοὺς χωρισμοὺς καὶ τὶς ἐνώσεις¹ κι ἐγὼ
 ὁ ἴδιος, Φαῖδρε, ἀγαπᾶω, γιὰ νὰ μπορῶ νὰ μιλάω καὶ νὰ σκέ-
 πτωμαι καὶ ἂν καταλάβω κάποιον ἴκανὸ νὰ βλέπη τί εἶναι
 ἀπὸ τῆ φύση του ἕνα καὶ πολλὰ μαζί² αὐτὸν τὸν παίρνω ἀπὸ
 πίσω πάνω στὰ χνάρια του σὰν νὰ ἦτανε χνάρια θεοῦ³. Καὶ
 ἰδοῦ, καὶ κείνους ποὺμποροῦν νὰ κάμουν τοῦτο, ἂν τοὺς ὀνο-
 μάζω σωστὰ ἢ ὄχι, ὁ θεὸς ξέρει, τοὺς λέω ὅμως ὡς τώρα δια-
 λεκτικούς⁴. Αὐτοὺς ὅμως ποὺ μάθανε αὐτὰ τώρα ἀπὸ σένα
 καὶ ἀπὸ τὸ Λυσία, εἰπές, πῶς πρέπει νὰ τοὺς λέμε; Ἦ εἶναι
 αὐτὸ ἀκριβῶς ἢ τέχνη τῶν λόγων, καὶ μ' αὐτὴν καταγίνεται
 καὶ ὁ Θρασύμαχος⁵ καὶ οἱ ἄλλοι, καὶ ἔκουνε γίνεαι καὶ οἱ ἴδιοι
 δὰ σοφοὶ εἰς τὸ λέγειν καὶ κἀνουν καὶ τοὺς ἄλλους, ὅσοι εἶ-
 ναι πρόθυμοι, νὰ τοὺς φέρνουνε δῶρα σὰν νὰ ἦτανε βασι-
 λιᾶδες;

ΦΑΙ. Βασιλικοὶ θέβαια ἄνδρες⁶, μὰ δὲν εἶναι εἰδήμονες

ἐρωτᾷς. Ἄλλὰ τοῦτο μὲν τὸ εἶδος ὀρθῶς ἔμοιγε δοκεῖς καλεῖν, δια-
d λεκτικὸν καλῶν· τὸ δὲ ῥητορικὸν δοκεῖ μοι διαφεύγειν ἔθ' ἡμᾶς.

ΣΩ. Πῶς φ' εἰς; Καλὸν ποῦ τι ἂν εἴη, ὃ τούτων ἀπολειφθὲν
ὅμως τέχνη λαμβάνεται. Πάντως δ' οὐκ ἀτιμαστέον αὐτὸ σοὶ τε
καὶ ἐμοί· λεκτέον δὲ τί μέντοι καὶ ἔστι τὸ λειπόμενον τῆς ῥητορι-
κῆς.

ΦΑΙ. Καὶ μάλα που συχνά, ὦ Σώκρατες, τὰ γ' ἐν τοῖς δι-
ελλοῖς τοῖς περὶ λόγων τέχνης γεγραμμένοις.

ΣΩ. Καὶ καλῶς γε ὑπέμνησας. Προϊμιον μὲν οἶμαι πρῶ-
τον, ὡς δεῖ τοῦ λόγου λέγεσθαι ἐν ἀρχῇ· ταῦτα λέγεις — ἢ γάρ; —
τά κομψὰ τῆς τέχνης·

e ΦΑΙ. Ναί.

Δεύτερον δὲ δὴ διήγησίν τινα μαρτυρίας τε ἐπ'
αὐτῇ, τρίτον τεκμήρια, τέταρτον εἰκότα. Καὶ πίστω-
σιν οἶμαι καὶ ἐπιπίστωσιν λέγειν τὸν γε βέλτιστον λογο-
δαίδαλον Βυζάντιον ἄνδρα.

ΦΑΙ. Τὸν χρηστὸν λέγεις Θεόδωρον;

267 ΣΩ. Τί μὴν; Καὶ ἔλεγχόν γε καὶ ἐπεξέλεγχον
ὡς ποιητέον ἐν κατηγορίᾳ τε καὶ ἀπολογίᾳ. Τὸν δὲ κάλλιστον Πά-
ριον Εὐηγον εἰς μέσον οὐκ ἄγομεν; ὅς ὑποδήλωσίν τε πρῶ-

γιὰ κείνα ποῦ ρωτᾷς. Ἄλλὰ τὸ εἶδος ἐκεῖνο μοῦ φαίνεται
πῶς σωτὰ τὸ ὀνομάζεις καὶ τὸ λὲς διαλεκτικόν. Τὸ ρητορικόν
ὅμως εἶδος¹ μοῦ φαίνεται πῶς ἄκομα μᾶς ξεφεύγει.

ΣΩ. Τί λὲς; Θὰ ἦταν δὰ κάτι ἄμορφο² αὐτὸ ποῦ ἂν καὶ
θὰ τοῦ ἔλειπε ἢ διαλεκτικῆ, ὅμως ἀποχτιέται μὲ τέχνη. Ἄλλὰ
ὅπως ὀδηγήσει δὲν πρέπει νὰ περιφρονηθῇ ἀπὸ σένα κι ἀπὸ μέ-
να. Πρέπει ὅμως νὰ εἰπούμε, τί ἀκριβῶς εἶναι τοῦτο ποῦ ἀπο-
λείπεται ἀπὸ τῆ ρητορικῆς.

ΦΑΙ. Καὶ ἀρκετά, Σωκράτη· μένουσιν ἄκομα ὅσα εἶναι
γραμμένα μέσα στὰ βιβλία γιὰ τὴν τέχνην τοῦ λόγου.

ΣΩ. Καὶ καλὰ μοῦ τὰ θύμῃσες. Τὸ προῖμο³ δὰ μοῦ φαί-
νεται πῶς πρέπει νὰ λέγεται πρῶτο, στὴν ἀρχὴ τοῦ λόγου.
Αὐτὰ ἐννοεῖς — δὲν εἶναι ἔτσι; — τὰ λεπτολογήματα τῆς
τέχνης.

ΦΑΙ. Ναί.

ΣΩ. Καὶ δεύτερο ἔρχεται κάποια διήγησι καὶ μαρτυρίε⁴
γι' αὐτὴν, τρίτο οἱ ἀποδείξεις, τέταρτο οἱ πιθανολογίε⁵· καὶ
γιὰ πιστοποίηση, μοῦ φαίνεται, καὶ γιὰ παραπιστοποίηση⁵· πῶς
μιλάει ὁ ἄριστος λογοτεχνίης⁶ ἀπὸ τὸ Βυζάντιο.

ΦΑΙ. Ἐννοεῖς τὸν καλόβουλο Θεόδωρο;

ΣΩ. Ποιὸν λοιπόν; Καὶ ἀντίκρουση καὶ παραντίκρου- 267
ση⁷ λέγει πῶς πρέπει νὰ γίνεται στὴν κατηγορίᾳ καὶ στὴν
ἀπολογία. Καὶ τὸν ποῦ καλὸ, τὸν Εὐηγον ἀπὸ τὴν Πάρο,⁸ θὰ

τος εὔρεν καὶ παρειαίνουζ· οἱ δ' αὐτὸν καὶ παρὰ ψό-
 γο υς φασὶν ἐν μέτρῳ λέγειν μνήμης χάριν· σοφὸς γὰρ ἀνὴρ. Τι-
 σίαν δὲ Γοργίαν τε ἐάσομεν εὔδειν, οἱ πρὸ τῶν ἀληθῶν τὰ εἰκότα
 εἶδον ὡς τιμητέα μᾶλλον, τὰ τε αὖ μικρὰ μεγάλα καὶ τὰ μεγάλα
 ἰσχυρὰ φαίνεσθαι ποιοῦσι διὰ βῶμην λόγου, καινὰ τε ἀρχαίως τὰ
 τ' ἐναντία καινῶς, συντομίαν τε λόγων καὶ ἀπειρα μήκη περὶ πάν-
 των ἀνεῦρον; Ταῦτα δὲ ἀκούων ποτέ μου Πρόδικος ἐγέλασε, καὶ
 μόνος αὐτὸς εὐρηκέναι ἔφη ὧν δεῖ λόγων τέχνην· δεῖν δὲ οὔτε
 μακρῶν οὔτε βραχέων, ἀλλὰ μετρίων.

ΦΑΙ. Σοφώτατά γε, ὦ Πρόδικε.

ΣΩ. Ἰππίαν δὲ οὐ λέγομεν; Οἶμαι γὰρ ἂν σύμφηφον αὐτῷ
 καὶ τὸν Ἥλειον ξένον γενέσθαι.

ΦΑΙ. Τί δ' οὐ;

ΣΩ. Τὰ δὲ Πάλου πῶς φράσωμεν αὐ Μουσεῖα λόγων, δεῖ δὲ
 πλασιολογίαν καὶ γνημολογίαν καὶ εἰκονο-

τὸν ἀφήσωμε κατὰ μέρος, αὐτὸν ποῦ καὶ τὸν ὑπαινιγμῷ πρῶ-
 τος εὐρήκε καὶ τοὺς ξντεχνους ἐπαίνους; * Ἄλλοι πάλι λένε
 πῶς αὐτὸς καὶ τοὺς ξντεχνους ψόγους τοὺς ἔλεγε σὲ στίχους,
 γιὰ νὰ βοηθῇ τῇ μνήμῃ· ἦτανε δὲ σοφὸς ἀνθρώπος. Καὶ τὸν
 Τισία¹ καὶ τὸ Γοργία θὰ τοὺς ἀφήσωμε νὰ κοιμοῦνται; Αὐτοὺς
 ποῦ πάνυ ἀπὸ τ' ἀληθινὰ εἶδαν πῶς τὰ φαινόμενα πρέπει ποῦ
 πολὺ νὰ τιμᾶμε, καὶ κάνουν πάλιν τὰ μικρὰ νὰ φαίνωνται
 μεγάλα καὶ τὰ μεγάλα μικρὰ μὲ τὴ δύναμη τοῦ λόγου, καὶ ἔ
 τὰ καινούργια παλιὰ καὶ τ' ἀντίθετα καινούργια, καὶ ποῦ βρῆ-
 καν τὴ συντομία καὶ τὸ ἀτέλειωτο μᾶκρος τῶν λόγων γιὰ ὅλα
 τὰ πράγματα; Αὐτὰ βέβαια ὅταν τ' ἄκουσε κάποτε ἀπὸ μένα ὁ
 Πρόδικος² ἐγέλασε, καὶ εἶπε πῶς μονάχος αὐτὸς εὐρήκε ἀπὸ
 ποιῆς βάσεις ἔχει χρειαίᾳ ἢ τέχνῃ· καὶ χρειάζεται, μῆτε πολλὰ
 μῆτε λίγα, ἀλλὰ μετρημένα.

ΦΑΙ. Πολὺ σοφά, Πρόδικε.

ΣΩ. Καὶ τὸν Ἰππία³ δὲν τὸν λέμε; Γιατὶ νομίζω πῶς θὰ
 ψήφιζε σύμφωνα μὲ τὸν Πρόδικο ὁ ξένος αὐτὸς ἀπὸ τὴν
 Ἥλεία.

ΦΑΙ. Καὶ γιατί ὄχι;

ΣΩ. Καὶ τί θὰ εἰποῦμε πάλι γιὰ τὰ «Μουσεῖα τῶν λόγων» ἔ
 ποῦ ἔγραψε ὁ Πάλος,⁴ αὐτὸς ποῦ πρόσθεσε τὸ νὰ λέη κανεὶς
 τὰ πράγματα δύο φορές,⁵ καὶ νὰ τὰ λέη μὲ γνημικά καὶ νὰ

λο γ ι α ν ὀνομάτων τε Λικυμνίων ἃ ἐκείνῳ ἐδωρήσατο προσεποιήσεν εὐπειρίας ;

ΦΑΙ. Πρωταγόρεια δέ, ὦ Σώκρατες, οὐκ ἦν μέντοι τιαυτ' ἄττα ;

ΣΩ. Ὁ ρ θ ο ε π ε ι ἄ γέ τις, ὦ παῖ, καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ καλά. Τῶν γε μὴν οἰκτρογόνων ἐπὶ γῆρας καὶ πενίαν ἐλκομένων λόγων κερρατηκέναι τέχνη μοι φαίνεται τὸ τοῦ Χαλκηδονίου σθένος ὀργίσαι τε αὐτὸν πολλοὺς ἅμα δεινὸς ἀνὴρ γέγονεν, καὶ πάλιν ὀργισμένοις ἐπ' ἔδων κηλεῖν, ὡς ἔφη διαβάλλειν τε καὶ ἀπολύσασθαι διαβολὰς ὀθενδὴ κράτιστος. Τὸ δὲ δὴ τέλος τῶν λόγων κοινῇ πάντων ἔοικε συνδεδογμένον εἶναι, ᾧ τινὲς μὲν ἐ π ἄ ν ο δ ο ν ἄλλοι δ' ἄλλο τίθενται ὄνομα.

ΦΑΙ. Τὸ ἐν κεφαλαίῳ ἕκαστα λέγεις ὑπομνήσαι ἐπὶ τελευτῆς τοῦ ἀκούοντος περὶ τῶν εἰρημένων ;

ΣΩ. Ταῦτα λέγω. Καὶ εἰ τι σὺ ἄλλο ἔχεις εἰπεῖν λόγων τέχνης πέρι.

ΦΑΙ. Σμικρὰ γε καὶ οὐκ ἄξια λέγειν.

268 ΣΩ. Ἐώμεν δὴ τά γε σμικρὰ ταῦτα δὲ ὑπ' αὐγὰς μάλλον ἴδωμεν, τίνα καὶ πότ' ἔχει τὴν τῆς τέχνης δύναμιν.

ΦΑΙ. Καὶ μάλα ἐρρωμένῃ, ὦ Σώκρατες, ἔν γε δὴ πλήθους συνόδοις.

ΣΩ. Ἐχει γάρ. Ἄλλ', ὦ δαιμόνιε, ἰδὲ καὶ σὺ, εἰ ἄρα καὶ σὺ φαίνεται διεστηκὸς αὐτῶν τὸ ἥριον, ὡσπερ ἐμοί.

τὰ λέη με εἰκόνες, αὐτὸς ποῦ πρόσθεσε καὶ τὴν καλλιπέεια στὰ ὄνοματα, ὅπως τὰ δώρησε σ' αὐτὸν ὁ Λικύμνιος ;¹

ΦΑΙ. Μὰ καὶ τοῦ Πρωταγόρα,² Σωκράτη, δὲν ἦτανε μερικὰ αὐτοῦ τοῦ εἶδους ;

ΣΩ. Κάτι γὰρ τὴν ὀρθότητα στὴν χρῆσιν τῶν λέξεων, παιδί μοι, καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ ἄμορφα. Μὰ στοὺς κλαυεροὺς γὰρ τὰ γηρατειὰ καὶ τὴν πτώχεια σερνάμενους λόγους μοῦ φαίνεται πῶς ἔχει ἐπικρατήσῃ τὸ σθένος τῆς τέχνης τοῦ Χαλκηδόνιου. Αὐτὸς ἦτανε δυνατὸς καὶ στὸ νὰ φέρῃν σὲ ὀργὴν πολλοὺς, καὶ ὀργισμένους πάλι μετὰ τὰ λόγια του νὰ τοὺς καταμαγεύῃ, ὅπως ἔλεγε, καὶ στὸ νὰ βάζῃ καὶ νὰ ξελύνη διαβολὰς ἀπ' ὀπουδῆποτε ὁ ποῦ ἰκανός. Γὰρ τὸ τέλος ὁμοῦ τῶν λόγων φαίνεται πῶς εἶχανε ὅλοι τὴν ἴδια γνώμη, καὶ μερικοὶ τὸ ὄνομάζουσαν ἀνακεφαλαίωση, καὶ ἄλλοι πάλι τοῦ δίνουσαν ἄλλο ὄνομα.

ΦΑΙ. Ἐννοεῖς τὸ νὰ ξαναφέρῃν κανεὶς στὸ τέλος στὴν μνήμη ἐκεῖνῶν ποῦ τὸν ἀκούειν κάθε τι ἀπὸ τὰ εἰπωμένα συγκεφαλαίωνόντας τα ;

ΣΩ. Αὐτὰ ἐννοῶ ἔκτος ἂν ἐοῦ ἔχῃς καὶ τίποτε ἄλλο νὰ εἰπῆς γὰρ τὴν τέχνη τῶν λόγων.

ΦΑΙ. Ἀσήμαντα καὶ δὲν ἀξίζει νὰ τὰ λέμε.

ΣΩ. Ἄς ἀφήσωμε λοιπὸν τὰ ἀσήμαντα καὶ πὸ πολὺ ἅς ἰδοῦμε ἀπὸ κοντὰ αὐτὰ ἐδῶ, ποῖα σημασία καὶ πότε τὴν ἔχουν γὰρ τὴν ρητορικὴν τέχνην ;

ΦΑΙ. Καὶ πολὺ μεγάλη, Σωκράτη, στίς συγκεντρώσεις δὰ τοῦ πλήθους.

ΣΩ. Ἐκουσε βέβαια. Ἄλλὰ ἰδὲ καὶ σὺ, δαιμόνιε, μήπως σοῦ φαίνεται καὶ σένα, ὅπως καὶ μένα, πῶς τὸ ὑφασμὸ τους³ εἶναι ἀραιό.

ΦΑΙ. Δείκνυε μόνον.

ΣΩ. Εἰπέ δή μοι· εἴ τις προσελθὼν τῷ ἑταίρῳ σου Ἐρυξίμα-
 χῳ ἢ τῷ πατρὶ αὐτοῦ Ἄκουμένῳ εἴποι, ὅτι «Ἐγὼ ἐπίσταμαι τοιαῦ-
 ἄττα σώμασι προσφέρειν, ὥστε θερμαίνειν τ', ἐὰν θούλωμαι, καὶ
 β φύγειν, καὶ ἐὰν μὲν δόξῃ μοι, ἔμειν ποιεῖν, ἐὰν δ' αὖ, κάτω δια-
 χωρεῖν, καὶ ἄλλα πάμπολλα τοιαῦτα. Καὶ ἐπιστάμενος αὐτὰ ἀξιῶ
 ἰατρικὸς εἶναι καὶ ἄλλον ποιεῖν, ᾧ ἂν τὴν τούτων ἐπιστήμην παρα-
 δῶ», τί ἂν οἶε ἀκούσαντας εἰπεῖν;

ΦΑΙ. Τί γε ἄλλο ἢ ἐρέσθαι, εἰ προσεπίσταται καὶ οὐστινας
 δεῖ καὶ ὁπότε ἕκαστα τούτων ποιεῖν, καὶ μέχρι ὁπόσου;

ΣΩ. Εἰ οὖν εἴποι, ὅτι «Οὐδαμῶς ἄλλ' ἀξιῶ τὸν ταῦτα παρ'
 c ἐμοῦ μαθόντα αὐτὸν οἶόν τ' εἶναι ποιεῖν ἢ ἐρωτᾶς;»

ΦΑΙ. Ἐποίηεν ἄν, οἶμαι, ὅτι μαίνεται ἄνθρωπος, καὶ ἐκ τι-
 θλίου ποθὲν ἀκούσας ἢ περιτυχὼν φαρμακίους, ἰατρὸς οἰεταὶ γε-
 γονέναι, οὐδὲν ἑπαίων τῆς τέχνης.

ΣΩ. Τί δ', εἰ Σοφοκλεῖ αὐτὸ προσελθὼν καὶ Εὐριπίδῃ τις λέ-
 γοι, ὡς ἐπίσταται περὶ μικροῦ πράγματος ῥήσεις παιμῆκεις ποι-
 εῖν καὶ περὶ μεγάλου πάνυ μικράς, ὅταν τε θούληται οἰκτρὰς, καὶ
 τοῦναντίον αὐτὸ φοβεράς καὶ ἀπειλητικὰς, ὅσα τ' ἄλλα τοιαῦτα, καὶ
 d διδάσκων αὐτὰ τραγωδίας ποιήσιν οἰεταὶ παραδιδόναι;

ΦΑΙ. Καὶ οὗτοι ἄν, ὃ Σώκρατες, οἶμαι, καταγελῶεν, εἷς τις
 οἰεταὶ τραγωδίας ἄλλο τι εἶναι ἢ τὴν τούτων οὐσασιν, πρέπου-

ΦΑΙ. Δεῖξέ το μονάχα.

ΣΩ. Πές μου λοιπόν, ἂν ἔρῃη κανεὶς στὸ φίλο σου τὸν
 Ἐρυξίμαχο¹ ἢ στὸν πατέρα του τὸν Ἄκουμένο καὶ εἰπῇ, πῶς
 «ἐγὼ γνωρίζω κάτι τι νὰ δίνω στὸ σῶμα ποῦ νὰ τὸ ζεσταίνω, b
 ἂν θέλω, καὶ νὰ τὸ κρυώνω, καὶ ἂν δὰ θελήσω, νὰ τοῦ φέρνω
 ἐμετό, καὶ ἄλλοτε πάλι διάρροια, καὶ ἄλλα τέτοια πάρα πολλά,
 καὶ ἐπειδὴ τὰ γνωρίζω αὐτὰ, ἔχω τὴν ἀξίωση νὰ εἶμαι για-
 τρὸς καὶ νὰ κάνω καὶ ἄλλους, σ' ὅσους θὰ παράδωκα τὴ γνώση
 γι' αὐτὰ», τί νομίζεις πῶς θὰ τοῦ εἰποῦν ἅμα τὸν ἀκούσουν;²

ΦΑΙ. Μὰ τί ἄλλο παρὰ νὰ τὸν ρωτήσουν ἂν κοντὰ σ' αὐ-
 τὰ γνωρίζῃ καὶ ποιοὶ πρέπει καὶ πότε πρέπει νὰ κάνουν τὸ
 κάθε τι ἀπ' αὐτὰ, καὶ μέχρι πόσο.³

ΣΩ. Ἄν λοιπὸν τοὺς εἰπῇ πῶς καθόλου δὲν γνωρίζω,
 ἀλλὰ ἰσχυρίζομαι, ὅτι ὅποιος ἔμαθε αὐτὰ ἀπὸ μένα, εἶναι ἴκα-
 c νὸς νὰ κάνῃ ἐκεῖνα ποῦ ρωτᾶτε;

ΦΑΙ. Θὰ εἰπῇ, νομίζω, κανεὶς πῶς ὁ ἄνθρωπος εἶναι τρελ-
 λὸς καὶ πῶς ἐπειδὴ ἄκουσε ἀπὸ κάποιου βιβλίου ἢ τοῦ ἔτυχαν
 στὰ χέρια τίποτε φάρμακα νομίζει πῶς ἔγινε γιατρός, κωρὶς
 νὰ γνωρίζῃ τίποτε ἀπὸ τὴν ἐπιστήμην.

ΣΩ. Καὶ τί; ἂν ἔλθῃ πάλιν κάποιος στὸ Σοφοκλεῖ καὶ
 στὸν Εὐριπίδῃ καὶ εἰπῇ πῶς ξέρεῖ γιὰ μικρὸ πρᾶγμα νὰ κάνῃ
 πολὺ μακρόλογες ὁμιλίαι καὶ γιὰ μεγάλο πολὺ σύντομες, καὶ
 ὅταν θέλῃ, κλαυτερές, καὶ τ' ἀντίθετο πάλι γεμᾶτες φοβέρα
 καὶ ἀπειλές, καὶ ὅσα ἄλλα τέτοια, καὶ διδάσκοντας αὐτὰ νο-
 μίζει πῶς παραδίνει τὴν τέχνην τῆς τραγωδίας;

ΦΑΙ. Καὶ αὐτοὶ νομίζω, Σωκράτη, θὰ ἀναγελᾶνε, ἂν κα-
 νεὶς νομίζῃ, πῶς ἡ τραγωδία εἶναι κάτι ἄλλο παρὰ ἢ προπού-
 μενη ἄρθρωση αὐτῶν ποῦ τὰ δένει καὶ ἀναμεταξὺ των καὶ

σαν ἀλλήλοις τε καὶ τῷ ὄλῳ συνισταμένην.

ΣΩ. Ἄλλ' οὐκ ἂν ἀγροίκως γε, σίμαι, λοιδορήσειαν, ἀλλ' ὡσπερ ἂν μουσικὸς ἐντυχὼν ἀνδρὶ οἰομένῳ ἁρμονικῷ εἶναι, ὅτι δὴ τυγχάνει ἐπιστάμενος ὡς οἶδόν τε δευτάτην καὶ βαρυτάτην χορδὴν ποιεῖν, οὐκ ἀγρίως εἶποι ἂν· «Ἔω μοχθηρῆ, μελαγχολᾶς, ἀλλ' ἄτε μουσικὸς ὢν πρότερον, ὅτι «Ἔω ἄριστε, ἀνάγκη μὲν καὶ ταῦτ' ἐπίστασθαι τὸν μέλλοντα ἁρμονικὸν ἔσεσθαι, οὐδὲν μὴν κωλύει μηδὲ σμικρὸν ἁρμονίας ἐπατεῖν τὸν τὴν σὴν ἔξιν ἔχοντα· τὰ γὰρ πρὸ ἁρμονίας ἀναγκαῖα μαθήματα ἐπίστασαι, ἀλλ' οὐ τὰ ἁρμονικά.»

ΦΑΙ. Ὅρθότατά γε.

269 ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ὁ Σοφοκλῆς τὸν σφισιν ἐπιδεικνύμενον τὰ πρὸ τραγωδίας ἂν φαίη, ἀλλ' οὐ τὰ τραγικά, καὶ ὁ Ἄκουμενὸς τὰ πρὸ ἱατρικῆς, ἀλλ' οὐ τὰ ἱατρικά.

ΦΑΙ. Παντάπασιν μὲν οὖν.

ΣΩ. Τί δέ; τὸν μελίγηρυν Ἄδραστον οἰόμεθα ἢ καὶ Περικλέα, εἰ ἀκούσειαν ὧν νῦν δὴ ἡμεῖς διήμεν τῶν παγκάλων τεχνημάτων, βραχυλογίῳν τε καὶ εἰκονολογίῳν καὶ ὅσα ἄλλα διελθόντες ὑπ' αὐγάς ἔφαμεν εἶναι σκεπτέα, πότερον χαλεπῶς ἂν αὐτούς, ὡσπερ ἐγὼ τε καὶ σὺ ὑπ' ἀγροικίας, ῥήματι εἶπειν ἀπκίδευτον εἰς τοὺς ταῦτα γεγραφότας τε καὶ διδά-

μὲ τὸ ὄλο¹.

ΣΩ. Δὲν θὰ τὸν μάλῳναν ὄμως μ' ἄσκημο τρόπο, νομίζω· ἀλλὰ ὅπως ἕνας μουσικὸς ποῦ θὰ τύχη νὰ συναντήσῃ κανέναν ἄνθρωπο τῆς γνώμης πῶς εἶναι γνώστης τῆς ἁρμονίας ἐπειδὴ τυχαίνει νὰ ξέρῃ νὰ τονίζῃ μιὰ χορδή, ὅσο γίνεται πὸ ψηλά καὶ ὅσο γίνεται πὸ χαμηλά², δὲν θὰ τοῦ εἶπῃ μ' ἄγριο τρόπο: «Ἔω δύστιχε, δὲν εἶσαι στὰ σύγκαλά σου»· ἀλλὰ ὄντας μουσικὸς, θὰ τοῦ εἶπῃ μὲ τρόπο πὸ πρᾶο: «Καλέ μου, εἶναι βέβαια ἀνάγκη κι αὐτὰ νὰ τὰ γνωρίζῃ ἐκεῖνος ποῦ θέλει νὰ μάθῃ τὴν τέχνη τῆς ἁρμονίας, ὄμως τίποτε δὲν ἐμποδίζει μῆτε τὸ παραμικρὸ ἀπὸ ἁρμονία νὰ ξέρῃ ὅποιος ἔχει τὴ δική σου δεξιωσύνη· γιατί κατέχεις τὶς ἀναγκαῖες γνώσεις ποῦ ἔρχονται πρὶν ἀπὸ τὴν ἁρμονία, ὅχι ὄμως τὰ στοιχεῖα τῆς ἁρμονίας.

ΦΑΙ. Πολὺ σωστά.

ΣΩ. Καὶ ὁ Σοφοκλῆς λοιπὸν θάλεγε πῶς ἐκεῖνος ποῦ ἐπιδείκνεται σ' αὐτοὺς γνωρίζει ὅσα ἔρχονται πρὶν ἀπὸ τὴν τραγωδία, ὅχι ὄμως τὰ στοιχεῖα τῆς τραγωδίας, καὶ ὁ Ἄκουμενὸς ὅσα ἔρχονται πρὶν ἀπὸ τὴν ἱατρική, ὅχι ὄμως τὰ στοιχεῖα τῆς ἱατρικῆς.

ΦΑΙ. Ναι βέβαια.

ΣΩ. Καὶ γιὰ τὸ γλυκομίλητο Ἄδραστο³ ποῖα γνώμη ἔχομε, καὶ γιὰ τὸν Περικλή⁴, ἂν ἀκούσῃ αὐτὰ τὰ πανώρια τεχνάσματα ποῦ τώρα δὲ ἡμεῖς τὰ περάσαμε ἕνα - ἕνα, καὶ τὶς βραχυλογίαις καὶ τὸ νὰ μιλήσῃ μὲ εἰκόνες καὶ ὅσα ἄλλα περάσαμε καὶ εἶπαμε πῶς πρέπει νὰ τὰ ἴδῃμε ἀπὸ κοντά; Τί ἂν τὰ δύο, νομίζεις πῶς αὐτοὶ θυμωμένα, ὄπως ἐγὼ καὶ σὺ,

σκοντας ὡς ῥητορικὴν τέχνην; ἢ, ἅτε ἡμῶν ὄντας σοφωτέρους, κἄν ἴψῳ ἐπιπλήξαι εἰπόντας· «ὦ Φαῖδρέ τε καὶ Σώκρατες, οὐ χρεὶ χαλεπαίνειν ἀλλὰ συγγενῶσκειν εἴ τινας, μὴ ἐπιστάμενοι διαλέγεσθαι, ἀδύνατοι ἐγένοντο ὀρίσασθαι τί ποτ' ἔστιν ῥητορικὴ' ἐκ δὲ τούτου τοῦ πάθους τὰ πρό τῆς τέχνης ἀναγκαῖα μαθήματα ἔχοντες, c ῥητορικὴν φήθησαν εὐρηκέναι' καὶ ταῦτα δὴ διδάσκοντες ἄλλους ἡγούνται σφισιν τελείως ῥητορικὴν δεδιδάχθαι, τὸ δὲ ἕκαστα τούτων πιθανῶς λέγειν τε καὶ τὸ ὄλον συνίστασθαι, ὡς οὐδὲν ἔργον, αὐτοὺς δεῖν παρ' ἑαυτῶν τοὺς μαθητὰς σφῶν πορίζεσθαι ἐν τοῖς λόγοις».

ΦΑΙ. Ἄλλὰ μὴν, ὦ Σώκρατες, κινδυνεύει γε τοιοῦτόν τι εἶναι τὸ τῆς τέχνης, ἣν οὗτοι οἱ ἄνδρες ὡς ῥητορικὴν διδάσκουσι τε καὶ γράφουσι, καὶ ἔμοιγε δοκεῖς ἀληθῆ εἰρηκέναι. Ἄλλὰ δὴ τὴν τοῦ τῷ ὄντι ῥητορικοῦ τε καὶ πιθανοῦ τέχνην, πῶς καὶ πόθεν ἂν d τις δύναιτο πορίσασθαι;

ΣΩ. Τὸ μὲν δύνασθαι, ὦ Φαῖδρε, ὥστε ἀγωνιστὴν τέλεον γενέσθαι, εἰκόσ, ἴσως δὲ καὶ ἀναγκαῖον, ἔχειν ὥσπερ τᾶλλα· εἰ μὲν σοι ὑπάρχει φύσει ῥητορικῶ εἶναι, ἔσει ῥήτωρ ἐλλόγιμος, προσλαβὼν ἐπιστήμην τε καὶ μελέτην' ὅτου δ' ἂν ἐλλίπης τούτων, ταύτη ἀτελής ἔσει. Ὅσον δὲ αὐτοῦ τέχνη, οὐχ ἢ λυσίας τε καὶ θρασύμαχος πορεύεται δοκεῖ μοι φαίνεσθαι ἢ μέθοδος.

ΦΑΙ. Ἄλλὰ πῆ δὴ;

ἀπὸ χωριατῶ θὰ εἰποῦν καμμιά λέξι ἄπρητη σὲ κείνους ποῦ τὰ ἔχουν γράψει αὐτὰ καὶ τὰ διδάσκουν γιὰ ρητορικὴ τέχνη, ἢ πῶς ὄντας πὸ σοφοὶ ἀπὸ μᾶς, θὰ μαλώσουν καὶ τοὺς δύο μας καὶ θὰ εἰποῦν: «Φαῖδρε καὶ Σωκράτη, δὲν πρέπει νὰ θυμῶντε ἀλλὰ νὰ συγκωρῆτε,¹ ἂν μερικοὶ, μὴ γνωρίζοντας διαλεκτική,² δὲν μποροῦν νὰ ὀρίσουν τί εἶναι ἡ ρητορικὴ, κὶ ὄντας σ' αὐτὴ τὴν κατάσταση, καθὼς κατέκουε τὶς ἀναγκαῖες γνώσεις ποῦ ἔρχονται πρὶν ἀπὸ τὴν τέχνη, νόμισαν πῶς εὐ- c ρήκανε τὴ ρητορικὴ' καὶ αὐτὰ διδάσκοντας στοὺς ἄλλους εἶναι τῆς γνώμης πῶς ἔκουε σ' αὐτοὺς τέλεια μάθει τὴ ρητορικὴ' τὸ νὰ μιλῆσουν ὁμῶς γιὰ τὸ καθένα ἀπ' αὐτὰ ἔτσι ὥστε νὰ πείσουν, καὶ τὸ νὰ συνθέσουνε τὸ ὄλο, αὐτὸ σὰν νὰ μὴν ἦταν τίποτε, νομίζουν πῶς οἱ ἴδιοι οἱ μαθητὲς των πρέπει νὰ τὸ βροῦνουν μόνου των στοὺς λόγουσ».

ΦΑΙ. Μὰ ναί, Σωκράτη, ἔτσι περίπου γίνεται μὲ τὴν τέχνη ποῦ οἱ ἄνδρες αὐτοὶ τὴν διδάσκουνε καὶ τὴν γράφουνε γιὰ ρητορικὴ,³ καὶ μοῦ φαίνεται πῶς τὰ εἶπες σωστὰ. Ὅμως τὴν τέχνη τοῦ ἀληθινὰ ρητορικοῦ καὶ πειστικοῦ ἀνθρώπου, d πῶς καὶ ποῦθεν θὰ μπορέση κανεὶς νὰ τὴν ἀποκτήση;

ΣΩ. Τὸ νὰ κατορθώση κανεὶς βέβαια, Φαῖδρε, νὰ γίνῃ τέλειος ἀγωνιστής, εἶναι πιθανόν, ἴσως μάλιστα καὶ φυσικὸ νὰ συμβαίη, ὅπως καὶ μὲ τ' ἄλλα πράγματα· ἂν βέβαια τὸ ἔχεις ἀπὸ τὴ φύση μέσα σου νὰ εἶσαι ρητορικός, θὰ γίνῃς ῥήτορας σπουδαῖος, ἂν κοντὰ σ' αὐτὸ βάλῃς καὶ γνώση καὶ ἄσκησι.⁴ Ἄν σοῦ λείψῃ ὁμῶς ἕνα ἀπ' αὐτὰ, σ' αὐτὸ ἀκριβῶς δὲν θὰ εἶσαι τέλειος. Ὅμως τί εἶναι τέχνη μέσα σ' αὐτὸ, ἢ μέθοδος νὰ τὸ μάθῃ κανεὶς, νομίζω, δὲν φανερώνει μὲ τὸν τρόπο ποῦ ἀκολουθοῦν ὁ λυσίας καὶ ὁ θρασύμαχος.

ΦΑΙ. Ἄλλὰ πῶς λοιπόν;

e ΣΩ. Κινδυνεύει, ὦ ἄριστε, εἰκότως ὁ Περικλῆς πάντων τελεώ-
τατος εἰς τὴν ῥητορικὴν γενέσθαι.

ΦΑΙ. Τί δὴ;

270 ΣΩ. Πᾶσαι ὅσαι μεγάλαι τῶν τεχνῶν, προσδέονται ἀδολε-
σχίας καὶ μετεωρολογίας φύσεως περὶ· τὸ γὰρ ὑψηλόνου τοῦτο
καὶ πάντα τελεσιουργὸν ζοικεν ἐντεῦθεν ποθεν εἰσιέναι. Ὁ καὶ
Περικλῆς πρὸς τῇ εὐφυῆς εἶναι ἐκτῆσατο· προσπεσῶν γάρ, οἶμαι,
τοιούτω ὄντι Ἄναξαγόρας μετεωρολογίας ἐμπλησθεὶς καὶ ἐπὶ φύ-
σιν νοῦ τε καὶ ἀνοίας ἀφικόμενος, ὧν δὴ περὶ τὸν πολὺν λόγον
ἐποιεῖτο. Ἄναξαγόρας, ἐντεῦθεν εἰλκυσεν ἐπὶ τὴν τῶν λόγων τέ-
χνην τὸ πρόσφορον αὐτῇ.

ΦΑΙ. Πῶς τοῦτο λέγεις;

b ΣΩ. Ὁ αὐτός που τρόπος τέχνης ἱατρικῆς, ἕσπερ καὶ ῥητο-
ρικῆς.

ΦΑΙ. Πῶς δὴ;

ΣΩ. Ἐν ἀμφοτέροις δεῖ διελέσθαι φύσιν, σώματος μὲν ἐν τῇ
ἐτέρᾳ, ψυχῆς δὲ ἐν τῇ ἐτέρᾳ, εἰ μέλλεις μὴ τριβῆ μόνον καὶ ἐμ-
πειρία, ἀλλὰ τέχνην τῷ μὲν φάρμακα καὶ τροφὴν προσφέρων ὑγι-
ειαν καὶ δόμην ἐμποιῆσειν, τῇ δὲ λόγους τε καὶ ἐπιτηδεύσεις νο-
μίμους πειθῶ ἦν ἂν βούλη καὶ ἀρετὴν παραδῶσειν.

ΣΩ. Σὰν νὰ φαίνεται, καλέ μου, πῶς μὲ τὸ δίκιο τοῦ ὁ e
Περικλῆς ἦτανε ὁ πῶς τέλειος ἀπ' ἄλλου στὴ ῥητορικῇ.

ΦΑΙ. Μὰ γιατί;

ΣΩ. Ὅλες ὅσες ἀπὸ τῆς τέχνης εἶναι μεγάλες ἔχουν ἀ- 270
νάγκη, ἐκτὸς ἀπὸ τ' ἄλλα, καὶ ἀπὸ τῆς λεγόμενης φλυαρίας καὶ
φαντασιολογίας περὶ τῆς φύσεως¹ γιατί τὸ νὰ σκέπτονται ἔτσι
μεγαλόπρεπα καὶ τὸ νὰ τελεσφοροῦν παντοῦ φαίνεται πῶς
ἀπ' ἐδῶ κάπου τὸ ἔχουνε. Αὐτὸ καὶ ὁ Περικλῆς² κοντὰ στὰ
φυσικά του χαρίσματα ἀπόκτησε· γιατί καθὼς ἐπῆγε, νομίζω,
κοντὰ στὸν Ἄναξαγόρα, ποὺ σκέπτονταν ἔτσι, γέμισε ἀπὸ
φαντασιολογία καὶ ἔφθασε ὡς τὴν οὐσία τοῦ νοῦ καὶ τῆς ἄ-
νοιας³ — γι' αὐτὰ δὰ ποὺ τόσο πολὺ μλοῦσε ὁ Ἄναξαγόρας
— καὶ ἀπ' ἐδῶ ἔφερε τὴν τέχνη τῶν λόγων ὅ,τι ἦταν χρή-
σιμο σ' αὐτὴν.

ΦΑΙ. Πῶς τὸ ἐννοεῖς αὐτό;

ΣΩ. Ἦ ἴδια δὰ εἶναι ἡ μέθοδος τῆς ῥητορικῆς τέχνης, δ- b
πως καὶ τῆς ἱατρικῆς⁴.

ΦΑΙ. Μὰ πῶς;

ΣΩ. Καὶ σὺς δύο πρέπει νὰ χωρίσης τὴ φύση, στὴ μία
βέβαια τοῦ σώματος, στὴν ἄλλην ὁμοίως τῆς ψυχῆς, ἀν θέλης,
ὄχι μονάχα μὲ τριβὴ καὶ ἐμπειρία, ἀλλὰ μὲ τέχνην, σὺ δὲ σώμα
δίνοντάς του φάρμακα καὶ τροφὴν νὰ δώσης ὑγεία καὶ δύναμη,
στὴν ψυχὴ πάλι, δίνοντάς της λόγους καὶ ἀσκώντας τὴν στὴν
τάξην, νὰ δώσης τὴν πεποίθησιν ποὺ θέλεις καὶ τὴν ἀρετὴν.

ΦΑΙ. Τὸ γοῦν εἰκός, ὡ Σώκρατες, οὕτως.

c ΣΩ. Ψυχῆς οὖν φύσιν ἀξίως λόγου κατανοῆσαι οἷε δυνατόν εἶναι ἄνευ τῆς τοῦ ὅλου φύσεως ;

ΦΑΙ. Εἰ μὲν Ἴπποκράτει γε τῷ τῶν Ἀσκληπιαδῶν δεῖ τι πεῖθεσθαι, οὐδὲ περὶ σώματος ἄνευ τῆς μεθόδου ταύτης.

ΣΩ. Καλῶς γάρ, ὡ ἑταῖρε, λέγει. Χρῆ μέντοι πρὸς τῷ Ἴπποκράτει τὸν λόγον ἐξετάζοντα σκοπεῖν, εἰ συμφωνεῖ.

ΦΑΙ. Φημί.

d ΣΩ. Τὸ τοίνυν περὶ φύσεως σκόπει, τί ποτε λέγει Ἴπποκράτης τε καὶ ὁ ἀληθὴς λόγος. Ἄρ' οὐχ ὧδε δεῖ διανοεῖσθαι περὶ ὁτουοῦν φύσεως; Πρῶτον μὲν, ἀπλοῦν ἢ πολυειδέες ἐστὶν οὐ πέρι βουλησόμεθα εἶναι αὐτοὶ τεχνικοί καὶ ἄλλοι δυνατόι ποιεῖν ; Ἐπειτα δέ, ἐὰν μὲν ἀπλοῦν ἦ, σκοπεῖν τὴν δύναμιν αὐτοῦ, τίνα πρὸς τί πέφυκεν εἰς τὸ δρᾶν ἔχον ἢ τίνα εἰς τὸ παθεῖν ὑπὸ τοῦ ; ἐὰν δὲ πλείω εἶδη ἔχῃ, ταῦτα ἀριθμησάμενος, ὅπερ ἐφ' ἑνός, τοῦτ' ἰδεῖν ἐφ' ἑκάστου, τῷ τί ποιεῖν αὐτὸ πέφυκεν ἢ τῷ τί παθεῖν ὑπὸ τοῦ ;

ΦΑΙ. Κινδυνεύει, ὡ Σώκρατες.

e ΣΩ. Ἡ γοῦν ἄνευ τούτων μέθοδος ἔοικει ἂν ὡσπερ τυφλοῦ πορείᾳ. Ἄλλ' οὐ μὴν ἀπεικαστέον τὸν γε τέχνη μετιόντα ὅτιοῦν τυφλῷ οὐδὲ κωφῷ ἄλλὰ δῆλον ὧς, ἂν τῷ τις τέχνη λόγους διδῷ, τὴν οὐσίαν δεῖξει ἀκριθῶς τῆς φύσεως τούτου, πρὸς δὲ τοὺς λόγους

ΦΑΙ. Καθὼς φαίνεται, Σωκράτη, ἔτσι εἶναι.

ΣΩ. Καὶ τῆς ψυχῆς τῆ φύση νομίζεις πᾶς εἶναι δυνατόν c νὰ τὴν νοιώσῃ κανεὶς σωστὰ δίκως τῆ φύση τοῦ ὅλου ;¹

ΦΑΙ. Ἄν βέβαια πρέπη ν' ἀκούσωμε τὸν Ἴπποκράτη,² αὐτὸν ἀπὸ τοὺς Ἀσκληπιάδες, μῆτε γὰρ τὸ σῶμα δὲν εἶναι οὕτω δυνατόν χωρὶς αὐτὴν τῆ μεθόδου.

ΣΩ. Καὶ καλὰ λέει, φίλε μου. Μὰ πρέπει ἐξετάζοντα κοντὰ τὸν Ἴπποκράτη καὶ τὸ λογικὸ νὰ ἰδοῦμε ἂν συμφωνῇ καὶ αὐτό.

ΦΑΙ. Δέχομαι.

d ΣΩ. Γιὰ τὴ φύση λοιπὸν ἰδὲς τί λέει ὁ Ἴπποκράτης καὶ τὸ σωστὸ λογικὸ. Δὲν πρέπει τάχα ἔτσι δὰ νὰ σκεπτόμαστε γιὰ τὴ φύση τοῦ κάθε πράγματος; Καὶ πρῶτα εἶναι ἀπλό ἢ εἶναι ἀπὸ πολλὰ εἶδη, ἐκεῖνο ποῦ θὰ θελήσωμε ἑμεῖς οἱ ἴδιοι νὰ γίνωμε γνώστες του, καὶ νὰ μπορέσωμε νὰ κάμωμε καὶ ἄλλον γνώστη του; Κι ἔπειτα, ἂν δὰ εἶναι ἀπλό, νὰ ἐξετάζωμε τὴ δύναμὴ του, ποῖα εἶναι ποῦ ἔχει μέσα του ἀπὸ τὴ φύση γιὰ νὰ ἐνεργῇ ἐπάνω σὲ κάτι ἄλλο ἢ ποῖα εἶναι γιὰ νὰ δέχεται ἐνέργεια ἀπὸ κάτι ἄλλο; Ἄν πάλιν ἔχη ποῦ πολλὰ εἶδη, ἀφοῦ τὰ ἀριθμῆσῃ αὐτὰ, ὅ,τι κοίταζες στὸ ἀπλό, αὐτὸ νὰ κοιτάξῃς καὶ στὸ κάθε ἕνα ἀπ' αὐτὰ, πῶς μπορεῖ αὐτὸ ἀπὸ τὴ φύση του νὰ ἐνεργῇ κάτι ἢ πῶς νὰ δέχεται κάτι ἀπὸ κάποιο ἄλλο.

ΦΑΙ. Ἔτσι φαίνεται, Σωκράτη.

e ΣΩ. Ἐκεῖνη βέβαια ἡ μέθοδος ποῦ θὰ τὰ ἄφηνε αὐτὰ, θὰ ἔμοιαζε σὰν τοῦ τυφλοῦ τὸ βῆδιμα. Δὲν μπορεῖς ὅμως βέβαια νὰ παρομοιάξῃς, ἐκεῖνον ποῦ μὲ τέχνη κάνει κάτι, μῆτε μὲ τυφλό, μῆτε μὲ κουφό ἄλλὰ εἶναι φανερό³, πῶς, ἂν κανεὶς μὲ τέχνη παραδίνῃ σὲ κάποιον λόγους, θὰ δεῖξῃ μ' ἀκρίβεια τὴν οὐσίαν ποῦ ἔχει ἢ φύση τοῦ ὄντος ἐκεῖνου,

προσοίσει. Ἔσται δέ που ψυχὴ τοῦτο.

ΦΑΙ. Τί μὴν ;

271 ΣΩ. Οὐκοῦν ἢ ἄμλλα αὐτῷ τέταται πρὸς τοῦτο πᾶσα¹ πειθὼ γὰρ ἐν τούτῳ ποιεῖν ἐπιχειρεῖ. Ἦ γάρ ;

ΦΑΙ. Ναί.

ΣΩ. Δῆλον ἄρα, ὅτι ὁ Θρασύμαχος τε καὶ δεσ ἂν ἄλλος σπουδῆ τέχνην ῥητορικὴν διδῶ, πρῶτον πάσῃ ἀκριβείᾳ γράψει τε καὶ ποιήσει ψυχὴν ἰδεῖν, πότερον ἐν καὶ ὅμοιον πέφυκεν, ἢ κατὰ σώματος μορφὴν πολυειδές² τοῦτο γάρ φαμεν φύσιν εἶναι δεικνύναι.

ΦΑΙ. Παντάσῃ μὲν οὖν.

ΣΩ. Δεύτερον δέ γε, ὅτῳ τί ποιεῖν ἢ παθεῖν ὑπὸ τοῦ πέφυκε.

ΦΑΙ. Τί μὴν ;

b ΣΩ. Τρίτον δὲ δὴ διαταξάμενος τὰ λόγων τε καὶ ψυχῆς γένη κατὰ τὰ τούτων παθήματα δίδεισι τὰς αἰτίας, προσαρμύτων ἕκαστον ἕκαστῳ, καὶ διδάσκων, οἷα οὖσα ὑφ' οἷων λόγων δι' ἣν αἰτίαν ἐξ ἀνάγκης ἢ μὲν πείθεται, ἢ δὲ ἀπειθεῖ.

ΦΑΙ. Κάλλιστα γοῦν ἄν, ὡς οἶκ', ἔχει οὕτως.

ΣΩ. Οὗτοι μὲν οὖν, ὦ φίλε, ἄλλως ἐνδεικνύμενον ἢ λεγόμενον τέχνη ποτὲ λεχθήσεται ἢ γραφήσεται, οὔτε τι ἄλλο οὔτε τοῦτο. Ἄλλ' οἱ νῦν γράφοντες, ὧν σὺ ἀκήκοας, τέχνας λόγων πανοῦργοί εἰσι καὶ ἀποκρύπτονται, εἰδότες ψυχῆς περί παγκάλως. Πρὶν

c ἂν οὖν τὸν τρόπον τοῦτον λέγωσί τε καὶ γράφωσι, μὴ πειθώμεθα αὐτοῖς τέχνη γράφειν.

ἔπου ἀπευθύνει τοὺς λόγους¹ καὶ τοῦτο θὰ εἶναι δὰ ἡ ψυχὴ¹.

ΦΑΙ. Τί ἄλλο δά ;

ΣΩ. Ἦ προσιθάθεια² αὐτουνοῦ λοιπὸν εἶναι στραμμένη 271 ὄλη σ' αὐτήν· γιατί μέσα σ' αὐτήν δοκιμάζει νὰ βάλῃ πεποφήση. Δὲν εἶναι ἔτσι ;

ΦΑΙ. Ναί.

ΣΩ. Εἶναι λοιπὸν φανερό, πὼς καὶ ὁ Θρασύμαχος καὶ ὅποιος ἄλλος σὺ σθερὰ παραδίνει τῇ ρητορικῇ τέχνῃ, πρῶτα μ' ὄλη τὴν ἀκριβεία θὰ περιγράψῃ καὶ θὰ κάμῃ νὰ ἰδῆ κανεὶς τὴν ψυχὴ³, τί ἀπ' τὰ δύο, εἶναι ἀπὸ τῆ φύση τῆς ἕνα καὶ ἐνὸς εἶδους, ἢ εἶναι πολλῶν εἰδῶν ὅπως τὸ σκῆμα τοῦ σώματος. Γιατί αὐτὸ δὰ εἶναι ποὺ λέμε νὰ δεῖξωμε τὴ φύση του.

ΦΑΙ. Ναὶ βέβαια.

ΣΩ. Καὶ δεύτερο, τί ἀπὸ τῆ φύση του ἐνεργεῖ ἐπάνω σὲ κάτι ἄλλο, ἢ τί παθαίνει ἀπὸ κάτι ἄλλο⁴ ;

ΦΑΙ. Τί ἄλλο λοιπὸν ;

ΣΩ. Καὶ τρίτο, ἀφοῦ βάλῃ σὲ τάξῃ τὰ γένη τῶν λόγων b καὶ τὰ γένη τῆς ψυχῆς καὶ τὰ πάθη των, ἐξετάζει μίαν-μῖαν τὴν αἰτίαν, καὶ προσαρμύζει τὸ καθένα σὲ καθένα, καὶ δείχνει, ποῖα ὄντας ἡ ψυχὴ μὲ ποιοὺς λόγους γιὰ ποῖα αἰτία κατ' ἀνάγκην ἢ μίαν δὰ πείθεται, ἢ ἄλλη ὅμως δὲν πείθεται.⁵

ΦΑΙ. Τὸ πὸ καλὸ βέβαια, καθὼς φαίνεται θὰ ἦταν ἔτσι.

ΣΩ. Δὲν μπορεῖ λοιπὸν, φίλε μου, μὲ ἄλλον τρόπον ὅ,τι παρουσιάζει κανεὶς ἢ ὅ,τι λέγει, νὰ εἰπωθῆ ποτὲ ἢ νὰ γραφῆ μὲ τέχνη, οὔτε τίποτε ἄλλο οὔτε αὐτὸ ἔδω. Ὅσοι ὅμως σήμερα γράφουν, αὐτοὶ ποὺ σὺ ἔχεις ἀκούσει, μὲ τὴς τέχνες τῶν λόγων εἶναι πανοῦργοι καὶ ἀποκρύβουν πὼς γνωρίζουν πολὺ καλὰ γιὰ τὴν ψυχὴ⁶. Προτοῦ λοιπὸν μιλῆσουν καὶ c γράφουν μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον, νὰ μὴν τοὺς πιστεύωμε πὼς γράφουν μὲ τέχνη.

ΦΑΙ. Τίνα τούτου ;

ΣΩ. Αὐτὰ μὲν τὰ ῥήματα εἰπεῖν οὐκ εὐπετέες· ὡς δὲ δεῖ γράφειν, εἰ μέλλει τεχνικῶς ἔχειν καθ' ὅσον ἐνδέχεται, λέγειν ἐθέλω.

ΦΑΙ. Λέγε δῆ.

ΣΩ. Ἐπειδὴ λόγου δύναμις τυγχάνει ψυχαγωγία οὐσα, τὸν
 d μέλλοντα ῥητορικῶν ἔσεσθαι ἀνάγκη εἰδέναι ψυχῇ ὅσα εἶδη ἔχει·
 ἔστιν οὖν τόσα καὶ τόσα, καὶ τοῖα καὶ τοῖα· ὅθεν οἱ μὲν τοιοῖδε, οἱ
 δὲ τοιοῖδε γίνονται. Τούτων δὲ δῆ διηρημένων, λόγων αὐτὰ τόσα
 καὶ τόσα ἔστιν εἶδη, τοιούδε ἕκαστον. Οἱ μὲν τοιοῖδε ὑπὸ τῶν τοι-
 ῶνδε λόγων διὰ τήνδε τὴν αἰτίαν εἰς τὰ τοιάδε εὐπειθεῖς, οἱ δὲ
 τοιοῖδε διὰ τὰδε δυσπειθεῖς. Δεῖ δῆ ταῦτα ἱκανῶς νοήσαντα, μετὰ
 ταῦτα θεώμενον αὐτὰ ἐν ταῖς πράξεσιν ὄντα τε καὶ πραττόμενα,
 e ὁξέως τῇ αἰσθήσει δύνασθαι ἐπακολουθεῖν ἢ μὴδὲ εἰδέναι πῶς πλέ-
 ον αὐτῶν ὢν τότε ἤκουε λόγων ξυγῶν. Ὅταν δὲ εἰπεῖν τε ἱκα-
 νῶς ἔχη, οἷος ὑφ' οἷων πείθεται, παραγιγνόμενόν τε δυνατὸς ἢ
 272 διαισθανόμενος ἑαυτῷ ἐνδείκνυσθαι, ὅτι οὗτός ἐστι καὶ αὕτη ἢ φύ-

ΦΑΙ. Ποιός ἐίναι αὐτὸς ὁ τρόπος;

ΣΩ. Νὰ τὰ ἀναπτύξει θέβαια κανεῖς μ' ἀκρίβεια δὲν εἶ-
 ναι εὐκόλο. Μὰ πῶς πρέπει κανεῖς νὰ γράφῃ, ἂν θέλῃ αὐτὰ
 νὰ εἶναι μὲ τέχνη, ὅσο θέβαια γίνεται, θὰ προσπαθήσω νὰ
 εἰπῶ.¹

ΦΑΙ. Λέγε λοιπόν.

ΣΩ. Ἄφοῦ λοιπὸν ἡ δύναμις τοῦ λόγου εἶναι νὰ ὀδηγῇ
 ψυχές,² ἐκεῖνος ποῦ μέλλει νὰ γίνῃ ρητορικὸς εἶναι ἀνάγκη
 νὰ γνωρίζῃ πόσα εἶδη ἔχει ἡ ψυχὴ.³ Εἶναι λοιπὸν τῆς ψυ-
 χῆς τὰ εἶδη τόσα καὶ τόσα καὶ αὐτῆς καὶ αὐτῆς τῆς λογῆς.⁴
 Για τοῦτο αὐτοὶ ἐδῶ οἱ λόγοι γίνονται αὐτῆς τῆς λογῆς,
 ἐκεῖνοι πάλιν ἄλλης. Καὶ ἀφοῦ πὰ τὰ χωρίσασα αὐτὰ, ἔπει-
 ται ὅτι καὶ τῶν λόγων τὰ εἶδη θὰ εἶναι τόσα καὶ τόσα, αὐτῆς
 τῆς λογῆς τὸ καθένα.⁵ Ὅσοι λοιπὸν ἄνθρωποι εἶναι αὐτῆς
 τῆς λογῆς πείθονται εὐκόλα μὲ λόγους αὐτῆς τῆς λογῆς γι'
 αὐτὴν τὴν αἰτία σὲ πράγματα αὐτῆς τῆς λογῆς. Ὅσοι πάλιν
 εἶναι ἄλλης λογῆς, ἐξαιτίας αὐτοῦ πείθονται δύσκολα. Πρέ-
 πει λοιπὸν, ἀφοῦ νοῶσιση κανεῖς αὐτὰ καλά,⁶ ἔπειτα, βλέπον-
 τὰς τα νὰ ὑπάρκουνε καὶ νὰ γίνωνται στὴν πράξη, νὰ μπορῇ
 νὰ τὰ παρακολουθῇ μὲ ὁξεῖα αἴσθησι,⁷ ἄλλιως δὲν θὰ ξέρῃ
 τίποτε παραπάνω ἀπ' αὐτὰ ποῦ ἔκουσε τότε, ὅταν σύκναζε
 στὸ δάσκαλο. Ὅταν πάλι μπορῇ νὰ εἰπῇ ὁ τί λογῆς ἄνθρω-
 πος μὲ τί λογῆς λόγους πείθεται, καὶ ὅταν μπορῇ αὐτὸν ποῦ
 ἔρχεται κοντὰ του⁸ νὰ τὸν καταλάβῃ καλὰ καὶ νὰ εἰπῇ στὸν 272

σις, περί ἧς τότε ἦσαν οἱ λόγοι, νῦν ἔργῳ παρούσά σι, ἧ προσαι-
στέον τούσδε ὡς τούς λόγους ἐπὶ τὴν τῶνδε πειθῶ, — ταῦτα δ'
ἤδη πάντα ἔχοντι, προσλαβόντι καιροῦς τοῦ πότε λεκτέον καὶ ἐπι-
σχετέον, θραχυλογίας τε αὐ καὶ ἔλειπνολογίας καὶ δεινώσεως, ἐκά-
στων τε ὅσ' ἂν εἶδη μάθη λόγων, τούτων τὴν εὐκαιρίαν τε καὶ ἀ-
καιρίαν διαγνόντι, καλῶς τε καὶ τελῶς ἐστὶν ἡ τέχνη ἀπειργα-
σμένη, πρότερον δ' οὐ. Ἄλλ' ὅ τι ἂν αὐτῶν τις ἐλλείπη λέγων ἢ
διδάσκων ἢ γράφων, φῆ δὲ τέχνη λέγειν, ὃ μὴ πειθόμενος κρα-
τεῖ. Τί δὴ οὖν, φήσῃ ἴσως ὁ συγγραφεύς, ὃ Φαῖδρέ τε καὶ Σώκρα-
τες, δοκεῖ οὕτως, ἢ ἄλλως πως ἀποδεκτέον λεγομένης λόγων
τέχνης;

ΦΑΙ. Ἄδύνατόν που, ὃ Σώκρατες, ἄλλως καίτοι οὐ μικρόν
γε φαίνεται ἔργον.

ΣΩ. Ἀληθῆ λέγεις. Τούτου τοι ἕνεκα χρῆ πάντας τοὺς λό-
γους ἄνω καὶ κάτω μεταστρέφοντα ἐπισκοπεῖν, εἴ τις πη βῆξιν καὶ
c θραχυτέρα φαίνεται ἐπ' αὐτὴν δδός, ἵνα μὴ μάτην πολλὴν ἀπίη
καὶ τραχείαν, ἐξὸν ὀλίγην τε καὶ λείαν. Ἄλλ' εἴ τινά πη βοηθεῖαν
ἔχεις ἐπακηκῶς Λυσίου ἢ τινος ἄλλου, πειρῶ λέγειν ἀναμνη-
σκόμενος.

ΦΑΙ. Ἐνεκα μὲν πείρας λέγοιμ' ἔν, ἀλλ' οὐτι νῦν γ' οὐ-
τως ἔχω.

ΣΩ. Βούλει οὖν ἐγὼ τιν' εἶπω λόγον, ὃν τῶν περὶ ταῦτά τι-
νων ἀκήκω;

ΦΑΙ. Τί μὴν;

ΣΩ. Λέγεται γοῦν, ὃ Φαῖδρε, δίκαιον εἶναι καὶ τὸ τοῦ λύκου
εἰπεῖν.

ἑαυτοῦ του: ἰδοὺ αὐτὸς εἶναι καὶ ἰδοὺ αὐτὴ εἶναι ἢ φύση, ποῦ
γι' αὐτὴν ἦτανε τότε ὁ λόγος, τώρα εἶναι πραγματικά μπρο-
στά σου, καὶ σ' αὐτὴν πρέπει νὰ προσφέρῃς αὐτοὺς ἐδῶ τοὺς
λόγους γιὰ νὰ τὴν πείσῃς γι' αὐτὰ ἐδῶ τὰ πράγματα. Καὶ ὅ-
ταν πὰ κατέχη κανεὶς ὅλα αὐτὰ, κὶ ὅταν κοντὰ σ' αὐτὰ μά-
θη, πότε εἶναι καιρὸς νὰ μιλήῃ καὶ πότε νὰ κρατιέται, καὶ
πότε χρειάζεται ἢ συντομία τοῦ λόγου καὶ πότε τὸ νὰ μιλήῃ
κακομοίρικα καὶ νὰ τὰ μεγαλῶνῃ, καὶ τὸ ἴδιο γιὰ κάθε ἄλλο
εἶδος τοῦ λόγου ποῦ θὰ μάθαινε: ὅταν λοιπὸν νοιώσῃ καλὰ
πότε εἶναι καιρὸς γι' αὐτὰ καὶ πότε δὲν εἶναι, τότε πὰ ἢ
τέχνη εἶναι καλὰ καὶ τέλεια δουλεμένη· πρὶν ὅμως ὄχι. b
Ἄν ὅμως κανεὶς παραλείπῃ κάτι ἀπ' αὐτὰ, ὅταν μιλήῃ ἢ ὅταν δι-
δάσκῃ ἢ ὅταν γράφῃ, καὶ ἰσχυρίζεται πὼς μιλάει μὲ τέχνη,
ἐκεῖνος ποῦ δὲν τὸν πιστεύει ἔχει δίκιο. Ἐκαὶ τί λοιπὸν»,
θὰ εἰπῆ ἴσως ὁ συγγραφεύς, «Φαῖδρε καὶ Σωκράτη, τὰ δε-
κόσαστε ἐσεῖς ἔτσι», ἢ πρέπει κάπως ἄλλιως νὰ ἐξηγήσωμε
τὴν τέχνην τῶν λόγων;»

ΦΑΙ. Ἄδύνατο νὰ εἶναι ἄλλιως, Σωκράτη, ἂν καὶ δὲν
φαίνεται νὰ εἶναι μικρὴ δουλειά.

ΣΩ. Ἀλήθεια λές. Γι' αὐτὸ πρέπει λοιπὸν νὰ ἐξετάσωμε
ὅλους τοὺς λόγους στρέφοντάς τους ἀπ' ὅλες τὶς μεριές,
μήπως φανῆ κανέναν εὐκολώτερον καὶ συντομώτερον δρόμον, c
ποῦ νὰ μᾶς πᾶν σ' αὐτὴν τὴν τέχνην, γιὰ νὰ μὴν πᾶμε μά-
ταια μακρινὸ καὶ ἀνώμαλο δρόμον, μὰ ποῦ μπορούμε νὰ πᾶμε
λίγω καὶ ὀμαλό. Ἄλλὰ ἂν ἔχης ἀκουστὰ κάτι ποῦ θὰ μᾶς βοη-
θήσῃ, ἀπὸ τὸ Λυσία ἢ κανέναν ἄλλον, δοκίμασε νὰ τὸ θυμη-
θῆς καὶ νὰ τὸ εἰπῆς.

ΦΑΙ. Γιὰ νὰ δοκιμάσω βέβαια θὰ μπορούσα, μὰ ἔτσι
τούτῃ τῇ στιγμῇ δὲν θὰ ἔχω τί νὰ εἰπῶ.

ΣΩ. Θέλεις λοιπὸν νὰ εἰπῶ ἐγὼ ἕνα λόγο, ποῦ τὸν ἔχω
ἀκουστὰ ἀπὸ μερικῶς ποῦ καταγίνονται μ' αὐτὰ;

ΦΑΙ. Τί λοιπὸν;

ΣΩ. Λένε δά, Φαῖδρε, πὼς εἶναι σωστὸ νὰ εἰπῆ κανεὶς
καὶ τὸ δίκιο τοῦ λύκου.

d ΦΑΙ. Καὶ σὺ γε οὕτω ποιεῖ.

ΣΩ. Φασὶ τοῖνον οὐδὲν οὕτω ταῦτα δεῖν σεμνύνειν οὐδ' ἀνάγειν ἔνω μακρὰν περιβαλλομένουσ. Παντάσασι γάρ, ὃ καὶ κατ' ἀρχὰς εἶπομεν τοῦδε τοῦ λόγου, ὅτι οὐδὲν ἀληθείας μετέχειν δεοὶ δικαίων ἢ ἀγαθῶν πέρι πραγμάτων, ἢ καὶ ἀνθρώπων γε τοιοῦτων φύσει ὄντων ἢ τροφῇ, τὸν μέλλοντα ἱκανῶς ζητορικὸν ἔσεσθαι. Τὸ παράπαν γάρ οὐδὲν ἐν ταῖς δικαστηρίοις τούτων ἀληθείας μέλει e οὐδενί, ἀλλὰ τοῦ πιθανοῦ· τοῦτο δ' εἶναι τὸ εἰκός, ᾧ δεῖν προσέχειν τὸν μέλλοντα τέχνη ἐρεῖν. Οὐδὲ γὰρ αὐτὰ πραχθέντα δεῖν λέγειν ἐνίστατε, ἐὰν μὴ εἰκότως ἢ πεπραγμένα, ἀλλὰ τὰ εἰκότα, ἔν τε κατηγορίᾳ καὶ ἀπολογίᾳ. Καὶ πάντως λέγοντα τὸ δὴ εἰκὸς διωκτέον 273 εἶναι, πολλὰ εἰπόντα χαιρεῖν τῷ ἀληθεῖ· τοῦτο γὰρ διὰ παντός τοῦ λόγου γιγνόμενον τὴν ἅπασαν τέχνην πορίζειν.

ΦΑΙ. Αὐτὰ γε, ὦ Σώκρατες, διεηλύθασ εἰ λέγουσιν οἱ περὶ τοὺς λόγους τεχνικοὶ προσποιούμενοι εἶναι. Ἄνεμνήσθην γάρ ὅτι ἐν τῷ πρόσθεν δραχέως τοῦ τοιοῦτου ἐφηψάμεθα, δοκεῖ δὲ τοῦτο πάμμεγα εἶναι τοῖς περὶ ταῦτα.

ΣΩ. Ἄλλὰ μὴν τὸν γε Τισίαν αὐτὸν πεπάτηκας ἀκριβῶς εἰπέτω τοῖνον καὶ τότε ἡμῖν ὁ Τισίας, μὴ τι ἄλλο λέγει τὸ εἰκός ἢ b τὸ τῷ πλήθει δοκοῦν.

ΦΑΙ. Τί γάρ ἄλλο;

ΣΩ. Τοῦτο δὴ, ὡς ἔοικεν, σοφὸν εὐρὼν ἄμα καὶ τεχνικὸν ἔγραψεν, ὡς, ἐὰν τις ἀσθενὴς καὶ ἀνδρικός ἰσχυρὸν καὶ δεῖλδον συγκόψας, ἱμάτιον ἢ τι ἄλλο ἀφελόμενος, εἰς δικαστήριον ἄγῃται, εἰ δὴ τάλγηθές μηδέτερον λέγειν· ἀλλὰ τὸν μὲν δεῖλδον μὴ ὑπὸ μόνου φάναι τοῦ ἀνδρικοῦ συγκεκόφθαι, τὸν δὲ τοῦτο μὲν ἐλέγχειν, ὡς

ΦΑΙ. Καὶ σὺ λοιπὸν ἔτσι κάμε.

ΣΩ. Λένε λοιπὸν αὐτοῖ, πῶς δὲν εἶναι καθόλου ἀνάγκη νὰ δίνωμε σ' αὐτὰ τῶση σημασίᾳ,¹ οὔτε νὰ τὰ παρακολουθοῦμε ὡς τὴν ἀρχὴν τοὺς κἀνοντας μακρινοὺς δρόμους.² Ἐκεῖνος ποὺ μέλλει στὰ σωστὰ νὰ γίνῃ ρήτορας, καθόλου δά, ὅπως εἶπαμε καὶ στὴν ἀρχὴ αὐτοῦ τοῦ λόγου, δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ξέρῃ τίποτε ἀπὸ τὴν ἀλήθεια γιὰ τὰ δίκαια ἢ καλὰ πράγματα, ἢ καὶ γιὰ τοὺς ἀνθρώπους ποὺ εἶναι αὐτῆς τῆς λογῆς, εἴτε ἀπὸ φυσικοῦ τοὺς εἴτε ἀπὸ ἀνατροφῆς. Γιατὶ καθόλου στὰ δικαστήρια δὲν νοιάζεται γιὰ τὴν ἀλήθεια αὐτῶν τῶν e πραγμάτων κανεῖς, ἀλλὰ γιὰ ὅ,τι φαίνεται πιστευτό. Καὶ τοῦτο ποὺ φαίνεται ἀληθινὸ, αὐτὸ πρέπει νὰ προσέχῃ ἐκεῖνος ποὺ μέλλει νὰ μιλήσῃ μὲ τέχνη. Κάποτε πάλιν οὐδὲ αὐτὰ ποὺ πράγματι ἔγιναν³ εἶναι ἀνάγκη νὰ τὰ λέῃ κανεῖς, ἂν δὲν εἶναι γινωμμένα ἔτσι ὥστε νὰ φαίνωνται ἀληθινά, ἀλλὰ νὰ λέῃ ἐκεῖνα ποὺ θὰ φαίνωνται ἀληθινά, καὶ ὅταν εἶναι γιὰ κατηγορίᾳ καὶ ὅταν εἶναι γιὰ ἀπολογία· καὶ σὲ κάθε περίστασι ὅταν κανεῖς μιλήῃ πρέπει νὰ κυνηγᾷ ἐκεῖνο ποὺ φαίνεται ἀληθινὸ, ἀφήνοντας τὴν ἀλήθεια νὰ πᾶσὶ στὸ καλὸ. 278 Καὶ ἂν αὐτὸ γίνεται μέσα σ' ὅλο τοῦ λόγο, τότε δίνει ὀλοκλήρη τὴν τέχνη.

ΦΑΙ. Αὐτὰ ἀκριβῶς ἐξέτασες, Σώκратη, ποὺ λένε ὅσοι κἀνονν πῶς εἶναι τεχνῖτες στοὺς λόγους. Καὶ θυμήθηκα, πῶς παραπάνω μὲ συντομίᾳ θίξαμε τὸ ζήτημα τοῦτο, καὶ σ' αὐτοὺς ποὺ καταγίνονται μ' αὐτὰ φαίνεται πῶς εἶναι πάρα πολὺ οπουδαῖο.

ΣΩ. Μὰ στ' ἀλήθεια καὶ στὸν Τισίᾳ ἄκομα εἶσαι ξεσοκλιόμενος. Ἄς μᾶς εἰπῇ λοιπὸν καὶ τοῦτο ὁ Τισίας, ἂν αὐτὸ ποὺ φαίνεται ἀληθινὸ εἶναι γι' αὐτὸν κάτι ἄλλο ἀπὸ τὴ γνῶμη τοῦ πλήθους.

ΦΑΙ. Μὰ τί ἄλλο;

ΣΩ. Αὐτὸ ἐδῶ καθὼς φαίνεται βρῆκε αὐτὸς καὶ ἔγραψε ἔξυπνο μαζί καὶ πετυχημένο: ἂν ἔσαν ἀδύνατον καὶ θαρραλέο, ποὺ ξυλοκόπησε ἔναν δυνάτῳ καὶ δεῖλῳ καὶ τοῦ πῆρε τὸ φόρεμά του ἢ τίποτε ἄλλο, τὸν πάνε στὸ δικαστήριον, τότε δὲν πρέπει οὔτε ὁ ἕνας οὔτε ὁ ἄλλος νὰ λέῃ τὴν ἀλήθεια,⁴ ἀλλὰ ὁ δεῖλὸς νὰ λέῃ πῶς δὲν ξυλοκοπήθηκε μονάχα ἀπὸ

c μόνω ἦσται, ἐκείνῳ δὲ καταχρήσασθαι τῷ. Πῶς δ' ἂν ἐγὼ τοιοῦσδε τοιοῦθ' εἰπε χεῖρ ῥησα; Ὁ δ' οὐκ ἔφει δὴ τὴν ἑαυτοῦ κἀκὴν, ἀλλὰ τι ἄλλο φειδεσθαι ἐπιχειρῶν τάχ' ἂν ἔλεγχόν τῇ παραδοίῃ τῷ ἀντιδίκῳ. Καὶ περὶ τέλλα δὴ τοιαῦτ' ἄττα ἐστὶ τὰ τέχνη λεγόμενα. Οὐ γάρ, ὦ Φαῖδρε;

ΦΑΙ. Τί μὴν;

ΣΩ. Φεῦ, δεινῶς γ' εἰσικεν ἀποκειρυσμένην τέχνην ἀνευρεῖν δ Τισίας ἢ ἄλλος, ὅστις δὴ ποτ' ὦν τυγχάνει καὶ ὀπίθεν χαίρει d ὀνομαζόμενος. Ἄτάρ, ὦ ἐταῖρε, τοῦτ' ἡμεῖς πότερον λέγωμεν ἢ μὴ;

ΦΑΙ. Τὸ ποῖον;

ΣΩ. Ὅτι, ὦ Τισία, πάλαι ἡμεῖς, πρὶν καὶ σὲ παρελθεῖν, τυγχάνομεν λέγοντες, ὡς ἄρα τοῦτο τὸ εἶδος τοῖς πολλοῖς δι' ὁμοιότητα τοῦ ἀληθοῦς τυγχάνει ἐγγυγνόμενον· τὰς δὲ ὁμοιότητας ἄρτι διήλθομεν, ὅτι πανταχοῦ δ τὴν ἀλήθειαν εἰδὼς κάλλιστα ἐπίσταται· εὐρίσκειν. Ὡστ' εἰ μὲν ἄλλο τι περὶ τέχνης λόγων λέγεις, e ἀκούσομεν ἂν εἰ δὲ μὴ, οἷς νῦν δὴ διήλθομεν παισόμεθα, ὡς, ἐὰν μὴ τις τῶν τε ἀκουσομένων τὰς φύσεις διαριθμήσῃται, καὶ κατ' εἰδη τε διαιρεῖσθαι τὰ ὄντα καὶ μιᾷ ἰδέᾳ δυνατὸς ἢ καθ' ἓν ἕκαστον περιλαμβάνειν, οὐ ποτ' ἔσται τεχνικὸς λόγων· πέρι, καθ' ὅσον δύνατον ἀνθρώπων. Ταῦτα δὲ οὐ μὴ ποτε κτήσῃται ἕνευ πολλῆς πραγματείας· ἦν οὐχ' ἔνεκα τοῦ λέγειν καὶ πράττειν πρὸς ἀνθρώπους δεῖ διαπονεῖσθαι τὸν σάφρονα, ἀλλὰ τοῦ θεοῖς κεχαρισμένα μὲν λέγειν δύνασθαι, κεχαρισμένως δὲ πράττειν τὸ πᾶν εἰς δύναμιν. Οὐ γάρ δὴ ἄρα, ὦ Τισία, φασὶν οἱ σοφώτεροι ἡμῶν, ὁ 274 μοδούλοις δεῖ χαρίζεσθαι μελετῶν τὸν νοῦν ἔχοντα, ὅ τι μὴ πάρερ-

τὸ θαρραλέο, ὁ ἄλλος πάλι ν' ἀποδείκνῃ πρῶτα τοῦτο, ὅτι c ἦτανε οἱ δύο τοὺς μοναχοί, ἔπειτα νὰ μεταχειρίζεται γιὰ ἐπιχειρήματα ἐκεῖνο τὸ «πῶς ἐγώ, τόσο ἀδύνατος, θὰ ἔβραζα χέρι σὲ τόσο δυνατό», ὁ ἄλλος ὅμως δὲν θὰ ὁμολογήσῃ τὴ δική του δειλία, ἀλλὰ προσπαθώντας νὰ λήθ κανένα ἄλλο ψέμμα, ἴσως νὰ δώσῃ στὸν ἀντίδικο ἀφορμὴ νὰ τὸν ἀντικροσῇ. Καὶ στίς ἄλλες περιστάσεις τέτοια εἶναι περίπου ἐκεῖνα ποῦ λέγονται μὲ τέχνη. Δὲν εἶναι ἔτσι, Φαῖδρε;

ΦΑΙ. Μὰ πῶς λοιπόν;

ΣΩ. Μιὰ πολὺ ἀπόκρυφη τέχνη φαίνεται νὰ βρῆκε ὁ Τισίας ἢ κανεῖς ἄλλος,¹ ὅποιος κι ἂν εἶναι κι ὅποιο ὄνομα τοῦ ἄρᾶσει νᾶκῃ.² Ὡς τόσο σ' αὐτὸν ἐμεῖς, φίλε μου, τί, νὰ εἰποῦμε ἢ ὄχι;

ΦΑΙ. Τί;

ΣΩ. Νὰ εἰποῦμε ὅτι, Τισία, ἀπὸ καιροῦ ἐμεῖς καὶ προτοῦ νᾶρθῃς ἐσὺ, ἐλέγαμε, πῶς αὐτὸ ποῦ φαίνεται πιστευτὸ πᾶν εἶναι στὸν πολὺ κόσμον, γιὰ τὴν μοιάζει μὲ τὴν ἀλήθεια· καὶ γιὰ τὴν ὁμοιότητες ἐξετάσαμε τώρα δά, ὅτι ἐκεῖνος ποῦ γνωρίζει τὴν ἀλήθεια ξέρεῖ ποῦ καλὰ νὰ τὴν βροῖσκῃ. Ὡστε, ἂν ἔχῃς τίποτε ἄλλο γιὰ τὴν τέχνη τῶν λόγων νὰ εἰπῆς, ὡς ἀκούσαμε· ἂν ὅμως ὄχι, ἐμεῖς θὰ πιστέψωμε αὐτὰ ποῦ ἐξετάσαμε τώρα δά, ὅτι, ἂν κανεῖς δὲν ξεχωρίζῃ τις διαφορὸς φύ- e σεῖς ἐκείνων ποῦ θὰ τὸν ἀκούει, καὶ ἂν δὲν μπορῇ νὰ χωρίζῃ τὰ ὄντα κατὰ εἶδη καὶ νὰ περιλαβαῖν χωριστὰ τὸ καθεὶνα σ' ὀρισμένη ἰδέα, δὲν θὰ γίνῃ ποτὲ τεχνίτης στοὺς λόγους, ὅσο εἶναι τοῦτο δυνατό στὸν ἀνθρώπον. Αὐτὰ ὅμως δὲν θὰ τ' ἀποκτήσῃ ποτὲ χωρὶς πολλὴ δουλειά·³ κι αὐτὴν πρέπει νὰ τὴν κἀνῃ ὁ συνεισὸς, ὄχι γιὰ νὰ μιλήῃ καὶ νὰ πράττῃ στοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ γιὰ νὰ μπορῇ νὰ λέγῃ λόγους καλῶδεκτους στοὺς θεοὺς, καὶ καλῶδεκτα νὰ κἀνῃ κάθε τι ὅσο δύναται.⁴ Γιατὶ δὲν πρέπει, Τισία, ἔτσι λένε ἐκεῖνοι ποῦ εἶναι ποῦ σοφοί⁵ ἀπὸ μᾶς, νὰ κοιτάζῃ νὰ χαρίζεται στοὺς ὀμόδουλους 274

γον, ἀλλὰ δεσπότηις ἀγαθοῖς τε καὶ ἐξ ἀγαθῶν. Ὡστ' εἰ μακρὰ ἢ περιόδος, μὴ θαυμάσης· μεγάλων γὰρ ἕνεκα περιιτέον, οὐχ ὧν σὺ δοκᾷς. Ἔσται μὴν, ὡς ὁ λόγος φησὶν, ἐάν τις ἐθέλη, καὶ ταῦτα κάλλιστα ἐξ ἐκείνων γιγνόμενα.

ΦΑΙ. Παγκάλως ἔμοιγε δοκεῖ λέγεσθαι, ὦ Σώκρατες, εἴπερ οἷός τε τις εἶη.

ΣΩ. Ἄλλὰ καὶ ἐπιχειροῦντί τοι τοῖς καλοῖς καλὸν καὶ πά-
b σχειν ὅ τι ἂν τῷ ξυμῶν παθεῖν.

ΦΑΙ. Καὶ μάλα.

ΣΩ. Οὐκοῦν τὸ μὲν τέχνης τε καὶ ἀτεχνίας λόγων περὶ ἰκα-
νῶς ἐχέτω.

ΦΑΙ. Τί μὴν;

ΣΩ. Τὸ δ' εὐπρεπείας δὴ γραφῆς περὶ καὶ ἀπρεπείας, πῆ γι-
γνόμενον καλῶς ἂν ἔχοι καὶ ἔπη ἀπρεπῶς, λοιπόν. Ἡ γάρ;

ΦΑΙ. Ναί.

ΣΩ. Οἶσθ' οὖν ἔπη μάλιστα θεῶν χαριεῖ λόγων περὶ πράττων
ἢ λέγων;

ΦΑΙ. Οὐδαμῶς· σὺ δέ;

c ΣΩ. Ἀκοήν γ' ἔχω λέγειν τῶν προτέρων. Τὸ δ' ἀληθές αὐ-
τοὶ ἴσασιν· εἰ δὲ τοῦτο εὐροιμεν αὐτοὶ, ἄρα γ' ἂν ἔθ' ἡμῖν μέλοι
τι τῶν ἀνθρωπίνων δοξασμάτων;

ΦΑΙ. Γελοῖον ἦρου· ἀλλ' ἂ φῖς ἀκηκοέναι, λέγε.

ΣΩ. Ἦκουσα τοῖσιν περὶ Ναύκρατιν τῆς Αἰγύπτου γενέσθαι
τῶν ἐκεῖ παλαιῶν τινὰ θεῶν, οὗ καὶ τὸ ἔρνεον ἱερόν, ὃ δὴ καλοῦ-
σιν Ἴθιν· αὐτῷ δὲ ὄνομα τῷ δαίμονι εἶναι Θεῶθ'· τοῦτον δὲ πρῶ-

τοῦ ὅποιος ἔχει μυαλό, γὰρ πρᾶγμα ποῦ δὲν εἶναι πάρεργον,
ἀλλὰ σὲ ἄρχοντες καλοῦς καὶ ἀπὸ καλῆ γενιά. Γι' αὐτό, ἂν
ὁ δρόμος εἶναι μακρινός, μὴν ἀπορήσης· γιὰτι γὰρ μεγάλα
πράγματα πρέπει νὰ τὸν διατρέξωμε, καὶ ὅχι ὅπως ἐσὺ νο-
μίσεις. Θὰ προκόψουν λοιπὸν ἀπ' ἐκεῖνα, ὅπως ἡ ἔρευνα
τούτῃ δείκνει, ἀρκεῖ κανεὶς νὰ θέλῃ, καὶ αὐτὰ πολλὰ ὄμορφα.

ΦΑΙ. Πανῶρια μοῦ φαίνεται, Σωκράτη, πῶς εἰπώθηκαν,
ἂν βέβαια εἶναι κανεὶς ἱκανός νὰ τὸ κατορθώσῃ.

ΣΩ. Μὰ καὶ νὰ δοκιμάζῃ κανεὶς γὰ τὰ καλὰ εἶναι κα-
λό, καὶ ἂς ὑποφέρῃ ὅτι θὰ τοῦ τύχαινε νὰ πάθῃ.

ΦΑΙ. Μάλιστα.

ΣΩ. Ὡστε ἡ συζήτηση γὰ τὴν τέχνη καὶ τὴν ἀτεχνία
τοῦ λόγου εἶναι πὰ ἀρκετή¹.

ΦΑΙ. Πῶς ὅχι;

ΣΩ. Μένει ὁμως ἀκόμα νὰ ἰδοῦμε πότε πρέπει καὶ πότε
δὲν πρέπει νὰ συγγράψωμε· μὲ ποιούς δρους ἡ συγγραφὴ εἶ-
ναι καλὸ πρᾶγμα, καὶ μὲ ποιούς εἶναι ἄσκημο².

ΦΑΙ. Ναί.

ΣΩ. Ἐέρεις λοιπὸν πῶς θὰ κάμῃς τὴν πρὸ μεγάλης καρᾶ
σὸ θεὸ γὰ τοὺς λόγους, εἴτε ὅταν μιλήσῃ ὁ ἴδιος εἴτε ὅταν δι-
δάσκησῃ γι' αὐτούς;

ΦΑΙ. Καθόλου. Κι ἐσὺ;

ΣΩ. Ἐγὼ νὰ εἰπῶ ὅτι ἄκουσα ἀπὸ τοῦ παλιού³, κι
c ἂν εἶναι ἀλήθεια, αὐτοὶ τὸ ξέρουν. Ἄν ὁμως εὐρίσκαμε μόνοι
μας τὴν ἀλήθεια, ἄραγε θὰ πᾶς ἔμελε καθόλου πὰ γὰ τὶς
ἀνθρώπινες δοξασίεις;

ΦΑΙ. Γελοῖο πρᾶγμα ρώτησες. Μὰ πὲς αὐτὰ ποῦ λὲς
πῶς ἔχεις ἀκουστά.

ΣΩ. Ἄκουσα λοιπὸν, πῶς γύρω ἐκεῖ στὴ Ναύκρατιν,⁴
στὴν Αἴγυπτο, ὑπάρχει ἕνας ἀπὸ τοῦ παλιού θεοῦ τοῦ
τόπου· αὐτοῦ εἶναι καὶ τὸ ἱερὸ πουλὶ ποῦ τὸ λένε Ἴθι. Καὶ

τον ἀριθμὸν τε καὶ λογισμὸν εὐρεῖν καὶ γεωμετρίαν καὶ ἀστρονό-
 d μίαν, ἔτι δὲ πεττείας τε καὶ κυβείας, καὶ δὴ καὶ γράμματα. Βασι-
 λέως δ' αὖ τότε ὄντος Αἰγύπτου ὅλης Θαμοῦ περὶ τὴν μεγάλην πό-
 λιν τοῦ ἄνω τόπου, ἦν οἱ Ἕλληνες Αἰγυπτίας Θήβας καλοῦσι, καὶ
 τὸν θεὸν Ἄμμωνα, παρὰ τοῦτον ἐλθὼν ὁ Θεὸς τὰς τέχνας ἐπέ-
 δειξεν, καὶ ἔφη δεῦν διαδοθῆναι τοῖς ἄλλοις Αἰγυπτίοις. Ὁ δὲ ἤ-
 ρετο, ἦντινα ἐκάστη ἔχει ὠφέλειαν διεξιόντος δέ, ὃ τι καλῶς ἦ
 μὴ καλῶς δοκοῖ λέγειν, τὸ μὲν ἔφεγεν, τὸ δ' ἐπήνει. Πολλὰ μὲν
 e δὴ περὶ ἐκάστης τῆς τέχνης ἐπ' ἀμφοτέρα Θαμοῦν τῷ Θεῷ λέγε-
 ται ἀποφίνασθαι, ἃ λόγος πολὺς ἂν εἴη διελθεῖν. Ἐπειδὴ δὲ ἐπὶ
 τοῖς γράμμασιν ἦν. Τοῦτο δέ, ὃ βασιλεῦ, τὸ μάθημα, ἔφη ὁ Θεός,
 σοφωτέρους Αἰγυπτίους καὶ μνημονικωτέρους παρέξει· μνήμησ τε
 γὰρ καὶ σοφίας φάρμακον εὐρέθη. Ὁ δ' εἶπεν Ἄμμωνι· ὦ τεχνικώτα
 Θεός, ἄλλος μὲν τεκεῖν δυνατὸς τὰ τῆς τέχνης, ἄλλος δὲ κρίναι,
 τίς ἔχει μοῖραν βλάβης τε καὶ ὠφελείας τοῖς μέλλουσι χρῆσθαι.
 275 Καὶ νῦν σύ, πατήρ ὢν γραμμάτων, δι' εὐνοίαν τοῦναντίον εἶπες ἡ

τοῦ ἴδιου τοῦ θεοῦ τὸ ὄνομα εἶναι Θεός.¹ Κι αὐτὸς πρῶτος
 ὄρῃκε καὶ τὸν ἀριθμὸν καὶ τὴν ἀρίθμηση καὶ τὴ γεωμετρία
 καὶ τὴν ἀστρονομία, ἀκόμα καὶ τὸ παικνίδι μὲ τοὺς πεσοῦς d
 καὶ τὸ παικνίδι μὲ τοὺς κύβους καὶ ἀκόμα καὶ τὰ γράμματα.
 Καὶ τὸν καιρὸ ἐκεῖνο ἦτανε βασιλιάς σ' ὅλη τὴν Αἴγυπτο ὁ
 Θαμοῦς κι ἔμνε στὴ μεγάλη πόλη τοῦ ἐπάνω τόπου, ποὺ
 οἱ Ἕλληνες τὴν ὀνομάζουν Αἰγυπτιακὸς Θῆβες, καὶ τὸν θεὸ
 τὸν ὀνομάζουν Ἄμμωνα σ' αὐτὸν ἦλθε ὁ Θεὸς κι ἔδειξε
 τίς τέχνες του καὶ εἶπε, ὅτι πρέπει νὰ διαδοθοῦν στοὺς ἄλ-
 λους Αἰγύπτιους. Κι ὁ βασιλιάς ρώτησε, ποιά ὠφέλεια ἔχει
 κανεὶς ἀπὸ τὴν καθεμιά. Κι ἐνῶ ἐκεῖνος τὰ ἐξηγοῦσε, ὁ βα-
 σιλιάς ὅ,τι νόμιζε πῶς τὸ ἔλεγε καλά, ὅ,τι νόμιζε πῶς τὸ ἔ-
 λεγε ἄσκημα, τὸ ἕνα τὸ ἔψεγε, τὸ ἄλλο τὸ ἐπαινοῦσε. Πολ-
 λὰ λοιπὸν γιὰ τὴν κάθε τέχνη χωριστὰ καλὰ καὶ κακὰ ἴενε e
 πῶς ὁ Θαμοῦς εἶπε στὸ Θεὸς, καὶ θὰ πολυλογούσαμε, ἂν τὰ
 λέγαμε ἕνα - ἕνα. Καὶ ὅταν ἤρθανε στὰ γράμματα: «Τοῦτο
 δὴ τὸ μάθημα βασιλιά μου», εἶπεν ὁ Θεός, «θὰ κάμη τοὺς
 Αἰγύπτιους πρὸ σοφούς, καὶ τὸ μνημονικὸ τους πρὸ καλὸ, γιὰτί
 γιὰ τὴ μνήμη καὶ γιὰ τὴ σοφία βρέθηκε τὸ φάρμακο». Ὁ βα-
 σιλιάς ὅμως εἶπε: «Πολύτεχνε Θεός, ἄλλος ἔχει τὴ δύναμη
 νὰ γεννάη τίς τέχνες, κι ἄλλος πάλι νὰ κρίνη πόσο θὲ νὰ
 βλάψουν καὶ θὲ νὰ ὠφελήσουν ἐκείνους ποὺ μέλλουν νὰ
 τίς μεταχειρισθοῦν. Καὶ σὺ τώρα, σὰν πατέρας τῶν γραμ- 275
 μμάτων, ἀπὸ εὐνοία εἶπες τὸ ἀντίθετο ἀπ' ἐκεῖνο ποὺ αὐτὰ

δύναται. Τοῦτο γὰρ τῶν μαθόντων λήθην ἐν ψυχαῖς παρέξει μνήμης ἀμελησίᾳ, ἅτε διὰ πίστιν γραφῆς ἔξωθεν ὑπ' ἄλλοτριῶν τύπων, οὐκ ἔγδοθεν αὐτοὺς ὑφ' αὐτῶν ἀναμνησκόμενους· οὐκ οὐκ μνήμης, ἀλλ' ὑπομνήσεως φάρμακον εὖρες. Σοφίας δὲ τοῖς μαθηταῖς δόξαν, οὐκ ἀλήθειαν περιίσεις· πολυήκοοι γὰρ σοι γενόμενοι ἄνευ διδασχῆς πολυγνώμονες εἶναι δόξουσιν, ἀγνώμονες ὡς ἐπὶ τὸ πλῆθος ὄντες καὶ χαλεποὶ συνείναι, δοξόσοφοι γεγονότες ἀντὶ σοφῶν.

ΦΑΙ. Ὡ Σώκρατες, ῥάδιός σου Αἰγυπτίους καὶ ποδαπούς, ἂν ἐθέλῃς, λόγους ποιεῖς.

ΣΩ. Οἱ δὲ γ', ὦ φίλε, ἐν τῷ τοῦ Διὸς τοῦ Δωδωναίου ἱερῷ δρυὸς λόγους ἔφησαν μαντικούς πρώτους γενέσθαι. Τοῖς μὲν οὖν τότε, ἅτε οὐκ οὔσι σοφοῖς ὥσπερ ὑμεῖς οἱ νέοι, ἀπέχρη δρυὸς καὶ πέτρας ἀκούειν ὑπ' εὐηθείας, εἰ μόνον ἀληθῆ λέγοιεν. Σοὶ δ' ἴσως

διαφέρει τίς ὁ λέγων καὶ ποδαπός. Οὐ γὰρ ἐκεῖνο μόνον σκοπεῖς, εἴτε οὕτως εἴτε ἄλλως ἔχει.

ΦΑΙ. Ὅρθως ἐπέπληξας, καὶ μοι δοκεῖ περὶ γραμμάτων ἔχειν ἥπερ ὁ Θηβαῖος λέγει.

ΣΩ. Οὐκοῦν ὁ τέχνην οἰόμενος ἐν γράμμασι καταλιπεῖν, καὶ αὐτὸς ὁ παραδεχόμενος ὡς τι σαφές καὶ βέβαιον ἐκ γραμμάτων ἐσόμενον, πολλῆς ἂν εὐηθείας γέμοι καὶ τῷ ὄντι τὴν Ἄμμωνος μαντείαν ἀγνοεῖ, πλέον τι οἰόμενος εἶναι λόγους γεγραμμένους τοῦ τὸν εἰδόμενον.

μποροῦν.¹ Γιατὶ τὰ γράμματα στίς ψυχὰς ἐκείνων ποῦ θὰ τὰ μάθουν, θὰ φέρουν λησμονία, μὰ καὶ αὐτοὶ θὰ παραμελήσουν τὴ μνήμη τους, γιατί ἀπὸ ἐμπροσθένη στὴ γραφὴ θὰ φέρνουν τὰ πράγματα στὴ μνήμη τους ἀπ' ἔξω μὲ ἕνα σημάδια, ὄχι ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ τους τὸν ἴδιο. Ὡστε δὲν εὐρήκες τὸ φάρμακο γιὰ τὴ μνήμη τὴν ἴδια, ἀλλὰ γιὰ τὸ νὰ ξαναφέρνῃς κάτι στὴ θύμησή.² Κι ἀπὸ τὴ σοφία δίνεις στοὺς μθητές σου μιὰ δόκηση, κι ὄχι τὴν ἀλήθεια· γιατί ἔχοντας πολλὰ ἀκούσει χωρὶς νὰ τὰ διδαχθῶνε θάκουν τὴ γνώμη πὼς ἔξερουν πολλὰ,³ ἐνῶ εἶναι ἀνίδεοι στὰ πὸ πολλὰ καὶ φορτικοὶ στὴ συντροφία τους⁴, καὶ θὰ ἔχουν γίνε ἀντίς σοφοὶ δοκησσοφοί.

ΦΑΙ. Σωκράτη, εὐκόλα οὐ πλάθεις ἱστορίες αἰγυπτιακὰς καὶ ἀπ' ὅποια ἄλλη χώρα θέλεις.

ΣΩ. Ὅμως, φίλε μου, ἐκεῖνοι ποῦ ἤτανε μέσα στὸ ἱερὸ τοῦ Δωδωναίου Δία εἶπαν, πὼς οἱ πρῶτοι μαντικοὶ λόγοι θυγῆκαν ἀπὸ μιὰ δρύ. Στὸς ἀνθρώπους λοιπὸν ἐκεῖνου τοῦ καιροῦ, ἐπειδὴ δὲν ἤτανε σοφοί, ὅπως σεῖς οἱ νέοι, μὲ τὴν ἀπλότητα ποῦ εἶχανε, τοὺς ἤταν ἀρκετὸ ν' ἀκούνε τὴ δρύ καὶ τὸ βράχο, φθάνει μονάχα νὰ λέγανε ἀληθινὰ πράγματα.⁵ Ὅμως ἐσένα σὲ ἐνδιαφέρει ἴσως, ποῖος τὰ λέει καὶ ἀπὸ ποῖον τόπο εἶναι. Γιατὶ δὲν ἐξετάζεις μονάχα τοῦτο, ἂν τὸ πρᾶγμα εἶναι ἔτοι ἢ ἄλλιως.

ΦΑΙ. Σωστὰ μὲ μάλωσες· καὶ σὲ μὲνα φαίνεται πὼς μὲ τὰ γράμματα συμβαίνει ὅπως λέει ὁ Θηβαῖος.

ΣΩ. Ὅποιος λοιπὸν νομίζει πὼς μέσα στὰ γραμμένα ἀφήνει γιὰ τοὺς κατοπινοὺς καμμιὰ τέχνη, καὶ ὅποιος πάλι παραδέκεται, πὼς ἀπὸ τὰ γραμμένα θὰ θυγῆ τίποτε καθαρὸ καὶ βέβαο, θὰ εἶναι πολὺ ἀπλοϊκός, καὶ πραγματικὰ δὲν θὰ ἔξερῃ ἐκεῖνο ποῦ προμάντεψε ὁ Ἄμμωνας, ἀφοῦ νομίζει πὼς οἱ γραμμένοι λόγοι εἶναι κάτι πὸ πολὺ ἀπὸ τὸ νὰ ξαναθυ-

d τα ὑπομνήσαι περὶ ὧν ἂν ᾦ τὰ γεγραμμένα.

ΦΑΙ. Ὁρθότατα.

ΣΩ. Δεινὸν γάρ που, ὦ Φαῖδρε, τοῦτ' ἔχει γραφή και ὡς ἀ-
ληθῶς ὁμοιον ζωγραφία. Καὶ γὰρ τὰ ἐκείνης ἔκγονα ἔστηκε μὲν ὡς
ζῶντα, ἐὰν δ' ἀνέρη τι, σεμνῶς πάντα σιγᾷ. Ταῦτόν δὲ και οἱ λό-
γοι δόξαις μὲν ἂν ὡς τι φρονοῦντας αὐτοὺς λέγειν, ἐὰν δὲ τι ἔρη
τῶν λεγομένων βουλόμενος μαθεῖν, ἔν τι σημαίνει μόνον ταῦτόν
e αἰεί. Ὅταν δὲ ἀπαξ γραφῆ, κυλινδεῖται μὲν πανταχοῦ πᾶς λόγος
ὁμοίως παρὰ τοῖς ἐπαίουσιν, ὡς δ' αὐτως παρ' οἷς οὐδὲν προσήκει,
και οὐκ ἐπίσταται λέγειν οἷς δεῖ γε και μή. Πλημμελοῦμενος δὲ
και οὐκ ἐν δίκῃ λοιδορηθεὶς τοῦ πατρὸς αἰεί δεῖται βοηθοῦ· αὐ-
τὸς γὰρ οὐτ' ἀμύνεσθαι οὔτε βοηθῆσαι δυνατὸς αὐτῷ.

ΦΑΙ. Καὶ ταυτὰ σοι ὀρθότατα εἶρηται.

276 ΣΩ. Τί δ' ; ἄλλον δρῶμεν λόγον τούτου ἀδελφόν γνήσιον, τῷ
τρόπῳ τε γίγνεται, και ὁσῶ ἀμείνων και δυνατώτερος τούτου
φύεται ;

μίζουν τὰ πράγματα ποῦ λένε τὰ γραφτὰ σ' ἐκείνον ποῦ δ'
τὰ ἔξερει.¹

ΦΑΙ. Πολὺ σωστά.

ΣΩ. Γιατὶ αὐτὸ δὰ τὸ κακό, Φαῖδρε, ἔχει τὸ γράψιμο²
και μοιάζει μὰ τὴν ἀλήθεια μὲ τὴ ζωγραφικὴ. Κι αὐτῆς δὰ
τὰ ἔργα στέκονται μπροστά σου ὁἷν νὰ εἶναι ζωντανά, ἂν
ὅμως τὰ ρωτήσης σιωποῦνε μὲ πολλὴ σοβαροφάνεια.³ Τὸ ἴ-
διο λοιπὸν κάνουν και οἱ γραμμένοι λόγοι: πᾶς δηλαδὴ νὰ
πιστέψης πῶς αὐτοὶ ἔκουνε νόηση και μιλάνε, ἂν ὅμως τοὺς
ρωτήσης κάτι γιὰ κεῖνα ποῦ λένε, γιατί θέλεις νὰ τὸ κατα-
λάβης, δηλώνουν ἕνα μονάχα πράγμα, τὸ ἴδιο πάντοτε. Καὶ
e ὅταν μιὰ φορὰ γραφῆ, κυλιέται παντοῦ κάθε λόγος, ὁμοια
και σὲ κείνους ποῦ τὸν νοιῶθουν, ὅπως και σὲ κείνους πάλι
ποῦ καθόλου δὲν τοὺς ταιριάζει, και δὲν ἔξερει ὁ ἴδιος νὰ λέ-
γη γιὰ ποιὸς εἶναι και γιὰ ποιὸς δὲν εἶναι.⁴ Καὶ ὅταν τὸν
κακομεταχειρίζωνται και τὸν κακολογοῦν ἄδικα, πάντα ἔχει
ἀνάγκη ἀπὸ τὸν πατέρα του γιὰ βοηθό· γιατί ὁ ἴδιος δὲν μπο-
ρεῖ οὔτε ν' ἀμυνθῆ οὔτε νὰ βοηθῆσῃ τὸν ἑαυτοῦ του.

ΦΑΙ. Καὶ αὐτὰ πολὺ σωστά τὰ εἶπες.

ΣΩ. Καὶ τί; Βλέπομε κανέναν ἄλλο λόγο, αὐτοῦ γνήσιο 276
ἀδελφός, και μὲ ποῖο τρόπο γεννιέται και πόσο ποῦ καλὸς εἶ-
ναι ἀπ' αὐτὸν και ποῦ δυνατὸς ἀπὸ τὴ φύση του;

ΦΑΙ. Τίνα τοῦτόν, καὶ πῶς λέγεις γιγνόμενον;

ΣΩ. Ὅς μετ' ἐπιστήμης γράφεται ἐν τῇ τοῦ μανθάνοντος ψυχῇ, δυνατὸς μὲν ἀμῦναι ἑαυτῷ, ἐπιστήμων δὲ λέγειν τε καὶ σιγᾶν πρὸς οὐδὲ δεῖ.

ΦΑΙ. Τὸν τοῦ εἰδότης λόγον λέγεις ζῶντα καὶ ἐμψυχον, οὗ ὁ γεγραμμένος εἰδῶλον ἂν τι λέγοιτο δικαίως.

β ΣΩ. Παντάπασι μὲν οὖν. Τόδε δὲ μοι εἰπέ' ὁ νοῦν ἔχων γεωργός, ὃν σπερμάτων κήδοιτο καὶ ἐγκαρπαθούλοιο γενέσθαι, πότερα σπουδῇ ἂν θέρουσ ἐῖς Ἀδώνιδος κήπους ἀρῶν χαίροι θεωρῶν καλοῦς ἐν ἡμέραισιν ὀκτῶ γιγνομένους, ἢ ταῦτα μὲν δὴ παιδιᾶς τε καὶ ἑορτῆς χάριν δρῶν ἂν, ὅτε καὶ ποιοῖ, ἐφ' οἷς δὲ ἐσπούδακε, τῇ γεωργικῇ χρώμενος ἂν τέχνῃ, σπείρας εἰς τὸ προσήκον, ἀγαπῶν ἂν ἐν ὀγδόῳ μηνὶ ὅσα ἐσπειρε τέλος λαθόντα;

γ ΦΑΙ. Οὕτω που, ὦ Σώκρατες, τὰ μὲν σπουδῇ, τὰ δὲ ὡς ἐτέρωσ ἂν, ἢ λέγεις, ποιοῖ.

ΣΩ. Τὸν δὲ δικαίων τε καὶ καλῶν καὶ ἀγαθῶν ἐπιστήμιας ἔχοντα τοῦ γεωργοῦ φῶμεν ἦττον νοῦν ἔχειν εἰς τὰ ἑαυτοῦ σπέρματα;

ΦΑΙ. Ἦμιστά γε.

ΦΑΙ. Ποῖος εἶναι αὐτὸς καὶ πῶς νομίζεις πῶς γίνεται;

ΣΩ. Αὐτὸς ποῦ γράφεται μὲ γνῶσιν μέσα στῆν ψυχῇ τοῦ μαθητῆ, καὶ ἔχει τὴ δύναμιν νὰ ὑπερασπίσῃ τὸν ἑαυτό του, καὶ γνωρίζει σὲ ποιὸς πρέπει νὰ μιλήῃ καὶ σὲ ποιὸς νὰ σιωπαίῃ.

ΦΑΙ. Ἐννοεῖς τὸ ζωντανὸ καὶ ἐμψυχο λόγο τοῦ γνώστη, καὶ αὐτοῦ τοῦ λόγου ὁ γραπτὸς σωστὸ θὰ ἦταν νὰ λέγεται ὁμοίωμα.¹

ΣΩ. Ἔτσι εἶναι ὀλωσοδιόλου. Πέες μου ὅμως αὐτὸ ἐδῶ ὁ φρόνιμος γεωργὸς τοὺς σπόρους ποῦ φροντίζει καὶ θέλει νὰ καρπίσουν, τί λές, τοὺς σπέρνει στὰ σοβαρὰ τὸ καλοκαίρι εἰς τοὺς κήπους τοῦ Ἀδωνίδος,² καὶ καίρεται ὅταν βλέπῃ πῶς ἀναδίνουν ὄμορφα μέσα σὲ ὀκτὼ ἡμέρες; ἢ μήπως αὐτὰ, ὅταν τὰ κάνῃ, τὰ κάνει ἀπὸ παιχνίδι καὶ ἐξ αἰτίας τῆς γιορτῆς, ἐνῶ μ' ὅσα καταγίνεται στὰ σοβαρὰ, ἐκεῖ μεταχειρίζεται τὴ γεωργικὴ τέχνη, σπέρνει καθὼς πρέπει καὶ εἶναι εὐκαρυστημένος ἂν τὸν ὄγδοο μῆνα ὠριμάσουν ὅσα ἐσπειρε;

ΦΑΙ. Ἔτσι εἶναι, Σωκράτη μου, αὐτὰ ἐδῶ θὰ τὰ κάνῃ στὰ σοβαρὰ, τὰλλα ὅμως γι' ἄλλο λόγο, γι' αὐτὸν ποῦ λές.

ΣΩ. Κι ὅποιος ἔχει τὴ γνῶσιν γιὰ τὰ δίκαια καὶ τὰ ὄμορφα καὶ τὰ καλὰ, νὰ εἰποῦμε πῶς αὐτὸς ἔχει ἀπὸ τὸ γεωργὸ λιγώτερο νοῦ, γιὰ νὰ καλλιεργήσῃ τοὺς δικούς του σπόρους;

ΦΑΙ. Μὲ κανένα τρόπο.

ΣΩ. Οὐκ ἄρα σπουδῆ αὐτὰ ἐν ὕδατι γράφει μελάνι σπείρων
διὰ καλάμου μετὰ λόγων ἀδυνάτων μὲν αὐτοῖς λόγῳ βοηθεῖν, ἀδυ-
νάτων δὲ ἱκανῶς τἀληθῆ διδάξαι.

ΦΑΙ. Οὐκουν δὴ τό γ' εἰκός.

αδ ΣΩ. Οὐ γάρ. Ἐλλά τούς μὲν ἐν γράμμασι κήπους, ὡς ἔοικε,
παιδιάς χάριν σπερεῖ τε καὶ γράφει, ὅταν γράφῃ, ἑαυτῷ τε ὑπο-
μνήματα θησαυρίζομενος, εἰς τὸ λήθης γῆρας ἐὰν ἴκηται, καὶ παν-
τὶ τῷ ταυτὸν ἔχνος μετιόντι. Ἦσθήσεται τε αὐτοὺς θεωρῶν φρο-
μένους ἀπαλοῦς· ὅταν δὲ ἄλλοι παιδιαῖς ἄλλαις χρῶνται, συμπο-
σίοις τε ἄρδοντες αὐτοὺς ἐτέροις τε ὅσα τούτων ἀδελφά, τότ' ἐκεῖ-
νος, ὡς ἔοικεν, ἀντὶ τούτων οἷς λέγω παιζῶν διάξει.

ε ΦΑΙ. Παγκάλην λέγεις παρὰ φαύλην παιδιάν, ὃ Σώκρατες,
τοῦ ἐν λόγοις δυναμένου παιζειν, δικαιοσύνης τε καὶ ἄλλων ὧν
λέγεις πέρι μυθολογοῦντα.

ΣΩ. Ἔστι γάρ, ὦ φίλε Φαίδρε, οὕτω. Πολὺ δ', οἶμαι, καλλι-
ων σπουδῆ περὶ αὐτὰ γίγνεται, ὅταν τις τῆ διαλεκτικῆ τέχνη χρώ-
μενος, λαθῶν ψυχὴν προσήκουσαν, φυτεύῃ τε καὶ σπείρῃ μετ' ἐπι-
στήμης λόγους, οἳ ἑαυτοῖς τῷ τε φυτεύσαντι βοηθεῖν ἱκανοὶ καὶ οὐ-
χι ἄκαρποι, ἀλλ' ἔχοντες σπέρμα, ὅθεν ἄλλοι ἐν ἄλλοις ἤθεσι φυό-
μενοι τοῦτ' ἀεὶ ἀθάνατον παρέχειν ἱκανοί, καὶ τὸν ἔχοντα εὐδαιμο-
νεῖν ποιοῦντες, εἰς ὅσον ἀνθρώπῳ δυνατὸν μάλιστα.

ΦΑΙ. Πολὺ γάρ τοῦτ' ἔτι κάλλιον λέγεις.

ΣΩ. Δὲν θὰ τοὺς γράψῃ λοιπὸν στὰ σοβαρὰ μὲ μελάνι,¹
σπέρνοντάς τους μὲ τὸν κάλαμό του, καὶ μὲ λέξεις ἀδύναμες
νὰ βοηθήσουν τὸν ἑαυτοῦς μὲ λαλιά, καὶ ἀδύναμες νὰ διδά-
ξουν ἱκανοποιητικὰ τὴν ἀλήθεια.

ΦΑΙ. Ὅχι βέβαια, ἔτσι φαίνεται.

ΣΩ. Ὅχι βέβαια, ἄλλα τούς κήπους μὲ τὰ γράμματα, δ
ἔπως φαίνεται, θὰ τοὺς σπείρῃ καὶ θὰ τοὺς γράψῃ ἀπὸ παι-
χνίδι, ἀν τοὺς γράψῃ καὶ θησαυρίζοντας μὲ βοηθήματα τῆ
μνήμῃ του νὰ τάξη καὶ γιὰ τὸν ἑαυτό του, ὅταν θὰ φθάσῃ
στὸ γῆρας πού εἶναι ὄλο λήθη, καὶ γιὰ ὅποιον ἀκολουθεῖ τὸ
ἴδιο ἀκνᾶρι. Καὶ θὰ χαρῆ ὅταν τοὺς βλέπῃ νὰ φυτρῶνουν
ἀπαλά². Καὶ τὸν καιρὸ πού ἄλλοι καταγίνονται μ' ἄλλα παι-
χνίδια, καὶ ποτίζουν τὸν ἑαυτό τους οὐ συμπίοσια καὶ σ' ἄλλα
ὅσα εἶναι παρόμοια μ' αὐτά, τότε αὐτός, καθὼς φαίνεται, ἀντὶς
μ' αὐτὰ θὰ ἐξακολουθεῖ νὰ παίξῃ μ' ἐκεῖνα πού λέγω.

ΦΑΙ. Πανῶριο παιχνίδι βάζεις ἀπέναντι οὐ τιποτένιο,³ ε
Σωκράτη μου, τὸ παιχνίδι ἐκείνου πού μπορεῖ νὰ παίξῃ μὲ
λόγους καὶ νὰ μυθολογῆ καὶ γιὰ τὴ δικαιοσύνη καὶ γιὰ τὰλλα
πού ὀμιλεῖς ἐσσύ.

ΣΩ. Ἔτσι βέβαια εἶναι, ἀγαπημένε μου Φαίδρε. Ἄλλα
πολὺ πὸ ἄμορφος, νομίζω, γίνεται ὁ ζῆλος γι' αὐτά, ὅταν
ἔνας, χειριζόμενος τῆ διαλεκτικῆ τέχνη, παραλάβῃ καμμιά
ψυχὴ πρόσφορη, καὶ φυτέψῃ καὶ σπείρῃ μέσα τῆς λόγους
μὲ γνώση, πού νᾶχουν τῆ δύναμη νὰ βοηθοῦνε καὶ τὸν ἑαυτό
τους καὶ τὸ φυτευτὴ τους καὶ νὰ μὴν εἶναι ἄκαρποι, ἀλλὰ νὰ
φέρνουν καρπούς, κι ἀπ' αὐτοὺς νὰ φυτρῶνουν ἄλλοι μέσα
σ' ἄλλες πάλιν ψυχές, καὶ νᾶχουν τῆ δύναμη νὰ διατηροῦν
ἀθάνατο μέσα τους τὸ σπέρμα, καὶ νὰ φέρνουν εὐδαιμονία
σ' ἐκεῖνον πού τοὺς ἔχει, ὅσο τοῦτο γίνεται στὸν ἄνθρωπο.

ΦΑΙ. Αὐτὸ τὸ λὲς ἀκόμα πὸ ἄμορφα.

ΣΩ. Νῦν δὴ ἐκεῖνα ἤδη, ὦ Φαῖδρε, δυνάμεθα κρίνειν, τούτων ὁμολογημένων.

ΦΑΙ. Τὰ ποῖα ;

ΣΩ. Ὡν δὴ περὶ βουλευθέντες ἰδεῖν ἀφικόμεθα εἰς τόδε, ὅπως τὸ Λυσίου τε θνεῖδος ἐξετάσαιμεν τῆς τῶν λόγων γραφῆς πέρι, καὶ αὐτοὺς τοὺς λόγους, οἳ τέχνη καὶ ἄνευ τέχνης γράφονται. Τὸ μὲν οὖν ἔντεχον καὶ μὴ δοκεῖ μοι δεδηλωσθαι μετρίως.

ΦΑΙ. Ἐδοξέ γε δὴ· πάλιν δὲ ὑπόμνησόν με, πῶς.

ΣΩ. Πρὶν ἂν τις τὸ τε ἀληθὲς ἐκάστων εἶδη περὶ ὧν λέγει ἢ γράφει, κατ' αὐτὸ τε πᾶν ὀρίζεσθαι δυνατός γένηται, ὀρισάμενός τε πάλιν κατ' εἶδη μέχρι τοῦ ἀτμήτου τέμνειν ἐπιστηθῆ, περὶ τῆς ψυχῆς φύσεως διδὼν κατὰ ταῦτά, τὸ προσαρμόττον ἐκάστη φύσει εἶδος ἀνευρίσκων, οὕτω τιθῆ καὶ διακοσμηθῆ τὸν λόγον, ποικίλη μὲν ποικίλους ψυχῆ καὶ παναρμονίους διδοὺς λόγους, ἀπλοὺς δὲ ἀπλῆ, οὐ πρότερον δυνατόν τέχνην ἔσεσθαι καθ' ὅσον πέφυκε μεταχειρισθῆναι τὸ λόγων γένος, οὔτε τι πρὸς τὸ διδάξαι οὔτε τι πρὸς τὸ πείσαι, ὡς ὁ ἔμπροσθεν πᾶς μεμήνηκεν ἡμῖν λόγος.

ΦΑΙ. Παντάπασαι μὲν οὖν τοῦτό γε οὕτω πως ἐφάνη.

ΣΩ. Τί δ' αὖ περὶ τοῦ καλὸν ἢ αἰσχροὺς εἶναι τὸ λόγους λέγειν τε καὶ γράφειν, καὶ ὅπη γιγνόμενον ἐν δίκῃ λέγοιτ' ἂν θνεῖ-

ΣΩ. Τώρα λοιπὸν μπορούμε πᾶ, Φαῖδρε μου, νὰ κρίνωμε ἐκεῖνα, ἀφοῦ συμφωνήσαμε σ' αὐτά.¹

ΦΑΙ. Ποιά;

ΣΩ. Ἐκεῖνα, ποὺ ὅταν θελήσαμε νὰ τὰ ἐξετάσωμε ἐφθάσαμε σ' αὐτὸ ἐδῶ: νὰ ἐξετάσωμε δηλαδὴ τὴ μορφὴ ποὺ ἔγινε στὸ Λυσία γιὰ τὴ λογογραφία του,² καὶ τοὺς ἴδιους τοὺς λόγους, ποὺ γράφονται καὶ μὲ τέχνη καὶ δίχως τέχνη. Ὅσο λοιπὸν γιὰ τὴν τέχνη καὶ τὴν ἀτεχνία, νομίζω, πῶς τὸ πρᾶγμα δείχθηκε ἀρκετά.³

ΦΑΙ. Ἔτσι φάνηκε τότε. Μὰ θύμησέ μου⁴ πάλιν πῶς ἦταν.

ΣΩ. Προτοῦ νὰ ξέρη κανεὶς τὴν ἀλήθεια γιὰ κάθε πρᾶγμα ποὺ γι' αὐτὸ μιλάει ἢ γράφει, καὶ νὰ εἶναι σὲ θέση νὰ ὀρίξῃ τὸ καθένα χωριστά, καὶ ὅταν τὸ ὀρίξῃ πάλιν νὰ τὸ χωρίξῃ κατὰ εἶδη ὡς ποὺ νὰ φθάσῃ σ' ἐκεῖνο ποὺ δὲν χωρίζεται· καὶ προτοῦ νὰ ξέρῃ ὅ,τι ἀφορᾷ τὴ φύση τῆς ψυχῆς, νὰ διαβλέπῃ μὲ τὸν ἴδιον τρόπο καὶ νὰ ἀνευρίσκῃ τὸ εἶδος ποὺ ταιριάζει σὲ κάθε ψυχῆ, κὶ ἔτσι νὰ θεμελιώσῃ καὶ νὰ κανονίξῃ τὸ λόγο του, καὶ σὲ πολὺπλευρῆ ψυχῆ⁵ νὰ δίνη πολὺπλευρους καὶ παναρμονίους λόγους, καὶ σὲ ἀπλῆ ἀπλοὺς προτοῦ λοιπὸν νὰ ξέρῃ ὅλα αὐτά, δὲν θὰ μπορῆσῃ νὰ μεταχειρισθῆ μὲ τέχνη, ὅσο τοῦ εἶναι δοσμένο ἀπὸ τὴ φύση, τὸ γένος τῶν λόγων,⁶ οὔτε γιὰ νὰ διδάξῃ κάτι οὔτε γιὰ νὰ πείσῃ κανέναν σὲ τίποτε, ὅπως μᾶς ἔδειξε ὁ μακρὸς λόγος ποὺ ἔγινε πρῖν.

ΦΑΙ. Βεβαίωτατα ἔτσι φάνηκε τὸ πρᾶγμα.

ΣΩ. Τὸ ζήτημα πάλιν, ἂν εἶναι καλὸ ἢ κακὸ νὰ λέγῃ καὶ νὰ γράφῃ κανεὶς λόγους, καὶ πότε εἶναι σωστὸ νὰ λέμε ὅτι

δος ἢ μή, ἀρα οὐ δεδήλωκε τὰ λεχθέντα ὀλίγον ἔμπροσθεν ;

ΦΑΙ. Τὰ ποῖα ;

ΣΩ. Ὡς εἶτε Λυσίας ἢ τις ἄλλος πώποτε ἔγραψεν ἢ γράψει ἰδίᾳ ἢ δημοσίᾳ, νόμους τιθεῖς σύγγραμμα πολιτικῶν γράφων, καὶ μεγάλην τινα ἐν αὐτῷ θεβαιότητα ἠγούμενος καὶ σαφήνειαν, οὐτω μὲν δνειδος τῷ γράφοντι, εἶτε τίς φησιν εἶτε μή. Τὸ γὰρ ἀγνοεῖν ὑπαρτε καὶ ὄναρ δικαίων τε καὶ ἀδίκων πέρι καὶ κακῶν καὶ ἀγαθῶν οὐκ ἐκφεύγει τῇ ἀληθείᾳ μή οὐκ ἐπονεῖδιστον εἶναι, οὐδὲ ἂν ὁ πᾶς ὄχλος αὐτὸ ἐπαινέσῃ.

ΦΑΙ. Οὐ γὰρ οὖν.

ΣΩ. Ὁ δὲ γε ἐν μὲν τῷ γεγραμμένῳ λόγῳ περὶ ἐκάστου παιδιᾶν τε ἠγούμενος πολλὴν ἀναγκαῖον εἶναι, καὶ οὐδένα πώποτε λόγον ἐν μέτρῳ οὐδ' ἄνευ μέτρου μεγάλης ἀξίον σπουδῆς γραφῆναι οὐδὲ λεχθῆναι, ὡς οἱ βραψυδόμενοι ἄνευ ἀνακρίσεως καὶ διδαχῆς πειθοῦς ἔνεκα ἐλέχθησαν, ἀλλὰ τῷ ὄντι αὐτῶν τοὺς θελτίστους εἰδῶτων ὑπόμνησιν γεγενῆσθαι, ἐν δὲ τοῖς διδασκομένοις καὶ μαθήσεως χάριν λεγομένοις καὶ τῷ ὄντι γραφομένοις ἐν ψυχῇ περὶ δικαίων τε καὶ κακῶν καὶ ἀγαθῶν, μόνις τὸ τε ἑναργῆς εἶναι καὶ τέλειον καὶ ἀξίον σπουδῆς· δεῖν δὲ τοὺς τοιοῦτους λόγους αὐτοῦ λέγεσθαι ὅσον υἱεῖς γνησίους εἶναι, πρῶτον μὲν τὸν ἐν ἑαυτῷ, ἂ ἐὰν εὐρεθεῖς ἐνῆ, ἔπειτα εἴ τινας τούτου ἔκγονοί τε καὶ ἀδελφοί ἄμα ἐν ἄλλαισιν ἄλλων ψυχαῖς κατ' ἀξίαν ἐνέφυσαν· τοὺς δὲ ἄλλους χαίρειν ἐῶν — οὗτος δὲ ὁ τοιοῦτος ἀνήρ κινδυνεύει, ὃ Φαῖδρε, εἶναι ὅσον ἐγὼ τε καὶ σὺ εὐξαίμεθ' ἂν σέ τε καὶ ἐμὲ γενέσθαι.

εἶναι ἢ δὲν εἶναι ντροπῇ, δὲν μᾶς τὸ φανέρωσαν ὅσα εἰπώθηκαν λίγῳ πρῖν ;¹

ΦΑΙ. Ποῖα ;

ΣΩ. Εἴπαμε ὅτι εἶτε ὁ Λυσίας εἶτε ἄλλος κανεῖς ἔγραψε ἢ κάποτε μέλλει νὰ γράψῃ γιὰ ἰδιωτικὰ ἢ γιὰ δημόσια ζητήματα, ἂν βάζῃ νόμους καὶ γράφῃ πολιτικὸν σύγγραμμα, ὄντας τῆς γνώμης πῶς μέσα σ' αὐτὸ ὑπάρχει καμμὰ μεγάλη θεβαιότητα καὶ σαφήνεια, τότε ἀκριβῶς εἶναι ντροπῇ γι' αὐτὸν ποῦ γράφει, εἶτε τοῦ τὸ λέγει κανεῖς εἶτε οὐκ. Γιατὶ ὅποιος στὸν ζῦπνο του καὶ στὸν ὕπνο του δὲν γνωρίζει τίποτε γιὰ τ' ἀδικα² καὶ γιὰ τὰ κακὰ καὶ τὰ καλὰ, αὐτὸς σ' ἀλήθεια δὲν ξεφεύγει τῇ ντροπῇ, οὔτε κι ἂν ὄλος ὁ ὄχλος τοῦ ἐπαινέσῃ τὸ πρᾶγμα.

ΦΑΙ. Ὁχι βέβαια.

ΣΩ. Ἀπεναντίας τὴν ξεφεύγει ὅποιος εἶναι τῆς γνώμης, ὅτι μέσα στὸ γραπτὸ λόγῳ ποῦ γίνεται γιὰ κάθε πρᾶγμα ὑπάρχει δίκως ἄλλο καὶ πολὺ παικνίδι³ καὶ ὅτι ποτὲ κανένας λόγους πολὺ σπουδαῖος, μὲ μέτρο ἢ δίκως μέτρο, δὲν ἐγράφηκε οὐδὲ εἰπώθηκε, ὅπως οἱ λόγοι τῶν ραψωδῶν⁴ ποῦ λέγονται δίκως ἀναζήτηση καὶ χωρὶς διδαχῆς, μόνον γιὰ νὰ πείσουν, ἀλλὰ τῷ ὄντι οἱ καλύτεροι ἀπ' αὐτοὺς ἔγιναν, γιὰ νὰ βοηθοῦν τῇ μνήμῃ ἐκεῖνων ποῦ γνωρίζουν τὰ πρᾶγματα. Μέσα ὅμως στοὺς λόγους ποῦ λέγονται γιὰ νὰ διδασθοῦν καὶ νὰ μάθουν οἱ ἄλλοι, καὶ πράγματι γράφονται μέσα στὴν ψυχὴ καὶ καταγίνονται μὲ τὰ δίκαια καὶ τὰ ἄμορφα καὶ τὰ καλὰ, σ' αὐτοὺς μόνον ὑπάρχει ἐνάργεια καὶ ἐντέλεια καὶ αὐτοὺς ἀξίζει νὰ προσέχῃ κανεῖς. Καὶ αὐτοὺς τοὺς λόγους πρέπει νὰ τοὺς ἔχῃ κανεῖς σὰν γνησίους γιούς του, πρῶτα βέβαια τὸ λόγο ποῦ ἔχει μέσα του, ποῦ τὸν βρῆκε μόνος του, ἔπειτα τοὺς τυχῶν ἔκγονους καὶ ἀδελφοὺς αὐτοῦ,⁵ ποῦ φύτεψαν κατ' ἀξίαν σὲ ψυχὰς ἄλλων· τοὺς ἄλλους ὅμως νὰ τοὺς ἀφήνῃ νὰ πᾶνε στὸ καλὸ. Ἐνας τέτοιος ἄνθρωπος, καλὲ μου Φαῖδρε, θὰ ἦταν ὅπως ἐγὼ κι σὺ θὰ εὐχόμεσθε νὰ γίνωμε, καὶ ἐσὺ καὶ ἐγώ.

ΦΑΙ. Παντάπασι μὲν οὖν ἔγωγε βούλομαι τε καὶ εὐχομαι ἔ-
λέγεις.

ΣΩ. Οὐκοῦν ἤδη πεπαίσθω μετρίως ἡμῖν τὰ περὶ λόγων. Καὶ
σὺ τε ἐλθὼν φράζε, Λυσία, ὅτι νῦν καταβάντε εἰς τὸ Νυμφῶν νῆμά
τε καὶ μουσεῖον ἠκούσαμεν λόγων, οἳ ἐπέστελλον λέγειν Λυσία τε
c καὶ εἴ τις ἄλλος συντίθῃσι λόγους, καὶ Ὅμηρον καὶ εἴ τις ἄλλος αὐ-
ποίησιν ψιλὴν ἢ ἐν ῥῆδῃ συντέθεικε, τρίτον δὲ Σόλωνι καὶ ὅστις
ἐν πολιτικοῖς λόγοις νόμους ὀνομάζων συγγράμματα ἔγραψεν, εἰ
μὲν εἰδὼς ἢ τᾶληθὲς ἔχει συνέθηκε ταῦτα καὶ ἔχων βοηθεῖν, εἰς
ἐλεγχον ἴων περὶ ὧν ἔγραψε, καὶ λέγων αὐτὸς δυνατὸς τὰ γεγραμ-
μένα φαῦλα ἀποδείξει, οὗ τι τῶνδε ἐπωνυμίαν ἔχοντα δεῖ λέγε-
d σθαι τὸν τοιοῦτον, ἀλλ' ἐφ' οἷς ἐσπούδακεν ἐκείνων.

ΦΑΙ. Τίνας οὖν τὰς ἐπωνυμίας αὐτῶν νέμεις ;

ΣΩ. Τὸ μὲν σοφόν, ὦ Φαίδρε, καλεῖν ἔμοιγε μέγα εἶναι δο-
κει καὶ θεῶν μόνον πρέπειν· τὸ δὲ ἢ φιλόσοφον ἢ τοιοῦτόν τι μᾶλλον
τε ἂν αὐτῶ ἀρμόττει καὶ ἐμμελεστέρως ἔχει.

ΦΑΙ. Καὶ οὐδὲν γε ἔπο τρόπου.

ΣΩ. Οὐκοῦν αὐ τὸν μὴ ἔχοντα τιμώτερα ὧν συνέθηκεν ἢ
ἔγραψεν ἄνω κάτω στρέφων ἐν χρόνῳ, πρὸς ἄλληλα κολλῶν τε
c καὶ ἀφαιρῶν, ἐν δίκῃ που ποιητὴν ἢ λόγων συγγραφέα ἢ νομο-
γράφον προσερεῖς ;

ΦΑΙ. Τί μὴν ;

ΣΩ. Ταῦτα τοίνυν τῷ ἑταίρῳ φράζε.

ΦΑΙ. Τί δέ ; σὺ πῶς ποιήσεις ; οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τὸν σὸν ἑταί-
ρον δεῖ παρελθεῖν.

ΦΑΙ. Καθ' ὀλοκληρίαν ἐγὼ τοῦλάχιστον θέλω καὶ εὐχο-
μαι ὅσα λέγεις.

ΣΩ. Ἄρκετὰ λοιπὸν εἶναι παρὰ τὰ παικνίδια μας γιὰ τὰ
πράγματα τῶν λόγων.¹ Καὶ οὐ πήγαίνε καὶ πῆς τοῦ Λυσία,
ὅτι ἐμεῖς κατεθήκαμε ἐδῶ στὴν πηγὴ καὶ στὸ μουσεῖο τῶν
Νυμφῶν κι ἀκούσαμε λόγους,² ποὺ μᾶς ἔδωκαν τὴν ἐντολὴ
c νὰ εἰποῦμε τ' ἀκόλουθα καὶ στὸ Λυσία καὶ σ' ὅποιον ἄλλον
συνθέτει λόγους, καὶ στὸν Ὅμηρο καὶ σ' ὅποιον ἄλλον πάλιν
ἔκαμε ποίηση χωρὶς ἢ μὲ μουσικὰ, καὶ τρίτον στὸ Σόλωνα
καὶ σ' ὅποιον ἄλλον ἔγραψε συγγράμματα γιὰ τὰ πολιτικὰ
καὶ τὰ εἶπε νόμους· ἂν ἔγραψες αὐτὰ, ἐπειδὴ πράγματι γνω-
ρίζεις πῶς ἔχει ἡ ἀλήθεια καὶ μπορεῖς νὰ τὴν ὑποστηρίξεις
ἂν σὲ καλέσουν σὲ ἐλεγκο γιὰ ὅσα ἔγραψες, καὶ ἂν ἔξης
τὴ δύναμη καθὼς μιᾶς ν' ἀποδείξεις ὅτι τὰ γραπτά σου εἶναι
ἔνα τίποτε, τότε αὐτὸς δὲν πρέπει νὰ λάβῃ τὸ ὄνομά του
ἀπ' ὅσα ἔγραψε, ἀλλὰ ἀπ' ἐκεῖνα ὅπου κατάγινε στὰ σοβαρά. d

ΦΑΙ. Τί ὄνομα λοιπὸν τοῦ δίνεις ;

ΣΩ. Νὰ τὸν εἰπῶ βέβαια, Φαίδρε μου, σοφός, μοῦ φαί-
νεται πῶς εἶναι πολὺ καὶ ἀρμόζει μονάχα τοῦ θεοῦ. Ὅμως
νὰ τὸν εἰπῶ φιλόσοφο ἢ κάτι παρόμοιο τοῦ ἀρμόζει πρὸ πο-
λὺ καὶ εἶναι πρὸ μετρημένος λόγος.

ΦΑΙ. Καὶ δὲν εἶναι καθόλου ἀταίριαστο.

ΣΩ. Ἐκεῖνον πάλι ποῦ δὲν ἔχει νὰ εἰπῇ ἀξιώτερα ἀπ'
c ὅσα ἐσύνθεσε ἢ ἔγραψε⁴, γυρίζοντάς τα ἐπὶ καιρὸ πάνω-κά-
τω καὶ κολλώντας τὸ ἔνα μὲ τᾶλλα καὶ ἀφαιρώντας, ἀξίζει e
νὰ τὸν χαρακτηρίσης ποιητὴ ἢ συντάκτη λόγων ἢ νομο-
γράφου ;

ΦΑΙ. Τί ἄλλο λοιπὸν ;

ΣΩ. Αὐτὰ λοιπὸν εἰπὲς τοῦ φίλου σου.

ΦΑΙ. Καὶ οὐ τί ; πῶς θὰ κάμης ; γιὰτι οὔτε καὶ τὸ δι-
κό σου φίλο δὲν πρέπει νὰ τὸν ἀφήσωμε.

δὸς ἢ μὴ, ἄρα οὐ δεδήλωκε τὰ λεχθέντα ὀλίγον ἔμπροσθεν ;

ΦΑΙ. Τὰ ποῖα ;

ΣΩ. Ὡς εἶτε Λυσίας ἢ τις ἄλλος πώποτε ἔγραψεν ἢ γράψει ἰδίᾳ ἢ δημοσίᾳ, νόμους τιθεὶς σύγγραμμα πολιτικῶν γράφων, καὶ μεγάλην τινα ἐν αὐτῷ θεσπιστὰ ἡγούμενος καὶ σαφήνεια, οὕτω μὲν θνεῖδος τῷ γράφοντι, εἶτε τίς φησιν εἶτε μὴ. Τὸ γὰρ ἀγνοεῖν ἔστιν ἕκαστος καὶ ὄντα δικαίων τε καὶ ἀδίκων περὶ καὶ κακῶν καὶ ἀγαθῶν οὐκ ἐκφεύγει τῇ ἀληθείᾳ μὴ οὐκ ἐπονείδιστον εἶναι, οὐδὲ ἂν ὁ πᾶς ὄχλος αὐτὸ ἐπαινέσῃ.

ΦΑΙ. Οὐ γὰρ οὖν.

ΣΩ. Ὁ δὲ γε ἐν μὲν τῷ γεγραμμένῳ λόγῳ περὶ ἐκάστου παιδῶν τε ἡγούμενος πολλῶν ἀναγκαῖον εἶναι, καὶ οὐδένα πώποτε λόγον ἐν μέτρῳ οὐδ' ἄνευ μέτρου μεγάλης ἀξιοῦσιν γραφῆναι οὐδὲ λεχθῆναι, ὡς οἱ βραψιδουμένοι ἄνευ ἀνακρίσεως καὶ διδαχῆς πειθοῦς ἕνεκα ἐλέχθησαν, ἀλλὰ τῷ ὄντι αὐτῶν τοὺς θελπίστους εἰδόντων ὑπόμνησιν γεγενῆσθαι, ἐν δὲ τοῖς διδασκομένοις καὶ μαθήσεως χάριν λεγομένοις καὶ τῷ ὄντι γεγραμμένοις ἐν ψυχῇ περὶ δικαίων τε καὶ κακῶν καὶ ἀγαθῶν, μόνοις τὸ τε ἐναργὲς εἶναι καὶ τέλειον καὶ ἀξιον σπουδῆς· δεῖν δὲ τοὺς τοιοῦτους λόγους αὐτοῦ λέγεσθαι ὅσον υἱεῖς γνησίου εἶναι, πρῶτον μὲν τὸν ἐν ἑαυτῷ, ἔπειτα εἴ τις τούτου ἔκγονός τε καὶ ἀδελφοὶ ἅμα ἐν ἄλλαισιν ἄλλων ψυχαῖς κατ' ἀξίαν ἐνέφυσαν· τοὺς δὲ ἄλλους χαίρειν ἔσθιν — οὗτος δὲ ὁ τοιοῦτος ἀνὴρ κινδυνεύει, ὃ Φαῖδρε, εἶναι ὅσον ἐγὼ τε καὶ σὺ εὐξάμεθ' ἂν σέ τε καὶ ἐμὲ γενέσθαι.

εἶναι ἢ δὲν εἶναι ντροπῇ, δὲν μᾶς τὸ φανέρωσαν ὅσα εἰπώθησαν λίγῳ πρὶν ;¹

ΦΑΙ. Ποῖα ;

ΣΩ. Εἴπαμε ὅτι εἶτε ὁ Λυσίας εἶτε ἄλλος κανεὶς ἔγραψε ἢ κάποτε μέλλει νὰ γράψῃ γιὰ ἰδιωτικὰ ἢ γιὰ δημοσία ζητήματα, ἂν βάζῃ νόμους καὶ γράφῃ πολιτικὸν σύγγραμμα, ὄντας τῆς γνώμης πῶς μέσα σ' αὐτὸ ὑπάρχει καμμιά μεγάλη βεβαιότητα καὶ σαφήνεια, τότε ἀκριβῶς εἶναι ντροπῇ γι' αὐτὸν πὺ γράφει, εἶτε τοῦ τὸ λέγει κανεὶς εἶτε ὄχι. Γιατὶ ὅποιος στὸν ζῆλον τοῦ καὶ στὸν ὕπνον τοῦ δὲν γνωρίζει τίποτε γιὰ τ' ἄδικα² καὶ γιὰ τὰ κακὰ καὶ τὰ καλά, αὐτὸς σι' ἀλήθεια δὲν ξεφεύγει τῇ ντροπῇ, οὔτε κι ἂν ὄλος ὁ ὄχλος τοῦ ἐπαινέσῃ τὸ πρᾶγμα.

ΦΑΙ. Ὅχι βέβαια.

ΣΩ. Ἀπεναντίας τὴν ξεφεύγει ὅποιος εἶναι τῆς γνώμης, ὅτι μέσα στὸ γραπτὸ λόγῳ πὺ γίνεται γιὰ κάθε πρᾶγμα ὑπάρχει δίκως ἄλλο καὶ πολὺ παικνίδι³ καὶ ὅτι ποτὲ κανένας λόγος πολὺ σπουδαῖος, μὲ μέτρο ἢ δίκως μέτρο, δὲν ἐγράφηκε οὐδὲ εἰπώθηκε, ὅπως οἱ λόγοι τῶν ραψωδῶν⁴ πὺ λέγονται δίκως ἀναζήτηση καὶ χωρὶς διδαχῆ, μόνον γιὰ νὰ πείσουν, ἀλλὰ τῷ ὄντι οἱ καλύτεροι ἀπ' αὐτοὺς ἔγιναν, γιὰ νὰ βοηθοῦν τῇ μνήμῃ ἐκείνων πὺ γνωρίζουν τὰ πράγματα. Μέσα ὅμως στοὺς λόγους πὺ λέγονται γιὰ νὰ διδασθοῦν καὶ νὰ μάθουν οἱ ἄλλοι, καὶ πράγματι γράφονται μέσα στὴν ψυχὴ καὶ καταγίνονται μὲ τὰ δίκαια καὶ τὰ δημοφιλῆ καὶ τὰ καλά, σ' αὐτοὺς μόνον ὑπάρχει ἐνάργεια καὶ ἐντέλεια καὶ αὐτοὺς ἀξίζει νὰ προσέξῃ κανεὶς. Καὶ αὐτοὺς τοὺς λόγους πρέπει νὰ τοὺς ἔξῃ κανεὶς σὺν γνησίους γιούς τοῦ, πρῶτα βέβαια τὸν λόγο πὺ ἔχει μέσα τοῦ, πὺ τὸν βρῆκε μόνος τοῦ, ἔπειτα τοὺς τυχόντες ἐκγονοὺς καὶ ἀδελφοὺς αὐτοῦ,⁵ πὺ φύτρωναν κατ' ἀξίαν σὲ ψυχὰς ἄλλων· τοὺς ἄλλους ὅμως νὰ τοὺς ἀφήνῃ νὰ πᾶνε στὸ καλὸ. Ἐνας τέτοιος ἄνθρωπος, καλὴ μου Φαῖδρε, θὰ ἦταν ὅπως ἐγὼ κι σὺ θὰ εὐχόμεσθε νὰ γίνωμε, καὶ ἐσὺ καὶ ἐγὼ.

ΦΑΙ. Παντάσασι μὲν οὖν ἔγωγε βούλομαι τε καὶ εὐχομαι ἄλλ' λέγεις.

ΣΩ. Οὐκοῦν ἤδη πεπαίσθω μετρίως ἡμῖν τὰ περὶ λόγων. Καὶ σὺ τε ἐλθὼν φράζε, Λυσία, ὅτι νῦν καταβάντε εἰς τὸ Νυμφῶν νῆμα τε καὶ μουσεῖον ἠκούσαμεν λόγων, οἳ ἐπέστελλον λέγειν Λυσία τε καὶ εἴ τις ἄλλος συντίθησι λόγους, καὶ Ὀμήρω καὶ εἴ τις ἄλλος αὐτοῖσι ποιήσῃ φιλήν ἢ ἐν ᾧδῇ συντέθεικε, τρίτον δὲ Σόλωνι καὶ ὄσας ἐν πολιτικοῖς λόγοις νόμους ὀνομάζων συγγράμματα ἔγραψεν, εἰ μὲν εἰδὼς ἢ τάληθές ἔχει συνέθηκε ταῦτα καὶ ἔχων θοηθεῖν, εἰς ἔλεγχον ἴων περὶ ὧν ἔγραψε, καὶ λέγων αὐτὸς δυνατὸς τὰ γεγραμμένα φαῦλα ἀποδείξαι, οὐ τι τῶνδε ἐπωνυμίας ἔχοντα δεῖ λέγεσθαι τὸν τοιοῦτον, ἀλλ' ἐφ' οἷς ἐσοῦδακεν ἐκείνων.

ΦΑΙ. Τίνας οὖν τὰς ἐπωνυμίας αὐτῶν νέμεις ;

ΣΩ. Τὸ μὲν σοφόν, ὦ Φαίδρε, καλεῖν ἔμοιγε μέγα εἶναι δοκεῖ καὶ θεῶν μόνον πρέπειν· τὸ δὲ ἢ φιλόσοφον ἢ τοιοῦτόν τι μᾶλλον τε ἂν αὐτῶν ἀρμόττοι καὶ ἐμμελεστέρως ἔχῃ.

ΦΑΙ. Καὶ οὐδὲν γε ἄπο τρόπου.

ΣΩ. Οὐκοῦν αὖ τὸν μὴ ἔχοντα τιμώτερα ὧν συνέθηκεν ἢ ἔγραψεν ἄνω κάτω στρέψων ἐν χρόνῳ, πρὸς ἄλληλα κολλῶν τε καὶ ἀφαιρῶν, ἐν δίκῃ που ποιητήν ἢ λόγων συγγραφέα ἢ νομογράφον προσερεῖς ;

ΦΑΙ. Τί μῆν ;

ΣΩ. Ταῦτα τοῖνον τῶ ἐταίρω φράζε.

ΦΑΙ. Τί δέ ; σὺ πῶς ποιήσεις ; οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τὸν σὸν ἐταίρον δεῖ παρελθεῖν.

ΦΑΙ. Καθ' ὀλοκληρίαν ἐγὼ τοῦλάχιστον θέλω καὶ εὐχομαι ὅσα λέγεις.

ΣΩ. Ἄρκετὰ λοιπὸν εἶναι πὰρ τὰ παικνίδια μας γιὰ τὰ πράγματα τῶν λόγων.¹ Καὶ οὐ πήγαινε καὶ πὲρ τοῦ Λυσία, ὅτι ἐμεῖς κατεβήκαμε ἐδῶ στήν πηγή καὶ σὺ μουσεῖο τῶν Νυμφῶν κι ἀκούσαμε λόγους,² ποὺ μᾶς ἔδωκαν τὴν ἐντολή νὰ εἰποῦμε τ' ἀκόλουθα καὶ σὺ Λυσία καὶ σ' ὅποιον ἄλλον συνθέτει λόγους, καὶ στὸν Ὀμηρο καὶ σ' ὅποιον ἄλλον πάλιν ἔκαμε ποίηση χωρὶς ἢ μὲ μουσική, καὶ τρίτον σὺ Σόλωνι καὶ σ' ὅποιον ἄλλον ἔγραψε συγγράμματα γιὰ τὰ πολιτικά καὶ τὰ εἶπε νόμους ; ἂν ἔγραψες αὐτά, ἐπειδὴ πράγματι γνωρίζεις πῶς ἔχει ἡ ἀλήθεια καὶ μπορεῖς νὰ τὴν ὑποστηρίξεις ἂν οὐ καλέσουν οὐ ἔλεγκο γιὰ ὅσα ἔγραψες, καὶ ἂν ἔξης τὴ δύναμη καθὼς μιλάς ν' ἀποδείξης ὅτι τὰ γραπτά σου εἶναι ἕνα τίποτε, τότε αὐτὸς δὲν πρέπει νὰ λάβῃ τὸ ὄνομά του ἀπ' ὅσα ἔγραψε, ἀλλὰ ἀπ' ἐκεῖνα ὅπου κατάγινε στὰ σοβαρά.

ΦΑΙ. Τί ὄνομα λοιπὸν τοῦ δίνεις ;

ΣΩ. Νὰ τὸν εἰπῶ βέβαια, Φαίδρε μου, σοφός, μοῦ φαίνεται πῶς εἶναι πολὺ καὶ ἀρμόζει μονάχα τοῦ θεοῦ. Ὅμως νὰ τὸν εἰπῶ φιλόσοφο ἢ κάτι παρόμοιο τοῦ ἀρμόζει πὺρ πολὺ καὶ εἶναι πὺρ μετρημένος λόγος.

ΦΑΙ. Καὶ δὲν εἶναι καθόλου ἀταίριαστο.

ΣΩ. Ἐκεῖνον πάλι ποὺ δὲν ἔχει νὰ εἰπῇ ἀξιώτερα ἀπ' ὅσα ἐσύνθεσε ἢ ἔγραψε³, γυρίζοντάς τα ἐπὶ καιρὸ πάνω-κάτω καὶ κολλῶντάς τὸ ἕνα μὲ τᾶλλα καὶ ἀφαιρῶντάς, ἀξίζει νὰ τὸν χαρακτηρίσης ποιητὴ ἢ συντάκτη λόγων ἢ νομογράφου ;

ΦΑΙ. Τί ἄλλο λοιπὸν ;

ΣΩ. Αὐτὰ λοιπὸν εἰπὲς τοῦ φίλου σου.

ΦΑΙ. Καὶ σὺ τί ; πῶς θὰ κάμῃς ; γιὰτι οὔτε καὶ τὸ δικὸ σου φίλο δὲν πρέπει νὰ τὸν ἀφήσωμε.

ΣΩ. Τίνα τούτων;

ΦΑΙ. Ἴσοκράτη τὸν καλὸν ᾧ τί ἀπαγγελεῖς, ὦ Σώκρατες ;
τίνα αὐτὸν φήσομεν εἶναι ;

ΣΩ. Νέος ἔστι, ὦ Φαίδρε, Ἴσοκράτης ὃ μόντοι μαντεύομαι
279 κατ' αὐτοῦ λέγειν ἐθέλω.

ΦΑΙ. Τὸ ποῖον δὴ ;

ΣΩ. Δοκεῖ μοι ἀμείνων ἢ κατὰ τοὺς περὶ Λυσίαν εἶναι λό-
γους τὰ τῆς φύσεως, ἔτι τε ἤθει γεννικωτέρῳ κεκράσθαι. Ὡστε
οὐδὲν ἂν γένοιτο θαυμαστόν, προϊούσης τῆς ἡλικίας εἰ περὶ αὐ-
τοὺς τε τοὺς λόγους, οἷς νῦν ἐπιχειρεῖ, πλέον ἢ παιδῶν διενέγκαι
τῶν πρόποτε ἀψαμένων λόγων, ἔτι τε, εἰ αὐτῷ μὴ ἀποχρήσαι ταῦ-
b τα, ἐπὶ μεῖζω δέ τις αὐτὸν ἄγει ὀρμὴ θειότερα. Φύσει γάρ, ὦ φί-
λε, ἔνεστί τις φιλοσοφία τῇ τοῦ ἀνδρὸς διανοία. Ταῦτα δὴ οὖν ἐγὼ
μὲν παρὰ τῶνδε τῶν θεῶν ὡς ἔμοις παιδικαῖς Ἴσοκράτει ἐξαγγε-
λῶ, σὺ δ' ἐκεῖνα ὡς σοῖς Λυσία.

ΦΑΙ. Ταῦτ' ἔσται. Ἄλλ' ἴωμεν, ἐπειδὴ καὶ τὸ πνίγος ἠπιώ-
τερον γέγονεν.

ΣΩ. Οὐκοῦν εὐξαμένω πρέπει τοῖσδε παρεῦεσθαι ;

ΦΑΙ. Τί μὴν ;

ΣΩ. Ὡ φίλε Πάν τε καὶ ἄλλοι ὄσοι τῆδε θεοί, δοίητέ μοι

ΣΩ. Ποῖον λοιπόν ;

ΦΑΙ. Τὸν ἄμορφο Ἴσοκράτη¹. Σ' αὐτὸν τί θὰ εἰπῆς, Σω-
κράτη μου ; Πῶς νὰ τὸν χαρακτηρίσωμε αὐτόν ;

ΣΩ. Εἶναι νέος ἀκόμα, Φαίδρε μου, ὃ Ἴσοκράτης. Ὅ,τι
ὅμως προβλέπω γι' αὐτὸν θὰ τὸ εἰπῶ.

ΦΑΙ. Τί ;

ΣΩ. Μοῦ φαίνεται πῶς τὰ φυσικὰ του καρίσματα εἶναι
καλύτερα ἀπ' ὅσα εἶναι μέσα στοὺς λόγους τοῦ Λυσία, καὶ
κοντὰ σ' αὐτὰ πῶς εἶναι χαρακτῆρας πὸ εὐγενικός. Ὡστε,
δὲν θὰ ἦταν καθόλου παράδοξο, ἂν, ὅσο προχωρεῖ στὴν ἡλι-
κία, καὶ σ' αὐτὸ ἀκόμα τὸ εἶδος τῶν λόγων ποὺ καταγίνεται
τώρα, δείκνη διαφορὰ ἀπ' ἄλλους, ὅσοι ἄγγιξαν ποτὲ τοὺς λό-
γους, πὸ μεγάλη ἀπ' ἐκεῖνη ποὺ χωρίζει τοὺς ἄνδρες ἀπὸ
τὰ παιδιά. Καὶ ἂν αὐτὰ δὲν τοῦ ἦταν ἀρκετὰ, κάποια θεϊκώ-
τερη ὀρμὴ θὰ τὸν ὀδηγήσῃ σὲ μεγαλύτερα. Γιατί, φίλε μου,
εἶναι ἀπὸ τῆ φύση στὴν ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ θαλμέ-
b νη κάποια κλίση πρὸς τὴ φιλοσοφία. Αὐτὰ λοιπὸν θὰ πάω
ἐγὼ νὰ εἰπῶ ἀπὸ αὐτοὺς ἐδῶ τοὺς θεοὺς στὸν Ἴσοκράτη ὡς
σὲ ἀγαπημένο μου, ἐσὺ ὅμως ἐκεῖνα τᾶλλα στὸ Λυσία ὡς σὲ
δικό σου.

ΦΑΙ. Αὐτὰ θὰ γίνουιν. Πᾶμε ὅμως, γιατί καὶ ἡ ζέστη
δὲν πνίγει πὰ τόσο.

ΣΩ. Μὰ δὲν πρέπει νὰ προσευκηθῶμε σ' αὐτοὺς ἐδῶ
τοὺς θεοὺς προτοῦ φύγωμε;²

ΦΑΙ. Πῶς ὄχι ;

ΣΩ. Ἀγαπητέ μου Πάνα³ καὶ σεῖς οἱ ἄλλοι θεοὶ αὐτοῦ

καλῶ γενέσθαι τᾶνδοθεν' ἔξωθεν δὲ ὅσα ἔχω, τοῖς ἐγὼς εἶναι μοι
 c φίλια. Πλούσιον δὲ νομίζοιμι τὸν σοφόν' τὸ δὲ χρυσοῦ πλήθος εἶη
 μοι ὅσον μῆτε φέρειν μῆτε ἄγειν δύναιτ' ἄλλος ἢ ὁ σώφρων.

Ἔτι ἄλλου του δεόμεθα, ὦ Φαῖδρε ; Ἐμοὶ μὲν γὰρ μετρίως
 ἡύκται.

ΦΑΙ. Καὶ ἐμοὶ ταῦτα συνεύχου' κοινὰ γὰρ τὰ τῶν φίλων.

ΣΩ. ἴωμεν.

ἐδῶ τοῦ τόπου, δότε μοι νὰ γίνω ὁμορφος μέσα μου. Καὶ
 ὅσα ἔχω ἔξωθὲ μοι νὰ εἶναι φιλιωμένα με ὅσα ἔχω μέσα
 μου. Πλούσιος ὅμως νὰ μοῦ φαίνεται ὁ σοφός. Καὶ χρυσοῦ c
 πλήθος νά'χω ὅσο μῆτε νὰ σηκώσῃ μῆτε νὰ βαστάξῃ ἡμπορεῖ
 ἐπάνω του ἄλλος παρὰ ὁ φρόνιμος.

Χρειαζόμαστε τίποτε ἄλλο ἀκόμα, Φαῖδρε μου ; Γιατὶ
 ἐγὼ δὲ κράτησα σωστὸ μέτρο στὴν προσευχή μου.

ΦΑΙ. Καὶ γιὰ μένα τὰ ἴδια νὰ εὐχηθῆς· γιατί ὅ,τι ἔχουνε
 οἱ φίλοι εἶναι κοινό.¹

ΣΩ. Πᾶμε.